

הישיבה השלוש-מאות-ושבעים-ושתיים של הכנסת השנים-עשרה

יום רביעי, י' בשבט התשנ"ב (15 בינואר 1992)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו השבוע על שולחן הכנסת:

לדיון מוקדם — הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (הוצאות עסקיות), התשנ"ב — 1992, של חבר הכנסת חיים קופמן; הצעת חוק רשות השירות (תיקון) — סייג למינוי חבר הוועד המנהל, התשנ"ב — 1992, של חבר הכנסת דוד צוקר; הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון) — עבירות נגד ביטחון המדינה, התשנ"ב — 1992, של חבר הכנסת עוזי לנדאו; הצעת חוק יישוב סכסוכי עבודה (תיקון) — החלטה על שביתה, התשנ"ב — 1992, של חבר הכנסת עוזי לנדאו; הצעת חוק לתיקון פקודת תעריף המכס והפטורים (פטור לעולים מארצות מגבולות), התשנ"ב — 1992, של חברי הכנסת א'

רובינשטיין וא' פורז; הצעת חוק לתיקון דבר המלך במועצה על ארץ-ישראל (הגדרת סמכות ייחודית), התשנ"ב — 1992, של חברת הכנסת שולמית אלוני; הצעת חוק פיקוח הכנסת על מינויים לתפקידים בכירים, התשנ"ב — 1992, של חבר הכנסת רפאל אדרי; הצעת חוק שוויון ההזדמנות בעבודה (תיקון), התשנ"ב — 1992, של חבר הכנסת יאיר צבן; הצעת חוק פיצויים לחולי המופיליה נפגעי נגיף H.I.V. (הוראות מיוחדות), התשנ"ב — 1992, של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק לתיקון דיני השיפוט המשמעתי (שלילת גמלה), התשנ"ב — 1992, של חבר הכנסת יאיר צבן; הצעת חוק יום ירושלים, התשנ"ב — 1992, של חברי הכנסת ח' פורת ומ' גור; והצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (עדות קטין שאינו בר אחריות פלילית), התשנ"ב — 1992, של חברי הכנסת ע' סולודר וד' צוקר. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה.

ב. הצעה לסדר

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהושע מצא. חברי הכנסת, אני מבקש מכולם. חבר הכנסת יהושע מצא, אני מבקש ממך לשבח.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

הבינוני. חבר הכנסת מצא, רגע, תשמע אותי. אני רוצה להגיד לך: אתה מתרעם, או מוחה, או אינך שבע רצון מהחלטת נשיאות הכנסת. יש נשיאות, היא מחליטה.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל, אדוני, זו אטימות. לא רואים את הדם שנשפך, לא שומעים את קול הזעקה ולא נותנים לדבר. אתה לא יכול להתעלם ממה שקורה בארץ, אדוני. אני מבקש לכנס את הנשיאות פעם נוספת לדיון חוזר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, אודה לך מאוד אם תשב. אני אודה לחבר הכנסת פרח אם גם הוא ישב.

חברי הכנסת, הנשיאות צריכה להחליט הרבה החלטות. כל אחד בטוח, שהנושא שהוא מעלה הוא החשוב ביותר.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, אתה חושב — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

תאמין לי שכל הנשיאות, אני בטוח שכל חברי הנשיאות כואבים את הדבר הזה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש רשות להודעה, אם אפשר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אינני נותן רשות להודעה. מה הבעיה?

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, אני רוצה לומר משפט קצר אחד: אני מתרעם כנגד נשיאות הכנסת. יש בה אטימות מוחלטת. דם נשפך אחמול בלילה, מתיישבים מופקרים, השמאל מסית בארץ, ו"מלטה יוק" לגבי נשיאות הכנסת — לא היה ולא נברא.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהושע מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

נשיאות הכנסת לא שומעת על שפיכות הדמים, לא רואה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהושע מצא, אני אודה לך אם תשב.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

אתה יודע רק להסית במדינה הזאת.

אני אתייצג עם חברי, לאור הטענה שאתה מעלה. הנה, חבר הכנסת חגי מירום, הזכרתי עכשיו, שגם אתה הבעת אי-שביעות רצון מהחלטת הנשיאות.

מאחר שאתה אומר דבר נכון, שנוסף עלי היו רק שלושה חברים, אני אתייצג עם חברי במהלך הישיבה, וייתכן שאומן ישיבה נוספת שתהיה בזמן סביר, כי זו היתה מוקדם יחסית בבוקר זה, ואולי נחליט לדון עוד פעם אחת, למען הרוח הטובה. אתייצג עם חברי בקשר לזה. וכזה גמרנו עניין זה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מצטרף בכל לב לדברים שאמר חבר הכנסת יהושע מצא. אני הגשתי גם כן הצעה בנושא זה. אני חושב שזה נחוץ מאוד לכנסת, לרלבנטיות שלה, ליכולת שלה. אי-אפשר להתעלם מהדברים.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, בואו נעשה את זה ברוח טובה. אני נוטה, לאור הטענה — רק בגלל הטענה שהושמעה פה, שהנשיאות התכנסה מוקדם בבוקר זה בהרכב לא-מלא, ומאחר שיש בקשה משני צדי הבית, אני נוטה לקיים ישיבה נוספת של הנשיאות, נניח בשעה 15:12, כאשר אסיים לנהל את הישיבה פה. אבל גם על כך אני רוצה לשמוע את דעת חברי בנשיאות. לפני שאני מחליט ברוח טובה.

בואו נעבור לסדר-היום.

יהושע מצא (הליכוד):

אני רוצה להודות לך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני שמח על התודה.

ג. שאלות בעל-פה

3. מה גילם של צינורות אלה? כמה מקרים של דליפות היו בשנתיים האחרונות?

4. האם יוחלפו צינורות אלה ביוזמת משרד האנרגיה? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

כבוד היושב-ראש, חבר הכנסת שחל, ראשית, כמה הבהרות כלליות להבנת העניין. לא מדובר בפיצוץ של צינור נפט. מה שקרה בשטח היה הפעם למעשה דליפה ולא פיצוץ. האירוע לא היה באזור הקישון, כפי שתואר בדיעה הראשונה ובשאלתא, אלא מצפון לבתי-הזיקוק ולחוות הדלק.

עוד כדאי לדעת, כי במדינת ישראל מצויים עשרות מחקני דלק וכן נמלי פריקה והעמסת דלק וכיניהם מונחים למעלה מ-1,500 ק"מ של צנרת בקטרים שונים — אני אומר כל זאת לא לחבר הכנסת שחל, שבקיא בזה היטב, אלא לטובת יתר המאזינים — חלק מהם הונחו עוד בתקופת הבריטים, וחלק הארי הונח על-ידי חברות משק הנפט הישראלי.

דליפות בצנרת קורות בעיקר כתוצאה מפגיעה חיצונית, כמו עבודה של כלים מכניים. כאשר קורית דליפה, מופסקת מייד זרימת הדלק, והחומר שדלף נשאב למכלית כביש, כדי למנוע זיהום המים והסביבה.

יהושע מצא (הליכוד):

לא היו כל חברי הנשיאות. אתה קיימת היום ישיבה עם שלושה חברים, או אולי עם ארבעה חברים, ומתחוללים בארץ דברים נוראים, קמים יישובים חדשים — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, אני מבקש. אודה לך אם תשב. תן לי לגמור את דברי.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש דיון חוזר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני משוכנע שכל חברי הנשיאות כואבים — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כל חברי הכנסת כואבים.

יהושע מצא (הליכוד):

איוה כואבים? אתם מסיתים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמידי יש הרבה הצעות, ונשיאות הכנסת מחליטה בעירנות ובתשומת לב. ואני בטוח שכולם כואבים את הדם שנשפך וכולם רוצים שזה לא יחזור וזה לא יהיה.

היתה אלי הבוקר פנייה של אי-שביעות רצון של חבר הכנסת חגי מירום על כך שלא אושרו ההצעות. אתה עכשיו מביע מצד שני — — —

יהושע מצא (הליכוד):

משאלה לדיון חוזר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חסלח לי, חסלח לי, שמעתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נחזור לסדר-היום. שר האנרגיה והתשתית ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 570. מאת חבר הכנסת משה שחל, בנושא: פיצוץ צינור נפט באזור הקישון. בבקשה. חבר הכנסת שחל, חבר הכנסת שחל איננו נוכח. סליחה, אני שומע שהוא פה.

570. פיצוץ צינור נפט באזור הקישון

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני מבקש להתנצל, התעכבתי בוועדת החוקה, חוק ומשפט והגעתי רק כרגע.

באזור הקישון התפרץ צינור נפט מחמת בלאי שגרם לדליפת נפט גולמי וזיהם את הסביבה. ידוע כי הצנרת באזור הזה הותקנה עוד בתקופת הבריטים והיא זקוקה להחלפה. העניין הועלה בעבר כחלק מתוכנית שהיתה כבר אמורה להתבצע.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא הנוק שנגרם כתוצאה מהפיצוץ?

2. כמה קילומטרים של צנרת יש בין חוות הדלק לבין בתי-הזיקוק והמפעלים הפטרוכימיים בסביבה?

לשאלות עצמן:

1. בשלב זה וכתנאי מזג האוויר ששררו בשטח ומה שהתרחש אחרי זה, עדיין לא ברור סופית אם נגרם נזק מהדליפה, פרט לכמות של נפט גולמי שדלפה. כיוון שמדובר בהזרמה רצופה, עדיין לא גמרו להעריך את הכמות שדלפה.
2. הדליפה שעליה מדובר נגרמה באחד משלושת הצינורות שדרכם מודלף נפט גולמי מהטרמינל בקריית-חיים לבתי-הזיקוק. אורכם של שלושת קווי הנפט הוא פחות מ-5 ק"מ כל אחד.

3. גילם של הצינורות שעליהם מדובר הוא כאמת כגיל הטרמינל, והם הונחו עוד על-ידי הבריטים לפני עשרות שנים. חלקם הוחלפו במהלך השנים. כשנתיים האחרונות לא היתה כל דליפה מצינורות אלה.

4. בשלב זה נערכת בדיקה, וקטעי צנרת שנחגלו כפגומים הוחלפו. עדיין אין לנו תוכנית להחלפה כוללת, אם כי הדבר נמצא בטיפול של המנכ"ל וגם בטיפול של יושב-ראש בתי-הזיקוק, ואלה מוכרים היטב לחבר הכנסת משה שחל. השואל: תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת משה שחל, בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני שר האנרגיה, מניסיוני אני יודע, שלא מספיק שעושים דווקא בתחום המשרד שאתה מופקד עליו, אלא צריך לשכנע את התושבים והציבור, שאכן הדברים נמצאים בידיים מקצועיות ונאמנות.

לכן אני שואל: מדוע לא תסכים להקמת ועדת מומחים משותפת לחברת שירותי נפט, בתי-הזיקוק, משרד האנרגיה והרשויות המקומיות, כמו עיריית חיפה והרשויות מסביב, כאשר הכוונה היא יוזמה של המשרד לחיזוק ולהחלפה, מאחר שידוע שהחברות האלה לא נמצאות במצב כספי קשה אלא להיפך, אלה חברות שעושות מאוד? השיתוף הזה יביא ליתר אמון הדדי בין המערכת הממשלתית לבין התושבים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם שריר, ואחרי — לחבר הכנסת שבח וייס.

אברהם שריר (הליכוד):

אדוני השר, בקשר לנושא שהועלה כאן, אני רוצה לשאול אותך על הידיעות שהופיעו לגבי בניית בתי-הזיקוק נוספים באזור הדרום. אני חושב, שאם אנחנו לא ניגש לבניית בתי-הזיקוק נוספים — מלבד ההשקעות הנוספות, שיוזרמו לארץ ומקומות עבודה, זה יאפשר גם כן פיצול הסיכונים גם בעתיד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האנרגיה, במשך השנה האחרונה הצגתי שאלות דומות לארבעה-חמישה שנים, כעניין הפוטנציאל הצ'רנובילי של מפרץ-חיפה; פעם אחת שר הפנים, פעם אחת השר לאיכות הסביבה, פעם אחת לך, וכן הלאה. תמיד אני מקבל תשובות. הבעיה היא, שבעניינים כאלה מוכרח להיות תיאום ממשלתי. זה אזור נגוע בסכנה חמורה ביותר, אני

לא מפרץ, פוטנציאל צ'רנובילי. מדובר בחצי מיליון תושבים, אזור תעשייתי רחוס, מעורב, ואם לא תהיה כאן — מה שהציע קודמי בעל הניסיון הרב חבר הכנסת שחל, שהיה גם שר האנרגיה, גם תושב הסביבה — איזו ועדה שתגיש מהר מאוד המלצה לתיאום פעולה באזור, לא יהיה טוב. שאלתי היא, האם אתם אכן מוכנים לעשות זאת כממשלה ולא כשרים בודדים? תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

לשאלתו של חבר הכנסת שחל, אני בהחלט מוכן לשקול הקמת ועדה כזאת. כידוע, אני עובד גם בתיאום עם המשרד לאיכות הסביבה. הממשלה החליטה, לגבי דוח-הררי למשל, ליישם אותו, והוא מיושם. אני בהחלט מוכן להכניס למערכת הדו"ג גם את השלטונות המקומיים לדאוג לתיאום כזה.

אברהם שוחט (העבודה):

תעביר את זה לוועדת האוטונומיה. אוטונומיה של בתי-הזיקוק.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

כן, אוטונומיה של בתי-הזיקוק, אגב, אני יכול לומר לך שיש להם אוטונומיה. במקרה הם יושבים בשטח אקסטרטריטוריאלי והרבה כללים במדינת ישראל, אני לא יודע אם חוקים, אינם חלים עליהם. כך ששם יש אוטונומיה ואין לי התנגדות לאוטונומיה הזאת.

אברהם שוחט (העבודה):

זאת לא סיבה לעזוב את הממשלה.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

בגללה לא נעזוב.

לגבי השאלה של חבר הכנסת שריר, חבר הכנסת שריר נגע באמת בנושא שמבחינת כלכלת המדינה יש לו חשיבות עצומה. כתוצאה מהרפורמה שנעשתה ביוזמתו של קודמי, שר האנרגיה חבר הכנסת שחל, חלו שינויים גדולים במערכת העוסקת בנפט בישראל. אחד השינויים הוא, שבצעם במידה רבה החלטנו קרטל של חברות דלק, אבל יצרנו מונופול חזק מאוד, חצי ממשלתי, כי זו שותפות של הממשלה והחברה לישראל ובתי-הזיקוק. יש אומנם היום שני בתי-הזיקוק, גם בחיפה וגם באשדוד. אגב, בתי-הזיקוק באשדוד נמצא היום במצב, שלמעשה הוא שלם גם כן. בתחילה היה תהליך הדרגתי, אבל היום יש שתי מערכות שלמות, שיכולות לפעול כמערכות מקבילות.

הממשלה חושבת על הפרטה של כל המערכת הזאת. יש פה קושי מסוים, כי לחברה לישראל יש זכות סיורב ראשונה. אנחנו שוקלים את כל העניין גם בהקשר — — —

משה שחל (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

נא לא לקרוא קריאות ביניים, כי זמנו של השר חם.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

אנחנו שוקלים גם את בעיית חידוש הויכיון שמסתיים בקרוב, וזה ישפיע על ההפרטה. אבל יש גם יוזמה של חברת "פז", שפנתה אלי ורוצה לזווג הקמת בתי-הזיקוק נוסף. אין לנו כל התנגדות, ונשמח אם החברה תזווג את זה. מדובר בבתי-הזיקוק נוסף מדרום לאשקלון.

מכבדים את המסגד, את הכנסייה ואת בית הכנסת, קל וחומר את הרה"בית.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
מדובר בהרה"בית ולא בבית סתם.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
חבר הכנסת מיעארי, עכשיו אני משיב לך ואתה תקשיב בבקשה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
נאמני הבית — — — הרה"בית.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
אני ראיתי את תנועת הלזול כאשר אמרת: הרה"בית. איזה הר ואיזה בית.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
לא אמרתי הר. איפה שמעת הר? אמרתי בית. אפילו אם אתה לא שומע טוב — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, כואו נעבור לסדר-היום. אחר-כך אפשר יהיה לבדוק בפרוטוקול מה נאמר, ונמשיך הלאה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
אם חבר הכנסת מיעארי לא אמר את זה, כל הדברים שאמרתי כאילו לא נאמרו.

1-2. באוניברסיטת תל-אביב מספר מקומות מוגבל במעונות הסטודנטים — כ-1,000 — והם מחולקים לפי מפתח שנקבע היסטורית בין סטודנטים ישראלים, וכתוצאה וערבים, סטודנטים במכניות קדם-אקדמיות, סטודנטים עולים ותלמידי חוץ-לארץ.

מפאת מיעוט המקומות במעונות, אין אוניברסיטת תל-אביב יכולה להתחייב להסדיר מקום במעונות, והיא מפרסמת זאת במידע המופץ לסטודנטים לקראת הרשמתם לאוניברסיטה. יתר על כן, המועמדים מתבקשים לשקול היטב ומראש, האם יוכלו ללמוד גם אם לא ימצא להם דוור.

מקומות הדוור במעונות המיועדים לתלמידי חוץ-לארץ אינם נדרשים בשני הסמסטרים של השנה בצורה שווה, בעיקר בגלל מבנה לוח שנת הלימודים בארצות-הברית, וכתוצאה מהתפלגות זו באים לאוניברסיטת תל-אביב לסמסטר הראשון כ-180 סטודנטים ולסמסטר השני למעלה מ-300.

הנהלת אוניברסיטת תל-אביב עושה לניצול מרבי של מעונות הסטודנטים שלרשותה, ומאפשרת למבקשים זאת ליהנות משירותי המעונות, ולו גם לתקופת הסמסטר הראשון, ואחריו עליהם למצוא מקום מגורים אחר.

כ-80 סטודנטים, חציים ישראלים, יהודים וערבים, וחציים עולים, קיבלו בשנת התשנ"ב מקום במעונות, שהוקצה מלכתחילה עד 31 בדצמבר 1991. סטודנטים אלה חתמו מראש על חוזה לתקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 1991, ובו התחייבו לעבור את המעונות עד המועד האמור.

בין הסטודנטים הישראלים היו שבעה ערבים המתגוררים בכפרים במרחק נסיעה יומית מאוניברסיטת תל-אביב. בעוד סטודנטים יהודים הגרים אף רחוק יותר לא קיבלו מקומות במעונות אף לסמסטר הראשון.

אשר לכרוז שהופץ על-ידי תא הסטודנטים ברית נאמני הרה"בית, נקטת צעדים נגד תא הסטודנטים היא בסמכות

חבר הכנסת וייס, התשובה שלי לחבר הכנסת שחל עונה חלקית על העניין, כי אני מוכן לטיפול כזה. מעבר לזה, שאלת לגבי הממשלה, לממשלה יש ועדה ממשלתית לטיפול במניעת אסונות טבע, שמיזגים בה כל משרדי הממשלה. הוועדה הזאת פועלת בצורה מלוכדת, והיא באמת הגורם, אינני יכול להידחק לתחום שאיננו שלי. היא הגורם שצריך לשקול את התמונה הכוללת, ואני יודע שהיא עוסקת בנושא הזה. נדמה לי שהשר רוני מילוא הוא יושב-ראש הוועדה מטעם ראש הממשלה, כמי שהיה בעבר שר לאיכות הסביבה, אבל היום רק כנציגו של ראש הממשלה. אני מוכן להפנות את תשומת-לבו לשאלה. עשיתי זאת בעבר, כשהעלית את העניין הזה לאחר הסקירה שלי כשר האנרגיה. כפי שאמרתי, זו ועדה מתואמת ממשלתית, שכל המשרדים מיוזגים בה, והיא ועדה למניעת אסונות טבע. הדוגמה היותר טובה פה היא לא צ'רנוביל, כי אין פה נושאים גרעיניים, ברוך השם, אלא קורפל, שהיה גרוע יותר מצ'רנוביל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני רוצה להודיע לכם שהמוניטור מקולקל, ולכן עליכם לעקוב אחרי סדר-היום רק על-פי המתפרסם על הלוח. זה סדר-היום הקובע.

עשינו הסדר בינינו, חברי הכנסת, שלפני שהשואל עולה לשאול את השאלה לא מרימים ידיים. קודם-כול אכריז מה הנושא, השואל יתחיל, ואז אפשר להתחיל להרים ידיים.

סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 574, מאת חבר הכנסת מוחמד מיעארי, בנושא: כרוז שהופץ באוניברסיטת תל-אביב המברך על ההחלטה להוציא סטודנטים ערבים מהמעונות. חבר הכנסת מיעארי, בבקשה.

574. כרוז שהופץ באוניברסיטת תל-אביב המברך על ההחלטה להוציא סטודנטים ערבים מהמעונות

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, כבוד סגן השר, בעיתון "על המשמר" 24 בדצמבר 1991 מופיעה ידיעה, המספרת על כרוז המברך על ההחלטה להוציא סטודנטים ערבים מהמעונות באוניברסיטת תל-אביב.

עוד מצוין בידיעה, כי "אנחנו מציעים לכם כבר עכשיו לארוז את החפצים שלכם ולעבור ללמוד בידן, מצרים, סוריה, עירק ויתר מדינות ערב" — זאת היתה ההצעה שמצאו השבוע סטודנטים ערבים בתיבות הדואר שלהם במעונות ברמת-אביב.

הכרוז חתום על-ידי תא סטודנטים בנא"י, כנראה ברית נאמני הבית; איזה ברית ואיזה נאמנים ואיזה בית.

ברצוני לשאול:

1. האם תוכן הכרוז הזה ידוע למשרדך, הגיע לידיעתכם?

2. האם ייקטרו צעדים כלשהם, ואם כן — מה הם, או שעוברים על זה לסדר-היום?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת מיעארי, ראשית כול, כשאתה מדבר סרה בנאמני הרה"בית, אין לי בעיה. אבל כשאתה מדבר סרה בהרה"בית, אפילו דרך אגב, אינני מקבל זאת. אני חושב שזה לא צריך להיות, משום שכולנו

אני רוצה לשאול: האם הכרוז הזה אושר על-ידי הוועדה?
אם הוא אושר, זה קושר את האוניברסיטה, ואני מקווה שלא.
אם הוא לא אושר והוא הוצא באופן פרטיזני, שניקטו אמצעים
נגד מוציאו. אי-אפשר רק להצטער, אי-אפשר לשמוע דברי
נאצה כאלה נגד הערבים ולהגיד: אני מצטער. אני חושב
שהבעיה חמורה יותר מאשר להצטער, ורציתי לדעת, האם
הבעת הצער היא הצעד האחרון, או שעומדים לנקוט פעולה
בהתאם למה שנעשה? תודה רבה.

היו”ר ד’ שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רענן כהן.
אחריו — לחבר הכנסת מוחמד נפאע.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החינוך, חברי הכנסת,
השאלה של המעונות איננה השאלה המרכזית, מכיוון
שמופקדת עלינו החובה לחיות בדו-קיום בין יהודים לערבים.
אנחנו מדברים על אוכלוסייה שמהווה 17%, ותפקידנו לעשות
הכול כדי לחיות אתם.

חיקון נוסף: אין ”ברית הרהבית“, יש ”ברית נאמני
ארץ-ישראל“ באוניברסיטה בתל-אביב. זה גוף סטודנטיאלי
בשם כזה, ובראשו עומד אבישי רביב, שהתבטא פעמים רבות
באופן גזעני בגנות הערבים והדרוזים הלומדים באוניברסיטה.
צריך לזכור את הדברים האלה, ואני שמח מאוד, שאתמול היה
פסק-דין, ומר אבישי רביב הודחק מן האוניברסיטה למשך
שנה.

השאלה שאני רוצה לשאול את אדוני סגן השר: האם זאת
תהיה מדיניות — של הרחקת אנשים מסוגו של רביב ממערכת
החינוך, כדי לשמור על האקדמיות באוניברסיטה וכדי לשמור
על הדמוקרטיה ועל הדו-קיום בין יהודים לערבים במדינת
ישראל? תודה.

היו”ר ד’ שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת נפאע, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

— — —

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

היו”ר ד’ שילנסקי:

רשות הדיבור ניתנה לחבר הכנסת נפאע.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
— — — לסתום את הפה למי שאומר את זה.

היו”ר ד’ שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש מכולם לכבד את חבר הכנסת
נפאע, שקיבל עכשיו את רשות הדיבור.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אלה דברים מסוכנים. חבר הכנסת שמאי אומר דברים
גזעניים ביותר.

היו”ר ד’ שילנסקי:

אינני יודע, אני לא שמעתי.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

— — —

הנהלת האוניברסיטה. הנהלת אוניברסיטת תל-אביב גינתה
בפומבי ובאמצעי התקשורת את הכרוז, שאין לו דבר עם
עבודתה הסדירה של האוניברסיטה בכלל ועם הקצאת מעונות
לסטודנטים ערבים בפרט.

אני מצטער על כרוז תא הסטודנטים של ברית נאמני
הרהבית, אך נקטת צעדים נגד תאי סטודנטים היא בסמכות
הנהלת האוניברסיטה, ולא מצאתי פגם בפעולת אוניברסיטת
תל-אביב.

היו”ר ד’ שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מוחמד
מיעארי.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, אני רואה שכבוד סגן השר התנדב,
ועיקר תשובתו היה על שאלה שלא נשאלה. הוא דיבר על
הסטודנטים ועל הקצאת מעונות. הבעיה הזאת היא אומנם
כאובה, ויש לי מה לומר עליה, אבל שאלתי התייחסה במיוחד
לכרוז, ולא למה שעשתה האוניברסיטה, שבה אפשר לטפל
במקום אחד.

היו”ר ד’ שילנסקי:

סליחה, עמדתי לבקש, כמו שאני מבקש מכל השרים וסגני
השרים, להכין את התשובות בקיצור, שתהיינה במסגרת הזמן.
כשניתן הרישא של תשובתך חשבת, שהוא אומנם מסביר את
התמונה בכללותה, ואני מסכים להערה של חבר הכנסת
מיעארי, שאפשר לדבר בכללות, אבל ההיגיון, הרציו
בשאלתא, שהיא קצרה וכדויק לעניין.

סגן שר החינוך והתרבות פ’ גולדשטיין:
מקובל עלי ואורה לאלה שמכינים.

היו”ר ד’ שילנסקי:

תורה לאלה שמכינים את התשובות לקצר.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כדי לתרום את תרומתי: אולי צריך להתרכז קודם כול
בשאלה עצמה, ואחר כך לתת הסברים. מה שעשה כבוד סגן
השר: את כל הזמן הקדיש להסברים, ולתשובה עצמה —
שורה אחת.

היו”ר ד’ שילנסקי:

אני רוצה להבהיר לך: מניסיון שלי אני יודע, שבמשרדים
המנגנוניים מכינים את התשובות, והפניתי את תשומת לבו של
סגן השר. הערתך היתה נכונה, וסגן השר אמר שהוא יבהיר את
העניין בלשכה. לצערי, זאת תופעה לא רק אצל סגן השר הזה
אלא אצל הרבה שרים.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

זו בעיה של השרים וסגני השרים ולא שלנו.

היו”ר ד’ שילנסקי:

נקווה שזה יתוקן עכשיו.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, רציתי להבהיר: כרוז שיוצא בקמפוס
של האוניברסיטה יוצא בשני אופנים — או אחרי שהוגש
לאישור, או באופן פרטיזני. מנין אני יודע זאת? באוניברסיטת
חיפה, לפני כמה חודשים, כמה סטודנטים ערבים רצו להפגין
וחשבו שקיבלו רשיון, אבל כנראה הרשיון לא ניתן בפועל.
הוגשו נגדם כתבי אישום לוועדת משמעת, ושישה מהם גורשו
מן האוניברסיטה לתקופה של טרימסטר אחד.

חבר הכנסת מיעארי: האוניברסיטה לא קיבלה את הכרוז, ומובן שלא יכלה לאשר אותו.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקרמת לשלום):

— — —

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אין בסמכותו של משרד החינוך והתרבות, לא של השר ולא של סגנו, להורות לאוניברסיטה כיצד לנהוג. אבל הראיה, חבר הכנסת מיעארי: האוניברסיטה גינתה את זה ותנקוט פעולות כפי הכנתה. איש מאתנו לא היה רוצה שעל אוניברסיטה יחילו מה שאומר שר זה או אחר, כי אנחנו רוצים שהקמפוס יהיה משוחרר, גם אתה וגם אנחנו. אני מקווה שזאת תשובה על שאלתך.

אותו דבר — לחבר הכנסת רענן כהן. אני מציע, שבגלל 17% לא יעשו חשבונות אחרים. אני סומך על האוניברסיטה, שאם מישוהו שגה או טעה, היא תנהג אתו על-פי הקורקסים שלה ועל-פי הנורמות שלה. לא לי להורות לאוניברסיטה כיצד לנהוג. אתה, כאיש ציבור, יכול להגיב כפי שאתה רוצה.

רענן כהן (העבודה):

— — — יש "ברית נאמני ארץ-ישראל" בקמפוס.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, אני חושב שחבר הכנסת נפאע טעה. אולי אנחנו לא אוהבים את הכרוזים שקוראים לאנשים בישראל שלא להשכיר חדרים לסטודנטים ערבים, אבל אני מסוגל להבין את הכרוזים האלה, שהרי כבר היו יהודים שלקחו לעבודה ערבים ואחר כך נמצאו שחוטים.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

היו הרבה מפעלים שלקחו ערבים לעבודה, ולאחר מכן אותו עובד רצח את בעל הבית שלו.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — — זו שותפות —

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

לכן אינני מתפלל שיש יהודים, לצערי הרב, שמסרבים להשכיר דירות אפילו לסטודנטים ערבים. זה אולי לא צריך להיות, אבל אני מסוגל להבין את אלה שאינם משכירים.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקרמת לשלום):

— — —

אברהם בורג (העבודה):

אתה נותן היתר לגזענות.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הוא כאלו מדבר בשוק-הכרמל.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, בואו ננהל את הישיבה בסדר. רשות הדיבור ניתנה לחבר הכנסת נפאע. בבקשה.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
זאת הכנסת או שוק-הכרמל?

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת נפאע. מי שרצה להשמיע קריאות ביניים השמיע קריאות רמות. בואו ניתן, בשקט, לחבר הכנסת נפאע לדבר.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש — — —

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

— — —

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה גם חבר הכנסת דראושה מחייך עכשיו, סימן שייתן לך לדבר.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אדוני כבוד השר, אני רוצה לדבר לא רק בתור חבר כנסת ערבי אלא בתור אזרח של מדינת ישראל, שאכפת לו מנושא הרויקים וערכי הדמוקרטיה במדינה. אני רוצה להגיד, שאין זאת הפעם הראשונה שהופך חומר בצורה של כרוז, בצורה של קריאה, בצורה של ססמה להוציא, לגרש סטודנטים ערבים לא רק מן המעונות אלא גם מן האוניברסיטאות. תופעה זו אינה חדשה. התקיים בנושא זה דיון בכנסת, במליאה, והיא לא טופלה כראוי. זה יוצר אווירה שמקלקלת את היחסים בין הסטודנטים היהודים לערבים. המצב הגיע עד כדי כך, שאנשים מסרבים להשכיר חדרים לסטודנטים ערבים בגלל האווירה הזאת, כשהם שומעים בכלי התקשורת, שומעים קבוצות שאומרות: מוות לערבים. זה יוצר, פשוט מאוד, אווירה מסוכנת מאוד.

שאלתי: אם הכתובת ידועה, בעלי הכרוז ידועים, בעלי הקריאה ידועים ועל הכרוז או הקריאה יש חתימה, האם אי-אפשר להשקיע יותר מאמצים כדי להגיע לכתובת הזאת, להעניש את המסיתים ולא רק להביע צער?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלה הנוספת של

ד. הצעות לסדר-היום

חקירת השר דרעי והפרסומים הנלווים אליה

הכנסת אריה גמליאל. חבר הכנסת שפט, אודה לך אם תשכ. אני מבקש מכולם לשבת.

רענן כהן (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום — הצעות לסדר-היום מס' 6381, 6384 ו-6403: חקירת השר דרעי והפרסומים הנלווים אליה. אני מזמין את חבר הכנסת אריה גמליאל להשמיע את דברו. אני מבקש מכולם לשבת ומכולם להירגע. רשות הדיבור לחבר

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אדוני היושב-ראש, אנחנו רוצים לבקש ממך — — —

אלי דיין (העבודה):

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, היתה לך שאלה נוספת, אתה שאלת. על הדוכן עומד חבר הכנסת גמליאל. אי-אפשר להמשיך בוויכוח. גמרנו את הסעיף ההוא בסדר-היום. אינני נותן רשות דיבור לאיש. חבר הכנסת גמליאל, נא לדבר.

יעקב צור (העבודה):

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
זו גזענות לשמה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כל אחד יכול לחלוק על דברי רעהו, זו זכותו. יש סדר מסוים בכנסת, וצריך לפעול בהתאם לחקנון. חבר הכנסת דראושה, אפשרתי לך לקרוא הרבה קריאות ביניים. חבר הכנסת נפאע, נתתי לך אפשרות לשאול שאלה נוספת. אם אתה חולק על דברי סגן השר, יש דרך להביע את המחלוקת.

אדוני חבר הכנסת גמליאל, הואל נא להתחיל בדברך, בבקשה.

שושנה ארבל-אלמזליו (העבודה):

אבל נאמרו כאן דברים חמורים מאוד.

יעקב צור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זו ממש גזענות מלוכלכת. פשוט כך כתוב בכל אנציקלופדיה. אתה הרי רגיש — — — זו סתם גזענות.

רענן כהן (העבודה):

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, הביעו עכשיו מספיק דעות בקריאות ביניים, אבל יש סדר עבודה בכנסת. חבר הכנסת שפט, אודה לך מאוד אם תשב. תואיל לשבת.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, היתה לך דקה שלמה להביע את דעתך.

רענן כהן (העבודה):

זו ממש הסתה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש מכולם לשבת. אדוני חבר הכנסת, כבוד הרב, אם אתה תתחיל לדבר בוודאי כולם יירגעו.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אין לא מתביישים — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש מכולם להירגע. חבר הכנסת נפאע, נתתי לך שאלה נוספת. נא לשבת.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב-ראש, איך אפשר להסכים — — — אדוני היושב-ראש, הוא צריך לחזור בו.

אברהם בורג (העבודה):

אל תבקש ממנו לחזור בו, כי זה הוא, כי הוא גזען.

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, אתה כל הזמן משמיע את דברך. יש גבול. אני אינני נותן רשות לאיש. כרגע אני מבקש מכולם לשבת. אני מבקש. חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, אני רואה שאתה מצביע. אם אתה רוצה שאתן לך רשות דיבור, תעביר אלי בכתב, ואני אחליט. נא לשבת. בבקשה, חבר הכנסת גמליאל.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היום יום רביעי בשבת וברצוני להביא בפניכם כמה פסוקים מהשיר שהיו הלוויים אומרים על הדוכן ביום זה: "הנשא שפט הארץ השב גמול על גאים. עד מתי רשעים ה' עד מתי רשעים יעלו, יביעו ידברו עתק יתאמרו כל פעלי און, עמך ה' ידכאורנחלתך יענו — — — מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פעלי און, לולא ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי — — — יגודו על נפש צדיק ודם נקי ירשיעו, ויהי ה' לי למשגב ואלקי לצור מחסי".

אברהם בורג (העבודה):

מי מתחיל עם "אל נקמות".

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

רבותי חברי הכנסת, חשבתי לתומי, כי אכן עבר מן העולם הסיטוט של עלילות הדם, אשר עם ישראל סבל מהן במשך דורות רבים בגלות חשוכה ובימים אפלים. אך הנה בארץ-ישראל פורח סיוט זה של עלילות דם, אנשים מסוימים מנתיבות החליטו לטפול על השר דרעי עלילות דם של רצח אמה המאמצת של אשתו, וכל זאת תוך ניסיון סחיטה, כדי שהשר לא ידיח את ראש המועצה.

ואומנם, הסיפור הדמיוני הזה קרם עור וגידים, ואף נשלח חוקר פרטי ששמו יוסי אמיר לחוץ-לארץ, כדי לאמת את החשדות.

משטרת ישראל הנאורה, שומרת החוק והסדר הציבורי, העושה את תפקידה בנאמנות מופלגת, מעבר למשוער, ככל שמדובר באנשי ש"ס, עטה על סיפור זה כמוצאת שלל, ושלחו חוקרים לארצות-הברית כדי לבדוק את העניין. הנה סוף-סוף יש להם עניין חמור, שיש במה להיתלות בו. אולם, לצערם הגדול, התברר להם עד כמה הסיפור הזה אין בו ממש והם שבו כלעומת שבאו.

נו, ישבו וחשבו חכמי המשטרה וכל הנוגעים בדבר איך לכסות על חרפתם, איך נתפסו לשטויות ולהבלים, והסכימו כל חכמי המשטרה בעצה אחת, וכראשם שר המשטרה ומפכ"ל המשטרה, הידוע כתום לבו כפרשה זו, נמנו וגמרו שצריך להכחיש את כל פרשת החקירה. וגם החוקר הידוע העוסק בהתרת עונות, מר יוסי אמיר, אין לו שום קשר לעניין והוא צדיק תמים, וכן כולם הכחישו בזה אחר זה.

שבח וייס (העבודה):

אתה יושב עם שר המשטרה הזה בקואליציה.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

ובכן, למשטרה אין מה לחקור בסיפור הזה, כיוון שכל הפרשה מוכחשת מכל צדיה, ובמיוחד שזה נותן נקודות זכות לש"ס — הרי שצריך לטעון ולומר שלא היו דברים מעולם. אולם, במקרה הפוך כלפי השר דרעי או כלפי תנועת ש"ס, כאשר יש צל של חשד, הרי כבר מראש מחליטים שהם אשמים. מדובר בהאשמות כבדות משקל, כפי שכבר התבטאה פרקליטת המדינה, וכמובן חובת המשטרה לחקור והיא ממלאת את תפקידה בנאמנות, ולא רק בנאמנות, אלא בשמחה ובצהלה.

ברם, דא עקא, נודע לי שהמפכ"ל ככבודו ובעצמו הודה בפני חבר כנסת מסוים, שהמשטרה חקרה בעניין. חבר הכנסת רן כהן הגדיר את הדברים, כפי שפורסם בתקשורת, שבהכחשת המשטרה יש טעם לגנאי. ואני אומר: יש בזה ריח רע המעיד על ריקבון.

לגבי אותו חוקר עגונות מפורסם, המכחיש כל קשר לפרשת דרעי, אני מוכרח לספר לכם, רבותי חברי הכנסת, שני סיפורים. לפני למעלה מחודש התקשר אלי ראש ישיבה מהדרום, והוא היה מזועזע ונפחד עד עומק נפשו. הוא סיפר לי, שכשדה התעופה "אורלי" שבפרס הוא נפגש עם החוקר הפרטי מר יוסי אמיר, שסיפר לו שאכן בעוד שבועיים או שלושה שבועות יהיה סקופ גדול — השר דרעי חשוד ברצח, הוא וחברו ריין, והדבר נחקר ומוצה ואין כל ספק בכך. חוקרי המשטרה כבר נמצאים בארצות-הברית, העניין סגור, וסוף סוף הגיע סופו של השר דרעי. הסיפור הזה כבר היה ידוע לי ממקורות אחרים. הרגעתי אותו שאין לו מה לדאוג מדברי ההבל האלה.

ועוד סיפור מעניין: נודע לי ממקורות מהימנים על הזמנת עבודת מעקב על-ידי החוקר יוסי אמיר משני חוקרים בירושלים — על אנשי ש"ס מנתיבות. לבחון מתי הם מגיעים למשרד הפנים להיפגש עם שר הפנים.

ואחרי כל זה, כמובן, החוקר הזה הוא חוקר עגונות מהוגן, אין לו שום קשר לפרשת דרעי, ואין לי ספק שגם המשטרה תאשר את דבריו.

אדוני שר המשטרה, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעיתון "מעריב" מיום ששי שעבר מאשר קצין משטרה בכיר, כי אכן עיינו בארצות-הברית בתיק תאונת הדרכים של הגברת ורדכר. כיום ראשון כבר הוכחש הכול. כאמור, המפכ"ל הודה בפני חבר הכנסת רן כהן כי הנושא נחקר. לאחר מכן אתם מכחישים.

כבוד השר, אני מבקש ממך תשובה ברורה: האם הנושא הזה נבדק, כן או לא? ועוד שאלה: האם פיתם אל ה-FBI בנושא הזה? האם נפגשתם עם אנשים מנתיבות בנושא הזה?

מורי ורבותי, הסיפור הזה לא בא אלא ללמד על הכלל, ללמד על השיטה, על מסע הציד והטירוף שמנהלים נגד ש"ס ונגד דרעי.

אני מודה ומתוודה, אין לי אמון בכס. אין זה סוד, שהליכוד מעוניין בחיסולה של ש"ס, המאימת עליו אלקטורלית ונוגסת במגזר שלו.

חגי מירום (העבודה):

אתם יושבים אתם בממשלה. אל תגיד שאין לכם אמון. יש

לכם אמון. אתם מצביעים אתם נגד הצעות אי-אמון. אתם מאמינים בליכוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, קראת קריאת ביניים, נא אפשר לחבר הכנסת גמליאל להמשיך. חברי הכנסת, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת גמליאל להמשיך בדבריו. בבקשה.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני שר המשטרה — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, קראת קריאת ביניים, נאפשר לחבר הכנסת גמליאל להמשיך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

קריאות:

— — —

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מדבר על עצמי באופן אישי.

אלי דיין (העבודה):

עד מתי תיתנו להם להתעלל בכס? עד מתי תסכימו לחרפה הזאת?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת גמליאל להמשיך בדברים שלו.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מסכים אתך.

אין זה סוד שלך אישית, אדוני שר המשטרה, היתה יריבות אישית עם השר דרעי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה מפעיל יצרים אפלים, אדוני.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

האם זאת לא סיבה מספקת, שתמשוך ידך מחקירה זו, שעל פניה לפחות נראית מגמתית, רצופת מעשים פליליים מצד המשטרה, תוך הפרת כל קו אדום ורמיסת כל זכויות אדם?

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השלטון הופך להיות מושחת, לית דין ולית דיין, הליכוד נותן ידו להרס מוחלט של כל המערכות השלטוניות. יש גבול להפקרות, עיניו הדין, עיוות הדין. הציבור מרד בשלטון המערך בגלל תחושות עמוקות של אי-צדק וקיפוח, ואכן גם עכשיו, בעזרת השם, ייפקחו עיניו של הציבור הרחב וימרוד בשלטון הליכוד ויעבירו מן העולם, כי זה הדבר היחיד שהם ראויים לו.

אני מבקש לדון בנושא זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, סגן השר פנחס גולדשטיין, האם אתה מעדיף לקרוא את ההודעה בעצמך?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני מקבל את ההצעה של אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

סגן השר פנחס גולדשטיין העביר אלי קודם פתק, ובו הוא כתב לי שהוא מצטער אם מישו חש איזו פגיעה או גישה

שרים שעל גג המכוניות שלהם יש פנסים כחולים. איש לא מזדעזע. יש לשרים ולחברי כנסת, אם תרצו, סירנות ורמקולים בתוך מכוניות. אף אחד לא פוצה פה. מכוניות מנכ"לים של משרדי ממשלה עם מזנונות כחולות. אף אחד לא מדבר. ובשביל מה אותם רמקולים? כדי לצעוק על הנהגים, עוכרי אורח, שיוזו.

אדוני היושב-ראש, הפנסים הכחולים לא מעניינים אותי. יותר מהכחול הזה, אדוני היושב-ראש, מעניין אותי הצבע האדום. עגבניות אדומות, אדוני היושב-ראש, חשובות יותר מפנסים כחולים.

חברי הכנסת, אני מבקש שתשימו לב לקטע שהתפרסם אתמול בעיתון "חדשות", בעמוד 23, ואני מצטט מתוך הכתבה של שרית רום: "אל תהיי כועסת שלקחתי את הקציצה. לקחתי אותה לאחותי. גם היא רעבה". ביקשה והתחננה ילדה בת חמש ממטפלת בבית ביפו, חברי הכנסת, יש עוד ציטוט: "אני לא רוצה לשחות את החלב. אני רוצה להביא אותו הביתה, לאח שלי התינוק, הוא בוכה כי אמא נוחמת לו רק מים או תה". ביקש ילד בן ארבע בשבוע שעבר במעון של "נעמת" ביפו. עוד ציטוט, חברי הכנסת: "תיתני לי מהאדום הזה", מבקשים ומתכוונים לעגבנייה ילדים בני שש, שזה מפגש ראשון שלהם עם "האדום הזה". עד כאן ציטוט מתוך עיתון, חברי הכנסת, לא אני אמרתי את הדברים. אילו אני אמרתי, היו מתנפלים עלי, היו אומרים לי: נמאסת עם כל הנושאים האלה, מה שמעניין אותך כל הזמן זה עוני ועוני ועוני, תרד כבר מהנושא הזה.

אני חוזר ואומר, חברי הכנסת: חשוב יותר מכל הפנסים הכחולים שהזכרתי, רדארים, מכשירים, ואם תרצו, חברי הכנסת, מצדי שלכל שר ייתנו פנס, סירנה, מכשיר לגילוי רדאר, טלוויזיה קטנה עם רדאר, אינשאללה, ואם תרצו, טוסטר-אובן שיהיה בכל מכונית, שיעשה טוסטים בדרך, ורק שלמען השם תילחמו ותחסלו את העוני הזה ובתנאי שתבטיחו לכל ילד בישראל עגבנייה אדומה וקצת מן ה"לכן הזה": כנראה, ילדים יתחילו להגיד אחר כך גם על החלב "הלכן הזה".

אדוני היושב-ראש, אני מתחייב כאן להמשיך ולהטריד את הבית וגם את הממשלה בכל מה שקשור לעוני, לעוובה ולדלות. חברי הכנסת, ילד רעב אחד חשוב יותר מכל השרים ביחד. משפחה אחת של מובטלים יקרה לי — ואני בטוח שהיא יקרה להרבה מאוד אזרחים במדינה הזאת — מכל הממשלה.

ועכשיו אני רוצה להמשיך, ברשותך, אדוני היושב-ראש, לקרוא קטעים מתוך הכתבה שפורסמה אתמול בעיתון "חדשות". תביטו, חברי הכנסת, על כותרת זעקת לשמים, על שני עמודים, "עשרות אלפי ילדים רעבים".

היו"ר ד' תיכון:
רק רגע, רק רגע, אדוני, תן לי את זה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. עכשיו דבר על זה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אני רוצה לקרוא.

היו"ר ד' תיכון:
אסור לך עכשיו.

גזענית מצדו, כפי שהיו כאן קריאות ביניים, הוא ביקש ממני להבהיר והסביר גם לי, שאין לו כל גישה כזאת וכל נטייה כזאת והוא רחוק מכל אפליה כלפי אדם בגלל מוצאו. נוסף על כך הוא ביקש ממני לקרוא: "דברי על אי-השכרת דירות לערבים התייחסו לערבים מהשטחים ולא לערביי ארץ-ישראל, שלא רציתי להטיל דופי בנאמנותם למדינת ישראל וממשלתה; תודה. סגן השר פנחס גולדשטיין".

רשות הדיבור עתה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
חברת הכנסת גוז'נסקי איננה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אדוני, מה התגובה שלך כיושב-ראש הכנסת?

היו"ר ד' שילנסקי:
אני אתן אותה.

חברת הכנסת גוז'נסקי איננה. אם כן, רשות הדיבור לחבר הכנסת צירלי ביטון.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מתי תיתן אותה, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ד' שילנסקי:
אני אתן אותה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, רשות הדיבור לחבר הכנסת צירלי ביטון.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תגלית מרעישת נחשפה היום על-ידי עיתונאים אמיצים, תגלית המספרת שבמכוניתו של שר הפנים יש מכשיר לגילוי רדאר. חברי הכנסת, אוי לאוזניים שכן שומעות. משהו איום נורא סוף סוף, לשר אריה דרעי יש מכשיר לגילוי רדאר.

אני כבר מציע, אדוני היושב-ראש, ואולי גם באמצעותך, לפנות גם לשר המשטרה, גם ליועץ המשפטי לממשלה, שיטכסו עצה מייד, יתיישבו, ידקו וירכיבו מייד צוות חקירה מיוחד, כמובן, ישלחו חוקרים מיוחדים לארצות-הברית, ליפן, לגלות באיזה מפעל בנו את המכשיר, מה הטווח האפקטיבי של אותו מכשיר, ומאלו מקורות שאב שר הפנים את הכסף לרכישת המכשיר. אולי שלח שר הפנים ידו בכספי ציבור כדי להביא אותו מכשיר.

אדוני היושב-ראש, ההיטפלות הזאת לשר הפנים היא שערוייה, הנמשכת קרוב לשנתיים. אני לא מדבר על אריה דרעי כשר, אלא על איזה דרעי כבן-אדם. זו שערוייה שמלמדת עד כמה יכולה מערכת ממשלתית, ממסדית, להתעלל באדם. תבחרו, חברי הכנסת — חורש, חודשיים, שנה, שנתיים. איש מאתנו, חברי הכנסת, לא רואה את הסוף.

דרך אגב, יש עוד כמה וכמה חברי כנסת שבמכוניותיהם יש מכשיר לגילוי רדאר, ואיש לא פוצה פה ומצפצף, ויש הרבה

סירבו להתיישב. 40 ילדים עמדו בצד והסתכלו, מספרת י"א, האחרות לא ארוחות בבית-החם לילדים של אגודת "יד-ביד" ביפו: היא כנראה פוחדת שיזרקו אותה מהעבודה, אבל כל הכבוד לה שהיא לפחות מספרת דברים. והיא מוסיפה: "הילדים נגעו בסכין ובמגלגל ושאלו מה זה. בבית אוכלים פרוסת לחם או חצי פיתה בידים, בלי סכונים".

"הארוחות הראשונות נמשכו למעלה משנתיים, ממשיכה י"א, "הילדים בלעו מנה אחרי מנה וביקשו עוד. כל ילד אכל בין שתיים לשלוש ארוחות מלאות, כל ארוחה בת ארבע מנות. ביד אחת אכלו, ובשנייה ליטפו את מפת השולחן. אחר-כך החלו השאלות: מה, גם מחר — שאלו הילדים המסכנים האלה — נקבל אוכל כזה? רק היום מותר לבקש עוד? בסוף הארוחה שמנו לב שהילדים דחשו שאריות מזון לכיסים, 'זה בשביל אמא', הסבירו".

להפסיק אדוני היושב-ראש? אני מתחייב שאמשיך ככתבה הזו גם בדיון הבא, אם ירשה לי אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. ישיב השר רוני מילוא, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא אתייחס כאן לדבריו של חבר הכנסת צירלי ביטון, דברים שבהחלט נוגעים ללב, אבל אינם בתחום הנושא שהועלה על סדר-יומה של הכנסת. אני אתייחס אך ורק לחלקים בדבריו שנגעו לנושא הנדון: חקירת השר דרעי — בין הדברים של חבר הכנסת גמליאל.

חקירת המשטרה בעניין השר דרעי החלה בעקבות דוח ביקורת של מבקרת המדינה ועל-פי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה. לעתים נדמה ששוכחים את זה. זו לא היתה יוזמה של המשטרה, חבר הכנסת גמליאל: זו לא היתה יוזמה של שר המשטרה. זה התחיל, אגב, עוד לפני שאני הייתי שר משטרה. זה החל ברוח של מבקרת המדינה, ועל-פי הדות הזה החלה החקירה. לא היתה שום סיבה אחרת.

מטבע הדברים, תוך כדי חקירה היו התפתחויות בלתי צפויות, והצוות המשפטי שעוסק בחקירה הזאת מבצע את עבודתו בצורה מקצועית, במסגרת הסמכויות שלו על-פי החוק, וכפי שעולה ומתבקש מהחומר שנחשף.

התמשכותה של החקירה, חבר הכנסת גמליאל, נובעת גם מהמורכבות של הנושא וגם מהעובדה שחלק מהנחקרים, לרבות השר הנוגע בדבר, שומרים על זכות השתיקה.

אני רוצה לציין ליריעת הכנסת, וכדאי שהדברים יהיו ידועים, שמתוך 19 עדים מרכזיים בפרשה הזאת, 17 שמרו על זכות השתיקה. מתוך ה-17 — תשעה לא השיבו כלל, ושמונה הסכימו להתחיל להשיב, ואחרי כמה שאלות הפסיקו את דבריהם ולא הסכימו להוסיף עוד. איך אפשר לבוא היום ולטעון נגד המשטרה, מדוע החקירה הזו מתארכת ומתמשכת, כאשר 17 נחקרים מרכזיים מתוך 19 מסרבים לסייע למשטרה ולאפשר לה להבהיר את הדברים?

על מה אתה מלין, חבר הכנסת גמליאל, שיש פה עלילה? מדוע הנחקרים לא באים ומפריכים את העלילה, אם קיימת כזאת?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כי השאלות של החוקרים הן אנטישמיות, עוינות. אתה יודע זאת יפה מאוד — — —

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
לקרוא מעיתון אסור לי?

היו"ר ד' תיכון:

לקרוא מותר לך, אבל לא להציג.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

בסדר, טוב. אדוני היושב-ראש, ברשותך, זו כתבה של שרית רום, כתבת, עיתונאית, שעשתה עבודה. אני יודע מה עושים עיתונאים, אבל זו הלכה לעשות עבודה. היא כותבת: "מדי ערב חוזר המחזה על עצמו. ילדים בני שש-שמונה, המתגוררים בסביבות שוק-הכרמל בתל-אביב, מגיעים לדוכני הירקות ואוספים מהרצפה שאריות, ילדים שנולדו בארץ, דור שני ושלישי למצוקה קשה". אני מצטט: "הלב נקרע. יש פה ילדה קטנה, בערך בת שש, שמגיעה בערב לחנות ואוספת מהרצפה שאריות של עוף וגרונות של תרנגולות". מספר בעל חנות עופות בשוק-הכרמל. "המשפחה של הילדה גרה בכרם-החיתנים. היא התחילה להגיע לכאן לפני חצי שנה. לא דיברה, הסתכלה לצדדים וממש חטפה מהרצפה, ורצה".

ילדים רעבים — כמה פסיעות ממרכזי בילוי וזלילה תל-אביביים. כך זה בכרם-החיתנים, כך זה בשכונת-התקווה, וכך זה ביפו. זוהי החצר האחורית של המדינה, שאלה התכונות בנתונים הסטטיסטיים היבשים של המוסד לביטוח הלאומי, שפורסמו בשבוע שעבר. הערכה אופטימית דיברה על למעלה מחצי מיליון שחיים הרבה מתחת לקו העוני. למשפחות האלה יש ילדים. מדובר בעשרות אלפי ילדים רעבים בארץ.

"מדברים על חסך. זו מלה יפה עד שפוגשים את הילדים עצמם. רק במפגש אחם מבינים שעדיין לא הומצאה מלה המגדירה את הכור הנורא בבטנם הרכה והמורעבת. כור ללא תחתית". אומרת פניה שלג, מנהלת מעון-יום של "נעמת" בשכונה ד' ביפו.

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, השבוע היתה כאן הצעת אי-אמון בנושא הזה — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גדעון גדות, חבר הכנסת ביטון כבר מסיים. תן לו לסיים. השעון כבר מצלצל.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

חברי כנסת יקרים, לכל אחד יש דבר שהוא שומר בלבו ואוהב ועושה בשבילו את הכול — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צירלי ביטון, חמשיך בבקשה. לא קיבלתי את הצעתו של חבר הכנסת גדעון גדות. תמשיך, אבל תסיים.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — — וכל אחד דואג לדברים ולאנטרסים שלו ולא לה ששלחו אותו לכאן.

"הרעב יוצר מעגל קסמים אכזרי. כשל המתח הרכ בין ההורים על כך שאין כסף, נוצר תסכול נוראי אצל האם שלא יכולה לתת לילדים שלה אוכל. האם, הכועסת על עצמה, מוציאה בפועל את הכעס על הילדים", ממשיכה גברת שלג.

בתחילת שנת הלימודים, המאוששים, אלה שנמצא מקום עבורם במעונות-היום של האגודות השונות, ילדים בני מזל. הם, לפחות, כבר יושבו בשתיים-שלוש השנים הקרובות. "הילדים הגיעו מהגנים ומבתי-הספר ישר לארוחת הצהריים. השולחנות בחדר האוכל נערכו עם מפות וסכונים, אבל הילדים

לכן המשטרה תעשה את עבודתה בעניין זה עד תום, כמו בעניינים אחרים.

פרקליטות המדינה מלווה את צוות החקירה במהלך החקירה כולה, והנושא על כל פרטיו נעשה תוך שמירה על ביצוע חוקי וענייני של החקירה. לא מדובר כאן בשירות לב של משהו.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אתם אומרים — — —

שר המשטרה ר' מילוא:

אין מדובר כאן בשירות לב של משהו, חבר הכנסת גמליאל. מדובר כאן בחקירה עניינית, מקיפה ויסודית, כפי שמתחייב על-פי החוק.

משטרת ישראל, בניגוד למה שאתה אמרת כאן, חבר הכנסת גמליאל, לא החשידה מעולם את השר דרעי במעורבות במותה של אמה המאמצת של אשתו, לא פתחה כל חיק בנושא הזה, ולא חקרה אותו. הנושא לא מצוי כלל בסמכותה של המשטרה. האירוע כולו קרה בניו-יורק, נחקר על-ידי משטרת ניו-יורק. משטרת ישראל, אפילו תרצה, אין לה הסמכות לחקור.

אינני נכנס עכשיו למחלוקות ולמריבות שיש כאן בין רב זה לרב אחר סביב העניין. אני רק יכול לומר מבחינת המשטרה: היה סמוך ובטוח, למשטרה אין אפילו סמכות, לא רק שאין לה רצון, לחקור את הנושא הזה. הנושא נמצא בסמכותה של המשטרה במקום שבו אירע המקרה, אירעה התאונה, וזו משטרת ניו-יורק.

משטרת ישראל אכן שלחה לניו-יורק חוקרים. לא בנושא הזה, בנושאים שקשורים לחקירת המשטרה בנושאים הכספיים. על רקע זה נשלחו חוקרים, הם סיימו את עבודתם וחזרו לארץ. זאת היתה מטרתם. לשם כך הם נסעו ובהם הם עסקו.

המשטרה עושה הכול כדי למצות את החקירה ולסיים אותה בהקדם האפשרי. הסברתי שהנושא הזה מורכב, איש לא מעוניין למשוך את הנושא זמן רב. המשטרה חייבת למלא את חובותיה ולקיים חקירה עד למצויה, עד תום. היא לא יכולה להפסיק חקירה באמצע. או ואכזי לנו אם המשטרה לא היתה עושה עבודתה עד תום בגלל חוסר שביעות רצון של אדם פוליטי כזה או אחר, או של שר כזה או אחר, או של משהו בכלל. המשטרה חייבת לבדוק כל נושא, אם זה נושא זה ואם נושא אחר שיש לגביו חשדות, חייבת לבדוק אותו עד תום.

אלי דיין (העבודה):

מה עם נושאים אחרים?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלי דיין, אני מוחק אותך מייד.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, מאחר שאני רואה שכנושא הזה יש כהחלט דריכות רבה והתעניינות גדולה, אין לי התנגדות, ברשות היושב-ראש, להשיב על שאלות החברים.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, חבר הכנסת יאיר לוי, ואחריו — חבר הכנסת רובי ריבלין.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, הרי כולנו קוראים עיתונים ואנחנו יודעים שההדלפות מרובות הן, בכל הסוגיה ששייכת

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת גמליאל, עם כל הכבוד, אתה — — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני רוצה לשאול — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יאיר לוי, הנח לנושא. אולי בסוף.

שר המשטרה ר' מילוא:

כאשר מדובר בנושא כל כך מורכב ומסובך, עם כל כך הרבה בעיות, מה היה טבעי יותר מאשר שיבואו למשטרה, ימסרו את הגרסה, את העובדות, יבהירו את העניין, והנושא ירד מעל הפרק?

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אבל מתי, תן לנו מועד מסוים כדי שנדע.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני יכול לומר לך, חבר הכנסת ביטון, שבנושא החקירה המרכזית שהחלה מהפנייה של מבקרת המדינה על-פי הדוח שלה, בנושא הזה המשטרה כבר סיימה את חקירתה. מה שהיא עושה היום זה השלמות שפרקליטות המדינה ביקשה. בנושא הזה עסקו עשרות חוקרים ונחקרו מאות אנשים מרשויות מקומיות רבות, מכל המערכת שצריך היה לחקור אותה, ולכן הדבר הזה נמשך הרבה זמן, אבל החקירה הזאת הסתיימה והועברה לפרקליטות. ואם עדיין יש היום דברים בתחום הזה שהמשטרה עוסקת בהם, הרי זה על-פי בקשת הפרקליטות להשלמה.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גמליאל, חבר הכנסת גמליאל.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דיין.

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת דיין, אינני אומר שאם אדם שותק, אין גבול לחקירה ואין לה סוף. אבל כשמישהו שותק, אל יבוא וילין על המשטרה. כאשר שותקים ולא מסייעים למשטרה להבהיר דברים, עבודתה מורכבת ומסובכת פי כמה. ולכן היא גם מתארכת לעתים, כי צריך לבדוק מסביב, כי צריך לבדוק דברים נוספים, כי צריך להגיע ליעדים שקודם לכן לא צריך היה להגיע אליהם, וכל זאת מפני שהאיש לא עוזר למשטרה ולא מאפשר לה להבהיר את הדברים.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

אדוני השר, השתיקה אינה זכות חוקית?

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלי דיין, חבר הכנסת מיעארי, חבר הכנסת מיעארי, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת מיעארי, הרי אתה יודע שזכות השתיקה היא זכות חוקית, אבל גם חובת המשטרה לחקור היא חובה חוקית.

תפקיד, לא מתעניין בפרטי פרטים של חקירה כזאת או אחרת. אני רק יודע, שעל שאלתי, לשם מה נשלחו החוקרים ולשם מה נסעו, היתה התשובה: לבדוק את הנושאים הכספיים בלבד, לא נושא התאונה ולא הקשרים אחרים של תאונה ולא דברים שקשורים לרצח כביכול, או טענות מעין אלה.

לכן אני סמוך ובטוח, לאור התשובה הזאת וגם לאור הפירוט שקיבלתי בקשר לתשובה הזאת, שזאת היתה מטרת נסיעתם. כך גם עשתה פרקליטת המדינה, שגם היא מעורבת ועוקבת אחרי נושא החקירה, לכל אורכה. לכן אני חושב שאין מקום לחשש או לשאלה בנושא הזה.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אפשר לבדוק את זה?

שר המשטרה ר' מילוא:

לגבי שאלתו של חבר הכנסת ריבלין: אני שותף לגישתך, שחקירות לא יכולות להימשך עד אין סוף. זה ברור לכול. אבל, צריך לזכור שמדובר פה בפרשה עם בעיות מורכבות מאוד, מסובכות מאוד. אני לא אמרתי שברגע שמישהו שומר על זכות השתיקה, שנתונה לו על-פי חוק, אפשר להמשיך חקירה עד אין סוף. אבל, כדי לבוא ולהליך על המשטרה מדוע חקירה נמשכת, צריך לבוא בידיים נקיות. צריך קודם כול לסייע למשטרה לפתור את כל השאלות השנויות — והעומדות על פרק החקירה.

אלי דיין (העבודה):
להודות?

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת דיין, אל תתחכם יותר מדי. אף אחד לא מבקש מאיש להודות. במקום שאתה תעמוד כאן, חבר הכנסת דיין, ותגנה את העובדה ששר בממשלה שומר על זכות שתיקה ולא משיב למשטרה, אתה עומד כאן בצביעות ומנסה להגן על התופעה הזאת. תתבייש לך.

אלי דיין (העבודה):
תתבייש לך אתה, שר לא מדבר כך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלי דיין, אני קורא אותך לסדר כפעם הראשונה.

אלי דיין (העבודה):
אדוני היושב-ראש, תעיר לו על דבריו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלי דיין, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. חבר הכנסת דיין, קראתי אותך לסדר כמעט כפעם השלישית.

חגי מירום (העבודה):
נכון, הוא צודק.

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת דיין, אני לא אתן לחבר הכנסת אלי דיין לשפוך את דמה של המשטרה, ולא אתן לפגוע בפרקליטת המדינה, ואף לא באדם אחד שממלא את תפקידו על-פי דין ועושה את מה שמוטל עליו. גם חברי כנסת שיש להם ביקורת צריכים לשמור אותה ברמה המתקבלת על הדעת, עם כל הכבוד. לא יעלה על הדעת, במקום לבוא ולהציג את התמונה כמו שהיא, להפוך פה מישהו לקורבן שנרדף על-ידי המשטרה, שנרדף על-ידי הפרקליטות, ואת המשטרה ואת הפרקליטות להציג כרודפיו. זאת לא המציאות וזאת לא האמת.

לחקירת פרשיות אנשי ש"ס. הנושא הזה עדיין לא הופסק. לפחות אפשר כן לשים את היד על נושא ההדלפות. על אותם מדלפים מרושעים, ואפשר להעמיד אותם לדין בצורה הקלה ביותר. לצערי הרב, לא השר ולא המפכ"ל לא היה להם רצון לכך, ויכול להיות שחלק מהמנגנון דווקא רוצה את ההדלפות האלה.

האם ניתן להעלות על הדעת, שאותם קצינים שנסעו לאמריקה כדי לחקור, כפי שהשר אמר, את ההיבט הכספי של הנושא, האם היתה להם שיחה עם השוטרים בנייר-יוק בנושא התאונה של אותה אשה שדובר עליה? האם האמריקנים ביקשו הבהרות בקשר לאותו נהג, שהיה בעבר ישראלי והיום הוא יורד? האם קשרו או דיברו בנושא הזה?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אדוני השר, מפעם לפעם עולה השאלה על סדר-יומה של הכנסת, ומפעם לפעם אתה מחזיר למעשה אותה תשובה. העיקרון שאין אדם משים עצמו רשע, העומד מאחורי זכות השתיקה, מחייב את המשטרה לבדוק, אבל אינו יכול לאפשר לה להגיש כתב אישום על-פי הודאה. אלה חוקי המשחק.

שאלתי בשלב זה, אף שנטיתי כל הזמן אחר צו שר המשטרה ושר המשפטים, האומרים שיש למצות את החקירה גם עם אלה שהם נבחרו ומומרים מעם: האם כאשר יש זכות שתיקה וצריכים חקירה, אין סוף-פסוק לחקירה? האם אני יכול להבין משר המשטרה, שכאשר אדם שומר על זכות השתיקה, זכותה של המשטרה לערוך חקירה עד סוף הימים וקץ הדרות?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, ראשית, לגבי שאלתו של חבר הכנסת יאיר לוי, כבר עמדתי בעבר כמה וכמה פעמים על נושא ההדלפות. אמרתי לא אחת, שאני רואה את נושא ההדלפות כבעיה חמורה מאוד. לצערי הרב, עוד לא נמצא בארץ המנגנון שמסוגל למנוע הדלפות באופן מוחלט. בפרט בחקירה מורכבת כל כך, עם מאות עדות, אנחנו יכולים למנוע ממישהו מהעדים ללכת ולספר לעיתונאי? בזמן שהנושא הזה מגיע לבית-משפט מסיבה כזאת או אחרת, ששם הדין פתוח, אנחנו יכולים למנוע את פרסום הדברים?

מה שכן צריך למנוע — שמתוך החקירה עצמה, מתוך צוות החקירה והשוטרים לא תהיינה הדלפות. בנושא הזה אנחנו מקפידים מאוד. אני חושב שאתה רואה, שבזמן האחרון יש ירידה משמעותית מאוד בכל הנוגע להדלפות מתוך החקירה. בין היתר בגלל העובדה שנקטנו צעדים בנושא הזה. אין אפשרות למנוע לחלוטין את הנושא של הפרסומים, מפני שחלק מהם איננו מגיע מהמשטרה. יש מקורות אחרים לעיתונות ולעיתונאים לקבל את החומר הזה.

אני מסכים שלמשטרה אסור לעסוק בהדלפה בשום תנאי ובשום מצב. הנושא הזה הוא חד-משמעי וברור מבחינת עמדתנו. אני יודע שבמשטרה הבינו את המסר הזה היטב. אני מקווה מאוד שלא נסכול בעתיד מתופעת ההדלפות.

אשר לנסיעה לארצות-הברית, ששאלת עליה: אני לא התעניינתי בפרטים, מה עשו החוקרים שם. אני, בתורק

העגומה הזאת של החקירות בש"ס תסתיים במהרה והצדק יצא לאור. גם טובתו של השר דרעי דורשת כי ימוצו הליכי החקירה עד תומם, על-מנת שתצא צדקתו לאור. אני מקווה שאכן כך יהיה, ואני קורא לכל הצדדים לעשות הכול למען סיום מהיר של החקירה.

ביקשתי את רשות הדיבור בגלל התערבותם הבוטת של חברים מהמערך, הדגים במים עכורים ומבקשים לעשות הון פוליטי מזרעם של אנשי תנועת ש"ס.

יותר מכך, הם, בקריאות הביניים — — —
יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
זה טמא וזה טרף — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
הם, בקריאות הביניים, ביקשו לרמוז, שאילו הם היו אוזנים בהגה השלטון, היו מוכנים לסיים את הפרשה תמורת אתנן פוליטי, וזאת תוך עשיית השוויין בפני החוק פלסטר. לכן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

היו"ר ד' תיכון:
לא, לא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
היא על סדר-היום.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
היא איננה.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת ויינשטיין, אני רוצה להסביר לך משהו. יכולת, אילו שמת לב — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
— — —

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת מיעארי, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
בפעם הראשונה.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת ויינשטיין, חברת הכנסת גוז'נסקי איננה כאן. היא לא הגישה את ההצעה. היא בוטלה. אתה ביקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גמליאל, זה מונח בכתב לפני. לכן, בפעם השנייה, אנא עקוב אחר מה שקורה כאן. תודה רבה. חבר הכנסת אלי דיין, דקה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מטעמים טכניים אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת צירלי כיתון. אולי עד שאשב, אשקול את הנושא.

אני רוצה להגיב על דבריו של חבר הכנסת ויינשטיין. אין פה שום אתנן, לא במערך ולא בליכוד. יש חברי כנסת מכל הסיעות, חבר הכנסת ריבלין, אנוכי ועוד כמה חברים, שפשוט עוקבים אחרי החקירה הזו זה שנתיים. גם נפגשנו עם השר ועם המפכ"ל פעמים מספר ואמרנו להם: זכותכם לבדוק, זכותכם לחקור עד תום.

ראובן ריבלין (הליכוד):
חובתכם.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
זאת האמת.

שר המשטרה ר' מילוא:

המשטרה ממלאה את תפקידה, הפרקליטות ממלאה את תפקידה ותמשיך לעשות זאת עד למיצוי החקירה. אם למישהו יש טענה על נוהל החקירה, יסייע קודם כול למשטרה לסיים את החקירה. יעמיד לרשותה את כל העובדות ואת כל הנתונים ואת גרסתו. לשם כך הוא מוזמן למשטרה, וזאת חובתו. לצערי הרב, כאשר מתוך 19 מוזמנים בכירים, 17 שומרים על זכות השתיקה, אל יתפלא איש שחקירה כזאת נמשכת זמן רב וכרוכה בבעיה של זמן ארוך, שכולנו היינו רוצים למנוע אותו, אבל אין אפשרות כתנאים האלה למנוע אותו.

אני מקווה, חבר הכנסת ריבלין, שאנחנו נצליח לסיים את החקירה הזאת בהקדם האפשרי. אנחנו משקיעים היום מבחינת המשטרה את כל המאמצים האפשריים. אנחנו פועלים על-פי הנחיות של הפרקליטות, משלימים את הפרטים שהפרקליטות מבקשת, ואני מקווה מאוד שהפרשה הזאת תוכל לבוא לסיומה בהקדם, תוך הבהרת העובדות והאמת לגבי כל הנחקרים הקשורים בחקירה הזאת.

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מתי החקירה הזאת תסתיים?

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת יאייר לוי, החקירה שלך כבר הסתיימה. למה אתה מודאג?

יאייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מדבר על חקירתו של חברי — — —

שר המשטרה ר' מילוא:
גם זה יגיע לסיומו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יאייר לוי, אני לא מרשה יותר.

אדוני השר, מה אתה מציע?

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, מאחר שהנושא הזה הוא בהחלט רציני וחשוב, אין לי כל התנגדות להעביר אותו לוועדת הפנים של הכנסת, שתוכל לעקוב אחרי התפתחות החקירה עד לסיומה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:
תודה רבה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
יש לי שאלה עניינית.

היו"ר ד' תיכון:

לא: אמרתי: לא. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
— — —

היו"ר ד' תיכון:

תודה, חבר הכנסת מיעארי. חבר הכנסת ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יחד עם רבים אני מתפלל, שהפרשה

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת ביטון — כנ"ל. תודה. רבותי, אני מצביע על שתי ההצעות בהצבעה אחת. מי בעד העברת שתי ההצעות לדיון בוועדת הפנים? אפשר להצביע.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 21

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — אין

נמנעים —

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שתי ההצעות עוברות לליכון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ה. הצעה לסדר-היום

שנה למלחמת-המפרץ — סיכויים לכינון יחסי חוץ ושלום

אני זוכר שעמדתי כאן בכנסת ואמרתי, כי סדאם חוסיין מזכיר לנו אולי, כאשר הוא מצית את שדות הנפט במפרץ, את נירון קיסר, וקיווייתי שסופו של סדאם חוסיין יהיה כסופו של נירון קיסר. אבל סדאם חוסיין יצא מן הלהבות הללו, והוא עדיין שולט שם.

יואש צידון (צומת):

מאז עוד לא גילו את אמריקה.

חגי מירום (העבודה):

ועדיין הוא מהווה איום על מדינת ישראל.

חברי הכנסת, דבר גדול קרה כמזרח התיכון כתוצאה מן המלחמה הזאת, וכאן אנחנו צריכים לבחון את עצמנו, האם ההודמנויות שנקרו בדרכה של מדינת ישראל, במיוחד בתחום יחסי החוץ והשלום, האם הן מוצו או שמא הן הולכות לאבדון?

כי התרחשה התרחשות אשר הביאה את הסורים להיות בעל-יבית לארצות-הברית; כי התרחשה התרחשות אשר העמידה את הסכם השלום עם מצרים ואת מצרים כגורם שיש לו קשר לתהליכי שלום כאן, כגורם נאור ערבי מרכזי; כי היתה כאן התרחשות אשר הביאה את הפלשתינים, שדבקו בעבר בסדאם חוסיין, להתפכחות; כי היתה כאן התרחשות אשר הביאה את המלך חוסיין, תומכו של סדאם חוסיין במלחמה ההיא, לרצות לכפר על מעשיו ולהיות פרטנר לשלום עם מדינת ישראל.

וראה זה פלא, דווקא מדינת ישראל, אשר היתה תמיד שוחרת שלום אמיתית, אשר ניסתה כל השנים לעשות כל מאמץ אפשרי כדי להידיבר עם שכנינו הערבים, דווקא ממשלת ישראל זו סתמת את הגולל על תהליך שלום בימים אלה, כאשר מלחמת-המפרץ היתה זו שפתחה את הסיכוי לכך. הנה אנחנו עומדים בפני הדבר הנורא, שקשה היה לצפות שיקרה, כאשר הידיים הערביות מושטות לשלום והיד הישראלית אינה מושטת.

אלי דיין (העבודה):

חובתכם לחקור עד תום. אני מתפלל על דבריו של השר, שאומר שאנחנו צבועים וכו'. הוא עצמו הסכים אתנו שצריך לזרז את החקירה, כי מדובר בשר שצריך לתפקד, שהוא חבר בקבינט הביטחוני, שהוא שר הפנים, שהוא מייצג רשויות, ומן הדין שיעשה הצדק מהר מאוד.

אגב, הרבה דיברו. חלק דיברו, חלק שתקו, ענו על חלק מהשאלות, ותמיד השאלה שלנו לכבוד השר היא: האם יש זכות שתיקה? אנחנו בעד שינוי זכות השתיקה לגבי נושאי משרה ציבורית, אנחנו בעד תיקון החוק בעניין הזה. כל עוד זה החוק במדינה, האם אין זה מן הראוי, למען ההיגיינה הציבורית, למען לא תהיה תחושה שרודפים אדם בכל מחיר — אלא, עשו מאמץ, יש הרבה חוקרים, חקרו, שאלו הרבה אנשים, חסימו לכאן או לכאן. לא יעלה על הדעת, שפרקליטת המדינה תופיע בריאיון השבוע.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. חבר הכנסת גמליאל, אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדת הפנים?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעה לסדר-היום מס' 6414: שנה למלחמת-המפרץ — סיכויים לכינון יחסי חוץ ושלום. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מי אינו זוכר את מאורעות ומוראות החדרים האטומים? מי אינו זוכר את הוויכוח על הירידה למקלטים וההישארות בבית? מי יכול לשכוח את ההרס שהתחולל כתוצאה מטילי ה"סקאד" ואת הוויכוח שניטש כתוצאה ממנו על פיצוים למשפחות שנפגעו בתיהן?

מי אינו זוכר את הכנסת שנאטמה גם היא ככל בית בישראל? ולעתים, כמו בשבוע זה, שאלתי את עצמי, כשנפל החוק לבחירה ישירה של ראש ממשלה, אם פתחו את האיטום פה, בבית הזה.

מי לא זוכר את הקשיים בתחומי החינוך, הרווחה, את השתקת מערכת התרבות בישראל, את בעיות הכלכלה והעדר תיירות שהתחוללו אצלנו כתוצאה ממלחמת-המפרץ? מי אינו זוכר את הקשיים העצומים שהיו למדינת ישראל במשך חודשים רבים בטרם פרצה המלחמה שם, וגם לאחריה, עד שהצלחנו לאושש את המערכות הכלכליות בישראל?

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הניצחון האמריקני לא היה ניצחון מושלם. אנחנו יודעים זאת. סדאם חוסיין יושב על כיסאו. העריקים עושים "תרגילים" לנציגי האומות המאוחדות המנסים לאמוד את היקף התחכום והמחשבה המדעית שהיתה שם בעירק, ואולי עוד קיימת שם בעירק, כדי לנסות לייצר נשק גרעיני, כדי לנסות ולפתח טילים נגד מדינת ישראל, בעירק מרחיקי-עוף. ואנחנו יודעים שגם הכורדים נותרו שם ללא מדינה וללא שלטון ריבוני שמתחשב בזכויותיהם. אנחנו יודעים שהתוצאה הבין-לאומית הכוללת לא היתה תבוסה מוחלטת לערץ הזה, סדאם חוסיין.

שייאר בושינגטון, זה שנוצרות כאן עובדות בלתי ניתנות לשינוי, והם מבנים את זה.

אִי־אפשר מצד אחד לרצות לשאת־ולתת באמת ובתמים על שלום, ומן העבר השני לעשות את כל אותם מעשים שעושים עכשיו מסכים להתנחלויות. אין זה מקרה שאתמול בושינגטון העלו הנציגים הפלשתינים־הירדנים את טענותיהם בדבר ההתנחלות הישראלית, מפני שהם מרגישים שחשוב מה שעושים להם שם בשטח, אילו עובדות יוצרים וכיצד מסכלים את תהליך השלום.

יהודה פרח (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פרח, לא, הוא מסיים.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה לסיים ולומר, אדוני השר, שנה חלפה מאז מלחמת־המפרץ. המלחמה הזו, הגם שהיתה איומה והגם שיש היבטים צבאיים שצריך ללמוד אותם, הולידה סיכוי עצום לשלום, סיכוי שהוא תוצאת המלחמה ההיא. השאלה היא, האם הממשלה הזו, ממשלת ישראל, תאבד את הסיכוי הזה והיד הישראלית תהיה זו שכרתה את ענף הזית של השלום, או שמא ניקח את הצדדים החיוכיים שצמחו מן המלחמה האיומה ההיא ונלך קדימה לתהליך אמיתי של שלום. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב השר רוני מילוא, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, מאז מלחמת־המפרץ, כמו גם לפני, פעלה ממשלת ישראל לקידום של תהליך השלום ולקיום משא־ומתן ישיר לשלום עם שכניה הערבים.

מלחמת־המפרץ והאיום העירקי, גם על ישראל וגם על היציבות במזרח התיכון, הביאו לשינוי בעמדה הבין־לאומית הבסיסית באשר לסכסוך הערבי־הישראלי והדרך לפתורנו. התקבל ההיגיון שבדרישה הישראלית בדבר הצורך במשא־ומתן ישיר בין ישראל ובין שכניה הערבים. התקבלה העמדה שלנו, כי הבעיה הפלשתינית, מהווה רק מרכיב אחד במכלול הסכסוך. יתירה מזאת, חמיכת אש"ף בתוקפנות העירקית והזהדות של ערפאת עם מטרותיו ודרכי פעולתו של סדאם חוסיין הוציאו את ארגון הטרור הזה מתהליך מדיני, לא רק אליבא ד־ישראל, כי אם גם בראיית כל הגורמים הבין־לאומיים המרכזיים.

גם מרבית מדינות ערב התפכחו כתוצאה מהאיום העירקי והן מכינות היום טוב יותר, כי האיום לביטחון וליציבות במזרח התיכון לא נובע מישראל, כי אם ממשטרים ומדינות קיצוניים בעולם הערבי, משטרים קיצוניים ומדינות קיצוניות.

נפילת חומות האיבה בין מזרח למערב, כפי שאמר חבר הכנסת חגי מירום, אירועי מלחמת־המפרץ, התפרקותה של ברית־המועצות, ירידת מעמדו של אש"ף, הוויתור על הדרישה לקיום ועידה בין־לאומית וההכרה בטענות הבסיסיות של ישראל באשר למהותן של הבעיות וגם הדרכים לפתורן — כל אלה חברו יחד כדי קבלת יוזמת השלום של ממשלת ישראל מאי 1989.

פתיחתן של השיחות במרדכי בסוף אוקטובר 1991 ותחילתן הצפויה של השיחות הרב־צדדיות כמוסקבה ב־28

אתמול החל בושינגטון תהליך התדרדרות, נפילה וקריסה של תהליך השלום הזה, שהממשלה החלה אותו. אנחנו מבנים כאן, שלא תותח־העל של סדאם חוסיין הוא התותח המאיים על קיומן של שיחות השלום ועל הסיכוי לשלום, אלא תותח־העל של רחבעם זאבי ותותח־העל של יובל נאמן, אלה יושבים על רקתה של ממשלת ישראל ואלה מאיימים על תהליך השלום אשר בימים אלה, בגללם, הולך וקורס. הייתכן כדבר הזה? הייתכן שממשלת ישראל תחמץ אותה הזדמנות שיצאה מתוך החורבות ברמת־גן ומתוך עיי המפלות בשכונות תל־אביב ומתוך מקומות שקרסו באזור חיפה? האם ייתכן שהממשלה הזו תפסיד את היכולת ואת הסיכוי שיצא מתוך החורבות הללו, שסדאם חוסיין יצר אותן וזרע פה הרס? האם ייתכן להחמץ את הסיכוי להביא שלום? האם ניתן לממשלת ישראל להחמץ אותו?

אדוני השר, אתה תשיב לי כאן ובוודאי תאמר דברים על ההיערכות, על אופן התנהגות הממשלה בזמן המלחמה ומאז המלחמה. אבל תשובה אחת אני מבקש ממך, ואני רוצה שתאמר אותה באופן מוסמך בשם הממשלה: היש סיכוי לשיחות שלום אמיתיות, או שמא צריך לגול את העניין הזה ולומר באופן ברור, שמדובר כמראית עין של שלום ולא בשלום, מפני שאין רצון לדבר על מהות. אין נכונות לדבר על אוטונומיה שהיא אוטונומיה אמיתית אלא על משהו שנותן לפלשתינים, לכל היותר, אחריות על כיווץ ועל אשפה בכל מיני מקומות.

האם נכונה הסברה שאליקים רובינשטיין, הנושא ונותן בשם הממשלה שם, קיבל השבוע הוראה מלשכת ראש הממשלה, שלא להיכנס, חלילה, לתהליך של דיון על מהות, אלא להמשיך לדבר על פרוצדורה? עברנו של המסדרון אל החדרים, ובכל זאת מונחים אליקים רובינשטיין והצוות הישראלי שלא לדבר, חלילה, על מהות. מדוע לא לדבר חלילה על מהות? מפני שהממשלה הזו חוששת לחייה פה בגלל אנשי הימין התומכים בה בכנסת הזו.

אני קורא לממשלה הזאת שלא לעשות את החשבון הפוליטי הפנימי הזה כל פעם שמדברים על מהות. קודם הורידו מסדר־יומה של הכנסת, בדרך של העברה בחזרה לוועדה, את הצעת החוק לבחירה ישירה של ראש הממשלה. מתוך טענות שלא ממין העניין, מתוך טענות פוליטיות, שחלילה הציבור הערבי יהיה זה שיכריע וזה לא טוב לליכוד מפני שמישהו אחר יכול, חלילה, לנצח. עכשיו אני חושש ביותר, שבגלל הסיטואציה הפוליטית פה בישראל תיכשלנה שיחות השלום ונציגינו ימשיכו ויונחו למשוך את התהליך ולא לדבר על מהות, כדי שלא לפגוע בחלקי הקואליציה שיושבים מימין.

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, לא הכול היה שלילי כל כך מאז המלחמה, אבל הדבר העיקרי, החשוב ביותר הולך ומתמוטט לנגד עינינו, מחד גיסא, בגלל ההנחיות שמשדר ראש הממשלה משגר אל הנושאים־יונתנים בושינגטון, ומאידך גיסא, בגלל ההשקפות העצומות שאנחנו מבצעים בשטחים, בגלל ההתנחלויות שיוצרות ממש איום על הנושאים־יונתן מן הצד השני, ובצדק מבחינתו, יכול להיות שאנחנו, או חלק מהבית הזה, או חלק מהעם הזה סבורים שצריך שלא נותר על חלקי ארץ־ישראל, אבל להשקיע 4 מיליארדי ש"ח בשנה בכבישים אדירים שם בשטחים, להשקיע כמה שמושקע, שם בשטחים על כל גבעה ותחת כל עץ רעון, כפי שמשקיעים היום, לעשות את כל מה שקוראים לו מפעל ההתיישבות הענק הזה, פירושו לאיים על תהליך השלום איום בעין, אם יש משהו שהערבים לא יכולים ולא יוכלו לקבל אותו, מעבר לכל המלל

בינאר מהוות ראשיתה של הדרך שאליה שאפה ישראל — משא-ומתן ישיר לשלום, לפתיחת עידן חדש במזרח התיכון.

במקביל למאמצים לקידום התהליך המדיני, השקיעה הממשלה מאמצים מיוחדים להרחבת הקשרים של ישראל עם מדינות העולם. רק בשנה האחרונה כוננה ממשלת ישראל יחסים דיפלומטיים עם מונגוליה, קונגו, זמביה, אלבניה, יוגוסלביה, ליטא, לטביה ואסטוניה. הועלה דרג היחסים עם טורקיה לשגרירויות, ונוסף על כך עם 11 מדינות חבר המדינות העצמאיות שהרכיבו בעבר את ברית-המועצות, יהיו כנראה יחסים דיפלומטיים בקרוב. מדינות נוספות, ובהן גדולות וחשובות, עומדות לכתן אתנו יחסים דיפלומטיים בעתיד הקרוב.

ביצור מעמדה הבין-לאומי של ישראל בא לידי ביטוי גם כביטול החלטת האו"ם משנת 1975, שהשוותה ציונות לגזענות. החלטה זו בוטלה ברוב מסיבי, בתמיכתן של 111 מדינות, מתוכן 86 ששימשו שושבינות להצעת הביטול.

חבר הכנסת מירום, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ממשלת ישראל תמשיך במדיניותה לקידום השלום ולביסוס מעמדה הבין-לאומי של המדינה, תוך שמירה על האינטרסים החיוניים ודבקות בקווי היסוד של ממשלת ישראל.

אין להתעלם מהעובדה, שיש בקרב הקיצונים הערבים מי שרוצים לעשות הכול כדי לטרפד את תהליך השלום. הירי הנורא שהיה אתמול על אוטובוס בשומרון, הפגיעה בנוסעים, ילדים ואזרחים, זוהי תופעה חמורה, שאין לי כל ספק שמטרתה, מטרת החוליות שביצעו את הירי, לחבל במהלכי השלום ולטרפד אותם. ואנחנו צריכים להוכיח, שלא ניתן לשום גורם ערבי קיצוני, לשום ארגון מחבלים, לחבל ולמנוע מאתנו להתקדם במהלכי השלום.

מדינת ישראל, ממשלת ישראל, כנסת ישראל, רוצות בכנות ובלב שלם להתקדם בקראת שלום ולהשיג שלום למדינת ישראל עם שכנותיה במזרח התיכון.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גדות, כולם שומעים כאן את שיחתך עם חבר הכנסת קופמן.

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מנסים להעביר לך מה שהיה בנשיאות הכנסת. חבל שאתה לא יושב כאן ולא הצלחת לשמוע. אני שמח שאתה מקשיב לדברים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, מפאת חשיבותו של הנושא, ובמיוחד מאחר שאנחנו עוסקים כאן בנושא אולי המרכזי החשוב ביותר שיש היום למדינת ישראל, וזה המאמץ להשיג שלום, להתקדם לשלום, והנושאים הקשורים לכך בהקשר של המזרח התיכון ומעמדה הבין-לאומי של ישראל, אני רוצה להציע לקיים בנושא הזה דיון במליאת הכנסת. ואם חבר הכנסת מירום מעדיף, אני גם מוכן להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ד' תיכון:

לא, אדוני יאמר מה הוא מציע.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני מציע לקיים דיון במליאה.

היו"ר ד' תיכון:

כן, חבר הכנסת שבח וייס, מה אתה רוצה לומר?

שבח וייס (העבודה):

אני מציע להעביר לוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

לא, אתה לא יכול, חבר הכנסת וייס.

שבח וייס (העבודה):

למה?

היו"ר ד' תיכון:

אתה יכול רק להציע להסיר את ההצעה.

שבח וייס (העבודה):

מדוע? אין אחר המציע להעביר לוועדה. אני יודע את התקנון.

היו"ר ד' תיכון:

אני אגיד לך למה אתה לא יכול, כי להצעה להעביר לוועדה יש חבר הכנסת שנרשם לפניך.

שבח וייס (העבודה):

להעביר לוועדה, נרשם חבר הכנסת לפני?

היו"ר ד' תיכון:

כן, מה אתה מציע?

שבח וייס (העבודה):

אני מציע, אם כך, להסיר את ההצעה מסדר-היום.

אדוני היושב-ראש, מפאת חשיבותו של הנושא, שיש לו גם פן נוסף. וזה הפן של גרעון האזור הזה, נושא שהעליתי בכנסת פעמים אחדות ונדון בוועדת החוץ והביטחון; פן שגם שר הביטחון מעלה אותו לאחרונה כאשר הוא מדבר על 1,000 טילים באזור הזה ועל מגמות חמורות באירן, בסוריה, בלב — בהקשר זה, אני חושב שאכן זו הסוגיה הכבדה והגורלית ביותר שאנחנו צריכים לעסוק בה. אני ביקשתי רשות הדיבור כדי להדגיש את הפן הזה עוד הפעם. זה הפן זה הכיוון. מכיוון שוועדת החוץ והביטחון ממילא עוסקת בזה, אני מסתפק בכך. תודה רבה.

דן תיכון (הליכוד):

תודה. חבר הכנסת אלי דיין מבקש להעביר את ההצעה לוועדה. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעביר את הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום לוועדה. הנני סבור, באמת, שזה הזמן לומר לראש הממשלה, שלא לחשוש מהאיומים של הסיעות הקיצוניות, שמאיימות בפרישה מהממשלה, אלא יש להמשיך בתהליך המדיני. זה הנושא המרכזי החשוב בחיינו היום. יש להיכנס לדיונים המהותיים על האוטונומיה. יש ליצור את האווירה המאוימת לקבלת הערכויות מארצות-הברית, כדי להתמודד עם הבעיות הקשות של קליטת העלייה ושל האבטלה.

אני יכול לומר, מה שנכון להיום, שמפלגת העבודה תתמוך בממשלה ותיתן לה גיבוי כל עוד היא תמשיך במשא-ומתן בעניינים המהותיים, ולא תשתמש בכל מיני פרוצדורות כדי לעכב את התהליך המדיני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חגי מירום, אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון?

- 17 — בסדרהיום של הכנסת
בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדרהיום
— אין
נמנעים
— אין
ההצעה לכלול את הנושא בסדרהיום של
הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הנושא יידון באחת מישיבות המליאה. תודה רבה.

חגי מירום (העבודה):
לא, אני רוצה דיון במליאה.

היו"ר ד' תיכון:
בסדר. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הכללת
הנושא בסדרהיום של המליאה — אפשר להצביע בעד, נגד,
נמנעים. זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא

ו. הצעה לסדרהיום ערכיות של ארצות-הברית

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא — הצעה לסדרהיום
מס' 6416: ערכיות של ארצות-הברית. חבר הכנסת יואש
צידון, בבקשה.

יואש צידון (צומת):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר המשטרה, עמיתי חברי
הכנסת, לממשלת ישראל, ועמה למרבית עם ישראל, יש,
לדעתי, ציפיות מוגזמות מאוד מהערכיות האמריקניות, כאילו
ערכיות אלה יפתרו בכמטה קסם את בעיות קליטת העלייה.
ברצוני להחזיר את נושא הערכיות לממדיו הריאליים, וכן
להציע דרך קונסטרוקטיבית לניתוקן מההקשר המדיני
ולניצולן העיל.

להלן ההסבר: מדינת ישראל מעוניינת ללוות בשוק
הבין-לאומי, למטרות קליטה, 2 מיליארדי דולר מדי שנה.
במשך חמש שנים. קבלת הלוואות מחייבת מתן ערכיות.
לישראל יכולת מסוימת של מתן ערכיות. אמינות ערכיותה,
אם כי טובה היא, מעמידה אותה בין משלמי ריבית שהיא
גבוהה מהריבית המשתלמת כשהערב הוא ממשלת
ארצות-הברית. משמעות הנאמר היא, כי קבלת הערכיות
המתבקשות מארצות-הברית תזכה את המדינה בשלושה
מישורים: א. הריבית שנשלם תהיה נמוכה במידה מסוימת —
הרווח חשוב ככל הרווח, אבל לא משמעותי כרמה לאומית; ב.
מסגרת האשראי הישראלית תתרחב משום שלא נשתמש
בערכיות שלנו, ודבר זה חשוב כשלעצמו; ג. המוניטין של
ישראל, ככל הקשור בקבלת אשראי בין-לאומי, ישתפר, דבר
שגם הוא חשוב ומתבטא בחיסכון נוסף כריבית.

בסיכום, אף שלא מדובר בקבלת כסף ולא בהלוואתו לנו,
יש בערכיות האמריקניות משום עזרה משמעותית למשק
הישראלי, אם כי, וטוב כי נזכור זאת, עזרה זו איננה לא הצלה
ולא תחליף למאמץ שעלינו לעשות. אין קיצורי דרך בשיקום
הכלכלה.

אבל, אליה ושני קוצים בה: א. מתן הערכיות קשור קשר
טבעי ואמין ליחסי הגומלין המדיניים שבינינו לבין
ארצות-הברית. אין כל אפשרות להפיר בין השניים. אין זו
אשמת האמריקנים שהסבכנו בכקשת הערכיות בעיצומם של
הליכים מדיניים. הם הגיבו כפי שניתן היה לצפות: משגילו עוד
נקודה ישראלית רגישה מחוץ ניתן ללחוץ. במיוחד
כשחשיבות העניין נופחה מחוץ לכל פרופורציה על-ידי
ממשלת ישראל עצמה, הם עשו זאת במלוא המרץ.

ב. הערכיות אינן אלא אספירין למשק הישראלי, ולא

תרופה של ממש. נוכח ההתנהגות הבלתי אחראית של
ממשלותינו — כל הממשלות, לא זאת בלבד — כניהול
המשק הציבורי, קיים סיכוי סביר, שגם הכסף שיילווה בעזרת
הערכיות ילך לו בעקבות כספים אחרים ויישפך דרך החורים
הייחודיים, חורי ההטבות והמינויים המפלגתיים, חורי המשק
הריכוזי וחורים אחרים אשר בכיסינו.

סביר להניח, ורצוי שיהיה כך, שהממשל האמריקני יתנה
מתן ערכיות או כל סיוע אחר בשינויים מרחיקים-לכת במשק
הישראלי, בעיקר כעניין מכירת רכוש ממשלתי באמצעות
הפרטת מפעלים ושירותים, כמו באמצעות מכירת מקרקעין.
ארצות-הברית יכולה, למשל, להתנות מתן ערכיות מדי שנה
בהצמדות ללווה זמני ביצוע של הפרטה. אם קיים רצון, ניתן,
לדעתי, למצוא את ערך הערכיות ולטול את הקוצים מהאליה.

הצעתי לממשלת ישראל, לבנק ישראל ולנותני הערכיות
הפוטנציאליים היא, כי הערכיות לא תינתנה כלל לממשלת
ישראל אלא לבנקים פרטיים להשקעות בחוץ-לארץ או בארץ,
בתנאי שהן תגבנה אך ורק הלוואות שחיתנה ליוזמים
המשקיעים כתעשיות מוטות ייצוא ו/או בשירותים, utilities,
פרטיים — אני חוזר: פרטיים — כגון חשמל, תקשורת, מים,
טיהור מים או כבישי אגרה.

אני מבקש בהצעתי למצוא דרך להשיג את הערכיות עבור
המדינה על אף הבעיות המדיניות, ולהציל את הכסף שאמור
להתקבל באמצעותן מידי הממסד כדי שינוצל כראוי.

המכשולים לגישה עסקית זו הם בעיקר שניים: א.
לממשלת ישראל ולכנסת אין גישה ממלכתית-משקית
לכלכלית. כדברי ראש התאחדות התעשיינים מר דב לאוטמן,
בכנס לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים שהיה אתמול, 14
בינואר 1992, הממשלה היתה מודעת, בעת דיוני התקציב, רק
לבעיות הביטחון, והכנסת, כשדנה בענייני התקציב, עסקה רק
בכספים ייחודיים. את אשר אמר מר לאוטמן ביחס לתקציב
1992 אפשר היה לומר לגבי כל התקציבים הקודמים.

ב. ממשלת ארצות-הברית מחייסת לסיוע לישראל כאל
כספים ייחודיים שמשלמים כדי שישלם תחרה למדיניות
ארצות-הברית באזור וכדי שיהדות ארצות-הברית תתמוך
בממשלתה. מבחינת המודל הכלכלי-מדיני זהים כספים
ייחודיים אלה לכספים הייחודיים שמשלמת ממשלת ישראל
לגופים מפלגתיים כדי שהם יתרוצו ויעשו את רצונה.

דרושה גישה קונסטרוקטיבית-ממלכתית של ממשלת
ישראל לוותר על מנוף הכוח שהערכיות ייתנו בידה, וגישה

ראויה לקבל את הערכויות האלה מכל בחינה שהיא. ארצות-הברית בלטה בין כל מדינות המערב במאבק לפתיחת שערי ברית-המועצות. ההסתלקות שלה מן החובה המוסרית של מתן הערכויות, ההתחמקות שלה גם על רקע סכסוך פוליטי בממשלת ישראל, נראית לי כירידה חמורה ברמת היחסים המיוחדת בינינו לבין ארצות-הברית.

אשר על כן, אני חושב שצריך לעמוד על כך שנקבל את הערכויות. אני אומר זאת כמי שלפעמים מבקר קשות את מדיניות הממשלה. הנושא הוא אנושי, דמוקרטי, הם מחויבים בזה. כל מי שמעלה רעיון לכיוון אחר, אני אציע להסיר את הצעתו מסדר-יומיה של הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת יואש צידון, אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים?

יואש צידון (צומת):
אני מסכים.

היו"ר דן תיכון:

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הנושא שעוסק בערכויות של ארצות-הברית לדיון ולליכון בוועדת הכספים? מי נגד? זו הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לדיון בוועדה — 8

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — 1

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים
נתקבלה.

ז. הצעה לסדר-היום

החלטת ועדת השרים לכלכלה על העברת מפעלי תע"ש ממרכז-הארץ לרמת-בקע בנגב

אורה נמיר (העבודה):

אתה רוצה לקחת ממני את כל הנאום? אתה היושב-ראש, אני מגישה את ההצעה.

היו"ר ד' תיכון:
בבקשה.

אורה נמיר (העבודה):
תודה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, אני מודה, אני מהצד של העובדים: עובדי הדרום והנגב, עובדי הצפון והגליל, עובדי ירושלים, עובדי מרכז-הארץ — כל העובדים. אינני בצדה של שום ממשלה שזורה חול בעיני עובדיה, שמפזרת באמצעות צבא דוכרים וחברות ליחסי ציבור תוכניות והבטחות-סרק, שהן חזיונות-שווא, חלומות באספמיה, שבינן לבין ביצוען אין ולא כלום ותרומתן היחידה היא יצירת תקוות-שווא ל-145,000 המוכבלים בנגב, בגליל, במפרץ-חיפה ובירושלים, הכמהים כולם למקום עבודה, לבורק שבו ילדיהם יוצאים ללימודיהם והם, כאנשים יוצרים, תורמים וגאים, יוצאים לעבודתם.

קונסטרוקטיבית-אנושית של ממשלת ארצות-הברית, שחייד ערבויות אלה למטרה שנקבעה להן מלכתחילה: קליטת עלייה על-ידי יצירת מקומות עבודה. תקוותי כי שתי הממשלות יתעלו וימצו את הערכויות באופן יעיל וכלתי פוליטי. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב השר רוני מילוא, בבקשה.

שר המטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צעדי התייעלות כלכליים, בצד ליברליזציה של המשק, מתבצעים ויתבצעו על-ידי ממשלת ישראל, וניתן להניח שאם ימשיכו להתבצע וגם יצליחו, הם ישפרו את סיכויינו לקבלת ערכויות אמריקניות להלוואות.

נכונות אמריקנית למתן ערכויות להלוואות לגופים פרטיים העוסקים בפיתוח ובייצוא תתקבל בכרכה רבה. אין פעולה זו באה כתחליף או סותרת את הצורך הדחוף והנחרץ של מדינת ישראל בערכויות להלוואות המיועדות לקליטת עלייה ולפיתוח התשתית בארץ.

לאור חשיבות הנושא, אדוני היושב-ראש, אני מציע להעבירו לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

רשות להצעה אחרת לחבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הצעה אחרת, בעיקר כאשר היא להסיר, היא גם אמירה פוליטית. בהקשר זה אני רוצה להעיר את הערת.

אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום. איש איננו יכול להתנגד לרעיון, שבנקים בישראל יקבלו הלוואות לצרכים קונסטרוקטיביים. הנושא הזה הוא נושא פוליטי מובהק של מערכת היחסים בינינו לבין ארצות-הברית. אני חושב שישראל

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 6155, בנושא: החלטת ועדת השרים לכלכלה על העברת מפעלי תע"ש ממרכז-הארץ לרמת-בקע בנגב — מאת חברת הכנסת אורה נמיר. כמעט רציתי לשאול אותך, איזו ממשלה לא קיבלה החלטה כזאת.

שבח וייס (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

אני לפחות זוכר החלטות כאלה במשך 25 שנים.

אורה נמיר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת — ולך, אדוני היושב-ראש: כשהיתה לי ביקורת, לגבי לא היה שום הבדל מי היה אז בשלטון.

היו"ר ד' תיכון:

התכוונתי לומר, שההחלטה הזו נפלה כבר לפני 25 שנים.

לתווה ובוהו של מעבר לנגב? איש לא דיבר, אדוני סגן השר, עם נציגות העובדים. איש לא שמע אותם, לא שאל את דעתם. עובדים, לחפיסת עולמה של ממשלת ישראל, הם אבק אדם. החלטת הוועדה הבין-משרדית היא מכת-מוות לתעשייה הצבאית. פירושה של החוכנית העברת 2,000 עובדים ממרכז-הארץ לרמת-בקע, משפחות עם ילדים, נשים עובדות, התקשרות בת עשרות שנים למקומות מגוריהם — הם יתנתקו ויעברו דרומה. ואם הם אכן יעברו, כיצד יהיו מקומות עבודה למובטלי הדרום והנגב? זה ממשי? זה רציני?

חברי הכנסת, לחומי חשבתי, ויסולח לי על תמימותי, שההצעה להעביר מפעלי תע"ש לרמת-בקע מטרתה האחת היא יצירת אלפי מקומות עבודה לאלפים רבים של מובטלים, ישראלים ועולים חדשים, הכמהים לעבודה, ביישובי הדרום והנגב.

זו הוואה בוטה של תושבי הדרום והנגב, זו התנהגות חסרת-אחריות של ממשלה, שחדלונה בנושא התעסוקה לא יסולח לה; ממשלה שאחראית לפיטורים המוניים בלי שתדאג לעבודה חלופית לאלפי מפוטרים אלה.

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון ורבותי חברי הכנסת, ביצע מולי יושב ראש עיריית קריית-שמונה. הוא היה היום, אדוני סגן שר הביטחון, בישיבת ועדת העבודה והרווחה, בהשתתפות צמרת התעשייה הצבאית, ראשי ערי פיתוח ונציגי עובדים, בדיון על הפיטורים הנוספים העכשוויים. מה דיווחו לוועדה ראשי התעשייה הצבאית? ואתה יודע שהאנשים היושבים שם הם אנשים רציניים ביותר.

עד 1991 פוטרו בתעשייה הצבאית 4,500 עובדים. ב-1991 בלבד, אדוני סגן השר — 2,000 עובדים. השנה החלו בפיטוריהם של 1,000 עובדים, מהם 40 בקריית-שמונה, 30% מכלל העובדים במפעל תע"ש בקריית-שמונה; 40 במעלות, 200 בירושלים, 200 בחיפה, וכל היתר מפוזרים בכל יישובי הארץ. כ-1,000 עובדים נוספים יפוטרו ברפ"ל. חלקם, 800, על-ידי תמריצי פרישה מוגדלים, ויתרם על-ידי מכתבי פיטורים. הנהלת מערכת הביטחון החליטה על פיטורי 1,000 אזרחים עובדי צה"ל במהלך ארבע השנים הקרובות, ועל פיטורי 3,000 משרתי צבא קבע, גם הם במהלך שנים אלה. ועוד היד נטויה. לאן? לאן מובילה הממשלה חסרת האחריות הזאת את המדינה?

המפוטרי, רבותי חברי הכנסת, המובטל, אותו לא מעניינת הסטטיסטיקה, בשבילו זה מאה אחוזים של הבעיה. מה עוד, רבותי חברי הכנסת, שגם היום מדובר על 145,000 מובטלים, על 100,000 עולים חדשים, שסיימו למצות את סל הקליטה, סיימו ללמוד באולפנים ועומדים להצטרף בסופו של חודש זה למעגל דורשי העבודה; על 40,000 ישראלים, רובם משתחררי צה"ל, שמצטרפים כל שנה למעגל העבודה.

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ד' תיכון:
כן?

גדעון גדות (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' תיכון:
אני לא שומע.

חברי הכנסת, לבכות או לצחוק? זו היתה הדילמה למשמע הדיווחים הבומבסטיים בכל אמצעי התקשורת.

גדעון גדות (הליכוד):

— — —

אורה נמיר (העבודה):

אני רק מתארת לי, מה אתה היית עושה כיושב-ראש אילו אני התנהגתי כך.

גדעון גדות (הליכוד):

אני אגיד לך מה, גברתי. הייתי מחייך אלייך.

אורה נמיר (העבודה):

חברי הכנסת, לבכות או לצחוק? זו היתה הדילמה למשמע הדיווחים הבומבסטיים בכל אמצעי התקשורת על בשורת הישועה: המלצות הוועדה הבין-משרדית לעניין העברת מפעלי התעשייה הצבאית מאזורים צפוני אוכלוסין לנגב מיום 24 בנובמבר 1991, שאושרה על-ידי ועדת השרים לענייני כלכלה בישיבתה מיום 2 בדצמבר 1991. גייגל בחירות אמיתי.

תושבי הדרום והנגב, הכמהים וזכאים לעבודה, לתוכניות פיתוח, ליצירת מקומות עבודה של אמת, ראויים לדעת איזה פיתוח-שווא נזרק לעברם. קודם כול, עסקה ועדת השרים לענייני כלכלה ברישום המלצות הוועדה הבין-משרדית. אחר-כך היא החליטה להכין תוכניות, ולאחר-מכן לקדם תכנון, וכשכל זה ייגמר, בתוך שישה חודשים להגיש את הממצאים לוועדת השרים לענייני כלכלה. לאחר-מכן תוקם מינהלת פרויקט, שתפעל בהתאם להנחיות ועדת ההיגוי, שתורכב משמונה מנכ"לי משרדי ממשלה ומנכ"ל מינהל מקרקעי ישראל, ובראשה יעמוד נציג משרד ראש הממשלה. אני מקווה, אדוני סגן השר, שזה לא אחד מאלה שנמצאים היום בווינגטון. ולצורך כל הבדיקות והתכנונים הללו יועמד תקציב של 3.5 מיליוני שקל. שישולם לתע"ש בהתאם לקצב התקדמות העבודה.

זה רציני? זה קישון. רבותי חברי הכנסת. אתם יודעים מה פירוש לזמן לישיבה אחת שמונה מנכ"לים? שאלו את יושב-ראש ועדת השרים לקליטת עלייה. הישיבה הראשונה תיעשה לאור זרקורי הטלוויזיה והבזקי המצלמות, למחרת יופיעו כותרות ענק בכל העיתונים, ולאחר מכן — קול דממה דקה. המובטלים ימשיכו להתרפק על דלתות לשכות התעסוקה והקבלנים הפרטיים למיניהם, ובבושת-פנים ובתחושת איבוד של טיפת גאווה האחרונה ימשיכו לכואב אל מסדרונות לשכות התעסוקה. שבהם מצטופפים עשרות ומאות מובטלים, ובעיניים מושפלות יבקשו דמי אכטלה כדי שיוכלו בצנעה, שאין גדולה ממנה, לכלכל את משפחותיהם.

להם, רבותי חברי הכנסת, מוכרים את חזיון התעתועים הזה? זו מדיניות תעסוקה של ממשלה אחראית, הדואגת לתושביה?

התעשייה הצבאית, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, מצויה בעיצומו של משבר קשה ביותר. חוסר הזמנות, תנאי תחרות קשים עם שוקי העולם, מענקים אמריקניים הניתנים כדולרים וכופים על ממשלת ישראל קניית מוצרים המיוצרים בתעשייה הישראלית, לרבות תע"ש, בארצות הברית של אמריקה ומביאים בדיעבד לפיטוריהם של אלפים רבים של עובדים.

התעשייה הצבאית כולה עוסקת היום בחיפוש עבודה לעובדיה. עכשיו, זה הזמן להכניס את התעשייה הצבאית

לנושא שעל סדר-היום אני מבקש כאן, ראשית, להעיר, שמוכן מאליו שאני שותף לדגה של חברת הכנסת אורה נמיר ביחס לאבטלה הגואה. אני גם שותף לקביעה שלה, שנושא יצירת מקומות עבודה חייב להיות היעד המרכזי של הממשלה. במיוחד בתקופה זו של קליטת עלייה, אנחנו חייבים ליצור לפחות חצי מיליון מקומות עבודה בשלוש השנים הקרובות, ואם חפצי חיים אנחנו, עלינו לעשות כל שנדרש כדי להשיג את היעד ואת המטרה הזאת.

מובן מאליו שמערכת הביטחון צריכה להשתלב במאמץ הזה, ליצור מקומות עבודה ולהבטיח את מקום עבודתם של מי שהיום עובדים בתעשיות הצבאיות, כרפ"ל, אורחים עובדי צה"ל וכיוצא באלה. אבל אי אפשר לנתק את הנושא הזה מנושא התקציב, מנושאים אחרים, שכרגע אני לא רוצה להיכנס אליהם. היו סמוכים ובטוחים שמערכת הביטחון, ובראשה שר הביטחון, עושה כל שניתן כדי להבטיח את מקומות העבודה האלה. המאמצים ששר הביטחון השקיע ערב הכנת התקציב לקבל תוספת תקציב, כדי ליצור מקומות עבודה ולמנוע פיטורים, הם מאמצים שידועים לכול, וכמי שמלווה את עבודתו אני יכול לומר לך, חברת הכנסת אורה נמיר, שהשר מודע לכך, וכל פיטורים של עובד, האמיני לי, מדירים שינה מעיניו. איש מאתנו לא עושה זאת בהינף יד, לא עושה זאת מתוך רצון, אבל יש גם אילוצים, יש צרכים של התייעלות, כדי להבטיח המשך תפעולם ותפקודם של מפעלים, ומוזה אי אפשר להתעלם.

וכעת לנושא עצמו, אדוני היושב-ראש. בראשית דברי אומר כמודגש, שעמדת משרד הביטחון להעברה המוצעת היא חיובית באורח חד-משמעי. עמדה זו נגזרת מאינטרסים לאומיים ממדרגה ראשונה, ובהם רעיון פיזור האוכלוסין, תוכניות פיתוח הנגב ועוד.

זאת אף זאת, כיום זהו צורך דחוף ואף הכרחי להעתיק מפעלי תע"ש, כמו גם מפעלים אחרים, מסיבות אקולוגיות. גוש-דן והמרכז, המאכלסים יותר ממחצית תושבי המדינה, סובלים כיום בצורה בלתי נסבלת מבעיות חמורות בתחום איכות הסביבה והחיים בשל המפעלים המצויים באזור זה. דומני שכולנו נסכים, שתושבים אלה ראויים לאיכות חיים אחרת, וכל מעשה שיעשה בכיוון זה, יש לברך עליו.

בהעתקת המפעלים יש גם היבט ביטחוני, ולא ארחיב בו את הדיבור, שכן מפעלי תעשייה צבאית המצויים באזורים צפוני אוכלוסין מהווים סיכון ביטחוני מובן מאליו.

נקודה נוספת שראויה לאזכור היא, שההעתקה פותחת פתחים ואפשרויות לעדכון מסלולי הייצור וקווי הייצור והתאמתם לצרכים עכשוויים, תוך שימוש בטכנולוגיות חדרות, שקשה ליישמן במפעלים קיימים, דבר שיש בו כדי לשפר את רווחיותם של המפעלים באורח משמעותי.

אשר לנושא המדובר באופן ממוקד וישיר, ואני מבקש להזכיר לחברי הכנסת שמדובר כאן על העתקת מפעלי תע"ש מאזור המרכז לאזור בקע שבנגב: החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה אינה מהווה אישור להעברת תע"ש לנגב, אלא מנחה על הקמת מינהלת בנושא זה, אשר תונחה על-ידי ועדת היגוי בין-משרדית בראשות נציג ראש הממשלה. התאיור שתיארה כאן חברת הכנסת אורה נמיר, אכן זוהי החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה.

המטרה כיום היא לבחון את היתרונות למימוש ההצעה על כל היבטיה, לרבות נושא כוח-האדם, הכדאיות הכלכלית וכל הנושאים שהזכרתי בפתח דברי.

גדעון גדות (הליכוד):

אני אומר שהדברים בראשיתם היו קשורים להצעה לסדר-היום כפי שנוסחה. הדברים האחרים לא נמנים עמם.

עדנה סולודר (העבודה):
ועוד איך נמנים.

גדעון גדות (הליכוד):
לכל הפחות, יעיר היושב-ראש הערה.

היו"ר ד' תיכון:
הערת את ההערה, ואני מבקש לסיים.

אורה נמיר (העבודה):
אני מבינה שהערתו נרשמה ואני יכולה להמשיך.

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, יריבויות הן מן הדברים המפורסמים במליאה ובאולמנו. ניתן לה לסיים.

גדעון גדות (הליכוד):
אלו יריבויות?

אורה נמיר (העבודה):
אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ד' תיכון:
לא, לא צריך — — —

אורה נמיר (העבודה):
אני לא מתחייסת לפונה, שלא תהיה לך שום אי-הבנה.

מתוך כבוד והערכה לסגן שר הביטחון, אני רוצה לציין שהוא יודע את הנושא, הוא תמים דעים לגבי המצוקה הנוראה, והוא יודע שאנחנו מתמודדים כאן עם דבר שהוא קשה להתמודדות, אבל הוא חמור מאין כמוהו. אמרתי בפתח דברי, שכל ממשלה שבצד הפיטורים — שלפעמים אין ברירה אלא לעשות אותם — לא מוצאת לנכון להעמיד על סדר-יומה כסעף מספר אחת מציאת מקומות עבודה חלופיים — מטעמי, על-ידי ולטעמי תהיה ראויה לפיטורים במקום אותם מפוטרים.

אלה הדברים, אדוני היושב-ראש, שרציתי כאן לומר, ואני מבקשת, בגלל חומרתם וחשיבותם, ובגלל אלפי ועשרות אלפי המובטלים, לצערי, שאנחנו בנושא הזה נקיים דיון בכנסת. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

אני יכול לומר לך, שלמיטב ידיעתי הוגשה הצעת אי-אמון בנושא הזה, ולכן הנושא יידון כבר בתחילת השבוע הבא.

אורה נמיר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מה שאני העליתי היום זה הנושא הממוקד של מה שקורה בתעשיות הביטחוניות.

ואם מותר לי עוד הערה להעיר, לאור כל ההערות שנשמעו כאן: יודע גם סגן שר הביטחון, שבנושא הפיטורים והאפשרות שעובדים יפרשו מרצון, מעבר לכל שיקול פוליטי הלכתי, על-פי בקשתו של שר הביטחון, לסייע למערכת הביטחון, שהדבר, לפחות, ייעשה בכבוד.

היו"ר ד' תיכון:

הבנתי, זה בוודאי עניין תקציבי. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני שאתייחס

היו"ר ד' תיכון:

מה זה, "מרסי מארסי"? אוי ואבוי לשני "גולים" כאלה. אבל הנושא רציני באמת, ולא זה הרגע לדון על כדורגל.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

רבותי, באמת חבל להסיט נושא רציני כל כך לוויכוח על מספר ה"גולים" שהיו אתמול במשחק באיצטדיון ירושלים. אני מציע לחזור לנושא.

במלים ברורות, מדובר כאן על תהליך בן שנים לא-מעטות, תהליך ממושך ומותנה בהקצאת משאבים גדולים למימון ההעתקה. אבל בראש ובראשונה מותנה הדבר בתוצאות של סקר היתרונות שעליו הוחלט. אם סקר ההיתכנות הזה יעלה יפה, אנחנו נמשיך בשלבים כפי שהוצגו כאן. הקדמת המאוחר עליידי אנשים שונים ומסיכות שונות היא עניין שלא אדון בו, וכל שאמרת ורמזתי היה כדי להעמיד דברים על דיוקם.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת אורה נמיר, את מתנגדת לכך שזה יועבר לוועדת הכספים?

אורה נמיר (העבודה):

לא, אני בעד העברה לוועדת הכספים, אבל הצעה שלי מונחת שם כבר למעלה משנה. אם תוכל לעזור לי לקדם את ההצעה הזאת לסדר-היום — — —

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יכול לעזור לך, גברתי חברת הכנסת אורה נמיר. אם הבנתי נכון, הבעיה היא כספית, תקציבית, לצערי, גם כעניין הזה קצרה ידי מהושיע. אבל אני חושב שאם יש מקום שאפשר לסייע, הוא הוועדה.

אורה נמיר (העבודה):

אני בעד.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת עדנה סולודר מבקשת להסיר את הנושא מסדר-היום. בבקשה, במסגרת של דקה.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להסיר את הנושא מסדר-היום לא מפני שהוא לא חשוב. אני חושבת שזה הנושא מספר אחת, ודווקא ברקע שהציגה אותו יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה בדבריה הכנים, המרגשים, ובעיקר האחראיים, כמי שטובלת בנושא הזה יום-יום.

כאשר שמעתי את דבריה של חברת הכנסת אורה נמיר, וכאשר שמעתי את דבריו של סגן השר, שמציע שלא לטעת אשליית-שווא — אני חושבת שחבל על הזמן המיותר של עוד תוכנית ועוד דיון. הדרך היחידה לדון בנושא הזה, ואולי להביא לאיזה שינוי באבטלה, היא, לדעתי, עליידי הצעת אי-אמון, שאני מבינה שתוגש בשבוע הקרוב.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת אורה נמיר, את מסכימה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים?

אורה נמיר (העבודה):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנו מצביעים, הצבעה מס' 4.

המעבר משלב בדיקת היתרונות לשלבים מתקדמים יותר מותנה בקבלת אישור של ועדת השרים לענייני כלכלה. במקרה הנדון מדובר על העברה של חלק ממפעלי תע"ש, בעיקר אלה העוסקים בחומרים מסוכנים. אשר על כן, היקף כוח-האדם שעלול להיות מושפע מן המעבר קטן בהרבה מזה הנוכחי בדבריה של חברת הכנסת אורה נמיר. על-פי הערכות, מדובר בנפחות מ-1,500 עובדים.

עוד אדגיש, כי כוונת תע"ש להגיע כבוא העת למשא-זמנת עם העובדים, על-מנת לסכם כללים והסדרים שיוסדו את מעבר העובדים ואת קליטתם כתוצאה מההעתקה. משום שמדובר בעובדים ובפרנסתם אדגיש שנית, כי ההעתקה מעשית היא עדיין חזון למועד רחוק.

בסיכום הדברים, ועל-מנת להפריך חששות מחד גיסא ולמנוע אשליית-שווא מאידך גיסא, אדגיש שכל התוכנית היא בשלב מקדמי ואינה תוכנית יישומית לביצוע מיידי: מלים ברורות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מלים ברורות — הצמיחה נמשכת, גם פה וגם בכל מקום אחר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, אתה כבר התגברת על האי-סדר שהיה אתמול באיצטדיון?

עמנואל זיסמן (העבודה):

כבר אסור לקרוא קריאת ביניים. המפעל הזה היה הפנינה של המדינה מאז קום המדינה. זה היה המפעל הכי גדול בירושלים.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

על מה אתה מדבר, חבר הכנסת זיסמן?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, אתה לא שמעת מה שהוא אומר. האמן לי, לא שמעת.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

צר לי להעיר לך, חבר הכנסת זיסמן, אבל אנחנו עוסקים בכלל בסוגיה אחרת לגמרי. אנחנו לא עוסקים בירושלים ולא בתע"ש-ירושלים, מדברים על דברים אחרים לגמרי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מדברים על נושא שאתה לא אשם בו, כי אתה סגן שר הביטחון תקופה קצרה, אבל באים ומחסלים מפעל — — —

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אני מרשה לעצמי שלא להתייחס להערה שלך, כי היא לא במקומה והיא לא עוסקת בנושא שעליו אנו מדברים. אני מבקש להכניס אותך לדיון, כי רגע נכנסת לאולם, ואני רוצה לעדכן אותך, שאנו עוסקים בתוכנית להעברת מפעלי תע"ש ממרכז הארץ לנגב.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני יודע, אבל אני מנצל את ההזדמנות הזאת לומר מה קורה עם תע"ש בכלל.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, מה קרה לך? לא הלך אתמול טוב בכדורגל?

שושנה ארכלי-אלמזוליני (העבודה):

מה זה לא הלך טוב? הכנסנו שני "גולים".

— אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים
נתקבלה.
היו"ר ד' תיכון:
הנושא עובר לדין בוועדת הכספים.

ה צ ב ע ה
בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה
15 —
בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום
— אין

ח. שאלות ותשובות

הקמת אתר כזה, יהיה ברור שמתחייבת מכך כל מערכת השירותים שצריך שתהיה שם כאשר אנשים באים לבקר באתר?

המקרה הזה נטע בי את הרעיון, שייתכן שמוכרחים להסדיר את העניין הזה, אולי אפילו באמצעות חוק.

היו"ר ד' תיכון:
אני מבין שיש שאלתא זהה של חבר הכנסת מיכאל כר-זהר. האומנם?

מיכאל כר-זהר (העבודה):
כן.

סגן שר הביטחון ע' עלי:
זו שאלתא דומה.

היו"ר ד' תיכון:
דומני שזה אותו נוסח. אתה רוצה לאחד את התשובה? אולי תשיב תחילה על השאלה הנוספת של חבר הכנסת מירום.

סגן שר הביטחון ע' עלי:
לפני כן אני מבקש להתייחס לשאלה הנוספת של חבר הכנסת מירום. אני רוצה לספר כאן, שיש מועצה לאתרי הנצחה המופקדת על כל הנושא הזה. כמדומני, יש כיום בארץ כ-800 אנדרטאות, חלקן הוכרו כאתרים ממלכתיים — החלק הקטן שבהן — והאחרות מוחזקות תמיד על-ידי אותם גורמים שהקימו אותן או גורמים שבתחום שיפוטן נמצאת האנדרטה.

קשה מאוד לעמוד בכל ההוצאות המתבקשות בעניין הזה, אבל הדעת ניתנת וצריך להזכיר כאן, אדוני היושב-ראש, שבנושא כזה, שהוא נושא כל כך רגיש, קשה מאוד לבוא לאיזה גורם שרוצה להקים אנדרטה ולכלול אותו או למנוע זאת ממנו, וכל המשאים-ומתנים עם אותם גורמים הם משאים-ומתנים כל כך קשים. אני זוכר משאים-ומתנים עם עיריות ומועצות אזוריות או גופים שרצו להקים אנדרטה לזכר חללים של יחידה כלשהי. זה דבר שטעון הרבה מאוד רגשות, וצריך לטפל בו בעדינות וברגישות הראויה, ולכן הנושא לא כל כך קל ולא פשוט.

אני בהחלט מסכים, שהבעיה היא בעיה של אחזקת האתרים האלה, ועל כך צריכים לתת את הדעת אלה שהולכים להקים אנדרטאות כאלה. בוודאי, זה גם מתפקידנו לטפל בעניין.

4332. אתר הנצחה לחללי חטיבת הגולן

חבר הכנסת מ' כר-זהר שאל את שר הביטחון ביום י' בטבת התשנ"ב (17 בדצמבר 1991):

פורסם "במעריב" מיום 23 באוקטובר 1991, כי המבקרים במצפה-גדות שבכרמל-הגולן, שם ממוקמים אתר הנצחה והאנדרטה לזכר חללי חטיבת הגולן, נאלצים לעשות את

היו"ר ד' תיכון:

שאלות לסגן שר הביטחון, בבקשה.

4267. אתר הנצחה לחללי חטיבת הגולן

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר הביטחון ביום י' בטבת התשנ"ב (17 בדצמבר 1991):

פורסם בתקשורת, כי המבקרים במרומי מצפה-גדות בכרמל-הגולן, שם ממוקמים אתר הנצחה והאנדרטה לזכר חללי חטיבת הגולן, שנפלו ממלחמת ששת-הימים ועד למבצע-של"ג, נאלצים לעשות את צורכיהם תחת כיפת השמים, תוך ביזוי המקום.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע הנ"ל ידוע למשרד הביטחון?

2. היש בתקציב משרד הביטחון מימון לשירותים ולמים?

3. כיצד בדעת משרדך להסדיר את הנושא?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

1. נודע לי על כך מהשאלתא.

2. הטיפול באתרי הנצחה שלא הוכרו כאתרים ממלכתיים אינו מוטל על משרד הביטחון, אלא על המועצות המקומיות או האזוריות.

3. ראש היחידה להנצחת החייל במשרד הביטחון פנה לראש המועצה האזורית גולן, וכן לבית-הספר המקצועי של רשת "עמל" בקצרין, בבקשה לפתור את הבעיה בכוחות משותפים. משרד הביטחון הבטיח השתתפותו במימון ההוצאות המתבקשות לאחזקת האתר.

היו"ר ד' תיכון:

תורה. אין לך שאלה נוספת, נכון?

חגי מירום (העבודה):

יש לי.

היו"ר ד' תיכון:

יש לך שאלה נוספת גם כזה? בבקשה. הרי קיבלת תשובה חיובית.

חגי מירום (העבודה):

ראשית, אדוני היושב-ראש, גם להודות לסגן השר מותר בהזדמנות חגיגית זו, כאשר המשרד עושה את עבודתו כראוי, ואני באמת מודה לכם על שהחלטתם גם לפנות למועצה האזורית וגם לתרום את חלקכם בסידורים נאותים באנדרטה לזכר חללי חטיבת הגולן.

אבל אני רוצה לשאול אותך, אדוני סגן השר: אולי תיתנו את דעתכם במשרדכם, משרד הביטחון, על האפשרות ללכת לחקיקה מסודרת, שתתייחס להקמת אנדרטאות ומצבות זיכרון מסוג זה לנופלי מלחמות ישראל, באופן שכאשר יוחלט על

צורכיהם תחת כיפת השמים. הדבר נובע מהעדר שירותים מסודרים וגורם לכיווי ולזלזול במקום.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים בידיעה ידועים למשרדך? האם הם נכונים?

2. מדוע לא הוקמו עד עתה שירותים במקום זה עם הקמת האנדרטה ואתר ההנצחה?

3. האם הוחל בבניית שירותים במקום, ואם לא — מתי יחלו בבנייתם?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

בתשובה על שאלתא מס' 4332 של חבר הכנסת מיכאל בר-זהר, אני מתכבד להשיב, שהפרטים הם כפי שאמרתי בתשובתי על השאלתא הקודמת, של חבר הכנסת חגי מירום.

1. על הדבר נודע לנו מהשאלתא.

2 — 3. הטיפול באתרי הנצחה שלא הוכרו כאתרים ממלכתיים אינו מוטל על משרד הביטחון, אלא על המועצות המקומיות או האזוריות. פנינו בעניין זה למועצה האזורית גולן ולבית-הספר "עמל" בקצרין, ואנו מקווים שעניין זה יבוא על פתרונו.

היו"ר ד' תיכון:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בר-זהר. בבקשה.

מיכאל בר-זהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני הגעתי אליך, אדוני סגן השר, אחרי ויהידלורוזה, אחרי נדודים אומללים ומכאיבים דרך הרבה משרדים ממשלתיים. כבר הייתי במשרד התיירות, וכבר הייתי במשרד הפנים, וכבר הייתי במרכז השלטון המקומי, ובסופו של דבר הפנו אותי אליך. עכשיו אתה מחזיר אותי אל מרכז השלטון המקומי ואל משרד הפנים. מיהו צריך, בכל אופן, לקבל על עצמו את האחריות על כך.

משום כך אני סבור, ראשית, שלא יהיה מנוס מחקיקה כדי לקבוע מי אחראי לאתרים הללו. שנית, חייבים לקבוע את הקטגוריות, אדוני סגן השר. כלומר, ברור לי שכל קבוצת אנשים או אפילו לוחמי חטיבה מסוימת שירצו להקים גל-יער לקרבותיהם, אי-אפשר לצרף לזה מייד את כל מערכת השירותים הנלווים, אבל חייבים גם לקבוע — וכנראה, נצטרך לעשות את זה בחוק — לאילו סוגי אתרים אנחנו נותנים את כל השירותים הנלווים. אדוני סגן השר, האם אתה תהיה מוכן לשתף אתנו פעולה בנושא הזה, קודם כול בקביעת האחריות של איזה משרד, ושנית, בשאלת הקטגוריות השונות של האנדרטאות והגלצרים?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

בתשובה על השאלה הנוספת של חבר הכנסת מיכאל בר-זהר, אני מבקש להשיב: שוב, קיימת המועצה לאתרי הנצחה, שהוקמה בהתאם לחוק, והמועצה הזאת פועלת בהתאם לחוק וכמתחייב מהחוק. יש הצעות חוק נוספות המונחות על סדר-יומה של הכנסת, בין היתר הצעת חוק המונחת כעת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ויש בה פוק שלם העוסק בתחום הזה. אני מבין שחברת הכנסת עדנה סולודר — — —

עדנה סולודר (העבודה):

— — —

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אני מבין שחברת הכנסת עדנה סולודר מובילה את הצעת החוק הזאת. הצעה זו הוכנה כשיתוף פעולה מלא של המועצה לאתרי הנצחה. אם כן, כאן כיוונו לדעת גדולים, ובמקרה זה, חבר הכנסת בר-זהר, אתה מתפרץ לדלת פתוחה.

עם זאת, למרות הצעת החוק ולמרות המועצה הקיימת, אני אומר לך: אני לא רוצה לטעת אשליה באיש. הנושא מורכב וקשה. יש מאות אנדרטאות ברחבי הארץ, למעלה מ-800, ואמרתי כאן את הדברים. אין טעם לחזור על דברים שאמרתי לפני כן לחבר הכנסת חגי מירום. לגבי הנושא הזה יש מודעות גבוהה, גם לנו וגם לרשויות העוסקות בכך, ומטבע הדברים בנושא כזה עוסקות רשויות מקומיות. אני לא מבין על מה אתה מליץ כאן. הרי זה נושא שנמצא בתחום טיפולן ואחריותן. לכן, אם אנחנו באים ואומרים בתשובה על שאלתא, שהנושא נמצא באחריות של גורם אחר, אני לא רואה בזה כל פסול. פשוט מספרים כאן את העובדות כהיוויות, אבל עם זאת, אנחנו לא מתעלמים מהמחויבות שלנו, וכל האגף להנצחת החייל מודע לעניין ועושה כמיטב יכולתו כדי לפעול ולשמור על אחזקה נאותה של האנדרטאות האלה.

אני מבקש להשיב על השאלתא הבאה, אף שהשאלות איננה.

היו"ר ד' תיכון:

השאלתא הבאה, מס' 4607, היא של חברת הכנסת גאולה כהן. היא איננה באולם, אבל אני מבין שסגן השר מבקש להשיב בכל זאת.

4607. מכשירי קשר בקווי אוטובוסים ביש"ע.

חברת הכנסת ג' כהן שאלה את שר הביטחון ביום כ"ד בטבת התשנ"ב (31 בדצמבר 1991):

נודע לי, שכאוטובוסים של קואופרטיב "אגד" הנוסעים בכבישי יש"ע אין מכשירי קשר, שלא כמו באוטובוסים של חברות הפיתוח של המועצות המקומיות.

נוכח הפיגועים האחרונים והצפי של הרמטכ"ל לגבי עלייה ברמת הפעילות החבלנית העוינת, ברצוני לשאול:

מה עושה משרדך כדי לצייד את האוטובוסים הנוסעים בקווי יש"ע במכשירי קשר, למען ביטחון הנוסעים והנהגים?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אני מבקש להשיב, בשל האקטואליות של הנושא.

משרדי ראש הממשלה, הביטחון, האוצר והתחבורה מטפלים בנושא קשר-מצוקה באוטובוסים בקווים הקבועים של "אגד" ו"דן" ביהודה, בשומרון, בחבל-עזה ובצפון. אנו מקווים שבתוך שלושה חודשים יתחילו בהתקנת המכשירים באוטובוסים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אני מקווה שבכל זאת יורזו את העניין. יש סיבה שזה יארך שלושה חודשים?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

זו, קודם כול, שאלה של תקציב, ושנית, יש שאלות טכניות הקשורות בהתקנה של המכשירים האלה באוטובוסים, אבל אני רושם לפני את בקשתך, ואני אעביר אותה לגורמים המטפלים בכך.

היו"ר ד' תיכון:

אני מודה לך. תודה לסגן שר הביטחון.

ט. הצעת חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (תקציבים לחינוך), התשנ"ב — 1991*

(הצעת חבר הכנסת מ' ברזיהר)

אליהו בן-מנחם (העבודה):
אבל פה הוא לא מבקש כסף. הוא בסך הכול רוצה שהכסף ילך למקום הנכון.

שר הפנים א' דרעי:
אדוני היושב-ראש, אני מציע שזה יהיה בוועדת הפנים ולא בוועדת הכספים, בעיקר משום שמדובר במבנה הרשויות המקומיות ולא בכספים.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת החוק לדיון וליוון בוועדת הפנים של הכנסת? זו הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 8

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (תקציבים לחינוך), התשנ"ב — 1991, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:
הצעת החוק עוברת לדיון ולליבון בוועדת הפנים של הכנסת.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא. אני רואה שחבר הכנסת מיכאל איתן איננו.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
הוא ליד הקרוונים.

היו"ר ד' תיכון:
אדוני השר, אתה צריך להשיב על הצעת החוק של חבר כנסת שאיננו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
האם אפשר לאמץ אותה?

היו"ר ד' תיכון:
אני מבין, אדוני השר, שיש לך תשובה חיובית.

שר הפנים א' דרעי:
כן.

היו"ר ד' תיכון:
אני מציע שהשר ישיב, כדי שנוכל להתקדם.

משה שחל (העבודה):
— — —

היו"ר ד' תיכון:
אני יודע, חבר הכנסת שחל. זה צעד טכני חשוב, שצריך לתקן אותו.

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים להצעת חוק תחת-כ"ה, הצעת חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (תקציבים לחינוך), התשנ"ב — 1991, מאת חבר הכנסת מיכאל ברזיהר. ינמק מהמקום חבר הכנסת מיכאל ברזיהר. בבקשה.

מיכאל ברזיהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, באחרונה מתרחשת תופעה אומללה מאוד בתוכנו. כגלל המצב הקשה של הרשויות המקומיות, עיריות ומועצות מקומיות, קורה לא אחת, שכספים המועברים אליהן לצורכי חינוך, בעיקר לצורכי תשלומי משכורות למורים וסיוע לבתי-ספר — כספים אלה נלקחים לרשות המקומית, שמשתמשת בהם לצרכים אחרים. התוצאה היא, שהמורים אינם מקבלים את משכורותיהם. בתי-הספר ומוסדות החינוך אינם מקבלים את מה שהם צריכים לקבל. התוצאה היא שביתות, השבתות, מרי, זעם, ומובן שמערכת החינוך נפגעת באופן קשה.

אני מבקש להציע הצעת חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (תקציבים לחינוך), הקובעת, שכספים המועברים לעירייה או למועצה מקומית לצורכי חינוך יוקדשו אך ורק למטרה שלה נועדו, ולא יועברו לסעיף הוצאה אחר, כך שלמעשה הכספים הללו — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
למה רק לחינוך?

מיכאל ברזיהר (העבודה):

חבר הכנסת ויינשטיין, אם יש לך הצעה בנושאים אחרים, הציע אותה. אני עכשיו מדבר על נושא החינוך. כל הצעה שיש לך, אני בטוח שהכנסת תשמח מאוד לשמוע.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אם כבר נכנסת לנושא — — —

מיכאל ברזיהר (העבודה):

מה שאני מבקש הוא, שהכספים האלה יהיו למעשה מסומנים מלכתחילה. הכספים האלה שיועברו למועצה מקומית יהיו מיועדים אך ורק ליעד שאליז כווננו מלכתחילה, ומועצות מקומיות ועיריות לא יוכלו ליטול מהם לכל צרכים אחרים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר הפנים. בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אני מסכים שהצעת החוק תעבור לוועדת הפנים של הכנסת, בהסכמה עם חבר הכנסת ברזיהר.

היו"ר ד' תיכון:

לוועדת הפנים? אני דווקא חשבתי על ועדת הכספים על-פי התקנון, אבל — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

זה לא קשור לוועדת הכספים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-מנחם, אני מכיר את התקנון.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד, צריך לנהוג על-פי הפרוצדורה — — — כך — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע, חבר הכנסת צבן. אני חוכך בדעתי אם לא כדאי ליצור פעם אחת תקדים בשל סמיכות הפרשיות. זאת אומרת, הבחירות כנראה לא רחוקות. אם אנחנו נמתין עם העניין הזה, יכול להיות שייגרע חלקם של אותם אנשים, שכולם מכירים בצורך לאפשר להם.

אבל, חבר הכנסת שחל, אם אתה תעמוד על הפרוצדורה, אני בהחלט אקבל את עמדתך.

משה שחל (העבודה):

אני עומד על הפרוצדורה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. רבותי, הנושא לא יידון.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

האם ההודעה של אדוני על הבחירות המוקדמות מוסמכת, או שזה רק — — —

מוחמד מיעאזי (הרשימה המתקדמת לשלום):

אולי כבוד השר יענה על הנושא הזה?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צבן, אני מציע לך לעקוב בקפידה אחר ההערה שלי — ואז היית מתייחס אליה כפי שהיא.

תודה רבה לשר הפנים.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה שיירשם בפרוטוקול, שהממשלה היתה נוכחת והכנסת לא היתה נוכחת.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ברשימת הנסים שקר לעם ישראל יירשם גם הנס הזה.

היו"ר ד' תיכון:

אני חוזר ומודה לשר הפנים.

י. הצעה לסדר-היום

כינוס רשות הניקוז

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 6388 בנושא: כינוס רשות הניקוז. יציג את הנושא חבר הכנסת גדעון גדות.

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא שעל סדר-ימנו עובר, כמו כל פגעי הטבע וככל עונות השנה. שבוע חולף וגורר אחריו שבוע נוסף, ומאורעות שאנחנו עדים להם חולפים מן העולם, ואנחנו חוזרים אל השלווה ואל המנוחה, אלא שאמצעים רבים — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, האם אני מפריע לך?

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אתה מפריע לחבר הכנסת גדות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לחבר הכנסת גדות לעולם לא אפריע.

גדעון גדות (הליכוד):

אני מודה לך, חבר הכנסת זיסמן, חברי הטוב.

אדוני השר יודע בוודאי, שהוא מנוע מלערכב רשות כרשות, ואני בשלי. אני מבקש ממך, אדוני השר, לכנס כדחיפות את רשות הניקוז וכולון. התמונות מקריית-אחא. שראינו — — —

משה שחל (העבודה):

האם אתה מתכוון לכינוס נכסים, או כינוס לקיום ישיבה?

גדעון גדות (הליכוד):

חבר הכנסת שחל, הרי אתה משפטן, ואתה בוודאי יודע שרשות סטטוטורית לניקוז היא חסרת נכסים, ובמידה שיש לה

נכסים, היא מעוניינת להיפטר מהם מהר ככל האפשר: כי נכסיה הם מים ללא שליטה, ותפקידה להיפטר ממים מצפים הגורמים נזקים ואסונות. לעניין זה אני נדרש.

ראינו את התמונות מקריית-אחא, שאתה, חברי הטוב חבר הכנסת שחל, שכן שלה, ויודע ומכיר את המצב, ובוודאי גם ראית את התמונות מקריית-בנימין, ואתה יודע שהארץ שם מלאה מים, בבחינת תהוה ובהוה. אנשים נמשו שם מבתיהם, אנשים היו צריכים לחלץ את ילדיהם ולהציל אותם, שלא לדבר כבר על הרכוש הרב שהושחת.

וכל זאת למה? בשל מעשה אחד קטנטן ומטופש, מעשה הפוך מזה שבאותו סיפור על הילד ההולנדי, שהחזיק את אצבעו ומנע אסון כבד. כאן היו צריכים אותו ילד קטן שימשוך את האצבע וישהיר על-ידי זה תעלה אחת בלבד, שהיתה מונעת את ההצפה של קריית-אחא כולה.

מדובר בתעלה אחת שלא הופעלה בשל ריב סמכויות ובגלל שדה שלחין אחד של אחד הקיבוצים, ואני לא מנהל כאן מאבק של קיבוצים מול מושבים או של קיבוצים ומושבים מול ערים. מדובר כאן בשרירות לב מטופשת מעיקרה, שאני אינני מבין אותה, ואיש כאן בבית לא יכול להבין אותה. אי-אפשר להבין מדוע לא פרצו אותה תעלה, תעלה אחת ויחידה בתוך שדה. אפילו אם צריך היה בעקבות זה לממן עשר שנים של הפסד גידול תבואה או גידולים אחרים. לא היו מגיעים לכדי עשירות האחוז מכלל הנזקים שניזוקה קריית-אחא בשל אותו מקרה. לו היו מממנים את ההפסד של אותו קיבוץ, אותו מושב או אותו חקלאי שהשטח הזה שייך לו, היו הדברים באים על תיקונם ולא היתה מתעוררת שום בעיה.

אני מכיר את כל האנשים, והם אנשים נחמדים מאוד בחיי היום-יום. הם אנשים טובים וישרים, אני מכיר את כולם, אלא שריב סמכויות גרם לכך, שוועדה סטטוטורית זו לא התכנסה. שהרי "בעל השדה" ממלא גם את תפקיד יושב-ראש הוועדה. אין כאן עניין פוליטי.

באה רק לחזק, לאשש ולהבטיח אותה פעולה. והייתי מגיע לכאן, אל דוכן הכנסת ומודיע לי, כמו ליתר חברי, שעניין זה טופל, עניין זה נפתר ולא יגאו עוד המים בקריית-אחא. בקריית-בנימין, ולא יהיה עוד פגע טבע זה ופגע שצריך להזהר ממנו.

כל תקוותי, אדוני, שאכן אלה יהיו הדברים שתביא בפנינו בעוד שניות ספורות. אני מודה לכולם על ההקשבה. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת גדות. ישיב שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת גדעון גדות השואל, האמת שאני משיב כאן כשני כוכבים: גם כשר הפנים, היות שמדובר כאן בריב בין שתי רשויות, אבל בעיקרו העניין קשור לשר החקלאות. אני מבין שמר מיכאל דקל עדיין לא יכול לעלות על הבמה ולענות כממלא-מקום שר החקלאות.

שבח וייס (העבודה):

איך הוא יכול להיות ממלא-מקום שר כאשר הוא לא חבר כנסת?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שבח וייס, תרשה לי לרענן את זיכרונו. זה קרה ב-1970, משנתמנה יועץ של שר האוצר לממלא-מקומו של שר התעשייה והמסחר פנחס ספיר, והוענקו לו סמכויות של שר.

שבח וייס (העבודה):

באיזו שנה?

היו"ר ד' תיכון:

ב-1970. וזכר לא היה מעולם חבר כנסת. הוא היה אז יועץ לשר האוצר, וניתנו לו סמכויות של שר, מלוא הסמכויות.

משה שחל (העבודה):

זה לא אותו דבר, עם כל הכבוד.

שושנה ארבל-למזולניו (העבודה):

יגידו עליו שהוא עוזר השר.

היו"ר ד' תיכון:

אותו דבר בדיוק, חבר הכנסת שחל. מדוע לאחד מותר ולאחר אסור, אתה הרי מבין.

משה שחל (העבודה):

העניין יתברר כבג"ץ בסופו של דבר.

היו"ר ד' תיכון:

כבר היו דברים מעולם.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רציתי להזכירכם שאני עומד על הדוכן כדי להשיב על בעיית הניקוז של קריית-אחא. קריית-בנימין, ולא בעניינו של מר מיכאל דקל.

אני מבין, חבר הכנסת גדות, שהעלאת הנושא אינה מתמקדת בעבר, אלא מכוונת לכך שבעתיד הדבר הזה לא יישנה. אני רוצה להגיד לך מה משרדי פעל, ואיזו תשובה שאני נותן פה בכנסת.

ראשית, כאשר מנכ"ל משרד הפנים למד את הסוגיה בין קריית-אחא למועצה האזורית זבולון ורשות הניקוז והבין את

אני יודע שיש כאן גם ריב סמכויות בתוך הממשלה. סביר להניח ששר הפנים יעלה לכאן ויגיד, שהוא אומנם אחראי בכובע אחד, אבל תחת הכובע האחר נמצא משרד החקלאות, שאחראי בנקודה זו או אחרת לנושא הזה. כנציגים לעניין זה של כלל באי הבית הזה, וכאמצעותם של כלל תושבי קריית-אחא וקריית-בנימין, ואני משוכנע שאני מדבר על דעת כל יושבי הבית הזה — הדבר הזה לא מעניין, עם כל הכבוד. זה לא מענייננו.

מישהו בממשלה צריך היה לקום ולפעול: לקרוא לאיש המתאים שיש לו תפקיד סטטוטורי ולומר לו: מתפקידך לכנס את הוועדה ולקיים דיון, לשמוע מומחים. כי בסך הכול, ריכוזו של עולם, מדובר בהעמקת תעלה אחת ויחידה, ואילו נעשה הדבר, זה היה פותר את בעיית השיטפונות בקריית-אחא בעשרות אחוזים. תעלה אחת. אז מה נאמר על זה?

עם כל הכבוד, אני מחזיק בידי מכתב, תוצאה של פנייה גדולה של ראש העיר דוד ראם, שהוא ראש עיר מצוין — וכדי למנוע אי-הבנות אני רוצה לציין, שגם ראש המועצה האזורית זבולון, שהוא יושב-ראש הוועדה הסטטוטורית, גם הוא איש מצוין כשלעצמו, ועושה עבודה נהדרת בתחום הרשות האזורית שלו. האם כדי למנוע פגיעה בשדה אחד מותר שייהרס רכושן של מאות משפחות?

בסוף המכתב של דוד ראם לרן זסלבסקי, נציג המים, הוא אומר: לסיכום, מי שעבר על החוק היא המועצה האזורית זבולון והקיבוצים שסגרו תעלה סטטוטורית. במצב חירום זה חובה עלינו להפעיל תעלה ששמה הסטטוטורי לצורך העניין (1). האחת והיחידה המעוגנת בחוק וקיימת בשטח כדי למנוע הצפות ולמנוע נזקים ופגיעה בתושבי העיר. ועוד עניין, שלישי, הוא מעלה: צר לי, ובאין פתרון אחר, החובה על כל הנוק שנגרם וייגרם תרכיז על אחריותן ואחריות רשות הניקוז זבולון.

האחד כתב את המכתב, ויכול מאוד להיות שאני גמרתי בתוך כמה שניות את נאומי. הרברים יעברו מן העולם כלא היו בכחינת כוונת הבל פה, כמו כוונת אוויר במים הנועשים של מי השיטפונות באזור זבולון, בקריית-אחא, וכולנו נטבע במימה הגועשים של הפטפטת והדברת. וכל זאת בשביל מה? לכנס ישיבה, להביא בולדור, שופל, טרקטור, לפתוח תעלה אחת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפעמים מדברים על קשיית-לבה של ממשלה. לפעמים מדברים על עזות-מצחם של פקידי ממשלה. לפעמים מדברים סרה בכבודה של כנסת זו וחבריה. לכל אלה עושים זאת, אני פונה ואומר: בדקו אחם במעשיכם בטרם אתם פונים לבית זה בטענה. שהרי לא יעלה על הדעת, פשוט לא יעלה על הדעת, חברי הכנסת — — —

היו"ר ד' תיכון:

מסתבר שזה עולה על הדעת.

גדעון גדות (הליכוד):

זה לא רק עולה על הדעת, זה גם עולה על גדותיו. גם הכעס עולה על גדותיו. אדוני שר הפנים, אני אומר לך משהו אישי ברמה לגמרי חברית. ההצעה לסדר-היום מונחת על השולחן. ואתה בא להשיב עליה היום מטעם הממשלה. לו אני במקומך, ברגע שהעניין היה מונח על שולחני, הייתי תופס בציצית ראשו של מי שצריך לתפוס ומאלץ אותו — כפיית הר כניגית: מאלץ אותו לכנס לאלתר אותה ועדה סטטוטורית שצריכה לקבל את ההחלטה, להגיע אותה עוד בטרם החלטה. שהרי החלטות נתקבלו כבר בעבר, וכל החלטה נוספת הייתה

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני השר, חברי הכנסת, מה שקורה בקריית-אחא — זה כדיוק מצב הפוך למה שקורה בתל-אביב. לצערי, בתל-אביב, בשכונת-הארגונים, בשכונת-עזרא, העירייה המקומית סגרה תעלה טבעית, נוצרו שם הצפות אדירות, והמים הגיעו למטר, מטרי-ועשרים. רק לפני ימים מספר, העירייה, בצורה פרטיזנית, החליטה לפתוח תעלה בין שכונת-הארגונים לנחל-כופר שקשור לנחל-איילון. לדעתי, הוואדי הזה, אדוני שר הפנים, ייסתם בתוך זמן קצר. אני מציע לך, אולי סוף-סוף תבוא לא רק לסיור עם ראש העיר, אלא גם עם ועדי השכונות, אולי יחד אתי, תבוא, חסיר, נראה לך הרכה מאוד דברים חמורים, ואז אולי גם תשנה את דעתך בכל מה שקשור בתל-אביב. בתל-אביב, הגורם העיקרי לכל השיטפונות היה תעלות שנסתמו; הגביהו קרקעות במקומות שלא היה צריך להגביה וסתמו ואדי.

שר הפנים א' דרעי:

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לא, אני לא הזכרתי את השם שלו, אתה הזכרת את השם שלו. אתה תמשיך להזכיר את השם שלו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-מנחם, אתה מסיים?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת גדות, אתה מסכים להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הכלכלה?

גדעון גדות (הליכוד):

כן, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. מי בעד העברת הנושא לליכון בוועדת-הכלכלה? זו הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 11

נגד — 1

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה

נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

הנושא עובר לדיון ולליכון בוועדת הכלכלה.

יא. הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מגזע עם ארגון טרוריסטי), התש"ן — 1990*

(הצעת חבר הכנסת י' ביילין)

חילוקי הדעות, הוא מינה מיידית את נציב המים, פרופסור דן זסלבסקי, כבורר וכפוסק לצורך הבעיה. הבעיה אינה פשוטה כל כך, כמו שהיא נראית, שצריך לכנס את רשות הניקוז ולחפור תעלה. הרי עיריית קריית-אחא על דעת עצמה חפרה תעלה.

גדעון גדות (הליכוד):

סתמו אותה.

שר הפנים א' דרעי:

לא, לפי מה שנציב המים כתב לי באופן מוסמך. קריית-אחא פתחה על דעת עצמה תעלה באמצע השדה ששייך לרמת-יוחנן, ובניגוד לקביעת רשות הניקוז. פתיחת התעלה גרמה לנזקים קשים במערכת הניקוז וההשקיה של השדה השייך לרמת-יוחנן. פתיחת התעלה לא פתרה כל בעיה ולא יכולה להקל בצורה ממשית את השיטפון בקריית-אחא ובקריית-בנימין.

לפי דברי נציב המים, בבדיקה הראשונית שהוּא עשה, השיטפון הזה נגרם בעיקר מעוצמתו הנדירה של השיטפון. גורמים מסייעים לשיטפון היו: הפרעות לזרימה לאורך הנחלים וכן פעולות טכניות של קריית-אחא עצמה. המבנים הספורים שרצפתם הוצפה במים עומדים במקום נמוך המועד לשיטפונות, והגישה אליהם עשויה להיות מופרעת גם בשיטפונות מצויים. בשיטפון שהיה לאחר מכן, לא מנעה התעלה חדירת מים לתחום קריית-בנימין, והיתה הצפה זמנית.

נציב המים כותב למנכ"ל משרד הפנים, שהפסיקה שלו כימים הקרובים תכלול הנחיות והמלצות הן לרשות הניקוז והן לרשות המקומית קריית-אחא. הוא מצייין גם שיש שיתוף פעולה מלא בין משרד החקלאות ובין משרד הפנים בעניין זה.

לכן אני מציע לחבר הכנסת גדעון גדות ולכנסת, לחכות לפסיקה של נציב המים כימים הקרובים, שתעשה סדר. הרשויות גם קיבלו זאת על עצמן, וגם משרד הפנים מבצע את המלצותיו ואת פסיקתו בעניין. אני מקווה שבעיה זו תיפתר.

אף-על-פי-כן, בגלל חשיבות העניין ובגלל העובדה שהוא עלה, כדי לעקוב אחר הנושא, אני מציע שוועדת הפנים —

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

ועדת הכלכלה, כל נושא הניקוז בוועדת הכלכלה.

שר הפנים א' דרעי:

אין לי בעיה, ועדת הכלכלה. אין לי התנגדות שתהיה ועדת הכלכלה. ועדת הכלכלה של הכנסת תעקוב אחר ההמלצות והפסיקה של נציב המים ואחר הביצוע על-ידי הרשויות המקומיות ורשות הניקוז וזבולון.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אלי בן-מנחם מבקש להסיר, בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תשס"ד, הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מגזע עם ארגון טרוריסטי), התש"ן — 1990 — של חבר הכנסת יוסי ביילין.

יוסף ביילין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, בחוק העונשין, סעיף 114(א), נקבע, ואני מצטט: "מי שקיים ביודעין מגע עם סוכן חוץ ואין לו הסבר סביר לכך, דינו — מאסר 15 שנים". נקבע גם, כי סוכן חוץ הוא "מי שיש יסוד סביר לחשוד בו שהוא חבר בארגון מחבלים או קשור בו או פועל בשליחותו".

חוק המפגשים נועד לא למנוע את המפגשים עם סוכנים זרים, במקרה הזה עם אש"ף, אלא הוא נועד בעצם, מתוך כוונה פוליטית, להדגיש את התנגדות ישראל לאש"ף, והמשמעות שלו היתה ביטול הכוונה.

מאז 1986, כל פגישה עם אדם שהוא חבר במוסדות הארגון המוגדר כארגון טרור אסורה, בלי שום קשר להקשר שבו הפגישה הזאת מתקיימת.

יש הרבה מאוד טענות פורמליות נגד החוק הזה. חלק מהטענות האלה שמענו ביחד, שר המשפטים ואנוכי, מפיו של דקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית רק לפני שבועות מעטים.

זהו למעשה חוק פוליטי, זה לא חוק חוקי. אני חושב שאם החוק שאדוני עומד להגיש בקרוב כאשר לחקיקה יתקבל, חוק כזה לא יוכל עוד למצוא את מקומו בספר החוקים. אין שום מדינה דמוקרטית בעולם שבה יש חוק שאוסר באופן מוחלט כל מגע שהוא, יהיה אשר יהיה, עם מי שמוגדר כאויב, בלי להתחשב בכוונות של המפגשים.

יש גם הרבה מאוד טענות מדיניות נגד החוק הזה. החשובה בהן היא, שבמשך למעלה מ-40 שנה אמרנו כל הזמן שניפגש עם כל מנהיג, בכל מקום, בכל זמן, וזה היה מקור הכוח שלנו. בשנים האחרונות אנחנו מצטיירים כמי שחוששים מעצם ההיכרות.

אני רוצה לומר לעצמנו: לו היה משהו אומר שיש היום משלחת שנמצאת ברושינגטון, שרוצה לדון על נושא האוטונומיה, שמוכנה ללכת להסדר ביניים, שרוצה לקיים דיון ללא הפסקה, אבל זו לא המשלחת שלנו — לא היינו מאמינים שדבר כזה יכול לקרות.

טענות מדיניות אחרת מתייחסת לפרדוקס שנוצר. החוק בעצם מאפשר מצב כלתי לגיוני לחלוטין. אין שום בעיה לאיזה ישראלי שהוא לפגוש טרוריסט לובי או סורי או כל אחד אחר, אבל אסור לו להיפגש עם פרופסור מהרווארד אם הוא במקרה חבר במסגרת המעורפלת והלא-ברורה הזאת שנקראת: המועצה הלאומית הפלשתינית.

אבל כל הטענות האלה, גם המדיניות וגם ההסברתיים, עומדים בצל עובדה אחת. החוק פעל עד היום, במשך שש שנים כמעט, נגד האינטרס הלאומי הברור של ישראל, וחזק את אש"ף. מעונש לאש"ף הוא הפך לגול עצמי.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשפטים, אתה היית באותה תקופה חבר כנסת, אני הייתי באותה תקופה מזכיר הממשלה שהחליף אותך בתפקיד, ושנינו זוכרים שהחוק הזה בעצם היה תוצאת פשרה מסוימת, שבה הליכוד אמר: אם אתם רוצים להעביר את החוק נגד גזענות, תסכימו להעביר לנו את החוק נגד המפגשים, ושני החוקים האלה איכשהו הגיעו ביחד לבית הזה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא איכשהו. הם הגיעו כתוצאה מהבנה בין המערך לליכוד.

יוסף ביילין (העבודה):

אני אמרתי.

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת צוקר, אתה צודק.

יוסף ביילין (העבודה):

חבר הכנסת צוקר, לזכותי אני יכול לומר רק דבר אחד. במפלגתי, בסיעתי, היו אז שמונה שהצביעו נגד החוק, ורק שישה הצביעו בעדו. לא היתה איוו החלטה להצביע בעד החוק, היתה הסכמה להביא את החוק, ולדעתי, היום כולנו מבינים את הטעות שנעשתה אז גם עליידי אנשים שהצביעו בעד החוק הזה, משום שנוצר מצב כלתי אפשרי.

היתה לפני שנים אחדות תוכנית Nightline ששודרה מישראל, וביקשו להפגיש פלשתינים עם ישראלים, פלשתינים מקומיים, כשרים — במרכאות או שלא במרכאות. הישראלים אמרו: אנחנו מוכנים ללכת לתוכנית הזאת, אבל בתנאי אחד, שיהיה קרש בינינו לבין הפלשתינים. התביעות האלה, המצחיקות, לדרוש קרש, לדרוש מחיצה, לא לגעת בהם, היו כל השנים התביעות שלהם מאתנו. אנחנו לעגנו להם באו"ם ובמקומות אחרים, שלא רצו ללחוץ את ידינו. היום אנחנו הפכנו להיות הם והם הפכו להיות אנחנו.

הרי יש מצב, ואני בטוח שרבים מחברי הבית עברו את זה כמוני, שבו מציעים לנו עימות בטלוויזיה בבריטניה, בצרפת ובמקומות אחרים, עם אנשים שהם חברי המועצה הלאומית הפלשתינית, ואנחנו נאלצים להגיד: לא, אני לא מוכן לעימות הזה, אסור לי להיפגש איתו או לשבת לידו. התוצאה היא לא שהוא לא מוזמן ואני מוזמן, אלא שאני לא מוזמן והוא כן מוזמן, ואת כל התוכנית הוא מקבל, מסביר את כל מה שהוא רוצה, עם הרבה מאוד שקרים, עם הרבה מאוד עיוותים, ואין מי שיעמוד מולו ויאמר לו מה האמת, לפחות שלנו. האם זאת רצה לעשות מי שהמציא את החוק הזה? אם יש יתרון הסברתי לאש"ף, זה בחוק הזה. בכל מקום הם מעלים את זה על ראש שמחתם. הם אומרים: תראו את הישראלים, עוד המציאו חוק, שאסור אפילו להגיד לנו שלום. החוק הזה הרי סיבך אותנו בדברים כלתי אפשריים.

מצד אחד, יושב לו רודף שלום כמו אייבי נתן בכלא זו הפעם השנייה; נכון, על-פי החוק, על-פי החוק, באמת הוא צריך היה להישפט, אבל אתה אומר לעצמך: אם יש חוק שמביא אותו לכלא בפעם השנייה לשבת בין רוצחים ואנסים תקופה ארוכה, זה יכול להיות הגיוני?

והדבר הכי מצחיק קרה לאחרונה, כאשר השאלה היתה, האם הגברת עשראוו, מותר לה או אסור לה לשבת עם אנשי אש"ף. אז אמר שר הבריאות דווקא, שנכראה מותר לה, משום שהיא עצמה אש"ף — כך הוא אמר — ולא יעלה על הדעת שאנחנו נאסור על אנשי אש"ף להיפגש עם אנשי אש"ף. זאת אומרת, חוקנו חוק שלפיו לאורחים ישראלים, ציונים או סתם יהודים, אסור לעבור עליהם, אבל חושבים בעלי זיקה לאש"ף — מותר להם לעבור עליהם, הם חסנים מהחוק הזה, יש להם בעניין הזה חסינות מלאה.

והחוק המצחיק הזה לא הצליח אפילו להחליש את אש"ף בכחור זה. מה שאש"ף עשה בתקופה האחרונה, ההתנהגות הבלתי נסלחת שלו במלחמת-המפרץ, הנשיקות עם סדאם חוסיין, כל זה לא מנע מהליכוד לשבת מול מייסד אש"ף, חיידר עבד-אל-שאפי, הוא ולא אחר. ואש"ף לא היה זקוק לשום אישור נוסף לחשיבותו.

— הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מגע עם ארגון טרוריסטי):

הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מס' 3) —

משיקולי יוקרה. פן יגידו פה שהשמאל, אינני יודע מה, הצליחו להסיר את החוק הזה.

אני מציע לך, וקורא לך, להתעלות מעל התחושה הזאת ולהסכים בנושא הכוונה. אני מציע להשאיר את החוק כפי שהוא ולומר, שהחוק הזה יהיה תקף רק כאשר מדובר בכוונה של מישהו לפגוע בביטחון ישראל ובאינטרסם. לדעתי, הדבר הזה יהיה טוב יותר לכולנו, זה יסיר כתם מספר החוקים שלנו. עדיף להודות בטעות שנעשתה עלידי כולנו לפני ששנים, משום שהטעות הזאת עולה לכולנו במחיר כבד מדי. היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לחבר הכנסת יוסי ביילין.

יב. הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מס' 3), התשמ"ט — 1989*

(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

"חיוב-אללה", עם אבו-נידאל, עם כולם, משא-ומתן, לשמוע את דרישותיהם, להתייצב מולם, לפתוח עידן חדש; כאילו זעקות הפצועים לא מהדהדות באוזנינו, כאילו שערכנו לא סוּמַר כשאנחנו רואים את מראה הדם השפוף פרי מעשיהם של אותם גיבורי-אבירי השלום. ואחרי זה מתרעמים על שראש הממשלה, בחצפתו, מעז לכתוב אותם "משחתי פעולה עם האויב".

אני רוצה לשאול את חברי הכנסת ממפלגת העבודה: מה לא נכון בהגדרה של ראש הממשלה? אלה שמשלחים בנו את הצורות מן המארב הם לא האויב? הם האויב.

חגי מירום (העבודה):

הם כן, אבל לא אלה שנושאים-ונותנים — — —

צחי הנגבי (הליכוד):

אלה שנתנו הוראה לאותה חוליה להתכבד מאחורי הטרסה ולירות לעבר צבי שביט ויוחם ברקוביץ, הם לא האויב? גם הם האויב. ואלה שמתייצבים כאן, חבר הכנסת מירום, ואומרים, אתם צריך לדבר, הם לא משתפים פעולה עם האויב? הם לא משרתים את האויב?

חגי מירום (העבודה):

הם רוצים להפסיק את תהליך השלום. זה פח שהם טומנים לכם ואתם נופלים בו.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת מירום, למה אתה עושה לו את זה? הוא פרבוקטיבי. הוא רוצה שתענה לו.

צחי הנגבי (הליכוד):

חבר הכנסת יוסי שריד, לפני שבועות ספורים, במקום שהיה בו מארב, רץ כל עוד רוחו בו, לא לבקר את פצועי הפיגוע באלון-מורה אלא לטעת עצים באותו מקום שנגדעו, שנעקרו, אותם עצים שאפשרו את הירי ההוא.

וכאילו לא למדו דבר. היום מפלגת העבודה, כרגיל, מתוך שעבוד טוטלי לקו שיוסי שריד כופה עליהם, חבריה מתייצבים כאן, ממש היום, ואומרים: לתת לראשי הטרור את המעמד המגיע להם כדין ולהידיבר אתם על חיים ביחד. ביחד עם מי, חבר הכנסת ביילין? חיים עם הקלצ'ניקוב? עם המטען? עם הסכין? עם מי אתה רוצה לחיות ביחד?

אנחנו מגיעים היום, שש שנים אחרי ההחלטה, היא, למצב שבו הכנסת בעצם נחלקת בין אלה שמשוכנעים שהחוק הזה מוטעה ואין לו מקום בספר החוקים שלנו, ויציבו בעד שינוי החוק, לבין אלה שמשוכנעים שהחוק הזה מוטעה ואין לו מקום בספר החוקים אבל יציבו בעד זה שהוא יישאר שם.

אני מעלה חשד כבד, אדוני שר המשפטים, שעמדתך בנושא הזה דומה לעמדתך, שמעבר למחלוקת פוליטית כבדה ורצינית שיש בינינו, אתה מבין כמוני, שהחוק הזה הוא חוק טיפשי, הוא חוק רע לישראל, הוא חוק טוב לאויבנו, ושהעמדה בעד השארתו בספר החוקים נובעת בעצם רק

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק רמ"ג, הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מס' 3), התשמ"ט — 1989, של חבר הכנסת צחי הנגבי. בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין כל גבול לאטימות של נציגי מפלגת העבודה בבית הזה. אין כל גבול לאטימות של חברי כנסת ממפלגת העבודה, שבים כזה, שעות ספורות לאחר שנחשפת שוב בפני עולם ומלואו דמותו הרצחנית, המפלצתית של הטרור הערבי, כשעדיין הפצועים מוטלים על שולחן הניתוחים, כשעדיין רופאים שלא עצמו עין כל הלילה נאבקים להציל את חייהם של הפצועים, הם חוזרים ומתייצבים בפנינו, מתוך קיהות-חושים מוחלטת, ואומרים: הבה ניתן הכשר למשא-ומתן עם שולחיהם של אלה ששיגורו את קליעי המוות, את אש התופת לעבר אוטובוס אזרחי מלא ילדים, נשים, אנשים חפים מכל פשע.

קילומטרים ספורים מכאן, בעיבורה של הדרך מירושלים לשומרון הותקף רכב יהודי. זה חלק משרשרת של פיגועי ירי, של מארבים קטלניים, שלימדו אותנו בחודשים האחרונים איזה קשר יש בין תהליך השלום לבין הטרור הערבי. ושום דבר לא השתנה בתפיסת עולמם של חברי הכנסת מסיעת העבודה, אפילו לא התחושה הפרגמטית שלא להעלות את הנושא הזה כאן ביום הזה, שלא לשגר מכאן מסר של התקפלות אל ראשי הטרור. הם מתייצבים כאן הדורים בחליפות, מעונבים בעניבות, כששם אנשים מתבוססים בדמם.

מיכאל בריזרה (העבודה):

שר המשפטים יושב בחליפה ובעניבה, אתה אומר שהוא צריך להסיר את העניבה שלו?

צחי הנגבי (הליכוד):

שום דבר לא משתנה. נשארים אותה חבורה מנוקת מן העם הזה, מן הרגשות שלו, מן הכאבים שלו, מן הצלקות שלו.

שם, איך אומרים היום? זה ארגונו של חבש, חלק מאש"ף, הוא האחראי לפיגוע; יורים ללא שמץ של אנושיות, ללא קורטוב מעצורים, ופה, באותה מידה של חוסר אנושיות ובאותה מידה של חוסר כל היגיון — להכיר בראשי הטרור, לנהל אתם, עם גיבירל, עם חבש, עם חוואתמה, עם

* נספחות.

עבירה. שלדעת הכנסת הזאת היא חמורה פי כמה וכמה, שמעוררת ומכפילה ומשלשת את המוטיבציה של ארגוני המהפכנים להתיש אותנו, לפגוע בנו, לשחוק את כוח העמידה של העם הזה?

חברי הכנסת בבית הזה עושים דין לעצמם, מקיימים מגע בלתי-חוקי עם מלאכי החבלה של אש"ף, ובדין היועץ המשפטי לממשלה איננו מוכן להתעמת אתם. מכיוון שהחסינות מרחפת מעל ראשיהם כהילה של הצדקה.

כאשר חבר הכנסת מוחמד מיעארי התגאה רק לפני ימים ספורים כאן, בבית הזה, שהוא בקשר מתמיד עם ערפאת, וחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה מצהיר, שהוא מוכן לזחול על גחוונו עד לתוניס — — —

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

צחי הנגבי (הליכוד):

כך הוא אומר בעיתון הכווייתי: אני מוכן לזחול על גחוונו לערפאת, אם הוא רק ייתן לי הנחיה והוראה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אתה טיפש. לא רק שאתה מתועב, אתה טיפש.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

היו"ר נ' מסאלחה:

בסדר. חבר הכנסת דראושה ייתן לך לסיים. בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

מלבד גידופים, חבר הכנסת דראושה, עוד לא שמעתי אותך מכחיש אפילו פעם אחת, שאתה אמרת שאתה מוכן לזחול על גחוונו עד לתוניס, אם ערפאת יגיד לך לעשות את זה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
לא אזחל בפני שום אדם לשום מקום. אני תמיד גאה והולך זקוף-קומה וגאה בעצמי, באמונה שלי.

צחי הנגבי (הליכוד):

גם לתוניס אתה הולך גאה?

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

כפי שלא זחלתי בפניך ולא בפני ראש הממשלה שלך, אני לא אזחל בפני איש.

צחי הנגבי (הליכוד):

גם לערפאת אתה הולך גאה?

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת דראושה, מספיק. אתה צריך לסיים, חבר הכנסת צחי הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

הנה, זו טענתי. יש בבית הזה חברי הכנסת שמוכנים אולי לא לזחול, אבל ללכת גאים ולקבל הוראות משולחיהם כתוניס. הם מייצגים את תוניס כאן, ויש מי שמייצג את תוניס ליד רמאללה באש. אלה נלחמים בלשונם ואלה נלחמים בנשקם.

ואני אומר: כנסת ישראל, אם יש לה שמץ של כבוד עצמי

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
איזו רמה, איזו רמה.

כל השנים דרשתי, "לסחוט חקדמו את התהליך המדיני". אני זוכר כאן את שר הביטחון לשעבר, רבין, מטיף לנו. שכל מדיניות הממשלה עומדת על שתי רגליים, הרגל המדינית והרגל הביטחונית, וזו ללא זו, לא תוכל לגבור. אז הנה הרגל המדינית ניצבת במרכז הזירה והיום נועדים בווישינגטון נציגי האוכלוסייה הערבית ונציגי הממשלה. האם הטרור פוחד? האם האלימות נגוזה? השנאה, הטרור, ההסתה, כל אלה רק מתגברים ומתעצמים, ואתם, במקום להסיק את המסקנה ההפוכה ולרחוק בממשלה להפעיל את האמצעים הדרסטיים ביותר כנגד אש"ף, כנגד חבש, כנגד הטרור, אתם, ברפיין טוטלי, מתוך התרפסות בפני ראשי אש"ף, אומרים לנו: אתם נידבר.

אברהם בורג (העבודה):

אתם הממשלה, למה אתם לא מצליחים למגר אותם? אף אחד לא מפריע לכם. אתה הממשלה, חבר הכנסת הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

כל עוד, חבר הכנסת בורג, כל עוד השמאל, כל עוד המערך, מעל כל במה יטיף לחזק את ראשי הטרור ואת ראשי אש"ף, הטרור יתגבר ויתעצם. ופעולתו תפגע בנו ללא הבחנה, בין שנהיה מן השמאל ובין שנהיה מימין, כי הסיבה היחידה לקורבנות הטרור היא היותם יהודים, בלי קשר לעמדותיהם ולדעותיהם.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת הנגבי, אתה הכטחת שבתוך שבועיים אפשר למגר את הטרור. בוא נעשה עסקה: מפלגת העבודה תשתוק שבועיים, ואתה בתוך שבועיים תמגר את הטרור.

צחי הנגבי (הליכוד):

קודם כול, את החצי הראשון של העסקה אני מקבל. קודם כול תשתוק שבועיים. תאמין לי שמדינת ישראל תהיה הרבה יותר חזקה אם תשתוק שבועיים, או שבוע, או אפילו ששתיים. בשעתיים האלה היום הייתם צריכים לשתוק. בשעתיים האלה שכל עם ישראל מייחל לך שנצליח להבריא את הפצועים, הייתם צריכים לשתוק.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת שרה דורון, יש לי הרגשה, שחבר הכנסת הנגבי נהנה מקריאות ביניים.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר נ' מסאלחה:
חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה, חבר הכנסת צחי הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

אבל בכל זאת, רבותי חברי הכנסת, הנושא הזה הוא נושא של חקיקה, לא רק של נאום פולמוסי. אני רוצה להציע לכנסת הצעת חוק הפוכה לחלוטין מאלה של חברי הכנסת יוסי ביילין ומיכאל בר-זהר.

אני מציע, שחסינותם של חברי הכנסת, שמקיימים מגע עם ראשי הטרור, בלא אישור כדן, לא תעמוד להם בשום מקרה. וכפי שעל עבירה על פקודת התעבורה אין חסינות, כך על מפגשים עם ראשי הטרור לא צריכה להיות חסינות. ואם חבר הכנסת איננו פטור אם הוא עובר צומת באור אדום, או שהוא חונה במקום אסור, או שהוא צבר, דחמנא ליצלן, שש נקודות, האם יעלה על הדעת, שהוא יהיה פטור בגינה של

— הצעת חוק לחיקון פקודת מניעת טרור (מס' 3):

הצעת חוק לחיקון פקודת מניעת טרור (תיקון) — מגע עם ארגון טרוריסטי —

עבד-אללהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הוא סיים. אתם מאריכים את הנאום של חבר הכנסת צחי הנגבי, אתה כבר עברת את הזמן שלך בשתיים-שלוש דקות. תסיים.

צחי הנגבי (הליכוד):

יש שם איזה אדם שכל הזמן מפריע לי. אני לא יודע בריוק מה הוא רוצה.

היו"ר נ' מסאלחה:

הוא אוהב אותך.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנחנו נמצאים בצומת דרכים היסטורי במישור המדיני. למרות מעשי הטרור והאלימות, למרות הלחצים הבינ-לאומיים, למרות מאמציה של האופוזיציה משמאל, עמדתה של ממשלת ישראל נחושה, איתנה ובלתי-ניתנת לערעור. הממשלה לא תיתן את ידה לכל הסדר, שיהיה בו ולו סממן מינימלי של ויתור על אחיזתנו המוצדקת והחיונית כחבלי יהודה, שומרון ועזה. רוצים לשוחח אתנו על בניית מנגנון של דוקרים בשלום — אנחנו יותר ממוכנים. רוצים לעצב יחד אתנו עתיד של חיים ביחד — אנחנו יותר ממעוניינים. אבל אש"ף וראשי הטרור יהיו, כפי שהם היום, מחוץ לכל אפשרות של השתלטות על תהליך השלום וסיכול מטרתו האמיתית, שהיא — הקהילה היהודית והקהילה הערבית כחבלי ארץ-ישראל המערבית יחדיו. לצד זו לדורי דורות יחד, בלא שזו תכפה את רצונה על רעותה.

כדי לסכל את המגמה של אש"ף, יש לסכל עוד היום את מגמתם של חבר הכנסת בילין וחבר הכנסת בר-זהר לאפשר לארגוני הטרור להשתלט על התהליך המדיני, וזה יהיה המסר שאנחנו נשלח מכאן לפצועים בבתי-החולים; וזה יהיה המסר שנשלח מכאן לחלוצים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה — כנסת ישראל דוחה על הסף את ניסיונות המערך להותיר אותם בדד אל מול כדורי האויב.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה.

יג. הצעת חוק לחיקון פקודת מניעת טרור (תיקון) — מגע עם ארגון ארוריסטי, התשנ"ב — 1991*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הצעת חוק תחתק"נ, הצעת חוק לחיקון פקודת מניעת טרור (תיקון) — מגע עם ארגון טרוריסטי, התשנ"ב — 1991, של חברי הכנסת מיכאל בר-זהר ועוזי ברעם, שניהם ידברו. הראשון — חבר הכנסת מיכאל בר-זהר.

מיכאל בר-זהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת צחי הנגבי האשים את המערך בהאשמות נוראות. ההאשמה הנוראה מכולן היא, שאנחנו באים לכאן בחליפות ובעניבות, כאשר בשומרון נמצאים אנשים פצועים. כדי להציל את המערך את מהאשמה הנוראה הזאת, אני אסיר את החליפה והעניבה.

(מסיר מעיל חליפתו ועניבתו)

דיבר קודם חבר הכנסת צחי הנגבי דברי התלהמות — הממשלה הזאת לא מגישה אותם למשפט, לא תובעת אותם לדין על מה שהם עוללו. להיפך, היא נושאת-יונתנות אתם. ברגע זה אלי רובינשטיין מדבר אתם, נושאת-יונתנות אתם בווינגטון; טוב שהוא עושה כך.

למה אנחנו מגיעים? שארם שבעיניכם מזוהה עם אש"ף. אותה גברת חנאן עשראוו — היא חופשית ולצאת לבוא כרצונה, וטוב שהיא חופשית; אבל אדם, שכל מה שהוא רצה היה למנוע שפירות דמים, למנוע מקרים כמו זה שקרה אחמול כלילה — הוא צריך לשבת בכלא. זאת בושה למדינה הזאת. זאת בושה לכולנו.

שיחות ווינגטון מביאות לכך שאש"ף הולך ודועך. אני שמח מאוד על כך. היום השמות העולים בעולם הם חנאן עשראוו, פייצל חוסייני וחבריהם. ערפאת הולך ויורד מהזירה, וטוב שהוא יורד. אם נזכה לכך שתוקם כאן אוטונומיה, ייעלם ערפאת לחלוטין, וטוב שהוא ייעלם. אבל כדי להביא לשלום אנחנו צריכים להבין את מניעיו של כל ישראלי, שברצון טוב, שמתוך להט פנימי, מתוך מסירות עצומה רוצה לעשות משהו, גם אם הוא טועה בכך.

על כן, אני מציע שהסעיף האומלל, האווילי, האנטי-דמוקרטי הזה בפקודה למניעת טרור — יימחק גם מתוך ספר החוקים וגם מתוך הוויית חיינו.

אני מציע למחוק כליל את סעיף 4 מהפקודה למניעת טרור.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל בר-זהר. חבר הכנסת עוזי ברעם, באותו נושא. אדוני השר, עוד כמה דקות.

דן תיכון (הליכוד):
מה זה?

היו"ר נ' מסאלחה:
חילקתי את הזמן בין שני נושאים.

דן תיכון (הליכוד):
יש חידושים. אם יהיו חמישה מציעים, תיתן לכולם?

היו"ר נ' מסאלחה:
יש חידושים, עמית. אם יהיו חמישה — אתן רק לשניים. בבקשה, חבר הכנסת ברעם.

עוזי ברעם (העבודה):
זה לא מנהג חדש.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, יחד עם כל חלקי הבית אני מגנה לא רק את הפגיעה שהיה אמש אלא את כל פיגועי הטרור, הן בשטחים והן בשטחה של ישראל. אינני חושב שיש גינוי שהוא גינוי חריצדי ולא של כל חלקי הבית.

אבל רק אמש שמענו מפי נציג המתנחלים, שהשואל היהודי הוא בין אלה שמעודדים את הרצח, ובריש גלי, במדינה יהודית דמוקרטית, נאמר כך על חלק חשוב של הציבור הישראלי. אינני רוצה להגיע למצב שאני צריך להשיב באותה מטבע, אבל אם יש היום במדינת ישראל מישהו שסוחר באופן דמוגרי בדם יהודי יום-יום ושעה-שעה — זה אותו מחנה שמאשים, מי שכל רגע שנשפך דם יהודי הוא מתלהט ומתלהט כנגד ציבור יהודי — הוא זה שמנצל את הרצח, הוא זה שמנצל

אש"ף. אני סולד סלידה אמיתית ועמוקה מהחיבוקים וההנשקות של ישראלים למיניהם עם יאסר ערפאת בתונים, או בכל מקום אחר. אגב, אני חושב שערפאת הוא אסון לפלשתינים. כפי שכנינו אותו אחד מחברי הכנסת, הוא מוקיין פוליטי. ומי שכנינו אותו כך, לא היה שייך לאגף שלך. הוא אסון לפלשתינים, הוא אסון לנו.

כשם שהתנגדתי תמיד לפגישות אלו וגיינתי אותן גם מעל הכמה הזאת, גם בכנסת העשירית, כך התנגדתי תמיד לחקיקת חוק כלשהו נגד מי שנפגש עם אנשי אש"ף מסיבות אישיות ובתום לב — אני מדגיש: בתום לב — ומרצון טוב ומתוך תקווה, אולי מוטעית, אבל מתוך תקווה להביא לשלום.

אם משהו נפגש כדי להזיק למדינה, כדי לפגוע בכיטונו, יש למצות עמו את הדין עד הסוף בכל צורה שהיא. הדבר מופיע חר וחלק בפקודה למניעת טרור. זה הופיע שם. אדם כזה — שום רחמים בשבילו. כל משתף פעולה בדרך כלשהי עם אש"ף בענייני טרור — שום רחמים בשבילו. סעיף זה קיים בחוק. אם משהו בוגד, אם משהו מוסר מידע לסוכן זר, אם משהו מסייע לאש"ף — יש למצות אתו את הדין עד הסוף. אבל אם משהו נפגש בתום לב, מתוך אמונה תמימה, כנה ולוהטת, שאולי בדרך זו הוא יוכל קצת לסייע כדי לסיים את הסכסוך האומלל והעקוב מדם הזה במזרח התיכון — על זה נשליך אותו כלכא?

צחי הנגבי (הליכוד):
כן.

מיכאל בר-זהר (העבודה):

אייבי נתן התחיל את דרכו בתחום עשיית השלום בכך שהוא טס למצרים. הוא טס למצרים בניגוד לחוק. הוא נפגש במצרים עם קצינים מצרים. מצרים היתה ארץ אויב, המסוכנת באויבותינו. כאשר חזר אייבי נתן מטיסתו הבלתי חוקית למצרים, קיבלו אותו כאן בחיבוקים ובפרחים, לא מפני שהסכימו שישיראלים צריכים לדבר עם אויב, אלא מפני שהסכימו שישיראלים שרוצים לתרום לשלום יכולים לדבר עם אויב.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

איך אתה מושהה בכלל בין אש"ף לבין מצרים? איך אתה מושהה בין השניים?

מיכאל בר-זהר (העבודה):

בשנה שאייבי נתן טס למצרים נפלו לנו מידי מצרים קורבנות רבים בהרבה מאלה שנפלו עד היום מידי אש"ף. ומצרים היתה האויבת המסוכנת והנוראה של עם ישראל, תמיד, עד שחתמנו אתה על הסכם שלום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כמדינת אויב, לא כטרור.

מיכאל בר-זהר (העבודה):

היום אנחנו נמצאים במצב מזוה. יושב בכלא אדם תמים וישר דרך, שהקדיש את חייו, אולי בדרך מוטעית, אבל הקדיש את חייו ואת מאמציו כדי לנסות ולהביא לקצת הכנה בין שני העמים. אינני מקבל את דרכו, התנגדתי לנסיעה שלו לתונים, אני לא מסכים אתה, אני מגנה אותה, אבל בזה הוא רצה לעשות משהו חיובי.

לעומת זאת, מסתובבת עכשיו בווינגטון חנאן עשראוו, מסתובב שם גם פייצל חוסייני: שניהם נפגשו עם ערפאת. ישבו בתונים, כולנו יודעים זאת. והממשלה הזאת, שבשמה

כנסת הלכו הביתה. זה לא חוקייסוד: הממשלה, לא צריך להישאר עד הבוקר.

חיים רמון (העבודה):

גורלו יהיה כגורל חוק זכויות האזרח.

שר המשפטים ד' מרידור:

זה אולי אומר משהו על הדרך של חברים בבית הזה. שיכלו להיות כאן ולא היו. היו כאלה שנאלצו לעזוב, ואף אמרו לי זאת, ואני מעריך ומכבד אותם מאוד. בהם חברת הכנסת אלונה ואחרים, שהיו להם התחייבויות אחרות, היה חשוב להם מאוד להיות פה. הם היו בודדים. הרוב באים הנה כשיש אפשרות להצטלם כאן.

אני מבקש לומר כמה דברים על ההצעות העומדות לפנינו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — חבל מאוד.

אורה נמיר (העבודה):

אדוני השר, למה אתה אומר שבאים להצטלם? יש כאלה שבאים גם להצטלם וגם לעבור. אבל אתה מרבר כלשון הכללה.

שר המשפטים ד' מרידור:

חברת הכנסת אורה נמיר, אתמול הסתכלתי היטב לכיוונך. ראיתי את חבר הכנסת שחל, שישב במשך שעות בדיון מעניין מאוד, והוא היה לבד. חבר הכנסת ליבאי עזר לו.

אדוני היושב ראש, אני מבקש לומר כמה דברים, והם יהיו קצרים, לגוף העניין המוצע לנו היום. אמרתי לא אחת, ואני חוזר ואומר עכשיו, הצעת החוק שהפכה לחוק לפני כמה שנים בעניין התיקון לפקודה למניעת טרור היתה הצעת חוק חריגה לעניין חריג. זה איננו חוק גליל, זה בהחלט עניין פרובלמטי. כך הצגתי את הדברים לא אחת. אבל אין לי גם ספק לגבי המשמעות הברורה של ההצעה המוצעת לנו היום על-ידי חלק מהחברים כאן. המשמעות איננה דווקא משפטית. המשמעות שהם רוצים בה היא משמעות פוליטית, הכשר פוליטי לאש"ף. אני רוצה לקבוע כמעט בידיעה ומיחות הערכה מבוססת מאוד, שהעובדה שהצלטנו להגיע לשיחות שלום, ואנחנו מנהלים אותן עכשיו, בימים אלה ממש, נובעת מכך שידענו לערוך הכתבה בין ארגוני המרצחים — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני חוזר על בקשתי להפסיק את השיחות. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' מרידור:

— — — הצלטנו להגיע להישג משמעותי ביותר. אנחנו מנהלים שיחות שלום, אנחנו מנהלים שיחות על הסדר ביהודה, בשומרון ובעזה עם משלחת ירדנית-פלשתינית. אנחנו מנהלים שיחות עם הסורים. כל זה עשינו כי ידענו לשים פדות, להציב גבול, לתחום תחום בין ארגוני המרצחים של אש"ף לבין ערביי יהודה, שומרון ועזה. כל מי שיעזור ללגיטימציה של אש"ף יפריע לתהליך השלום. כל מי שמעוניין לקדם את תהליך השלום צריך להמשיך בדה-לגיטימציה של אש"ף.

מן הטעם הזה, בימים האלה, אני מציע לחברי הבית להסיר מסדר-היום את כל ההצעות שהובאו הנה, גם אלה שבאו מצד זה וגם אלה שבאו מצד זה. אין להן היום מקום. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

את הדרם, הוא זה שפוגע בסולידריות האמיתית שיכולה להיות נחלת כל חלקי הציבור.

אני הגשתי הצעה עם חבר הכנסת מיכאל בר-זהר, אבל אני מוכן שאש"ף ייעלם או לא ייעלם. דבר אחד ברור לי: מדינת ישראל צריכה לדבר עם מי שהם נציגי הפלשתינים, עם מי שנושאים על עצמם להיות תנועת השחרור של העם הפלשתיני, ואותי לא מעניין אין קוראים לה. ואם קוראים לה אש"ף, אינני מתנגד שנידבר עם אש"ף.

גם היום — אני מסכים אתך — פייצל חוסייני וחנאן עשראוי הם הסמל הלאומי של העם הפלשתיני. אבל להם יש הויקה לאש"ף, ולא לך ולא לי. לכן, היחס שלי בעניין הזה הוא לא חשוב והוא די אמביוולנטי.

אבל, אין ספק שמדינת ישראל לא השתמטה ולא תוכל להשתמט עם דיבור עקיף עם אש"ף. אני בא ואומר, לאיוזה מצב הגענו שאדם כאיבי נתן, ואין לי אפשרות אחרת אלא לקחת סמל חי, שהוא לא איש זדון, שכל שרשרת חייו, שרשרת של פעולה הומנית, שרשרת של פעולה אנושית — ברגע שהוא נפגש עם ערפאת, הוא דן אותו באיוזה נושא שמסכן את קיומה של המדינה היהודית, הוא מגלה לו סודות מלחמה? הרי האיש הזה, גם אם לא יעזור דבר בצעדו זה, עושה זאת מנימוקים של חוס ומנימוקים של אמת.

מי יש לו הכוח המוסרי לשבת בתוך בתים בשעה שאדם כאיבי נתן, על לא עוול אמיתי, על לא פשע אמיתי, יושב בכלא?

אלי דיין (העבודה):

שישחררו אותו כבר. העונש שקיבל חמור.

עוזי ברעם (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, אם יש ויכוח בינינו על העניין, האם ממשלת ישראל צריכה להיכרך עם אש"ף, וגם אם דעתי היתה שבשום פנים ואופן לא — מה זה נוגע לאותם אזרחים, שמתוך כוונות כנות הולכים למפגשים כאלה? מדוע הם צריכים להוכיח את חפותם, במקום שהמדינה חובתה להוכיח שנימוקיהם היו נימוקים פסולים?

לכן, נדמה לי, כל מי שמסתכל על ספר החוקים של המדינה וכל מי שרוצה — כמו שנאמר: והיה מחננו טהור — צריך לבער את החוק הזה מקרבנו. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לחבר הכנסת עוזי ברעם. שר המשפטים ישיב על שלוש הצעות החוק, בבקשה.

שר המשפטים ד' מרידור:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לפתוח בעניין שאיננו ממין העניין, אבל אולי הוא חשוב מאוד. הכנסת הולכת ומתמלאת, מפני שיש כאן נציגים של כלי התקשורת, והנושא אולי "יעשה כותרת".

אתמול בערב זכיתי להופיע בבית הזה ולהגיש בפני המליאה הצעת חוק העונשין, חלק מקדמי וחלק כללי, שלפי דעתי הצנועה, וגם לפי דעת דוברים אחרים ממפלגות שונות, היא אחד החוקים החשובים ביותר שנדרשים וכנראה ייחקקו בכנסת הזאת. אולי כמשך הרבה שנים לא דנו בנושא כל כך חשוב.

אתמול כלילה הטלוויזיה לא היתה כאן, זה לא כל-כך מעניין. זה דיון ענייני, הוא לא פוליטי, דיברו לעניין. חברי

מיכאל ברזיהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להגיב.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה. חבר הכנסת מיכאל ברזיהר, יש לך חמש דקות.

מיכאל ברזיהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני דוחה בכל תוקף את הנמכתו של שר המשפטים, שהצעת חוק המבקשת שלא להטיל לכלא אנשים הנפגשים בתום לב עם אנשי אש"ף, יש בה משום מתן הכשר פוליטי לאש"ף. זה כוב, אין זה נכון. אנחנו לא מנסים לתת הכשר פוליטי לאיש.

אנחנו יודעים שהחוק שחוקקתם היה פשרה אומללה בין הכוונה להעביר חוק נגד כהנא לבין ההצעה השנייה, שביקשה לאסור מפגשים עם אש"ף. שמתם את זה על שתי כפות המאזניים: חוק נגד כהנא וחוק לאיסור מפגשים עם אנשי אש"ף.

משום כך אני מבקש להפסיק את השיטה הזאת, ולתת לאדם שנפגש עם איש אש"ף בתום לב, מתוך רצון להביא לשלום, גם את האפשרות לחזור הביתה בשלום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת צחי הנגבי, יש לך חמש דקות. אתה אחד המציעים, זו זכותך.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רכותי חברי הכנסת, כבר למדנו במקורות את אחד הציוויים החכמים שצריך להדריך כל אדם בכל נושא, והוא: "הכול על דעת הזמן והמקום". כל דבר צריך להיעשות במיקום הראוי לו ובעיתוי ההולם אותו. עוד לא מצאתי עיתוי גרוע יותר ומקום הולם פחות מאשר ההחלטה של מפלגת העבודה למחוק היום, פחות מ-24 שעות לאחר פיגוע רצחני, לעשות גיוס מופתי — —

עוזי ברעם (העבודה):

איפה הגיוס?

צחי הנגבי (הליכוד):

— לעמוד כאיש אחד, כחומה בצורה, סביב ההצעה של חבר הכנסת יוסי ביילין, להרכיב ראש בפני הטרור, ולאפשר לו לחדור אל קודש הקודשים של המשאומתן, ובזאת לסכל את ניסיונה של ממשלת ישראל הנוכחית, ושל כל ממשלות ישראל שקדמו לה, לרבות הממשלות בראשות נציגי המערך, לשלול לגיטימציה מראשי אש"ף, מראשי הטרור, מאלה שכראשות ג'ורג' חבש, ששיגרו אמש את המרצחים לקטל יהודים ללא הבחנה בכבישי השומרון.

התגייסותם. שבועות על גבי שבועות לא ראינו אחכם פה אלא בהצבעות דרמטיות, ופתאום כולכם באים. מדוע? מכיוון שמפלגת העבודה בוועידתה ניצלה חוסר תחכום של הנצים, וכפתה עליהם לשנות את החוק האוסר מגע מדיני עם ראשי הטרור.

אינני יודע מה תהייה תוצאות ההצבעה, אבל עצם השתתפותכם בהצבעה היום, חברי המערך, היא סטירת-לחי לעם שלם המיחל להפסקת הטרור וכאבם את כאבם של פצועי הפיגוע אמש.

אני מקווה שהכנסת תדחה בראש-נפש את הצעתו של חבר הכנסת יוסי ביילין ואת הצעתו של חבר הכנסת ברזיהר. אני את הצעת, אדוני שר המשפטים, מסיר ומסתפק בדברך.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יוסי ביילין.

יוסף ביילין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הצטערתי מאוד לשמוע את תשובתו של שר המשפטים. היתה כאן התייחסות מאוד עניינית, משפטית, פוליטית, מדינית, הסברתית לטעות שהחוק הזה הביא עלינו, לכישלון ההסברתי הקשה שהוא גרם לנו. הצטערתי מאוד לשמוע מאדם שהיה קרוב מאוד למהלך של חקיקת החוק הזה, לצד השר משה נסים באותה תקופה, ב-1986, תשובה שכזאת. היא לא התייחסה בעצם לשום דבר — לא לעניין החוקי, לא לעניין המדיני, לא לעניין ההסברתי, והסתפקה רק באמירה שזה חוק חריג. זה לא רק חוק חריג, זה חוק נכה, זה כתם על ספר החוקים שלנו.

אבל יותר מהדברים האלה החלטתי שלא לעבור בשתיקה על הדברים של חבר הכנסת הנגבי. אני רוצה לומר לכם: הטענה החוזרת הזאת, שהנה היה פיגוע פה והיה פיגוע שם, ולכן אל תחוקקו חוקים ואל תלכו לתהליך מדיני ואל תעשו שלום, היא ניצול ברזלי, אכזרי וצניני מאוד של הדם. זהו ניצול צניני של הדם על-ידיכם, על-ידיך, צחי הנגבי באופן אישי, שחוזר כל פעם. אני כבר שומע את זה ברדיו, וכשאני יודע, חס ושלום, על איזה פיגוע, התגובה מייד אחר כך: שלא יהיה שלום, שתהיה המלחמה הבאה, אל תדברו, אל תפגשו. זה הפתרון.

לכן אני אומר לחבר הכנסת הנגבי ולחבריו, שמנצלים באופן צניני כל אירוע כזה: אם אתם מתנגדים לשינוי בחוק, תתנגדו לשינוי בחוק, אבל אל תנצלו את הדם הזה. הדם הזה יכול להימנע אם יהיה תהליך מדיני שיוביל לשלום. הוא לא יימנע עד הסוף, יכול להיות שעד לשלום עוד, חס ושלום, יישפך דם, אבל כסופו של דבר אין לזה פתרון חוץ משלום. הפתרון שלכם להחריף את המאבק, לומר שכל פיגוע מצדיק החרפה, אי-דושיט, אי-שלום, הוא יוביל אותנו אל הדם הבא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנו ניגשים עתה להצבעה. יש לנו שתי הצעות: הצעה אחת של חבר הכנסת יוסי ביילין והצעה אחת של חברי הכנסת מיכאל ברזיהר ועוזי ברעם, או של קבוצת חברי כנסת, ליתר ביטחון. אנחנו מצביעים עכשיו בנפרד על ההצעה של חבר הכנסת יוסי ביילין. יש לי בקשה להצבעה אישית. לא אחיל בהצבעה לפני שכולם ישובו. אני מבקש מהסדרנים לגשת לכל אחד שיעמוד ולבקש ממנו לשבת.

יש לי רשימה של חותמים, ראשונת החותמים היא שרה דורון, אחריה — צחי הנגבי וכו'. אדוני המזכיר, בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אהרן אבוחצירא	—	אינו נוכח
רפאל אדרי	—	אינו נוכח
אהוד אולמרט	—	אינו נוכח
חיים אורון	—	

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת): מקוץ.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

מיכאל איתן	נגד	שבח וייס	— בעד
רפאל איתן	— אינו נוכח	אריאל ויינשטיין	נגד
שולמית אלוני	— בעד	עזר ויצמן	— אינו נוכח
אריה אליאב	— אינו נוכח	מרדכי וירשובסקי	— בעד
שושנה ארבל-אלמזולי	— בעד	אברהם ורדיגר	נגד
נאוה ארד	— בעד	רחבעם זאכי	נגד
משה ארנס	— אינו נוכח	עמנואל זיסמן	— בעד
זאכ בנימין בגין	נגד	מיכאל חריש	— בעד
אברהם בורג	— בעד	גד יעקבי	— בעד
יגאל ביכי	נגד	גאולה כהן	— אינה נוכחת
צ'רלי ביטון	— בעד	רן כהן	— בעד
יוסף ביילין	— בעד	רענן כהן	— אינו נוכח
בנימין בן-אליעזר	— אינו נוכח	אברהם כ"ץ-עוז	— אינו נוכח
אליהו בן-אלישר	— אינו נוכח	דוד לוי	— אינו נוכח
אליהו בן-מנחם	— בעד	יאיר לוי	— אינו נוכח
מיכאל בר-זוהר	— בעד	יצחק לוי	נגד
חיים בר-לב	— בעד	דוד ליכאי	— בעד
עוזי ברעם	— בעד	אוריאל לין	— אינו נוכח
גדעון גדות	— אינו נוכח	עוזי לנדאו	נגד
תמר גוז'נסקי	— אינה נוכחת	דוד מגן	נגד
יוסף גולדברג	— אינו נוכח	יצחק מודעי	נגד
מיכה גולדמן	— אינו נוכח	אליעזר מזרחי	נגד
פנחס גולדשטיין	נגד	האשם מחאמיד	— בעד
אפרים גור	— אינו נוכח	רוני מילוא	נגד
מרדכי גור	— אינו נוכח	מוחמד מיעארי	— בעד
גדליהו גל	— אינו נוכח	חגי מירוס	— בעד
אריה גמליאל	— אינו נוכח	נואף מסאלחה	— בעד
משה גפני	נגד	יהושע מצא	נגד
פסח גרופר	— אינו נוכח	דן מרידור	נגד
שרה דורון	נגד	יצחק נבון	— אינו נוכח
אלי דיין	— בעד	אורה נמיר	— בעד
שלמה דיין	— אינו נוכח	משה נסים	נגד
עבד-אלוהב דראושה	— בעד	מוחמד נפאע	— בעד
יגאל הורביץ	— אינו נוכח	בנימין נתניהו	נגד
שלמה הלל	— אינו נוכח	עדנה סולודר	— בעד
שמואל הלפרט	נגד	יוסף עזרן	נגד
זבולון המר	— אינו נוכח	עובדיה עלי	נגד
צחי הנגבי	— אינו נוכח	שאויל עמור	— אינו נוכח
אליקים העצני	— אינו נוכח	חסיין פארס	— בעד

אברהם פורז	— בעד	דן תיכון	— נגד
חנן פורת	— נגד	היו"ר ד' שילנסקי:	
משה זאב פלדמן	— אינו נוכח	האם יש עוד משהו כאולם ששמו לא נקרא? הואילו לשבת, ראיתי — חברי הכנסת הרב פלדמן, הרב גמליאל, צחי הנגבי, יהודה פרח.	
רפאל פנחסי	— נגד	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:	
מנחם פרוש	— אינו נוכח	(קורא בשמות חברי הכנסת)	
שמעון פרס	— אינו נוכח	משה זאב פלדמן	— נגד
יצחק חיים פרץ	— נגד	יהודה פרח	— נגד
עמיר פרץ	— בעד	צחי הנגבי	— נגד
גדעון פת	— נגד	אריה גמליאל	— נגד
יאיר צבן	—	היו"ר ד' שילנסקי:	
יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):		יש עוד משהו? בכך סיימנו את ההצבעה, נא להתחיל לספור.	
לא משתתף בהצבעה.		אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):	
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:		אדוני היושב-ראש, אתה שאלת אם יש עוד משהו ששמו לא נקרא. השמות נקראו, אבל חברי הכנסת לא היו נוכחים כאולם.	
(קורא בשמות חברי הכנסת)		היו"ר ד' שילנסקי:	
דוד צוקר	— בעד	לא היו נוכחים — התוצאה היא אותה תוצאה. אפשר להגיד: ששמו לא נקרא בנוכחות.	
יעקב צור	— אינו נוכח	אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):	
יואש צידון	— נגד	לא, הוא לא השיב.	
חיים קופמן	— נגד	היו"ר ד' שילנסקי:	
חיים קורפו	— נגד	הוא לא השיב. תקרא לזה כך, תקרא לזה כך, זה אותו דבר.	
ישראל קיסר	— אינו נוכח	ובכן, חברי הכנסת, התוצאה היא: 36 בעד, 44 נגד. הצעת החוק של חבר הכנסת יוסי ביילין נדחתה.	
מיכאל קליינר	— נגד	עכשיו אנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק לחיקון פקודת מניעת טרור (תיקון — מגע עם ארגון טרוריסטי). התשנ"ב — 1991, של חברי הכנסת מיכאל בריזהר ועוזי ברעם. אפשר להצביע אלקטרונית?	
משה קצב	— אינו נוכח	קריאות:	
יצחק רבין	— אינו נוכח	כן.	
אברהם רביץ	— נגד	היו"ר ד' שילנסקי:	
אמנון רובינשטיין	— בעד	טוב, עוד רגע, נאפס את הלוח. ובכן, הלוח מופעל. זו ההצבעה מס' 7.	
ראובן ריבלין	— נגד	ה צ ב ע ה	
חיים רמון	— בעד	בעד ההצעה להעביר את הצעת	
אבנר חי שאקי	— אינו נוכח	החוק לדיון מוקדם בוועדה	— 36
יהושע שגיא	— נגד	בעד ההצעה להסיר את	
אברהם שוחט	— בעד	הצעת החוק מסדרי-היום	— 43
משה שחל	— בעד	נמנעים	— אין
שמעון שטרייט	— בעד	ההצעה להסיר מסדרי-היום את הצעת חוק	
רב שילנסקי	— נגד	לחיקון פקודת מניעת טרור (תיקון — מגע עם	
יעקב שמאי	— נגד	ארגון טרוריסטי), התשנ"ב — 1991, נתקבלה.	
יצחק שמיר	— נגד	היו"ר ד' שילנסקי:	
גרשון שפט	— נגד	36 בעד, 43 נגד, אין נמנעים. ההצעה לא נתקבלה.	
יאיר שפרינצק	— נגד		
אריאל שרון	— נגד		
יוסי שריד	— בעד		
אברהם שריר	— אינו נוכח		

יד. הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון) — שיעור התרומה למועמד לכנסת), התשנ"ב — 1991*
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

מאוד למועמד בבחירות פנימיות, וכתוצאה מכך לגרום לכך שאותו מועמד יהיה תלוי בנותן התרומה, שהרי ייתכן מאוד שאותו מועמד בשלב הראשון הוא מועמד לכנסת, אבל לימים עשוי ליהפך לחבר כנסת ואולי לשר — אנחנו מציעים כזה להשלים את החקיקה, באופן שגם התרומה למועמד לכנסת תהיה מוגבלת.

ההצעה של חבר הכנסת רובינשטיין ושלי אומרת, שתורם יחיד יוכל לתרום למועמד פלוני לא יותר מ־3,000 שקל. אנחנו לא מגבילים את התקרה, אם לאדם יש 100,000 תומכים, הוא יוכל לקבל מכל אחד מהם 3,000 שקל. אבל אנחנו לא רוצים ליצור מצב, שבו אדם אחד נותן תרומה מאוד גדולה לאיש אחד, ולאחר מכן אותו מועמד יכול להיבחר לכנסת או לשר והוא יהיה תלוי בתורם.

זאת מטרת ההצעה. ההצעה נתמכת על-ידי הממשלה, ואני מודה לה על כך. לפיכך, אני נימקתי מהמקום, משום שזה כתמיכת הממשלה. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה לחבר הכנסת אברהם פורז, ישיב השר דן מרידור, בבקשה.

שר המשפטים ד' מרידור:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לתקן משהו בהודעה של חבר הכנסת פורז לגבי עמדת הממשלה.

אני חושב שההצעה טובה, ואני גם אתמך בה. אבל אני, נאמן לשיטתי, מבקש שהממשלה לא תביע עמדה, והיא איננה מביעה עמדה בנושא של מימון מפלגות. זה לא נושא לממשלה לעסוק בו, אלא לכנסת. לכן, אין עמדה לממשלה.

אני רוצה לומר מלים מספר על הצעת החוק. אני חושב שהיא הצעה שכינונה נכון, אינני בטוח לגבי כל פרטיה, וכדאי לבדוק אותם בוועדה.

אנחנו נלחמים מלחמה ארוכה ומתמשכת, לפעמים קשה, בתופעות של שחיתות, שעשויות להביא לאובדן האמון בשלטון, לאובדן יכולת התפקוד של השלטון, מלבד היותן חמורות כשלעצמן.

תרומות גדולות שתורם אדם למפלגה או למועמד עשויות ליצור תלות, בוודאי תיצורנה תדמית של תלות. אנחנו צריכים להחליט כיצד אנחנו מאזנים בין שני ערכים, בין שני אינטרסים: האחד, הזכות של אנשים לתרום למטרה הנראית להם נכונה — חופש החושים, האוטונומיה של הפרט; אני מוכרח לומר שיש אינטרס נוסף באותו כיוון, והוא האינטרס של קיום פעילות פוליטית או מפלגתית, והיא עולה כסף לפעמים, אי-אפשר להתעלם מזה. אבל, מצד שני, צריך לעשות מאמץ גדול למנוע את הקשר בין תורם תרומות גדולות לבין מקבלן, המתמנה אחר כך או עשוי להתמנות או להיבחר לתפקיד כזה.

השאלה יכולה בחלקה להיפתר על-ידי הסכום, וחבר הכנסת פורז וחבר הכנסת רובינשטיין מציעים סכום של 3,000 שקל לשנה. זה נראה לי סכום סביר לעניין זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תחתקל"ד, הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון) — שיעור התרומה למועמד לכנסת), התשנ"ב — 1991, מאת חברי הכנסת אברהם פורז ואמנון רובינשטיין. ינמק מהמקום חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אולי נמתין שהרוחות יירגעו?

היו"ר ד' שילנסקי:

רק דקה. סליחה. סגן היושב-ראש חבר הכנסת נואף מסאלחה, הנני מחזיר לך את הכס, הוא שייך לך. אתה השאלת לי אותו לכמה דקות. תודה רבה לך. חבר הכנסת פורז, אתה יכול להתחיל.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני היושב-ראש, במדינת ישראל יש לנו מימון בחירות למפלגות, וטוב שיש מימון כזה. אחת הסיבות לכך שיש מימון היא, שזה מונע תלות של המפלגות בגבירים ובאנשים עשירים אחרים שיכולים לתת סכומים גדולים.

היו"ר נ' מסאלחה:

רק רגע, חבר הכנסת פורז. חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת צ'רלי ביטון, מבקש לשכת. חבר הכנסת אלי בן-מנחם. חברי הכנסת, מי שרוצה לרבר יעשה זאת מחוץ לאולם המליאה. סגן השר עוזן, בבקשה, חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אמרתי שטוב שיש חוק כזה, משום שכאשר אנשים תורמים סכומים גדולים למפלגה, הם עלולים לכזב אחר כך בתביעות לנבחרים של אותה מפלגה, שייטיבו עמם בשלב מאוחר יותר, ובמיוחד כאשר אנשים כאלה הופכים לשרים, ואז אפשר לכזב וללחוץ עליהם.

אבל, חוק מימון מפלגות, שהגביל את התרומה למפלגות, לפי יוזמה של חבר הכנסת רובינשטיין, אינו מתייחס למה שאנחנו קוראים היום "פריימרים". אנחנו יודעים שעל המפלגות עבר תהליך טוב של דמוקרטיזציה — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

רק רגע. חבר הכנסת ויינשטיין, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, חבר הכנסת יעקב שמאי, לא עושים כך. אני מבקש מכל חברי הכנסת המרוכזים שם כפינה לשבת במקומותיהם או לצאת מן האולם. מבקש מהסדרנים לדאוג לכך.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

על המפלגות בישראל עובר תהליך חיובי של דמוקרטיה פנימית, המתבטאת בכך שהמועמדים של המפלגות אינם נבחרים עוד, כבעבר, על-ידי ועדת מיונים או ועדה מסדרת, אלא יש קמפיין פנימי, יש מסע בחירות בתוך המפלגה, מה שנקרא "פריימרים" במפלגת העבודה וייקרא בשם זה או אחר במפלגה אחרת.

על-מנת למנוע מצב, שבו אדם יוכל לתרום סכום גבוה

חוברת ט"ו, ישיבה שע"ב

— הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון) — שיעור התרומה למועמד לכנסת:
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (קצבה מאת קופת גמל) —

לכנסת), התשנ"ב—1991, של חברי הכנסת אברהם פורז ואמנון רובינשטיין והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט? מעירים לי כאן, שברוך כלל ועדת הכספים דנה בזה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — ישיבה):

היו"ר נ' מסאלחה:

אם כן, נצביע על ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הכנסת, והיא תחליט באיזו ועדה תידון הצעת החוק.

שר המשפטים ד' מרידור:

היו"ר נ' מסאלחה:

ועדת הכנסת תחליט, אדוני השר. זו הצבעה מס' 8.

ה צ ב ע

כעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 11

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מימון מפלגות

(תיקון) — שיעור התרומה למועמד לכנסת),

התשנ"ב—1991, לדיון מוקדם בוועדה

שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

11 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הצעת החוק אושרה

והועברה לוועדת הכנסת, כדי שזו תחליט איזו ועדה תכין את הצעת החוק לקריאה ראשונה.

טו. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (קצבה מאת קופת גמל), התשמ"ט—1989*

(הצעת חבר הכנסת י' שפרינצק)

לפעול לביטול מצב זה, במיוחד נוכח העלות הגבוהה של גיוס החיסכון בתוכנית ביטוח מנהלים". ובסעיף 4 בהחלטה נאמר: "על המפקח לרדוף לוועדה ולמבקר המדינה על יישום החלטות הכנסת עד ליום ל' בסיוון התשמ"ד, 30 ביוני 1984".

חברי הכנסת, החלטת הכנסת מלפני כשמונה שנים היתה חד-משמעית, והמפקח על הביטוח היה חייב לדווח לה כבר לפני שבע שנים ויותר על ביטול העיוותים בנושאי מס הכנסה בתוכניות השונות. המפקח לא רדף על יישום החלטות הכנסת עד היום.

ראוי כי הכנסת תדע, כי אדם הפורש לפנסיה אחרי 35 שנה, כאשר משכורתו הקובעת היא 4,600 שקל והפנסיה היא 3,220 שקל, כלומר, 70% מהמשכורת, משלם מס הכנסה בסך 237 שקל. לעומת זאת, מי שהיה מבוטח בביטוח מנהלים במשך אותו מספר שנים ולקראת פרישתו מעבודה נהנה מאותה משכורת, פטור כליל ממס.

יתר על כן, המבוטח בביטוח מנהלים יכול להימנע מתשלום מס כליל, גם אם משכורתו בגיל 65 תגיע ל-9,000 שקל. לעומתו, מי שמקבל פנסיה של 70% מ-9,000 שקל, דהיינו בת 6,300 שקל, משלם מס של 1,816 שקל בחורש.

שאלה שנייה שצריך לדאוג לטפל בה היא, כיצד לא לאפשר שחוק זה ייעקף בקלות כשיטות שונות של איגודי אנשים, שיתרמו סכומים שבעצם מקורם אחד. האם המלה "בעקיפין" פותרת את הבעיה? ייתכן שכן, ייתכן שאין רי בזה.

אני מציע לבדוק את השאלה שצריך לדון בה באותו הקשר, והיא דרך המימון או התרומות לאנשים המתמודדים בבחירות לא דווקא לכנסת, אלא גם ברשויות המקומיות. אני מוכרח לומר, ששם המצב לכאורה קורא לאותן צורות אפשריות, כמו בבחירות לכנסת, שם בעיית האינטרסים המקומיים הנוגעים בתכנון ובנייה או נוגעים להקשרים אחרים איננה בעיה חמורה פחות, וייתכן שכאשר הוועדה תדון, כדאי להרחיב את היריעה ולא להסתפק רק בעניינים הנוגעים לכנסת.

עד כאן דברי הקצרים. אני חושב שההצעה טובה. לממשלה אין עמדה בעניין זה. תודה רבה.

שבח וייס (העבודה):

אתה הצעת להרחיב את היריעה לעירייה. זה בסדר.

אברהם פורז (תנועת המרכז — ישיבה):

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר נ' מסאלחה:

כן, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני, אני רציתי להציע את הרעיון שנרחיב את היריעה באמצעות התנגדות, אבל אחרי ששר המשפטים אמר את זה, אין בעיה. אני תומך נלהב בהצעת החוק.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו מצביעים. מי בעד אישור הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון) — שיעור התרומה למועמד

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הנושא הבא על סדר-היום הוא הצעת חוק רס"ה, הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (קצבה מאת קופת גמל), התשמ"ט—1989, מאת חבר הכנסת יאיר שפרינצק, בבקשה.

יאיר שפרינצק (מולדת):

מי עונה, אדוני היושב-ראש?

היו"ר נ' מסאלחה:

סגן שר האוצר. אני מקווה שהוא יהיה כאן.

שמעון שטרית (העבודה):

הוא פה, הוא פה.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר האוצר, לפני כשמונה שנים אישרה הכנסת את סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת. בסעיף 3 בהחלטה נאמר: "על המפקח על הביטוח ועל נציבות מס הכנסה למנוע את המצב, שבמסגרת ביטוח מנהלים יינתנו הטבות מס שאינן ניתנות במסגרות אחרות של ביטוח סוציאלי. על המפקח

בחברת הביטוח לעשר שנים כסכום חד-פעמי, ובסיומן יכול לקבלו פטור ממס. בסיומן של דבר, כל מיליון הש"ח פטורים ממס.

לעומת זאת, אם יוותר על משיכת מיליון ש"ח בסכום חד-פעמי, ויעדיף לקבל פנסיה בת 7,000 ש"ח, ישלם מס הכנסה בסך 1,800 ש"ח לחודש. הואיל והסכום של מיליון ש"ח הוא שווה-ערך מבחינה כלכלית ל-7,000 ש"ח לחודש, הרי אם בחר לקבל פנסיה, גזר על עצמו ויתור על 25% מכספו. במצב זה יוותר כל בר-דעת על קבלת פנסיה חודשית, ובלית ברירה ימשוך את הסכום כולו בבת-אחת.

בהודמנויות שונות הושמעה הטענה, כי הואיל וקרנות הפנסיה נהנות מתנאים משופרים בהשקעותיהן, מן הדין להטיל מס כבד יותר על הפנסיות. טענה זו ארויה לבדיקה. לידיע, כי מומחים שבדקו את הדבר הגיעו למסקנה נחרצת, כי התענוג המופק מהיתרונות בתנאי ההשקעה קטן בעשרות רבות של אחוזים מהנזק הנגרם לבעלי פנסיות. כינוניות וגדולות עקב המס הכבד יותר המוטל עליהם.

לבסוף אומר, כי האוצר עצמו גרס כבר לפני ארבע שנים במסגרת דוח הצוות הבין-אגפי שלו, בראשות מיכה וינטר, סגן הממונה על שוק ההון, כי קיימים הבדלים גדולים במס בין ביטוח מנהלים לפנסיה. אך דבר לא נעשה מאז כדי לצמצם, וזאת ההודמנויות לעשות זאת. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. ישיב סגן שר האוצר. בבקשה, אדוני.

סגן שר האוצר י' עזרן:

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, עליפי הצעת החוק של חבר הכנסת שפרינצק, מוצע לפטור ממס קצבה המשתלמת מאת קופת גמל אשר מקורה בכספי תגמולים ששילם עובד או מעביד מקופת הגמל, לשון ההצעה אינה ברורה די צורכה, שהרי בקצבה המשתלמת מאת קופת גמל לקצבה, מקורם של הכספים בהפרשות לקופת גמל לקצבה ולא בכספי תגמולים.

נראה כי כוונת המציע הנכבד להעניק פטור על סכום הקצבה בשיעור העולה על 60% מסכומי ההפרשה, לרבות הרווחים — 6% הפרשת מעביד ו-5.5% הפרשת עובד, מתוך 17% הפרשה כוללת לקצבה המותרת כמובן — כאילו מדובר היה בקופה לתגמולים, במקום הפטור בשיעור 35% מסכום הקצבה עד לחקרה של 3,320 ש"ח. כך עולה מדברי ההסבר המצורפים להצעה, אף כי נוסח התיקון כלשונו איננו מביא לתוצאה זו כלל ועיקר. לדעתנו, יש להתנגד להצעה זו.

בעניין שיעור הויכוח לקופת הפנסיה, שהוא גבוה יותר — הויכוח הניתן להפרשת העובד בקופת פנסיה מגיע לשיעור של 35%, בעוד הויכוח בתוכניות הביטוח הוא בשיעור של 25% לגבי כל התוכניות, אף תוכניות הקצבה. כך שכבר יש הבדל משמעותי בעצם המיסוי בזמן ההפרשות, וכמובן גם במשיכה.

הדין לגבי תוכנית קצבה בעת משיכת הכספים שווה בין שמדובר בקופת פנסיה ובין שמדובר בתוכנית גמל במסגרת חברת ביטוח. ההבדלים בין הזכויות של העמיתים בכל אחד מן המסלולים נובעים מההבדלים בתקנון של קופות הפנסיה מול תוכנית הפוליסה של חברות הביטוח, מפני שהן קובעות את התקנון שלהם, וזה לא בידי האוצר.

נוסחת ערכי הפדיון במסגרת קופת פנסיה, כפי שקבועה בתקנון הקופה, עלולה לפגוע בעמית המושך את כספו בטרם הגיעו לגיל קצבה. עם זאת, עמית בקופת פנסיה, לצד הקצבה

הצעת החוק המוגשת בזה לא תביא את השוויון, אך היא תצמצם את הפער המשווע בין המס המוטל על פנסיה לבין המס המוטל על תקבולים מתוכנית ביטוח מנהלים.

בתחום ביטוח מנהלים ניתן לפטור ממס את כל הסכומים הנובעים מתגמולים — 5% מהשכר שהעובד עצמו הפריש במשך השנים ו-5% מהמעסיק הפריש, ובסך הכול 10% מהשכר. זאת מתוך סך כל ההפרשות, שהן 18.33% מהשכר. בביטוח מנהלים קיים פטור כולל ממס — ללא תקרה — על 55% מהתקבולים, ונוסף על כך קיים פטור גדול ממס גם על היתרה של 45%. בפנסיה קיים פטור ממס על שליש מהפנסיה בלבד, כאשר שליש זה מוגבל לחקרה של 1,113 שקל.

אדוני היושב-ראש, אם החוק יתקבל, יהיה חלק הפנסיה הפטור ממס מבוסס אף הוא על כל התגמולים שהופרשו — ורק על החלק הנובע מפיצויים יחול מס, לאחר מיצוי הפטור ממס. גם לאחר קבלת החוק יישאר קיפוח בתחום המס על בעלי פנסיות וגדולות, לעומת מקבלי סכומים גדולים בביטוח מנהלים.

חברי הכנסת, לקיפוח הגדול של מקבלי פנסיות בינוניות וגדולות לעומת חבריהם המקבילים סכומים חד-פעמיים בביטוח מנהלים יש משמעות גם מבחינת המשק והחברה, שכן הוא משמש תמריץ לבעלי שכר גבוה להעדיף ביטוח מנהלים על הפנסיה.

מבקר המדינה קבע, שעלות גיוס ההון בחברות הביטוח גדולה פי חמישה ויותר מעלות גיוס ההון בקרנות הפנסיה, ובביטוח מנהלים היא מגיעה ל-30%, כלומר, רק 70% מכספי מבטוחי ביטוח מנהלים חוזרים אליהם, ו-30% מועברים להוצאות חברות הביטוח לרווחיהן ולדמי עמלה של סוכני הביטוח. צמצום הפער במס ייעל את המערכת כולה, יקטין את הוצאותיה ויעשיר אותה.

אין ספק כי למשק המדינה ולחברה בישראל טוב יותר, כי המכוחים בתחומי הפנסיה וביטוח החיים יעדיפו כי ביטוחם ייעשה באמצעות קבלת פנסיה חודשית לנת זיקנה, במקרה של אובדן כושר עבודה ובמקרה פטירה. הגורמים הממלכתיים השונים — לרבות הצוות הבין-אגפי שהזכרתי — גורסים אף הם כי המדינה צריכה לעודד את האזרחים לפנות אל מסלול הפנסיה המקיפה בקרנות הפנסיה. בפועל אנו מגלים את ההיפך: תקנות מס הכנסה נותנות עידוד למושכי כספים בסכום חד-פעמי וקונסות אותם אם הם מעדיפים לקבל פנסיה.

עד כמה המצב פרוקסלי, זאת ניתן להדגים באמצעות ביטוח מנהלים עצמו: המגיע לגיל 65 רשאי להחליט לקבל את כספו מביטוח מנהלים, כסכום חד-פעמי, או כפנסיה חודשית. אם יחליט למשוך את כל כספו כסכום חד-פעמי, הוא לא ישלם מס כלל. אם יחליט לקבל מחברת הביטוח פנסיה חודשית, הוא ישלם מס חודשי כבד.

דוגמה: מי שהחל את ביטוח המנהלים שלו בגיל 30 והגיע לגיל 65 כאשר הסכום החד-פעמי שהוא רשאי למשוך הוא כ-1,000,000 שקל, יכול לוותר על הסכום החד-פעמי ובמקומו לקבל פנסיה חודשית בת כ-7,000 שקל, החייבת במס.

מיליון הש"ח בגיל 65 נחלקים בין 320,000 ש"ח פיצויים, והיתרה — 680,000 ש"ח, מוגדרת כתגמולים. התגמולים פטורים כליל ממס, ואת הפיצויים ניתן לפטור כליל ממס: 160,000 ש"ח פטורים ממס בעת הפרישה מהעבודה, שכן עבור 35 שנה זכאי האיש לפטור של 4,640 ש"ח לכל שנה. את 160,000 הש"ח הנותרים של הפיצויים המבוטח יכול להשאיר

של חבר הכנסת יאיר שפרינצק? בבקשה להצביע. זו הצבעה מס' 9.

סגן שר האוצר י' עזרן:

אדוני היושב-ראש, הצלצול עוד לא נגמר. מדוע אתה ממחר?

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 8

בעד ההצעה להסיר את

הצעת החוק מסדר-היום — 3

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת

מס הכנסה (קצבה מאת קופת גמל).

התשמ"ט—1989, לדיון מוקדם בוועדת

הכספים נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

שמונה בעד, שלושה נגד, אחד נמנע. אני קובע שהצעת החוק התקבלה והיא מועברת לוועדת הכספים.

אדוני סגן השר, שמעת את מזכיר הכנסת אומר שהוא צלצל עוד קודם לכן, כאשר התחלת לדבר. אנחנו ניסינו לצלצל עוד הפעם.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מבקש לצרף את קולי להצבעה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני, לא מצרפים את קולך. אנחנו צלצלנו מספיק והגיע הזמן שחבר הכנסת ישמע צלצול ויבוא, עם כל הכבוד.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעה לסדר-היום בנושא: החינוך הממלכתי ההומניסטי והאוניברסלי — של חברת הכנסת שולמית אלוני. מה עם שר החינוך?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

השר אינו כאן.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני מציע להמתין לשר.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת שולמית אלוני, את רוצה לנאום? השר לא בבניין.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רוצה להמתין לשר. מה עם ההצעה הבאה?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני משיב על ההצעה הבאה.

היו"ר נ' מסאלחה:

בסדר. חברת הכנסת שולמית אלוני, אנחנו עוברים להצעה הבאה. אם יכנס השר, את תנאמי.

הוא זכאי בדרך כלל גם למענק פרישה פטור ממס הנובע מן ההפרשה בסך 2.33%, דבר שלא ניתן במסגרת ביטוח מנהלים.

העלות התקציבית של הרחבת הפטור לפי הנתונים כיום, בהערכה, היא כ־80 מיליון ש"ח. עם הרחבת רכיבי השכר לצורכי פנסיה עלולה העלות לגדול באופן ניכר.

ועדת פנסיה ותיקוני חקיקה — שר האוצר מינה ועדה ציבורית, שתפקידה לבחון באופן כולל את נושא הביטוח הסוציאלי, לרבות מכלול היבטי המס בתוכניות הביטוח השונות.

בהצעת חוק שהוכנה לאחרונה, ואמורה להיות מוגשת לממשלה בימים הקרובים, כלולים סעיפים מספר הבאים להגדיל באופן ניכר את ההטבות של התוכניות של חברות הביטוח, וזאת —

שמעון שטרית (העבודה):

זה מה שנקרא: גם לי גם לך לא יהיה.

סגן שר האוצר י' עזרן:

לא נכון.

— — — על-מנת לתקן עיוותים חמורים עוד לפני יישום

המלצות הוועדה הציבורית.

חבר הכנסת שמעון שטרית, הרי אתה יודע שמה שיש לחברות הביטוח אין לתגמולים, וכל אחד מתוגמל לפי התקנון שלו. אי-אפשר ליהנות משני העולמות: גם לקבל 35% פטור בזמן המשיכה, וגם לפטור את ה־5%. אי-אפשר. יש הבדלים.

חזן מזה, אתה יודע את העלויות שיש כתשואה הריאלית לאוצר לקצבאות האלה. כבר בנקודת הזינוק הם מועדפים. את ההתחשבות הזאת אתה יודע יותר מכולם. גם חבר הכנסת בייגה שוחט יכול לאשר לך זאת. 5.5%. מי נותן היום תשואה של 5.5%? אז כבר בנקודת הזינוק יש להם למעלה מ־2.5% מעל לממוצע במשך. אז כמה עוד אפשר לתת? גם לפטור 5%, וגם פטור של 35% בזמן המשיכה, וגם את ההטבות המפליגות? אי-אפשר. חייכים להשוות. אנחנו בעד השוואת הקצבאות, גם של הביטוח וגם של התגמולים.

בהצעת החוק שהוכנה לאחרונה, והיא אמורה להיות מוגשת לממשלה בימים הקרובים, כלולים סעיפים מספר הבאים להגביל באופן ניכר את ההטבות של התוכניות של חברות הביטוח, וזאת על-מנת לתקן עיוותים חמורים עוד לפני יישום המלצות הוועדה הציבורית.

מן הראוי להמתין להמלצות הוועדה לפני שדנים בהרחבת הטבות בסכומים של מיליונים רבים, כשעדיין איננו יודעים בדיוק מה העלות, אלא רק בערך.

לכן אני מבקש להוריד את ההצעה הזאת מסדר-היום. תודה. אני מבקש לצלצל בפעמון.

היו"ר נ' מסאלחה:

הצלצול כבר נשמע קודם לכן. המזכיר מצלצל עכשיו שוב רק כדי להזכיר להם.

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים. מי בעד הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (קצבה מאת קופת גמל), התשמ"ט — 1989,

טז. הצעת חוק לימוד חובה (תיקון — תשלומים נוספים), התשנ"א — 1991*
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

שהעיריות יגבו באמת רק את הכסף, ולא סכומי עתק, שהורים אינם יכולים לעמוד בהם. הורים ירגישו טוב אם הם ידעו שיש פיקוח יחד עם העירייה ויחד עם משרד החינוך. בקשה נוספת שלי, ששר החינוך יהיה אחראי לכך שילד לא יורחק מבית-הספר, או לא יקבל תעודה כי אין לו כסף.

אדוני סגן השר, אני מסיים. אני מקווה שהתיקון הזה יביא למצב כריא יותר, גם ההורים ירגישו טוב יותר, וגם ייראה הצדק. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה רבה. ישיב סגן שר החינוך והתרוכות.

סגן שר החינוך והתרוכות פ' גולדשטיין:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, שייצג בהצעתו את חברי הכנסת אורון, וירשובסקי, לוי, מסאלחה ופרח.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחת התופעות הכוללות ביותר בשנים האחרונות במערכת החינוך היא מעורבות ההורים בתהליך החינוך. תופעת המעורבות ההולכת וגדלה של ההורים באה לידי ביטוי בתחומים רבים ומגוונים: בצד הכעת דעות כסוגיות חינוכיות, תוכניות לימודים ואופי בית-הספר, החלו ההורים גם בדרישות להשלמת שעות ולהספקת שירותים אחרים. להתפתחות זו סיבות רבות, החל בעלייה בהשכלת ההורים, דרך הרפורמות החינוכיות שבוצעו במערכת וכלה בקיצוצים שנעשו כעבר בתקציב החינוך.

תופעה זו דורשת ראייה חדשה בכל הנוגע לתשלומי הורים, חיפוש כל דרך אפשרית להקלת נטל ההוצאות של ההורים מצד אחד ופיקוח על התשלומים השונים מצד שני. כסוגיה זו מעורבים לא רק עובדי ההוראה וההורים, אלא בראש ובראשונה הרשויות המקומיות, אשר נדרשות חדשים לבקרים לפתח את המערכת ולהציע פתרונות לצרכים השונים הנדרשים מהן, וזאת על אף מצוקתן הידועה לכול.

מסיבה זו אני מציע לחברי הכנסת לאשר את הצעת החוק הטרונית, על מנת להעבירה לוועדת החינוך, שתכין אותה לקריאה ראשונה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה, אדוני סגן השר. חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת חוק לימוד חובה (תיקון — תשלומים נוספים), התשנ"א — 1991, של קבוצת חברי הכנסת? זו הצבעה מס' 10.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת
החוק לדיון מוקדם בוועדה — 12

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לימוד חובה (תיקון — תשלומים נוספים), התשנ"א — 1991, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הנושא הבא: הצעת חוק תחשפ"ו, הצעת חוק לימוד חובה (תיקון — תשלומים נוספים), התשנ"א — 1991, של קבוצת חברי הכנסת. נימק חבר הכנסת אלי בן-מנחם. בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, ההצעה הבאה, שבה אני שותף עם חברי הכנסת חיים אורון, מרדכי וירשובסקי, יצחק לוי, נואף מסאלחה ויהודה פרח, באה לתקן עיוות שנמשך הרבה מאוד שנים. מאז החלת חוק חינוך "חינם", כאשר הליכוד עלה לשלטון, אחד הדברים הראשונים שהוא עשה זה תיקון החוק.

הרבה מאוד הורים לא יכולים להחזיק את הילדים שלהם במערכת הלימודים. יש מסים שונים ומשונים: מס שקלול, מס ועד, מס כיתה, מחברות, ספרים, עפרונות, הסעות. להחזיק היום ילד זה כמו להחזיק אוטו. זה פוגע בעיקר בשכבות החלשות.

הצעת החוק הזו באה לתקן את זה. ומה הצעת החוק הזאת אומרת? אדוני סגן שר החינוך, יש דמי שירותים שההורים משלמים בכל עיר ועיר, בכל בית-ספר. כאשר ההורה מקבל דרישה, מפורט בה עבור מה הוא צריך לשלם. כתוב שם: מחשבים, ספורט, התעמלות, וכל מיני סעיפים שלדעתי היו צריכים להיות במערכת החינוך באופן טבעי.

אין פיקוח על הכספים האלה. כל עירייה עושה מה שבא לה. אני לא יודע אם ילד בשכונת-התקווה או בקטמון או בכפר-שלם משלם את הכסף לאותה מטרה שלשמה הכסף הזה נגנב ממנו.

מה עוד שיש היום הרבה מאוד הורים שקשה להם מאוד לשלם את הסכומים האלה, בעיקר בשכבות החלשות.

החוק בא ליצור שוויון ואחידות בכל המקומות. ילד שלומד בתל-אביב וילד שלומד בחיפה צריכים לקבל אותו דבר ולשלם אותו דבר. החוק בא להבטיח שגוף משותף המורכב מהרשות המקומית, משרד החינוך והתרבות, והחשוב מכול, ועד ההורים — יחד יחליטו על גובה האגרה וגם על המטרות שלשמן האגרה נגבית.

כאשר ההורים יהיו שותפים, דבר שלא קורה היום, אני מעריך שגם יהיה יותר קל לגבות את הכסף מההורים. היום ההורים לא מאמינים לרשויות המקומיות. הם לא מאמינים שהכסף הולך באמת לחינוך. כאשר יהיה פיקוח של ההורים, הם ישכנעו את ועדי ההורים המקומיים בכל בית-ספר כן לתרום.

ועוד, אני לא רוצה שיקרה מצב שילד אשר אין ביכולתו לשלם את התשלומים האלה יצא מבית-הספר בלי לקבל תעודה. הרי הנפגע הראשון הוא תמיד הילד. הילד אינו אשם שלהוריו אין כסף.

החוק בא להבטיח פיקוח, ואני שמח שמשרד החינוך תומך בהצעת החוק שלי ושל חברי. אין מדובר פה בכסף, בסך הכול מדובר בפיקוח על גביית כספים. ואולי גם נגיע למצב

היו"ר נ' מסאלחה:

החוק אושרה ועוברת לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה ראשונה.

12 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת

ז. הצעה לסדר-היום

החינוך הממלכתי ההומניסטי והאוניברסלי

שר החינוך והתרבות ז' המר:
את יכולה לתת שמות?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש לי פה שמות של תפקידים אחרים, אין לי פה השמות.

עוכרה היא, ואני אעביר לך אחר כך את הרשימה המדריקת, שהממונה על החינוך העצמאי הוא איש דתי. אחר כך הוספת דובר, מה שמותר לך. כרשות הקליטה, עם תקציב של 650 מיליון שקל, יש איש שלך. בתחום המתגייסים יש איש שלך, ובתחום הרווחה, אף שהיה שם אדם ששמו אבי לוי, הוספת עוד איש, וכל לימודי היהדות היום מתנהלים באמצעות האגף לתרבות תורנית.

אני לא רוצה שהרבנים שלך ופעילי "גוש אמונים" יהיו אלה שילמדו את ילדי ואת נכדי מה היא אהבת גר, וגם לא את היחס לגוי, וגם לא את ספר ישעיהו, וגם לא כל פרק אחר בתולדות היהדות.

אני רוצה את הספק, ואני רוצה את הביקורת, ולא את הציות. אנחנו עדים לכך, ואני מקווה שגם אתה קראת את המאמרים של מרדכי פלג, וגם אתה קראת ויודע את המחקר שנעשה בבר-אילן, שמוכיח שחלמידי בתי-הספר הממלכתיים הדתיים הם אתנוצנטרים, שונאי זרים, הדמוקרטיה לא נחשבת בעיניהם, יש בהם התבדלות מהחברה, והם קיצונים יותר ממצביעי הליכוד או ממשפחות של הליכוד. המחקר הזה, שנעשה בכר-אילן, ודאי שאינו חשוד.

יש לעם היהודי בעיה קשה, הוא שונא את הזרים. מגיל אפס הוא עוסק במשפט: שפוך חמתך על הגויים, נפץ את ילדיהם אל הסלע, ורק אתם נחשבים בני אדם — — —

שר החינוך והתרבות ז' המר:
נפץ את ילדיהם אל הסלע?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן, כן, שפוך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך, נפץ ילדיהם אל הסלע — חלק מאותה פרשה — ורק אתם נחשבים בני אדם בין אומות העולם. כל אותם פחדים וכל אותה התנשאות, כשהיו אצל אנשים במיעוט מתגונן, לא היה בהם כדי להפחיד. והנה, עכשיו, הדברים, עם הרוח המשיחית הקיימת, מקבלים משמעות אחרת.

אנחנו לא רוצים את המשמעות הזו, אנחנו לא רוצים את המשמעות שאחיה הדרכת לתת בחוברת שלך — עם המשחקים שלך — לציון 500 שנה לאינקוויזיציה, 500 שנה לגירוש ספרד, שהוצאה עלייך משרד החינוך, על כל המשמעת ממנה. לא הכאתי אותה כי זה שודר בהרחבה בטלוויזיה, לרבות דברך בעניין הזה.

כאשר מכניסים לאנשים במדינה ריבונית את הרעיון, שהם עם נרדף תמיד וכל ההיסטוריה היא היסטוריה של נרדפים, משעה שיש להם כוח הם הופכים לרודפים.

אנחנו איננו מקבלים שהמחלקה שלך לתרבות תורנית היא האפוטרופוס על מקורות היהדות ועל מורשת ישראל. לא

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 6356, של חברת הכנסת שולמית אלוני, בנושא: החינוך הממלכתי ההומניסטי והאוניברסלי. בבקשה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני שאגע בנושא, יש לי בקשה גדולה גם מחברי הכנסת וגם משר החינוך והתרבות, ששמעתי את דבריו ברדיו. אני מציעה שתיפסק ההילולה סביב ספרו של דנקנר בהאשמת הציבור של דור הפלמ"ח והדור ההומניסטי והחינוך הכללי כאחרים לחטא ולפשע, לאינוס וכד'.

אני מעל כמה זו, לא אמרתי שכל הדיינים נטפלים לנושים ליד הפרוכת בבית-הכנסת כשהרב פרדס עשה את זה, אף שירענו שהיה חיפוי והיתה הילולה סביבו. השטן אינו צריך לפתוח או לסגור דלתות, הוא לא בודק בציציות והוא מגיע לכל אחד מהציבורים, בלי כיפות, עם כיפות ועם כיפות שחורות, לרבות לובשי הציציות. כל החברה שלנו, למרבה הצער, יצר הוא באדם, ויש בין חברה ואנשיה קופות של שרצים. חובתו של הציבור כולו, ולא חשוב לאיזו קבוצה הוא שייך, לאחוז ידיום, לאסוף דעת ולבער את הרע מקרבנו, אבל לעשות הכללות, כפי שפה נעשה: זה הציבור החילוני, וזו מורשת הפלמ"ח, וזה החינוך ההומניסטי, אני חושבת שמי שמגלגל עיניים, מוטב שיזהר בעניין הזה, כי יש גם לנו מה להגיד, ואנחנו מאוד מאוד נוהרים שלא לעשות הכללות.

אדוני היושב-ראש, כאשר נתקבלו חוק חינוך חובה וחוק חינוך ממלכתי, מערכת החינוך הכללית והמחוקק נתנו מערכת מתאימה לחינוך הדתי-הממלכתי, על מנת שלא לכפות נורמות של הרוב על המיעוט. עד כדי כך, שיש מינהל, אגף מיוחד לחינוך דתי-ממלכתי שאינו כפוף לשר, השר לא יכול לפטר שם מורים, לקבל מורים, להכתיב הוראות פדגוגיות; יש אי-תלות מוחלטת וסגורה.

כאשר שאלו את שר החינוך הנוכחי, בגלגולו הקודם, ואני מצטטת מהעיתון "גירסלס פוסט" מ-17 בספטמבר 1978: מדוע בחינוך הממלכתי-הדתי, ששם יש פיגור בתחום המדעים, לא ילמדו מורים לאידתיים את המקצועות המדעיים? הוא השיב, שלעם ישראל, במשך אלפי שנה, יש דיאטה טובה של תלמוד והלכה, ואלה ערכים חשובים יותר מערכים אקדמיים. כשלחץ השואל: ובכל זאת, במקצועות שהם צורך חיוני, למה לא ייכנס לשם מורה שאינו דתי וילמד מתמטיקה ופיסיקה? והתשובה היתה, שאם ייכנס מורה כזה למערכת שם, קיים חשש שהוא יורע את זרע הספק שהעולם נברא ביותר משישה ימים.

אדוני השר, אנחנו רוצים את זרע הספק. אנחנו רוצים את זרע הספק ואת זרע הביקורת.

אינני מבינה מדוע יש לגונן על המיעוט מפני הרוב, ומותר להפקיר את הרוב בידי המיעוט. המערכת היום היא כך: בהנהלת הכשרת מורים וועדה מיעצת ישאר רק מורה חילוני אחד מתוך תשעת חברי הנהלה.

אם אתה מוכן לכבד את הדברים, הדרך היחידה לעשות זאת — בדיוק כמו שיש לכם ברשות ועדה מייעצת משלכם לחינוך שלכם, וכל עוד יש זרמים — ועכשיו יש עוד זרמים, גם עצמאי וגם של ש"ס — גם אנחנו רוצים מינהל לחינוך, שיקבע תוכנית הלימודים לפי ערכים הומניסטיים, כפולרליזם מחשבותי, עם יחס של עם ריבוני אל המיעוט שחי בתוכו, אל הגוי, שהדגל לא יהיה "החרם תחרימם, השמר תשמידם", שהדגל לא יהיה שערביי ארץ-ישראל — עכשיו זה ארץ-ישראל ולא רק מדינת ישראל, הם בחזקת עמלק —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

הי"ר נ' מסאלחה:

כשהיא מדברת על ערכים, לטובה, אתה רוצה שאני אפסיק אותה? חבר הכנסת בן-מנחם, תירגע. בבקשה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — ושעל כל אחד מאתנו, לפי הרב הס, על כל אחד מאתנו חל הציווי לבצע בימיו ג'נוסייד. אני לא רוצה, לא רוצה במדינה שבה שום בנק לא נותן משכנתה בלי ערכות של חמישה אנשים, כי יהודים לא מוציאים מהבית; אבל פה זורקים ערכים החוצה מפני שרק אנחנו עם הבחירה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

— — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה חלק מהחינוך. אותו חינוך שאומר "אתה בחרתנו", בלי סייג; אותו חינוך שאומר, רק אתם נחשבים בני-אדם ואין אומות העולם נחשבים בני-אדם, זה החינוך; אותו חינוך שאומר "כולה שלי", ואחרים אינם נחשבים; אותו חינוך שנתן עכשיו פרשנות חדשה לאהבת הגר. פעם אנחנו הבנו אהבת גר אחרת.

אני חוזרת ומסכמת, כל מה שהיה בגולה בבחינת שנאה, כל מה שהיה בגולה בבחינת המיעוט המתגונן, היום, משיש לנו נשק וכוח ומדינה ריבונית, יש ללמד אחרת. אני לא יכולה ואין לי זכות שבחוק לחזור למערכות שלכם. אני רוצה הגנה, שאנשי "גוש אמונים", חבריך הממונים היום בכל האגפים במשרד החינוך, לא ישחיתו את ילדי. תודה.

הי"ר נ' מסאלחה:

תודה. ישיב שר החינוך והתרבות. בבקשה, אדוני.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מצטער על הדרך המעוותת שחברת הכנסת אלוני מציגה בה את המצב במשרד החינוך.

במקרה, במקביל להצעה שלך, ועדת החינוך של הכנסת דנה כרגע בסוגיה הזאת, ומתוך מה שמתברר שם יתברר, לפי דעתי, שהדברים שונים בהחלט ממה שאת מציגה כאן עכשיו.

כל האמירה הזאת, שהיהדות היא יהדות שונאת זרים, משונה מאוד.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

שר החינוך והתרבות ז' המר:

כן, כן, כן. כשאת אומרת "הומניזם אוניברסלי", למה את מתכוונת?

מקובל עלינו. התנ"ך, המשנה, התלמוד וחוכמת ראשונים וחוכמת אחרונים הם חלק מהתרבות של כולנו, ואנחנו רוצים לפרש זאת לא כאנשים מאמינים, שמקבלים ציוות כצו עליון, אלא כאנשים חושבים, שיש להם גם ביקורת וגם ספקות. הדבר הזה איננו נעשה על-ידי השליחים שלך.

אני מצטערת מאוד, אדוני השר, שאני חייבת לומר, שהיום נוהגים בילדינו הרכים בדיוק כמו שהישועים היו נוהגים: תנו לנו את הילדים עד גיל שמונה-תשע ואחר כך תיקחו אותם חזרה. אין חזרה, כי מפנימים את זה.

כאשר נכדה שלי, בת חמש, הולכת בפעם הראשונה לחינוך ממלכתי, לגן-חובה, ובכפר, בעקבות חודש תשרי, שהוא חודש המורשת והחגים, לוקחים אותה לבית-כנסת — דבר שלא מפריע לי — מה שמפריע לי הוא, ששם היא פוגשת רב מטעם; לא הגננת מסבירה את הדברים, כבר אומרים לה שם, והיא מגלה לי בסודי-סודות, כי אסור לספר את זה, שאם אבא ואמא לא מאמינים באלוהים, הם ימותו.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

מי אמר, המורה?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא, הרב שיקל אותם בבית-הכנסת.

ואם נכד אחר, בבית-ספר ממלכתי אחר, אמר ששלחו אותו בטעות לבית-הספר, כי זה ודאי בית-ספר דתי; ואם ההורים פוחדים להיות בקונפליקט עם המורים, והמורים פוחדים להיות בקונפליקט עם המפקחים ועם המשרד, מפני שהם חיים מכך — אני חושבת שיש להסיק מסקנות.

אדוני השר, בכל הכבוד הראוי, אנחנו רוצים ביקורת, אנחנו רוצים פולרליזם, אנחנו רוצים להיות אדונים ליהדות שלנו. יש לנו מורים בסמינרים, שולוא הלחץ והצנטרליזם שיש בחינוך היום, היו מלמדים אחרת בכל המוסדות.

אני מבקשת להביא לדיון שאלה עקרונית מאוד. אני רוצה להגן היום על בית-הספר הציוני, הכללי, ההומניסטי, זה שרואה באדם את המרכז, את האתראי למעשיו לטוב ולרע, אדם שצריך לפסוק לעצמו מה הם הקווים האדומים, והוא צריך לדעת שיש גם "לא תהיה אחר רבים לרעות".

כשם שבמשרד החינוך משורינת למיעוט מערכת נפרדת בלתי תלויה, שאף לא שר אחד התערב בה, לא יצחק נבון, לא אהרן ילדין ולא זלמן ארן, מערכת נפרדת — נתנו לכם עצמאות ולא הכתיבו לכם. אמרתם שאתם לא רוצים פגישות עם ערכים — לא היו לכם פגישות עם ערכים; שיעורי הרמוקרטיה שלכם אינם חלק מהיהדות, אלא יש להפריד בין להיות יהודים ובין להיות דמוקרטים, ואתם עשיתם את זה. פיטרתם מורות מפני שהן נישאו לבחורים שלא היו בדיוק שומרי שבת, זו היתה סיבה לפטר אותן, ולא התערבו בעניין. כשם שיש מערכת נפרדת כזאת, אנחנו מבקשים גם כן מערכת, מועצה מייעצת עצמאית של מורים הומניסטים, אשר תקבע את תוכנית הלימודים ותספק את מערכי השיעור לילדים שלנו.

אני לא מקבלת את הדרך שבה אתם מלמדים את העקדה ואת הציווי: אני לא מקבלת את הדרך ואת השמחה שבה מותר לרבקה וליעקב לרמות את עשיו, ואחר-כך, כשמלמדים "לפני עיוור לא תשים מכשול", אומרים שזה המוסר היהודי. אני לא מכירה מוסר כזה, גם לא מכירה מוסר יהודי. יש מוסר ויש חוסר מוסר, יש ציוות ויש מחשבה וביקורת. אלה דברים שונים. אתם אמרתם, אתם רוצים את הישגי המדע. אנחנו רוצים גם את רוח המדע, את המחשבה.

שלנו. נרמה לי שהיה זה הרב קק שאמר, אבל לא צריך לצטט אותו, שעם שמתיחס בזלזול לתרבות שלו, גם זרים מזלזלים בתרבות שלו. אז מה הפקודה שמתבקשת ממני לבתי-הספר הממלכתיים? להגיד להם: תפסיקו ללמד כל דבר שיש בו משהו ביהדות מעבר לקצת תנ"ך, וכל המלחמה שלי, חברי הכנסת — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שר החינוך והתרבות ז' המר:
ככל שישנה.

היו"ר נ' מסאלחה:
חברת הכנסת אלוני, לא.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
זו לא עמדתנו.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
אני לא אומר עמדתך. אני עונה — — —

היו"ר נ' מסאלחה:
חברת הכנסת אלוני, תנו לו לענות.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
זה בערך כרוח המשכילים של המאה ה-18 והמאה ה-19, מתוך גישה אנטי-דתית. אתה אומר, שרק מתוכה אתה יכול להגיע להבנה הומניסטית אוניברסלית. ואם אתה מלמד משהו כדי שילדי ישראל כולם, גם לא דתיים — זה לא של הדתיים, האמונה הזאת — לא יתחשבו לעבר שלהם בנוסח — אני אומר הנלעג — של הדרשה של הזו, ושיגידו שבעצם לא צריך ליהנות מהעומק ומהעושר של ההיסטוריה היהודית, ושהכול מתחיל היום, ולא היה עבר לטוב ולרע, אני אומר שזו גזענות.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
היא לא אמרה את זה. איש בכנסת לא חושב כך.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
שמע, אל תגיד לי שהיא לא אמרה. אני אראה לך מה היא כתבה בהצעה זו לסדר-היום.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
היא לא אמרה.

היו"ר נ' מסאלחה:
חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, זה לא כך. היא דיברה והיא הביעה את דעתה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
לא אני המצאתי את הרעיון, המציא את זה קודמי — אני אומר זאת לשבחך, אגב — השר יצחק נבון, שהנושא של 500 שנה לגירוש ספרד יילמד בבתי-הספר, וכל התוכניות הראשונות הוכנו על-ידו. אבל אי-אפשר לומר, כי זה כאילו היית אומר: אתה יודע מה — תלמד את תקופת השואה ואל תספר על השואה, תספר רק על הדברים הטובים, ואני אומר: כשאתה לומד על גירוש ספרד, אתה לומד על החכמים שהיו במשך מאות שנים לפני זה, אתה לומד על החכמים שהיו בכל ארצות העולם אחרי זה, אבל גירוש ספרד היה, תמחק אותו?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אף אחד לא אומר את זה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
לא. זאת מין אמירה המספרת על הגן של הנכרה שלה, שהביאו אותה לאיזה רבי שאמר לה משהו. תמאין לי שהביאו

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):
הומניזם של דן בן-אמון.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ושלך של הרב פרדס. אתה כמו הרב פרדס. אתם עושים מעשים מגונים.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):
האלילים שלכם, הכול מתנפץ.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה יותר גרוע.

היו"ר נ' מסאלחה:
חבר הכנסת ורדיגר, אני מציע לכולנו לא להכליל הכללות בבקשה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
אני אומר, שעל האמירה במסכת סנהדרין, שכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא, אומר הרמב"ם: כל המאבד נפש אחת מן העולם כאילו איבד עולם מלא. לו הייתי מוציא הוראה מכית-מדרשי שלא ללמד את הגרסה של הרמב"ם, נניח, אז אולי יכולתי להבין מה את רוצה. הרי אני מבקש שילדי ישראל, גם אם הם לא בבית-ספר ממלכתי-דתי, יואילו ללמוד גם את ימיה-הביניים, גם את תקופת הבית השני וגם את "תור הזהב". אלה לא שנאת זרים. זה גם מעולם לא היה, למיטב ידיעתי, בתקופות שאתם רוצים ללמד, את 100 השנים האחרונות במזרח-אירופה, אם הילדים לא בבית-ספר ממלכתי-דתי, זה מה שאתם רוצים שילדי ישראל ידעו אם הם לא בבית-ספר ממלכתי-דתי.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מי זה "אתם"?

שר החינוך והתרבות ז' המר:
את.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שר החינוך והתרבות ז' המר:
אדוני היושב-ראש, אני אומנם לא מדבר על ערכים, אבל תאפשר לי לדבר.

היו"ר נ' מסאלחה:
אני מקווה שקיבלת את ההערה שלי ברוח טובה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:
ברוך טובה מאוד. אני מעריך את הדברים האלה. אני חושב שחברת הכנסת אלוני מעזתת כשהיא אומרת שאנחנו מלמדים אחרת, זה הכול.

אני אומר שהבעיה הפוכה. מעולם לא היה בידול, לא כספרד ולא באשכנז, בין תרבויות ישראל והעולם.

מה היה הוויכוח הגדול? שעשיתי עוול לחינוך הממלכתי כשאמרתי לוועדת ההיסטוריה — זו תוכנית טלוויזיה בליל שבת — שלא למחוק מתוכנית הלימודים את ימי הבית-השני, שהתלמידים ידעו מי זה רבי עקיבא. מה יש? אין אמירות חשובות שהוא אמר? הן כולן אנטי, נפץ את הילדים? ואני אומר אותו דבר לגבי הרמב"ם. ימיה-הביניים, שלא ימחקו, זאת היתה האשמה שלי מול ועדת ההיסטוריה של משרד החינוך.

אני אומר פה, ימיה-הביניים מלאים תרבות יהודית ואפשר ללמד אותם, הם כבר לא קשורים בוויכוח בין זרמים במאה

היו"ר נ' מסאלחה:

תפסיק עם דן בן-אמוץ. כל אחד אומר לך: דן בן-אמוץ. תפסיק עם זה. בבקשה, אדוני השר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה עם דן בן-אמוץ. חבר הכנסת לנדראו?

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת לנדראו.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

חברי הכנסת, אני מתבקש פה לסיים בגלל אלף סיבות. אני אקצר.

אני אומר לך, שהוויכוח האמיתי הוא לא מה שאת אומרת. הוויכוח האמיתי הוא בשאלה — האם זכאים ילדי ישראל כולם, או האם הם צריכים במערכת הלימודים שלהם, ללמוד גם על תולדות ישראל בדורות השונים? האם הם צריכים ללמוד יהדות ותורה שבעל-פה ויצירה של אלפיים שנה? מעבר לזה אין לי אתך שום ויכוח לגבי הערכים הנלמדים, שאותם לא אני מכין. לא אני מכין את תוכניות הלימודים. למשל, פרופסור עליזה שנהר עומדת בראשות ועדה, עם מיטב המוחות והכוחות של העולם ההומניסטי האוניברסלי, העובדת על הכנת תוכנית לימודים ביהדות לבתי-הספר הממלכתיים. לא אני מכין אותה.

לכן חשוב מאוד לא לזייף את העניין הזה גם מצד שני; לא לומר, שהחינוך שלנו לא ידע שהיה סכל והיו רדיפות, ואף-על-פי-כן אנחנו לא אומרים, שהעולם כולו מושחת וכולו נגדנו תמיד, ואין מה ללמוד ממנו, ויש להסתגר רק בדלת אמות שלנו. זה מה שמערכת החינוך עושה. וכל הסטריאוטיפים שאת מנסה לטפח פה, הם בפירוש לא נכונים.

אני מאוד מתפלא כשאת אומרת, מצד אחד, שאת בעד שילמדו את כל הדברים האלה, ומצד שני תופסת איזה דברים שוליים. הייתי אומר: אם את ביקשת בהתחלה שלא לעסוק בדן בן-אמוץ, אני אומר לך: את עוסקת בדברי רכילות מאוד צדדיים, מאוד שטחיים, לא במהות העניין; כל השמות שאת מזכירה ואינך מזכירה.

לכן אני אומר: הנושא הזה חשוב מאוד; לא לפחד מן האמת כולה ולא לפחד מהכוח האינטלקטואלי שקיים ביהדות, ולהחזיר את התקופה שאבד עליה כלח, שבה לא רצו שילמדו. הרמב"ם זה לא מיסיון, והכרת הסידור זה לא הטפה, וידיעת חפילה זה לא חיץ מהאנושות, זו חוויה ששייכת לאנושות כולה. ואם אני רוצה שתלמיד ישראלי יהיה קצת תלמיד חכם, זה לא הורס את האוניברסליות שלו, להיפך.

איפה את חיה, חברת הכנסת שולמית אלזנון, במאה ה-18, ה-19, בתקופת המלחמות של יל"ג, של ליליינבלום? בזה את עוסקת בעצם עכשיו, וזה קצת מיושן, לדעתי. את לא יכולה לסבול את המצב שאדם דתי עומד בראש מערכת החינוך. את לא יכולה לסבול את זה. את לא יכולה לסבול שאדם דתי יעמוד בראש מערכת החינוך הישראלית ויהיה סובלני כלפיה, והמערכת תהיה שלמה ורגילה. כל המזכירות הפדגוגית קיימת, ועד החינוך קיים. הכול קיים. לא, תקים עוד וערה להגן על מה שלא צריך להגן עליו.

לכן אני אומר: במציאות הזאת, הקיימת, אנחנו כבר בגרנו; אולי את לא. אנחנו כבר בגרנו כאומה, כחברה, כבודדים; אולי את לא. כך עולה מרווח הדבריר שלך, שפירושם לנתק בין העם הזה ובין עומק העבר שלו, גושר העבר שלו

לבתי-הכנסת ילדים מגניילים להראות להם פעם אחת מה זה בית-הכנסת מכפנים, או להראות להם סידור. אם רכ אחד אמר לה מה שאמר, אז משרד החינוך הנחה את הרב הזה לומר את הדברים?

לכן אני אומר: להשמיט מתוכניות הלימודים את הדברים האלה — זה דבר לא נכון. חברת הכנסת אלזנון, את בעצם אומרת — אני אגיד לך את זה כתמצית — שקרושת החיים פירושה למעט אהבת תורה ותלמוד. זה מה שאת אומרת.

שולמית אלזנון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא אמרתי את זה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

את אמרת את זה בפירוש, שאם רוצים לכבד את הזכויות, את הדמוקרטיה, אל תלמדו את התלמוד, אל תלמדו את התורה שבעל-פה. ואני אומר לכם, רבותי, עם כל הכבוד שיש לי לתנ"ך — ויש לי כבוד אדיר לתנ"ך — עם הספר אנחנו בגלל התורה שבעל-פה, לא רק בגלל התנ"ך. בסופו של דבר, עם ישראל לא היה נשאר עם הספר אם לא התורה שבעל-פה. אתם רוצים למחוק יצירה של אלפיים שנה? את יכולה להסתכל לכל הצדדים, אבל זה מה שאת אומרת.

שולמית אלזנון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא אמרתי את זה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

את רוצה לרצות את הזכרונות של התודעה ההיסטורית של העם שלנו במשך אלפי שנה. ואני אומר, שאי-אפשר להיות רציני ולמחוק אלפיים שנה ולדלג עליהן. אני לא אפרט פה את כל הדברים ההומניסטיים שיש בדברי רבותינו ואותם מלמדים. איזהו גיבור, הכובש את יצרו — זה מופיע אצלנו; ומושל ברוחו מלוכד עיר — זה מופיע אצלנו. והטיפוס הן-חני, הערכי היהודי, שלומד — — —

שולמית אלזנון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה זה "אצלנו"?

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אצל עם ישראל.

שולמית אלזנון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בשביל זה אני צריכה את הרב שלך?

שר החינוך והתרבות ז' המר:

את מצחיקה אותי. הרי את כל ילדי בתי-הספר הממלכתיים את מלמדת, לא אני. את הרי מעלה פה דבר של אבסורד.

שולמית אלזנון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הממשלה נותנת את כל התקציבים לחינוך התורני.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

מה את מדברת? את מדברת דברי הבל, אם אסור להגיד לחבר הכנסת, שאת מדברת לא נכון. ואני אומר לך עכשיו: את אומרת עכשיו דברים פשוט לא נכונים. מי מלמד בבתי-הספר הממלכתיים? אני מלמד שם? מי הכין את התוכניות שהוכנו? הן מוכנות על-ידי? אלא מה אני כן אומר להם: ראוי שלא יצא שחינוך יהודי במדינת ישראל צריך להיות מנותק מלימודי יהדות. זה הדבר היחיד שבו את יכולה להאשים אותי, ואני לא מתבייש בהאשמה הזאת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה עם דן בן-אמוץ?

ולשים בצד אנשים ולומר: האיש הזה פסול, האיש הזה פסול, משום ששם הוציאו משהו — כזה הוא חנין שכך יהיה הדבר הזה.

לכן אני אומר: צריך להסתכל בהתרחשויות כפי שהן, להגיע לשורשים כמו שצריך; לא להחזיר מה שאת אומרת, את הוויכוח שהיה פעם, בין מדע לדת, אלא לראות את הדברים באופן רציני יותר.

את מפליאה אותי קצת, ואני אגיד לך למה. מפליא אותי, שאת, שמתיימרת לכבד את האינטלקט, את באה בסופו של דבר באיזה מין פוליטיקניות, להעמיד ספק ביכולת של אדם דתי גם לכבד את האינטלקט.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
למה סגרת את החינוך הממלכתי-הדתי? שתיהן —

שר החינוך והתכנית ז' המר:
שתיהן לא סגורות לחלוטין. החינוך הממלכתי-הדתי מלמד את כל הלימודים הכלליים של העולם המערבי. הכול נלמד שם. על מה את מדברת?

אליהו בן-מנחם (העבודה):
אדוני היושב-ראש, מה הצעת השר?

היו"ר ח' קופמן:
זכותו של השר לדבר כמה שהוא רוצה על מה שהוא רוצה ולהציע בכל זמן שהוא רוצה.

שר החינוך והתכנית ז' המר:
רק בגלל השידורים של ערוץ-2 הם רוצים שאני אקצר, כי יש להם עוד נושאים.

חברי הכנסת, אני מדגל על כל העמודים היות שלוחצים אותי מכל הצדדים לסיים.

היו"ר ח' קופמן:
סליחה, כבוד השר, יש לך עוד דקה טלוויזיה בערוץ-2.

שר החינוך והתכנית ז' המר:
מה זאת אומרת?

חברי הכנסת, אני לא עוסק במשרד החינוך במיסיונריות ולא בחזרה בתשובה. זה הרצון שלי, שאנשים יהיו מאמינים, אבל זה לא האתגר המעשי שלי במשרד החינוך. אני לא יכול להבין ולא להסכים, איך את רוצה שהחוויה הדתית והיצירתיות היהודית יהיו סגורות בפני החניכים שלנו, שהאזון שלהם לא תהיה כרויה למוסיקה הזאת אפילו אם הם לא מנגנים אותה. לכן אני אומר, מי שמפחד להבין זאת — אני לא מקבל זאת.

עכשיו אני אסיים את דברי. חברת הכנסת אלוני, אומר לך משפט אחד, ואני מאמין בו, אולי את לא: אסור לנו להתאבד כדי לאהוב את האנושות. כלומר, האידיאה של הציונות היתה, שאנחנו לא מכיאים אוניברסליות על חשבון שורשים רציניים והבנה לתרבות הלאומית שלנו. אין לזה עתיד ואין לזה ערך. אם אתה תאמר שאתה מבטל את עצמך בפני אחרים — במדינת ישראל האלטרנטיבות הן לא להסתגר או להתבולל, אלא לחבר את הדברים.

חברת הכנסת אלוני, חוץ מהרכילות שאמרת, אם יש משמעות למה שהתוכחת אתי — זה בנקודה זאת.

היו"ר ח' קופמן:
מה אתה מציע, כבוד השר?

שר החינוך והתכנית ז' המר:
לכן אני פונה לחברי הכנסת להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ח' קופמן:
תודה רבה. שר החינוך הציע להסיר את הנושא מסדר-היום. חבר הכנסת ויינשטיין, כמו השר, הציע להסיר את הנושא מסדר-היום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
הצעתי הצעה אחרת.

היו"ר ח' קופמן:
כך כתוב אצלי, שהצעת להסיר. חבר הכנסת שבח וייס הציע להעביר לוועדה, וחבר הכנסת אריאל ויינשטיין — להסיר מסדר-היום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
אני מבקש הצעה אחרת.

היו"ר ח' קופמן:
חבר הכנסת ויינשטיין חוזר בו ומבקש הצעה אחרת.

שבח וייס (העבודה):
הוא לא יכול. אין דבר כזה.

היו"ר ח' קופמן:
הוא טוען שהוא לא הציע להסיר אלא הציע הצעה אחרת.

חבר הכנסת שבח וייס מציע להעביר את הנושא לוועדה, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):
אדוני היושב-ראש, כשאנחנו באים למזכיר, הוא שואל אם זה בעד, נגד או ועדה. זאת השאלה. אני ביקשתי ועדה. כל החוכמות האלה לא מתקבלות. אני לא אומר זאת לך אלא לו.

אני פונה אליך, אדוני שר החינוך, במשפט אחד. אני זוכר את החזון שאתה הפצת בזמן מלחמת לבנון בזכות תרבות הפלוגתא, אחד החזונים הנאורים ביותר ששר חינוך פרסם אי-פעם בישראל.

אני מציע שברוך הזאת תסכים לדיון רציני בוועדה על הצעתה של חברת הכנסת שולמית אלוני. תודה רבה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אבקש את רשות הדיבור.

היו"ר ח' קופמן:
לפנים משורת הדין, אני מאפשר לך לדבר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר שאני מסתייג הסתייגות עמוקה מהגישה של חברת הכנסת הנכבדה בכל הקשור לחינוך. זו גישה שאיננה שמה דגש מיוחד בדגל, בלאוס, בתרבותנו, במקורות ובזכויותינו המיוחדות כאן בארץ. כפי שבא לידי ביטוי כדבריה.

אברהם שוחט (העבודה):
מה זה? איך חבר הכנסת ויינשטיין קיבל את רשות הדיבור?

היו"ר ח' קופמן:
אמרת שזה לפנים משורת הדין.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני בעד דיון במליאה; לא, בעד העברה לוועדה.

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, אני מעלה את הנושא להצבעה. מי שהוא
בעד הצעת השר להסיר את הנושא מסדר-היום יצביע בעד.

קריאות:
לא.

היו"ר ח' קופמן:

חברת הכנסת שולמית אלוני הסכימה להעביר את הצעתה
לוועדה. אני מבטל את ההצבעה. זאת אומרת, מי שמצביע בעד
— מצביע עבור העברת הנושא לוועדה. מי שהוא בעד הסרה
— יצביע נגד. זו הצבעה מס' 12.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 15

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — 19

נמנעים — אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' קופמן:

15 בעד, 19 נגד, אין נמנעים — ההצעה הוסרה
מסדר-היום.

יח. הצעה לסדר-היום

הצעתו של שר הקליטה לבטל את קבינט העלייה

היו"ר ח' קופמן:

הועלתה עליידי האופוזיציה, לא עליידי מומחי ביקורת
בעיתונים, לא עליידי התאחדויות עולים, לא עליידי עולים
שסובלים — אלא עליידי שר הקליטה, שהוא השר שבעצם
צריך היה להיות שעון וסמוך על פעולתו של הקבינט.

מה הוא קבינט הקליטה? זה אולי הגוף העליון היחיד
במדינת ישראל אשר צריכים להתכנס בו השרים האחראים
לעניין: שר האוצר, שר התעשייה והמסחר, שר הקליטה, כמובן
בראשותו של שר הבינוי והשיכון, והקבינט הזה היה צריך
לעסוק בכעיות האדירות והעצומות אשר קיימות בתהליך
קליטת העלייה של 400,000 איש, שהם כ-10% מאוכלוסיית
ישראל בשנתיים האחרונות; תוכניות של שיכון, פתרונות של
שיכון, פתרונות תעסוקה, תוכניות קליטה, נושא סל קליטה —
כל אותה שורה של בעיות אשר מחייבת פתרון לאומי ממלכתי
בהיקף מתאים, פתרונות אשר ימנעו את מה שקורה בימים
האחרונים. אני מעיד עלי את דבריו של שר הקליטה, שהעלייה
יורדת וקטנה בגלל חוסר האפשרות ליצור מצב שבו הקליטה
מקבלת איזה ממד סביר, בעיקר בתחום התעסוקה.

שר הקליטה אומר, שהוא חושב שצריך לפרק את הקבינט.
אם הוא מציע דבר כזה, פירוש הדבר שבעצם אין קבינט. שכן
לו היה השר מקבל מהקבינט את הסיוע שהוא צריך, והיה רואה
שקבינט הקליטה מתפקד כפי שהיה צריך לתפקד, בוודאי לא
היה מציע את הדבר הזה. עם מה נשאר שר הקליטה? הוא
נשאר עם המריבות עם האוצר על סל הקליטה ועל שיעור סל
הקליטה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לפעמים אני מקנא קנאה עמוקה בעמים שונים, הצרפתים
למשל. צרפתי, כאשר הוא איננו מרוצה ממשלתו, הוא יעשה
מהפכה, הוא יפגין, הוא יעלה על בריקדות, אך לא יחשוב אף
לא לרגע לעזוב את מולדתו, ואילו הנוער הישראלי יחשוב
שעליו לעזוב את הארץ, תופעת הירידה.

תופעה זו היא במידה רבה תוצאה מגישתכם —

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת ויינשטיין, מה אתה מציע?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— מגישת השמאל, שאיננה רואה את הערכים
הללו.

אדוני היושב-ראש, לפיכך אנחנו רואים שיש פגמים
בחינוך, אבל גישתה של חברת הכנסת אלוני לא תקטין את
הפער הזה, היא תעמיק אותו.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת ויינשטיין, את הדברים האלה יכולת להגיד אם
אתה מבקש להציע להעביר לוועדה, להסיר, אותם בדריס היו
נשארים תקפים. מה הצעת בסוף? לא חשוב, בסדר.

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: יש הצעה של השר
להסיר את הנושא מסדר-היום, ויש הצעה של חבר הכנסת שבת
וייס להעביר את הנושא לוועדה.

חברת הכנסת שולמית אלוני, את מוכנה להעביר את
הצעתך לוועדה?

היו"ר ח' קופמן:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום:
הצעתו של שר הקליטה לבטל את קבינט העלייה — הצעה
לסדר-היום מס' 6255 מאת חבר הכנסת אברהם שוחט.
בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אכן אני מתייחס
להצעה שעלתה בדבר ביטול קבינט הקליטה במדינת ישראל.

במדינה אשר הגיעו אליה כ-199,751 עולים, ובשנת
1991 הגיעו 170,570 עולים — עלתה בחלל של מדינת ישראל
הצעה לבטל את קבינט הקליטה.

אילו עלתה ההצעה הזאת מצדם של חברי כנסת
מהאופוזיציה — גם כן הייתי חושב שמן הראוי היה שלא
למהר ולהציע הצעה כזאת. אילו הועלתה ההצעה עליידי
עיתונאים או אנשים שמלווים את תהליך הקליטה ומותחים
ביקורת על ביצועה של קליטת העלייה — אפשר היה אולי
להבין. אילו עלו הדברים מפיהם של ארגוני עולים או של
עולים חדשים אשר זה שנתיים לא מצאו עבודה, או אנשים
שמתה לחמם בעצם נשכר והם צריכים לחפש אוכל במקומות
כאלו או אחרים; או אילו זה עלה מצדם של עולים שגרים
שלוש-ארבע משפחות יחד — אולי אפשר היה להבין זאת.

אבל ההצעה התמורה בדבר ביטול קבינט הקליטה, הגוף
המרכזי, העליון, הממשלתי שעוסק בנושא קליטת העלייה, לא

20,000, 25,000 ו-30,000 עד 36,000 עולים שהגיעו בחודש שיא, בדצמבר 1990.

האחריות שלך איננה אחריות אישית, זו אחריות של כל הממשלה, אבל אתה בכל אופן השר האחראי. אני מבין את זעקתך. הרי אני רואה אותה בדיונים בוועדות הכנסת ובסיעות בשטח. אני הייתי אומר לממשלת ישראל, שעל קריאה כזאת של שר קליטה לפרק את הכלי העליון אשר משמש גורם מתאם וגורם מחליט, ממשלה צריכה ללכת. זה לא דבר קטן, זה כשל היסטורי. זה לא דבר פשוט, זה מצב שבו אנחנו יכולים להיות עדים לכך שמספר העולים מכריח המועצות ילך ויורד.

השנה יש לנו תחזית לקליטה. היא התחילה ב-250,000, וכישיבת הממשלה. כדי לחסוך כסף, הורידו אותה ל-200,000 נפש במשך שנת 1992.

רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אם כך יתנהלו הדברים עליי הממשלה, לפי הערכתי, למרות מה שקורה בבית-המועצות, למרות הלחץ שם, למרות היוקר, למרות חוסר האוכל, למרות הייאוש שמרגישים יהודים החיים בבית-המועצות, הם לא יגיעו הנגה. שכן המכתבים, הטלפונים והדיעות הם כאלה. והעיד על כך שר הקליטה בכבודו ובעצמו, שהעלייה תקטן ותלך, ייש לי ספק אם נגיע השנה, אם לא יהיו פתרונות, 100,000 עולים.

בשנת התקציב הקודמת, שהיתה שנה של תשעה חודשים, הניחו שיעזרו 225,000 עולים בתשעה חודשים, ובפועל הגיעו רק 130,000. כלומר כ-60% מהמספר שהונח בבסיס התקציב. וגם זה היה מספר מוקטן, שכן היו מי שאמרו, שבמשך השנה יגיעו 400,000 עולים. כלומר 300,000 במשך תשעה חודשים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כששמענו פרס היה שר האוצר, הוא אמר 40,000, והגענו ל-200,000.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היקר, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אני נשען על דבריו של שר הקליטה, חבר הממשלה, שמציע לפרק דבר שאינו קיים. הוא מרגיש באחריות ההיסטורית המוטלת על כתפיו, והוא אמר זאת בוועדת הכספים: אנא, הצילו אותי: אנא, עזרו לי. הוא פנה לעיתונות ולציבור ואמר: רבותי, כואב נפרק את הדבר היחיד שקיים ואשר איננו פועל — ועל כך הממשלה צריכה ללכת.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם שוחט. אני מזמין את שר הקליטה להשיב.

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הקבינט הוא השולחן הבין-משרדי הבכיר ביותר הן בנושא קליטת העלייה. אין ספק שחיוני הדבר שהקבינט ימשיך לטפל בסך בעיות העלייה והקליטה. יש הישגים חשובים שניתן לזקוף אותם לשולחן הקבינט, אולם אין לי ספק, שלו היתה השתתפות גבוהה יותר, תמידית יותר, של שרים בדיוני הקבינט, בקבלת ההחלטות ובהוצאות לפועל, אין ספק שרמת התיאום היתה גבוהה יותר, וממילא היו הוצאות ברוכות יותר.

כאשר אמרתי, שאם השרים ימשיכו לא להשתתף בישיבות הקבינט, אמליץ בפני יושב-ראש הקבינט להציע לבטל את הקבינט, רציתי להרעיד בצורה חריפה על כך שיש שרים שכמעט באופן קבוע, או אפילו באופן קבוע, אינם נוטלים חלק

שר הקליטה הופיע בוועדת הכספים ואמר לחברים מהאופוזיציה ומהקואליציה כאחת: רבותי, עזרו לי. משרד האוצר שוחק את הסל, הסל הולך ומתמעט. אנא מכם, חברי ועדת הכספים, דרך אגב, כך היה גם בשנה שעברה, כשסל הקליטה קוצץ ב-3,000 שקל, כמעט ב-20%, וכך היה גם השנה. כלומר, הוא יישאר עם הבעיה הזאת בלי יכולת להביא אותה לשולחן כלשהו, כי הרי אנחנו יודעים שבישיבות הממשלה לא יקדישו לכך אפילו חמש דקות בכל המהומה המתחוללת בנושאים הכבדים העומדים על הפרק.

שר הקליטה יישאר עם מחלוקת בין הסוכנות למשרד הקליטה, מחלוקת עמוקה בהרבה מאוד שטחים. וכאן היה שולחן משותף יחיד, שבו השתתפו גם הסוכנות וגם משרד הקליטה. הוא יישאר עם הטענות של שר הבינוי והשיכון כלפי שר התעשייה והמסחר וסגן ראש הממשלה, שלא נעשה דבר בעניין פתרונות תעסוקה. הוא יישאר עם מחלוקת בין שר הבינוי והשיכון לבין שר האוצר בנושא הבנייה. הוא יישאר למעשה בחלל, כאשר יש לו תפקיד אחראי, היסטורי הייתי אומר, אבל שום מערכת ממשלתית עליונה לא תשב ביחד ולא תכצע את הדברים.

וכאשר שר הקליטה מציע את הדבר הזה, הוא יודע כנראה מה הוא מציע. הוא יודע שהניסיונות לכנס את הקבינט — ורק לאחרונה שמענו, שבשלושת החודשים האחרונים היו כארבע ישיבות בלבד, וגם בהן היו חסרים שרים דומיננטיים וחשובים מאוד, בעיקר שר האוצר — שר הקליטה יודע שהוא הולך למערכת שלא יהיה לו בה שולחן משותף עם איש, ולמרות זאת הוא מציע לפרק את הקבינט. שהוא הגוף היחיד העוסק בתיאום נושא הקליטה.

רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אני אומר לכם, שקריאה מהסוג הזה היא בעצם הודאה קולוסלית של הממשלה בכישלון תהליך הקליטה. לא יכולה להיות הודאה חמורה יותר מאשר דרישתו של שר הקליטה לפרק את הקבינט.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
וחוסר התגובה על ההודאה.

אברהם שוחט (העבודה):

חוסר התגובה. התגובה היחידה על הודאתו היתה, שלא התקיימה ישיבה שהיתה צריכה להתקיים.

תארו לכם ששר הביטחון היה אומר לכנסת ישראל ולציבור בישראל: רבותי, אני מציע לפרק את ועדת השרים לענייני ביטחון, שכן הוועדה איננה מתפקדת. או ששר האוצר היה אומר: אני מציע לפרק את ועדת השרים לענייני כלכלה, ולא יכולות להתקבל החלטות בנושאי כלכלה.

במדינת ישראל, שבה מגיעים 400,000 עולים במשך שנתיים, ואולי זה אחד המעשים הציוניים החשובים ביותר, הגדולים ביותר, כאשר זאת ההתייחסות של השרים אל הקבינט, הרי שהדבר הוא בבחינת פשע לאומי בממדים היסטוריים, פשע לאומי שלא ייסלח.

שר הקליטה, ידידי הרב יצחק פרץ, תמיד בפגישות בוועדה אנחנו אומרים לך, שנתגלגלה לך זכות היסטורית, שאתה שר הקליטה לעת הזאת, אבל אני חושש שבסיכומי של דבר גם המחלוקת יוטלו על שכמך. החודש המספרים עדיין לא סופיים, כי אנחנו באמצעותו של חודש, אבל מספר העולים שגיע יהיה כנראה שלילי, בין 6,000 ל-7,000 עולים. כדבר הזה היה רק לפני 21 חודש. מאז ידענו חודשים שבהם באו

מאוד בפת לחם של העולים. אם אדוני צודק כמה שאמר, שעולים הולכים היום לחפש אוכל במקומות לא מכובדים, הרי בוודאי ובוודאי יש לזקוף זאת בראש ובראשונה לידידינו המכובדים בסוכנות. מופיע שם ראש מחלקת העלייה בפני כל סוללת — — —

שמעון שטרית (העבודה):

התפקיד של הסוכנות הוא להביא אותם לארץ. ממתי היא גם משלמת להם?

היו"ר ח' קופמן:

חשאל ותבדוק כמה הסוכנות גבתה במגבית המאוחדת. מאומה.

שמעון שטרית (העבודה):

מי הביא את מאות אלפי העולים שעליהם מדובר?

היו"ר ח' קופמן:

על סמך הלוואות שלקחו מבנקים.

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:

יהדות ארצות-הברית תורמת מחלבה ומדמה לסוכנות, כדי שהסוכנות תהיה שותפה אמיתית בכל נושא הקליטה, ומה שקורה הוא, שלמעשה מהנושאים החיוניים, הרגשים, הסוכנות מסתלקת. לעומת זאת, היא בונה מערכות כפולות של לשכות מידע, שהן מיותרות, בשעה שלמשרד הקליטה יש לשכות מידע. היא מקימה מחוזות לקליטה, מיותרים, בשעה שהמדינה כולה מלאה בלשכות ובסניפים ובמוקדים ובמחוזות של משרד הקליטה. מה היא עושה? היא יוצאת מהנושאים הרגשים והולכת להתעסק בנושאים — תסלחו לי שאני אומר זאת — שהמטרה שלהם היא פוליטית גרידא. אין שום מטרה לטובת העולים בכל הנושאים הללו.

שבח וייס (העבודה):

למשל?

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:

על זה באמת צריך להתריע.

אבל אני לא חוזר כי ממה שאמרתי, ידידי חבר הכנסת בייגה שוחט. מה שאמרתי בנושא קבינט העלייה שריר וקיים. אני בעד זה שהקבינט ימשיך לתפקד, ואני מציע לשבח את יושב-ראש הקבינט, ידידי השר שרון, שהוא מתמיד בהופעותיו ועושה כל מאמץ כדי שהקבינט יתפקד. כואב לי הדבר שלא כל השרים משתתפים. אני עוד רוצה לקוות שהקריאה שלי לא תהיה רק מחאה על התופעה, אלא גם זרו לכל השרים הללו ליטול חלק בישיבות הקבינט, לתאם עמדות, לפתור בעיות, כדי שבעזרת השם נצליח במשימה ההיסטורית הגדולה הזאת של קליטת אחינו הבאים אלינו לישראל.

אשר על כן הייתי מציע, עם כל הכבוד לידידי בייגה שוחט, להוריד את הנושא מסדר-היום.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

למה? להעביר — — —

היו"ר ח' קופמן:

הצעתו של חבר הכנסת ויינשטיין היא להעביר את הנושא לוועדה. נא לנמק, ובמהירות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת שוחט קורא למעשה תיגר על תפקודה של הממשלה ומדבר על כישלון קולוסלי בקליטת העלייה. אני מבקש לשער, מה היה קורה אילו שענינו לעצות

כדיוני הקבינט, וממילא הם גורמים להחלשתו של המוסד הגבוה הזה, שמטרתו לעמוד בשער ולהתמודד עם הבעיות הקשות של קליטת העלייה.

אני מקווה שהדברים שאמרתי יניבו פירות, יעודרו וימריצו את השרים שמיעטו, או לא השתתפו כלל בישיבות הקבינט, ליטול חלק פעיל בישיבות אלה.

אבל, בוודאי ובוודאי לא התכוונתי בדברי למסקנות הקיצוניות והחרפות של ידידי חבר הכנסת בייגה שוחט. לא התכוונתי בדברי לומר, שיש כאן הודאה בכישלון הממשלה בקליטת העלייה. יש הרבה הישגים גדולים וחשובים מאוד לממשלה זאת, למשרדים הייעודיים, בקליטת העלייה. כל נולול בהישג הגדול, שבתוך שנתיים קלטנו כ-400,000 עולים. כן ירכו, בעזרת השם, בשעה שבשנים עברו היתה המדינה קולטת מדי שנה כ-10,000 עולים, כ-12,000 עולים. הרי כמעט ללא הודעה מוקדמת עמדנו בפני נחשולים אדירים של עולים, וידידי חבר הכנסת בייגה שוחט בעצמו הזכיר, שבחודש דצמבר קלטנו לא 36,000 עולים, אלא 37,000 עולים, ולא היה פוצה פה ומצפצף. לא היה אחד שנשאר, חלילה, ללא קורת גג או ללא אולפן או ללא בית-ספר לילדים שלו או ללא קורסים בתעסוקה, וכן הלאה, הרשימה ארוכה מאוד.

אברהם שוחט (העבודה):

כמה עולים, אדוני מניח, יגיעו החודש?

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:

בחודש שעבר סכרתי שיגיעו, לפני התוצאות של השבועיים הראשונים, כ-7,000, ובסוף הגיעו 11,500. בערך. יש כלל: בסוף החודש, באופן קבוע, המספרים גדלים, לכן קשה לי להניח כמה יגיעו. יכול להיות שבסוף החודש העלייה תגבר, יכול להיות שלא. מכל מקום, נכון לשעה זו, צדקת, המספרים בחודש זה הם בירידה. אני רוצה לקוות שער תום החודש יהיה שינוי.

אבל אם יש להתריע כאן, פרט להתרעה שהתרעתי על חוסר השתתפות מסיבית של שרים, אני רוצה לחזור ולהתריע: דומני שהדבר הרגיש ביותר בקליטת העלייה אלו הם הצעדים הראשונים של העולה כשהוא מגיע לישראל, ולכן הדבר הנכון ביותר והחשוב ביותר הוא לשמר את עלותו של סל הקליטה. פגיעה בסל הקליטה היא באמת פגיעה חמורה מאוד מאוד בקליטת העלייה. ואני חוזר ומתריע: הסוכנות היהודית, לצערנו הרב, בחודשיים האחרונים למעשה קיבלה החלטה להסתלק לגמרי מתמיכה בסל הקליטה. אם בעבר היה סל הקליטה ממומן כ-50% על-ידי הממשלה וכ-50% על-ידי הסוכנות, הרי במשך הזמן הסוכנות הורידה את עלות ההשתתפות שלה והשתתפה רק כ-25%. בחודשיים האחרונים למעשה הסוכנות יצאה לגמרי מסל הקליטה בכך שהיא אמרה, שאפשר להשיג אותם סכומים על-ידי הלוואות. המציאות מארה, שהעולים לא לוקחים את ההלוואות הללו. מתי מספר בלבד לוקחים את ההלוואות של הסוכנות, שהיא הלוואה בנקאית רגילה, עם תנאים מאוד לא נוחים, עם ערבים, עם תנאים שעולים לא יכולים לעמוד בהם.

ידידי חבר הכנסת בייגה שוחט, אתה עזרת לי במאבק למען שמירתו של סל הקליטה, ואני זוכר לך את החסד הזה. כואב לי מאוד כאשר נציג הסוכנות מופיע, לפני יומיים, בטלוויזיה ומרכז את כל סוללת הפיתוחים בארץ, שומו שמים, להתריע על כך שהעובדה ששר היה חולה ולא יכול היה להופיע בקבינט העלייה היא שממוטטת את העלייה לישראל, וזאת שעה שהוא שותף למחרל החמור הזה, של פגיעה קשה

לדבר על כישלון קולוסלי, כש-400,000 איש הגיעו לכאן, וחלק גדול מהם עובדים ומקמים להם תעסוקה — —

אברהם שוחט (העבודה):

מה אתה מקשקש כל הזמן?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — הרי זה דבר שאיננו אמיתי, וצריך להסתייג ממנו הסתייגות מהותית. יש קשיים, יש בעיות, צריך להתגבר עליהם, אבל צריך לראות את האור הגדול במעשה הציוני הזה ובקליטה הטובה הזאת של העולים בחברה הישראלית על-ידי החברה הישראלית.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין. יש לפנינו הצעה אחת להסיר את הנושא מסדר-היום, והצעה שנייה להעביר את הנושא לוועדה. נא להצביע.

שבח וייס (העבודה):

כעד — זה ועדה?

היו"ר ח' קופמן:

כעד — זה ועדה, נגד — זה להסיר. זו הצבעה מס' 13.

ה צ ב ע

כעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 8

כעד ההצעה להסיר את

הנושא מסדר-היום — 7

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העלייה

והקליטה נתקבלה.

היו"ר ח' קופמן:

הנושא מועבר לוועדת העלייה והקליטה.

חבריו, שבאו בתחילת העלייה וקראו להנהיג מדיניות אחרת מזו שהממשלה נוהגת בה, ובמקום קליטה ישירה וקליטה על-ידי החברה — —

אברהם שוחט (העבודה):

מה אתה מדבר? עניין הקליטה הישירה הוחלט לפני שלוש שנים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — היינו הולכים ובונים מרכזי קליטה ולוקחים את העולים למקומות מסוימים, לערד ולדימונה ולתל-אביב ולחיפה, במקום המדיניות הזאת.

אברהם שוחט (העבודה):

אתה לא יודע על מה אתה מדבר, אתה לא דובר אמת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני יודע שיש בעיות קשות בתעסוקה ולקוח זמן להקים מפעלים, אבל מתעלים מכך שבשנה החולפת — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

ויינשטיין, מה ההצעה שלך?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — נקלטו 36,000 איש בתעשייה, ו-30,000 איש בבנייה, ועוד אלפים בשירותים. דהיינו 100,000 איש נקלטו בעבודה בשנה החולפת, לעומת 30,000 איש בשנה שלפני כן. זה מייצג אוכלוסייה של 300,000 איש. אנחנו צריכים לדעת שבחורף הזה לא נשארו עולים ללא קורת גג.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת ויינשטיין, אתה רוצה להתחרות עם שר הקליטה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אלה הישגים אדירים של הממשלה, ונא לא להתעלם מזה.

יט. הצעת חוק המצבות (שמות ותאריכים), התשנ"א — 1991*

(הצעת חבר הכנסת ש' שטרית)

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
האיכות מפצה על הכול.

שמעון שטרית (העבודה):
נכון.

אדוני היושב-ראש, החוק שלפנינו, שאותו אני מציע, בא לפתור בעיה אנושית בשעה שאנשים נמצאים ומתם מוטל לפנייהם והם צריכים לטפל בסידורי הקבורה. אם יש מלפניהם רצון שעל המצבה, נוסף על השם העברי והתאריך העברי, יבוא גם תאריך לועזי ושם לועזי, שלא יוכל משהו לבוא ולמנוע מהם את הדבר הזה.

אדוני היושב-ראש, למעשה, המצב המשפטי היום הוא כזה, שאם מסרבת חברה קדישא רישום של תאריך לועזי או שם לועזי, יש באפשרותו של האדם הנוגע בדבר לפנות לבתי-המשפט ולקבל פסק-דין ברור, שיחייב את החברה קדישא לרשום את השם הלועזי ואת התאריך הלועזי.

היו"ר ח' קופמן:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תת"פ"ח, הצעת חוק המצבות (שמות ותאריכים), התשנ"א — 1991, מאת חבר הכנסת שמעון שטרית, בבקשה.

שמעון שטרית (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר הדתות, אדוני שר הקליטה — —

אברהם רביץ (דגל התורה):
סגן שר השיכון.

שמעון שטרית (העבודה):
סגן שר השיכון, בבחלט.

דוד ליבאי (העבודה):

אולי תזכיר גם את חברי הכנסת? יש פה שניים-שלושה.

שמעון שטרית (העבודה):

וחברי הכנסת ליבאי, בן-מנחם, רובינשטיין, מצא, ואדוני היושב-ראש חבר הכנסת קופמן.

זאת אומרת, הצורך בחקיקה הזאת, אף שהראיתי שיש פסיקה האומרת בצורה ברורה מה הוא הדין: הצורך בחקיקה בא להסיר ספק מלכותיהם של אנשים, שלא יעשו כדבר הזה, משום שהוא פסול ופגום, ולא רק אינו כרין.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אם אפשר להעיר, ברשות היושב-ראש, בבתי-הקברות ביישוב בארץ-ישראל ובבתי-הקברות הצבאיים של הצבא הכריטי, באישור של רבנים אורתודוקסים, לא היתה שום בעיה עם שמות ותאריכים לועזיים, נוסף על העבריים.

היו"ר ח' קופמן:
זה היה כנראה מנהג ירושלים.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
לא, זה היה גם בתל-אביב.

שמעון שטרית (העבודה):

אני מאשר את מה שאתה אומר, פרופסור רובינשטיין. אני רק רוצה להוסיף, שהדבר גורם לכאב לב גדול, כשאתה רואה תמונה של מצבה שכתוב עליה "צחק קלינגהופר", ואחר כך אתה רואה מלים מחוקות. הדבר הזה באמת פוגע בתחושה של הצדק האנושי; איך דבר כזה יכול להתרחש. כל הפרשה דיווחה בהרחבה בעיתונות, בעיתון "מעריב" מאפריל 1991, וכמאי 1991 צולמה ידיעה נוספת, שמחקר את השם קלינגהופר בלעז.

אני רוצה לומר דבר אחד: אני איש שמכבד את המסורת היהודית. יש לי כל הכבוד לה, גם משום שאני צמחתי במשפחה דתית. טרחתי לבדוק מה אומרת ההלכה בנושא הזה. ובכן, אני יכול לומר לכם, שהרב מרדכי אליהו, הראשון לציון, כפוף לשני תיקונים. סבור שההלכה היהודית מאפשרת רישום לועזי על מצבות, כאשר זה בא נוסף לעברית. מצאתי גם ב"ביע אומר" של הרב עובדיה יוסף, חלק ג', שלוש פסיקות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
תקרא לנו אותן, אנחנו רוצים לשמוע.

שמעון שטרית (העבודה):
למען הקיצור רק אזכיר שלוש פסיקות: גם בסימן ט, גם בסימן ט(ג) וגם בסימן ט (השלמות), בעמודים קל"ז, קל"ח וקל"ח. שם הוא פוסק בצורה ברורה, שאין איסור בספירת התאריך הלוועזי, משום "ושם אלוקים אחרים לא תזכירו", וגם שאין בכך משום "ובחוקותיהם לא תלכו". כך הוא פסק.

אלי דיין (העבודה):
כפי שמקובל היום.

שמעון שטרית (העבודה):
כמו שאמר חבר הכנסת פרופסור רובינשטיין, דבר מקובל ונפוץ הוא שיש רישום של תאריך כללי וגם רישום של שמות בלועזית.

לכן, לסיום, החקיקה שלנו איננה סותרת את ההלכה. היא מקובלת על דעת פוסקים גדולים בתורה, והיא באה לפתור עניין אנושי, כדי למנוע מצב שאנשים יכפו ממנהגיהם המחמירים איסור מחמיר, שאיננו הדרך היחידה האפשרית.

לכן אני מציע לבית לאשר את הצעת החוק, בכפוף לכן שאני מסכים לחיזוקים שהרב מרדכי אליהו העיר לגביהם, ואני מציע שהנושא הזה יועבר לוועדה ששר הדתות פרופסור שאקי יציע.

היו"ר ח' קופמן:

חודה רבה לחבר הכנסת שטרית. אני מזמין את שר הדתות להשיב.

פסק-דין בעניין זה ניתן לפני הרבה שנים, ב-1971.
פסק-הדין גרעון נגד חברה קדישא. לא מומן היו עוד שני פסק-דין, אחד בגין של אב שכול, יוסי גינוס, שפנה לבית-המשפט הגבוה לצדק משום שבמצבה הצבאית סירבו להוסיף תאריך לועזי, ובית-המשפט הגבוה לצדק ציווה להוסיף. היה מקרה נוסף בירושלים, בפרשת קסטנבאום, כשסירבו לרשום את התאריך הלוועזי והשם הלוועזי, ובית-המשפט המחוזי בירושלים, מפי הנשיא זיילר, פסק בעניין. אני לא אאריך בציטוטים, רציתי רק להזכיר את פסק-הדין.

אם כן, הצעת חוק זו, יותר משהיא באה לשנות את החוק הקיים, היא באה להבהיר אותו ולהסיר כל ספק, כדי למנוע התדיינות. כי מה אנחנו עושים היום בהעדר חקיקה? בעצם כופים על אנשים, דווקא שעה שהם נמצאים במצוקה, להיאבק ברושיות שמסרבות להם.

דוד ליבאי (העבודה):

ומה נוסח ההצעה שלך, פרופסור שטרית?

שמעון שטרית (העבודה):

נוסח ההצעה שלי אומר, שאם אדם הכיע את רצונו לפני מותו, ובהעדר הבעת דעתו — הירוש שלו, אפשר לציין על המצבה שלו, בנוסף לעברית — — —

השר לקליטת העלייה י"ח פרץ:
בנוסף.

שמעון שטרית (העבודה):

כרגע מופיע "במקום", ואני תיכף אדווח על ההתפתחויות אחרי הגשת הצעת החוק, ועכשיו זה יופיע "בנוסף". אני קיימתי סדרת מגעים, וגם בדקתי, ותיכף אגיד מה אומרת ההלכה.

דוד ליבאי (העבודה):

כלומר, היום אתה מציע שנוסף על התאריך העברי יצוין גם תאריך לועזי.

שמעון שטרית (העבודה):

היום, נוסף על התאריך והשם העברי, יופיע גם תאריך כללי וגם השם בלועזית.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת שטרית, ומה לגבי תאריך הלידה? יהיה גם ציון של תאריך הלידה הלוועזי?

שמעון שטרית (העבודה):

כן, יהיה אפשר לציין גם תאריך לידה וגם תאריך פטירה.

על כל פנים, מה שאני בא לומר הוא, שאף שלכאורה הפסיקה ברורה, בכל אופן היו מקרים של מחיקת שמות, רחמנא ליציל, תוך כיוזי המת. ומקרה זה אירע לא פחות ולא יותר אלא על המצבה של מורי ורבי, עליו השלום, פרופסור הנס יצחק קלינגהופר, שגם היה חבר בבית הזה 12 שנים תמימות. ואחרי שרשמו את שמו, ואחרי מאבק גדול שניהלנו, גם פרופסור יצחק זמיר וגם עבדכם הנאמן, בכל זאת חברה קדישא הורתה לקבלן המצבות למחוק, ומחקו את השם.

דוד ליבאי (העבודה):
בלועזית?

שמעון שטרית (העבודה):
בלועזית.

אומרת, רטרואקטיביות של החוק. בדרך כלל החוק אינו רטרואקטיבי. אין שום סיבה שבעולם שחוק זה יהיה רטרואקטיבי. מעטים עד להדהים החוקים שהם רטרואקטיביים. הדברים ידועים ואין צורך להאריך בזה. אין כל הצדקה לכך, ולכן אני חושב שסעיף זה אינו במקומו ואין לקבל אותו.

כמובן נראה לי שהסעיף של העונשין אינו במקומו. אין פה עניין להעניש חברה או בני־אדם כשמדובר במחלוקת שנקרא לה: אידיאולוגית, הלכתית. נכון, פוסק גדול כמו הרב עובדיה יוסף קבע זאת, כבוד הראשון לציון, הרב אליהו, גם הוא קבע זאת, אבל יש כנראה מי שחושב אחרת.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
מסכימים. תודה רבה.

דוד ליבאי (העבודה):
זה לא יפה.

השר לענייני דתות א"ח שאקי:
ולכן מן הראוי שהסעיף של העונשין יבוטל.

ואחרון — שר הממונה על ביצוע חוק זה. שמתי לב לכך, ידידי חבר הכנסת פרופסור שטרית, רק בעיון האחרון. הרי כל עניין החברות־קדישא: הרשיון, הביקורת, הפיקוח — הוא בידי משרד הדתות. אין כל מקום דווקא בסוגיה ספציפית זו — לבדוק אם יש לועזית, אם מותר היה לשים לועזית וכו' — לחת את הסמכות דווקא למשרד המשפטים. בכל הידידות שיש לי לשר המשפטים, אני חושב שזה עניין למשרד הדתות לעסוק בו.

בהסתייגויות הללו אני מסכים לכך שהעניין יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ח' קופמן:
תודה רבה לשר הדתות. אני מעמיד את העניין להצבעה.

עובדיה עלי (הליכוד):
מה הצעת השר?

השר לענייני דתות א"ח שאקי:
הצעתי להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ח' קופמן:
הצעת השר היא להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה. זו הצבעה מס' 14.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת	
החוק לדין מוקדם בוועדה	— 17
נגד	— אין
נמנעים	— אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המצבות (שמות ותאריכים), התשנ"א — 1991, לדין מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ח' קופמן:
ברוב של 17, בלא מתנגדים ובלא נמנעים, עוברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנתה לקריאה ראשונה.

השר לענייני דתות א"ח שאקי:

כבוד היושב־ראש, ידידי השר פרץ, חברי כנסת נכבדים, השאלה שאלה נכבדה. היא העסיקה פוסקים גדולים. בית־המשפט העליון לישראל עסק בה פוסק ברורות, אבל מובן שהשאלה היא מה אומרת בעניין זה ההלכה. אכן דברים שציטט כאן ידידי חבר הכנסת פרופסור שטרית מדויקים. הרב אליהו כותב לפרופסור שטרית כתשובה על אותה שאלה — וזה מדויק, כי גם בשיחה בעל־פה הוא אישר לי את הדברים — שאין לו התנגדות לקבלת החוק בהסתייגויות שאני עצמי הבאתי בפניו, ולשמחתי גם חבר הכנסת פרופסור שטרית מקבל אותן.

הרב עובדיה יוסף, פוסק גדול ביותר, בחלק יורה דעה, סימן ט, ב"יביב אומר", אומר את הדברים ששמענו פה, אבל מי שמעין בחשובה באריכות רואה — וזה היה מופלא לגלות — שהוא מביא סדרה של פוסקים ידועים, למשל "שפתי כהן", מגדולי הפוסקים, למשל הגאון איגר, למשל הגאון חת"ס סופר, שכולם השתמשו בתאריכים לועזיים. נקודת המוצא של הרב עובדיה יוסף בעניין זה היא, שאין לראות בתאריך הלועזי תאריך הקשור בהכרח עם לידתו של ישו, אבל הוא מציין, שגם אילו זו היתה ההשקפה, אין זה מונע, כי אין בזה משום ביטוי לאמונה בדת אחרת כלשהי, חלילה. זה עניין של מנהג אורחי, שהשתרש בעולם המסחר בתקופה המודרנית, ואין הוא רואה כל סיבה למנוע זאת.

למעשה בדקתי ומצאתי, שכל החברות־קדישא הספרדיות בירושלים מעולם לא הציבו קשיים בסוגיה זו, ואכן ההגבלות או ההסתייגויות היחידות שאני מצאתי להסתייג, ולשמחתי גם הרב אליהו — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
תודה.

השר לענייני דתות א"ח שאקי:
על מה?

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
על הדברים שאתה אומר.

השר לענייני דתות א"ח שאקי:

אני אומר שיש כמה דברים בהצעה הראויים לחיזוק, ולשמחתי כבר הודיע חבר הכנסת פרופסור שטרית שהוא מקבל אותם. ראשית, צריך לציין שזה נוסף לעברית. לא יעלה על הדעת שבישראל, בבתי־עלמין יהודיים, לא תימצא הלשון העברית על מצבות של אדם. כל הרעיון הוא לכבד רצונו של אדם, רצונו שלו עצמו או רצון בני משפחתו, אבל אנחנו במדינה יהודית, אנחנו בבית־עלמין יהודי, ולכן לא יעלה על הדעת שהאותיות העבריות והתאריך העברי לא יהיו שם. צריך לציין: נוסף על כך, וכל חברה קדישא טבעי שתדרוש שקודם כול יהיו גם השם העברי והתאריך העברי.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
כל הכבוד לך, אדוני השר.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אני מבקש ממך לא להפרע. זאת הפרעה. כשצ'רלי כבר נותן קומפלימנטים זאת הפרעה.

השר לענייני דתות א"ח שאקי:

הדבר השני: סעיף 5 בהצעת החוק קובע, כי הוראות חוק זה יחולו גם על מצבות שהוקמו לפני קבלת חוק זה, וזאת

כ. הצעת חוק קצבאות מינימום, התשנ"א — 1991*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' קופמן:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תת"כ, הצעת חוק קצבאות מינימום, התשנ"א — 1991, מאת חברי הכנסת בנימין בן-אליעזר ואליהו בן-מנחם. ינמק חבר הכנסת אלי בן-מנחם. בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

רבותי, בראשית דברי אני רוצה להודות גם לחבר הכנסת בן-אליעזר, שהוא שותף אתי בחוק הזה, ולצערי הוא נעדר היום מסיבות משפחתיות.

הצעת החוק שלי באה להציע תיקון חשוב מאוד בחוק הקצבאות. תיקון שיביא למצב, שאם החוק יתקבל, 100,000 תושבים במדינת ישראל החיים מתחת לקו העוני יעלו מעל לקו העוני. נוסף על שיפור שיטת העדכון, התיקון כולל שיפור מינימום לקצבה, דבר שיביא בסך הכול לחיזוק מערכת התמך.

ולמה אני מתכוון? היום הנתונים של דוח הביטוח הלאומי מארים, שכמעט כל ילד שלישי במדינת ישראל חי מתחת לקו העוני. יש קשישים רבים הרעבים ללחם. גם אם יעדנו וגם אם השכר הממוצע ירד — וקורה לפעמים אצלנו במדינה שהשכר הממוצע יורד — חוק זה יביא לכך שלא יהיה מצב שיורידו לאותו קשיש 10 או 15 שקלים, כאשר אותם 15 שקלים הם הרבה מאוד כסף לקשיש. אולי פה הסכום הזה לא משחק, אבל לגבי אותו קשיש, אצל אותה אלמנה מסכנה, התיקון הזה יוסיף להם ביטחון.

אמרתי ואני מדגיש שוב, ש-100,000 איש החיים היום מתחת לקו העוני יעלו מעל לקו העוני. זה יעלה למדינת ישראל כ-10 מיליון דולר, אבל ממשלת ישראל אמרה רק לפני כמה ימים, שהיא מחפשת דרכים למנוע את העוני, להקטין פערים בחברה הישראלית. החוק הזה בא לתקן מצב מסוים, דבר שיעזור הרבה מאוד לאלמנות, ליתומים, לילדים החיים מתחת לקו העוני ולאותם קשישים רעבים.

אלי דיין (העבודה):

הממשלה תומכת בהצעת החוק הזאת?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לצערי, אני מעריך שכרגיל הממשלה לא תתמוך בחוק, אף שהחוק הזה הוא חוק חשוב ביותר.

שמעון שטרית (העבודה):

אנחנו נתמוך.

אלי דיין (העבודה):

בושה וחורפה.

היו"ר ח' קופמן:

חברי הכנסת, הבמה היא שלו. חבר הכנסת דיין, הבמה היא שלו, תן לו להעלות את הנושא שלו.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

רבותי, החוק הזה בא לתקן את הקצבאות כך שנקודת זיכוי תהיה 5% יותר מאשר כיום. דבר זה יוסיף לאלמנה עם שני ילדים 100 שקל בחודש.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אליהו בן-מנחם (העבודה):

דבר זה ייתן לקשיש עוד 50 שקל בחודש, אבל 50 שקל לקשיש ו-100 שקל לאלמנה הם בסך הכול הרבה מאוד כסף. והדבר המרכזי הוא — אני מדגיש זאת שוב — 100,000 איש פחות מתחת לקו העוני, מתוכם 30,000 — 40,000 ילדים קטנים רעבים ללחם. אני מעריך, שאם הממשלה לא תתנגד לחוק הזה — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

אנחנו לא נתנגד להצעת החוק שלך, למה אתה חושב שאנחנו נתנגד?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מאה אחוז, אני שמח מאוד. לכן גם ביקשתי ממך — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, ממך אישית ביקשתי להישאר, מפני שאני יודע את הרגישות שלך לנושאים החברתיים.

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת ריבלין, מדוע אתה מפריע לו? תגיד שאתה מסכים ותצביע.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אנא ממך.

היום התפרסמו הנתונים: 537,000 איש, לפי הנתונים של 1990. ב-1991, יחד עם העולים החדשים, אני מעריך שיש כ-750,000 איש החיים מתחת לקו העוני. 750,000 איש בשכונות מצוקה, באזורי פיתוח — זה לא כל ילד רביעי, זה כל ילד שני שחי מתחת לקו העוני.

החוק הזה הוא חוק סוציאלי ממדרגה ראשונה. העובדים במערכות הסוציאליות ובביטוח הלאומי באו אל הנציגים שלהם בממשלה עם הצעות לתיקון החוק, לצערי, השרים והשר הנוגע בדבר התנגדו לתיקונים החשובים האלה. אני חוזר ומדגיש, שזה חוק חשוב, חוק סוציאלי, פחות עניינים במדינת ישראל, יותר שוויון, יותר צדק לאלמנה, ליתום וליתומה, לקשיש. חשוב שכולנו נתמוך ונעביר את החוק הזה, שלא יעלה הרבה כסף למדינת ישראל, ואז אני מעריך שנעשה הרבה יותר צדק. הלוואי שבעקבות החוק הזה יבואו עוד חוקים דומים. באמצעות החוק נמנע עיוותים ופגיעה בשכבות החלשות. תודה רבה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי בן-מנחם. אני מזמין את סגן השר לענייני הביטוח הלאומי, חבר הכנסת שמואל הלפרט, להשיב על הצעת החוק. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אין לי ספק שסגן השר תומך בחוק הזה. הוא זול מאוד, גרושים.

סגן שר העבודה והרווחה (לנושאי הביטוח הלאומי) ש'
הלפרט:

כפי שציינתי, יש הבדל קטן בין הסכום שבו נקב חבר הכנסת בן-מנחם, כשאמר שזה יסתכם בכ-10 מיליון שקל, ובין הערכת הביטוח הלאומי, המצביעה על כ-380 מיליון שקל; הבדל קטן.

אלי דיין (העבודה):
אתם חלשים מאוד בחשבון.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
אשכך אתך ואוכיח לך.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אם יתברר שזה למעלה מ-10 מיליון שקל, כפי שטוען חבר הכנסת בן-מנחם, נסיר את זה מעל סדר-היום — — —

סגן שר העבודה והרווחה (לנושאי הביטוח הלאומי) ש'
הלפרט:

אין ספק כי הגדלת סכומי הקצבאות תעלה את רמת ההכנסה של האוכלוסייה החלשה. עם זאת יש לזכור, כי הגדלת קצבאות הבטחת הכנסה תשמש תמריץ שלילי לעבודה, בעיקר לגבי מי ששכרם בגובה שכר המינימום או קרוב לסכום זה.

בהתחשב בכך שהתיקון העיקרי והחשוב המוצע בהצעת חוק זו כבר אושר, אני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. תודה.

היו"ר ח' קופמן:
תודה רבה. אני מעמיד את הצעת החוק להצבעה. מי בעד?
מי נגד? זו הצבעה מס' 15.

ה צ ב ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 13

בעד ההצעה להסיר את

הצעת החוק מסדר-היום — 5

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק קצבאות

מינימום, התשנ"א—1991, לדיון מוקדם

בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ח' קופמן:
13 בעד, חמישה נגד, נמנע אחד. הצעת החוק תועבר לוועדת הכספים.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בטעות לחצתי על הכפתורים שבמקום מושבו של חבר הכנסת יצחק נבון, ואני מבקש להחליף ברישום את שמו בשמי.

היו"ר ח' קופמן:
אנחנו נעביר את העניין הזה לוועדת האתיקה, חבר הכנסת רמון.

היו"ר ח' קופמן:

מציאה, מציאה ממש.

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר העבודה והרווחה (לנושאי הביטוח הלאומי) ש'
הלפרט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק קצבאות מינימום, התשנ"א—1991, של חברי הכנסת בנימין בן-אליעזר ואליהו בן-מנחם כוללת הצעות לתיקון חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח—1968, ולתיקון חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א—1980.

שלושה תיקונים עיקריים כלולים בהצעת החוק, ואלה הם:

התיקון הראשון: תיקון הגדרת השכר הממוצע שבחוק הביטוח הלאומי. תיקון זהה לזה המוצע כאן נתקבל רק לאחרונה בכנסת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

התיקון השני: תשלום הפרשים שנתיים לקצבאות הזיקנה, לאחר פרסום נתוני השכר על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לחודש מרס של כל שנה, באופן שהקצבה הממוצעת על פני השנה תהיה בגובה של 15% מהשכר הממוצע המדור.

נוסף על כך נאמר בהצעת החוק, כי קצבת הזיקנה לא תפחת אף אם נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה יצביעו על ירידה בשכר הממוצע.

חברי הכנסת, כאמור, קיבלנו אך לאחרונה תיקון להגדרת השכר הממוצע בחוק הביטוח הלאומי. זה היה לפני שבועיים. התיקון שהתקבל נועד לשפר את השיטה שהיתה קיימת בחוק לשמירת ערכן של קצבאות המוסד לביטוח לאומי, במטרה לשמור על ערכן ביחס לשכר הממוצע במשק. לפי הערכות המוסד לביטוח לאומי תגיע קצבת הזיקנה, בעקבות התיקון שהתקבל, ל-15.6% מהשכר הממוצע במשק במהלך השנה הבאה, זאת בהתבסס על נתוני השנים האחרונות.

התיקון השלישי: הגדלת סכומי הקצבאות המשתלמות לפי חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א—1980. לפי הערכות המוסד לביטוח לאומי יידרשו כ-380 מיליון ש"ח לשנה למימון תיקון זה לחוק. אין ספק — — —

היו"ר ח' קופמן:

הווג דיין-ביטון, אתם לא מאזינים, לא מקשיבים, אבל מפריעים.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו מתווכחים על החוק הזה.

היו"ר ח' קופמן:

אתה בכלל לא שומע את הנתונים של סגן השר, אז אין אתה יכול להתווכח? אני מבקש שאת הידענות המופלגת תפגיני לאחר הדברים שלו.

כא. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

החלטה בדבר תיקוני טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1992;

מסקנות ועדת הכלכלה בנושא "הפקעת אדמות ערבים כמדיניות ממשלתית"; ומסקנות ועדת הכלכלה בנושאים "מכירת קרקעות במושבות", "מכירת אדמות בסגירה (אילנייה)", "אדמות לאום מעובדות בידי ערבים מהשטחים".

תודה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה.

היו"ר ח' קופמן:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת —

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק לעידוד המגזר העסקי (קליטת עובדים) (הוראת שעה) (תיקון).
התשנ"ב — 1992;

כב. הצעות לסדר-היום

פיגוע דמים במתיישבי יהודה ושומרון

המשלחת הפלשתינית, המתנים את השלום בסילוק ובחיסול יישובים ביהודה ובשומרון, יש להם קשר ישיר לטרור ולפיגוע מאמש. הפה הפלשתיני, התובע חיסול ההתיישבות היהודית, הוא הפה המתיר ליד הפלשתינית להפעיל טרור ורצח.

על כולנו חובה אחת, להגן על המתיישבים הן בגופנו, באמצעות כוחות הביטחון, והן בלשוננו. ואל תהיה כאן, גם בכנסת ישראל, הלשון המופקרת והמפקירה: המפקירה את המתיישבים ואת חלוצי יהודה ושומרון.

המתיישבים אינם זקוקים למלות ניחומים מפי כל אלה כאן בשמאל הנוהגים להסית נגדם בחיי היומיום ולהשמיע שעה שעה מלות הסתה נגד ההתיישבות והמתיישבים ביהודה ובשומרון. דברי הניחומים שלכם, אנשי השמאל, גם אם אין בהם צביעות, הם מתקבלים ונשמעים צבועים. נוכח עמדתכם בהשפלת המתיישבים היהודים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה ובהצגתם כנצלנים אל מול מצוקתן החברתית של שכבות הנתונות במצוקה, נוכח פעילותכם זו בהסתת יהודים כנגד יהודים, אתם מתבקשים שלא להשתתף בצערן של המשפחות הנפגעות.

אל מול הגושפנקה האידיאולוגית שאתם מספקים לארגוני הטרור, אל תחפלאו שיש הרואים בכם משתפי פעולה עם אויבי ישראל הערבים. על מה צעקתכם, אם אף בשבוע זה לא הפסקתם מההסתה נגד יישוב יהודה ושומרון?

למקהלת המסתים במתיישבי יהודה ושומרון הצטרף השבוע, לצערי הרב, גם חבר הכנסת יצחק רבין. ניתן להפנות אליו כיום את ברכת: ברוך בואך והצטרפותך למועדונם של חברי הכנסת רמון, שריר וצוקר, ואפילו חבר הכנסת ביילין — שמהיום אפשר לראותו אף כחביבו של חבר הכנסת רבין. ולא רק כחביבו של יושב-ראש האופוזיציה פרס.

את יהודה, שומרון וחבל-עזה, אדוני היושב-ראש, נמשיך לפתח ולבנות. זו רשת הביטחון של ארץ-ישראל, של מדינת ישראל. ואילו רשת הביטחון שמציע לנו השמאל, בראשות חבר הכנסת יוסי שריר, רשת ביטחון זו אנו דוחים, כי זו רשת מלכוד ומלכודת. כל כולה רק תביא לאי-ביטחון מוחלט. את הביטחון בארץ-ישראל תשליט ממשלת ישראל, בלי עצותיכם. את החוק והסדר נשליט, והוא ישלט בארץ הזאת, ומתיישביה כולם יהיו שותפים לחוק וסדר זה. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' קופמן:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 6454, 6455, 6456, 6457 ו-6459, בנושא: פיגוע דמים במתיישבי יהודה ושומרון. אני מזמין את חבר הכנסת יהושע מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שפיכות הדמים הנוספת אמש, בהתקפה על יהודים, נשים וילדים, ברצח הכיתה על כביש רמאללה, בתוככי ארץ-ישראל — שפיכות הדמים חייבת להיפסק. שפיכות הדמים של אתמול היא פיגוע טרור נוסף שבוצע על-ידי פלשתינים ערבים כהמשך לרצונם לסלקנו מן הארץ.

נא לשים לב, אדוני היושב-ראש, כי פיגועי הטרור ושפיכת דם של יהודים נעשים בה בעת, באותה שעה ובאותו זמן שאנו מנהלים שיחות לשלום עם הפלשתינים.

לא פרובוקציה מצדנו, חס וחלילה, אלא היפוכו של דבר: הושטת ידיים; לא הקנטה על-ידי מתיישבים שכנים, אלא נסיעה שלוה על אם הדרך, בכביש ראשי, של ילדים, נשים, אבות ואמהות; לא התנכרות מצד ישראל, אלא מאמץ לקיום שיחות שלום. ומנגד, הטרור הערבי לא פוסק לשפוך דם יהודים. טרור זה חייב להיפסק. חיי יהודים בארץ-ישראל אינם הפקר.

חובה להפסיק את המשחק התלת-פרצופי של הפלשתינים: תלת-פרצופי. ביד האחת, אל מול המצלמות, עלי זית. ביד האחרת — דיכורי סרק על שלום, שם בושינגטון. תוך תנאי מאמש להרחקת יהודים מארץ-ישראל, מיהודה ושומרון. וכיד האחרת, זו השלישית — טרור מאיים ושוף. דם. בין משחק פרצופים משולש זה מתקיים שיתוף פעולה מוחלט. אין בכך ספק. ואל יאמרו ויספרו לנו כי מדובר בביכול רק בארגוני טרור קיצוניים, הרוצים לשים קץ לשלום. הדי המחזיקה בעלי זית, והיד האחרת, זו השופכת דם, והפה המדבר על שלום — חד הם, והם מתואמים ביניהם. ידו של ארגון המרצחים אשף בכל השלושה, ועל כן יש לשים קץ קודם כול וראשית כול לשפיכות הדמים; ועם זאת, יש להבהיר הבהר היטב לאותם דוברים פלשתינים בארצות-הברית, כי בעמדותיהם הם כורתים את ענף השלום ומובילים עצמם שוב בדרך הטרגרדיה הפלשתינית.

אדוני היושב-ראש, הדברים הנשמעים ממש בשעות אלו, לפני שעות אחדות, שם בושינגטון, מפי ראשי ודוברי

מכפר לכפר ומבית לבית וירכזו את כלי הנשק והאמל"ח —
אמצעי לחימה — שמצויים שם בהיקף של אלפים — — —
אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
הם נסתרים, הם בסליקים. מה אתה חושב, שהם שמים
אותם בסלון?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
כן, אני יודע. ואני גם יודע מה שהשב"כ יודע, אבל אל
תפריע לי.

חגי מירום (העבודה):
לא רק הם למדו מדור הפלמ"ח.

היו"ר ש' וייס:
אתה מעלה על דעתך שהשב"כ יודע על דבר כלשהו ולא
מזהה אותו? אני שואל בעקבות ההערה שלו.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
לא. השב"כ יודע היטב מי הם ראשי הקבוצות האלה, מי
הם הכוחות המובילים בפעולות טרור.

היו"ר ש' וייס:
והוא לא עוצר אותם?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אותם 12 איש שלגביהם נקבע צו גירוש הם בסך הכול
קצה קרחון.

היו"ר ש' וייס:
אני מסכים.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אם תאמר שצריך לגרש את כולם, אני מבין אותך.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת פורז, אני מאריך את זמנו בשתי דקות כי
הפרענו לו, אבל לא צריך להפריז.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני סבור שמי שאיננו רוצה בטרנספר כולל צריך לנקוט
ובהיקף נאות את עונש הגירוש, אבל לא רק על גירוש אני
מדבר.

אני רוצה שיעמדו שר הביטחון והרמטכ"ל ויאמרו: האם
אני אפסד אחרת? האם זה הנתון, זו המציאות וכך נגזר
להמשיך מרי שבוע בשבוע, ללוות קורבנות שבנס הם פצועים,
ואפשר שעליהם צריכים עוד לומר קדיש לאחר קבורתם? או
שאפשר אחרת ויש מגבלות מדיניות, כפי שאומרים לי, אם יש
מגבלות מדיניות, אני אומר: בנושא ביטחון, אין פשרות. וסביב
זה צריך להיות הבית מאוחד מימין ומשמאל.

חגי מירום (העבודה):
הם אומרים שזו בעיה מדינית.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
כן לא ניתן להמשיך, וכל אחד מאלה המדברים כאן ישאל
את עצמו את השאלה שאני שאלתי את ראשי מערכת הביטחון:
אימתי, לטעמי, תימלא הסאה שבה הוא יאמר שמכאן ואילך יש
צורך בקו אחר ובמדיניות אחרת. ואם הוא יגיע למסקנה, שיש
סאה שכשהיא נבלאת, אני אומר את זה לסגן שר הביטחון,
אומרים: כאן צריך לנקוט מדיניות ביטחון אחרת, שיאמר
לעצמו גם: אבל לא כדאי להגיע לשלב הזה, שבו ייגבה מחיר
הדמים הזה, שיחייב את הצעד הזה. יפה שעה אחת קודם.
תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת יהושע מצא. אנחנו עוברים
לדובר הבא באותו נושא. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת חנן
פורת, בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כתב "קול
ישראל", שדיווח על הפיגוע ועל תגובתם של המתיישבים,
אמר: ושוב חזר ריטואל — פוגעים, מפגינים, זועקים. לי יש
הרגשה שאנחנו, חברי הכנסת, שותפים גם כן לריטואל הזה.
אחרי כל פיגוע באים ואומרים מלים, מלים, מלים.

מר מאור. אבל אני לפחות עייפתי ממלים. עייפתי גם
מהאמירה הזאת, שאני כל-כולי מזדהה אתה, אבל אני מרגיש
שגם היא הפכה להיות חלק מן הריטואל — האזהרה לראש
הממשלה, לשר הביטחון, שלא יוכלו לומר "דינו לא שפכו את
הדם הזה ועיינו לא ראו", אם הם אינם עושים את כל אשר לאל
ידם כדי שהפיגועים לא יישנו.

יום יום נורות יריות. כנס הפיגועים בנפש אחת
לשבוע-שבועיים, הפציעות אחת לשבוע. שאלתי אותם,
שאלתי גם היום בפגישה אישית: מתי תגיע השעה, מה יהיה
הסף שממנו ואילך יאמרו "כך אני אפסד עוד"? מהי מנת הדם
הנדרשת כדי שתגיע השעה שבה יאמר — אם לאנשים יש
יכולת לומר — יש צורך בשינוי יסודי של מדיניות הביטחון?
כשיהרגו, חלילה, 30 נשים, ילדים וגברים? כשאנשים יאבדו
את חייהם באוטובוס שהידרדר לתהום? והלאו הדבר הזה
אפשרי מחר, מחרתיים ובעוד שלושה ימים. אל אפתח פה
לשטן, אבל הפה פתוח. ולא צריך להיות חכם גדול כדי לראות
את הנולד, אתה מצרף אחת ועוד אחת.

בני, המשרתים ביחידה נבחרת ומצויים כיום באזורים
אלה, מספרים לי על העדרות שיש בידם לגבי כפר פלוגי וכפר
פלמוני וכפר אלמוני, על היקף גדול של נשק חם בהם; אזורים
שלמים שאליהם, להוציא כניסה מיוחדת ומתואמת עם
נגמ"שים ועם כוחות, צה"ל איננו נכנס. מאחזים, יישובים,
ובתוכם הולכת ונרקמת בפועל מדינה פלשתינית.

אילו סברתי שזו המציאות ואין מה לעשות כנגדה, אלא
איכשהו לנסות לכבות את הדלקה, הייתי מחריש, הייתי אומר
לחברי: נשכו שפתותיכם, עצרו את כאככם בלככם, ואנחנו
נמשיך כמו בימים של המדינה שברך, כמו בימים של
מאורעות תרצ"ו ותרצ"ח ותרפ"ט, ולא נעזוב את ארץ-ישראל.
אבל התסכול כל כך נורא, מפני שאתה יודע שיכול להיות
אחרת.

בחצי פה ולעמים כפה מלא, בפגישות אישיות אומרים
לך: נכון, השיקול המונע הפעלת אמצעים כאלה ואחרים הוא
ביסודו שיקול מדיני. וזו השאלה העומדת היום על הפרק
לדין: האם יכולים להיות שיקולים מדיניים שבעטיים אינך
נוהג במלחמה כמו במלחמה — והיום הכול מודים שזו
מלחמה. חלפו הימים שדיברו בהם על אבנים שפוגעות, נוגעות
ולא נוגעות, ועל אמצעי מחאה בלתי קונבנציונליים. היום זה
טרור פוגע, רוצח ושופך דמים.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אילו אמצעים אתה מציע שינקטו, גירוש, טרנספר?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני העליתי בפני שר הביטחון ובפני ראש הממשלה את
התביעה למבצע מקיף, שבו יוטל עוצר על כל רחבי יהודה
ושומרון ובמסגרתו יוטלו למערכה כוחות גדולים שיעברו

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת חנן פורת על הצעתו. אני מזמין אל הדוכן את חבר הכנסת חגי מירום להביא הצעה לסדר-היום באותו נושא. אחריו — חבר הכנסת יוסי שריד. אחריו — חבר הכנסת אברהם פור.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אחריו אני.

היו"ר ש' וייס:

נכון. אתה מסיים את המעגל.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן השר, אני, כמו כולם, מרגיש תחושת זעם פנימית איומה על מעשה מעין זה שנעשה אתמול כלפי האוטובוס בדרך לשילה. אני, כמו כולם, מרגיש, שהמרצחים האלה עושים מעשה איום, גם לאנשים וגם לשלום, ואני, כמו כולם, רוצה לשלוח מכאן ברכת "רפואה שלמה" לאלה שנפצעו, ואני כואב את כאבן של המשפחות שיקריהן משלמים את מחיר הדם הזה. בעניין זה, אין לי כל ספק שהבית הזה מאוחד, הבית הזה מרגיש כך כלפי היהודים. ולא זה הדבר שמבדיל בינינו, חבר הכנסת חנן פורת.

מה שמבדיל בינינו זו השאלה מי משחק לידי מי, מי הם השחקנים במגרש הזה, מה הן מטרותיהם ומה הם מאוייהם האמיתיים. זה שיש בקרב הפלשתינים קיצונים שעושים ויעשו כל מעשה כדי לחבל בתהליך השלום וכדי לפגוע ולשפוך דם יהודי — זה נכון. אנחנו יודעים שהציבור הפלשתיני בשטחים מורכב מכל מיני רבדים. יש שם רבדים מתונים, יש שם רבדים קיצוניים ויש שם קיצונים שבקיצונים. אבל, לצערי, חבר הכנסת חנן פורת, לא רק אצלם יש כאלה, גם אצלנו יש רבדים שונים. יש אצלנו מתונים, יש אצלנו קיצונים, ויש אצלנו קיצונים שבקיצונים.

אתה, חבר הכנסת פורת, התרעמת על אותו כתב שאמר, שזה אותו ריטואל, אבל זו האמת לאמיתה, מפני שיש חשש בלבי שקיימת מין שותפות משונה בין המרצחים האלה, מצד אחד, לבין אלה מקרב היהודים שאינם חפצים בשלום ויעשו כל מעשה אפשרי כדי לפגוע בתהליך השלום. מצד שני.

אילו חשבתי שבאמת יש כאלה שהתגובה שלהם היא תגובה שגויה, מהלב, זועמת, לא שקולה לרגע, הייתי עוד יכול להיות עם זה. אבל אני רואה, חבר הכנסת פורת, כיצד בתוכנו, בקרב חלק מציבור המתנחלים בשטחים, יש היענות בחפץ-לב להתרסה הזאת ולפרובוקציה הזאת. היא מתחילה מפה והיא מתחילה משם. כל מעשה ההתנחלות הפרועה שמתחולל במשך התקופה האחרונה בשטחים הוא חלק ממעגל הדמים הזה. אנחנו רואים כיצד מחקצרת והולכת סבלנותם של הפלשתינים, כשהם רואים את שלמת הבטון והמלט שמדינת ישראל מניחה שם יום יום ושעה שעה על כל גבעה וחתת כל עץ רענן.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

לא מתחת אלא במקום כל עץ רענן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורת, זמננו קצוב מאוד. אני מבקש לא להפריע.

חגי מירום (העבודה):

ואני כל פעם משתאה, הכיצד, כתוצאה ממעשה רצח, מופיעה מיד התגובה האינסטינקטיבית, הרגילה, הצפויה

ביותר שיכולה להיות מן העבר השני. וכך זה הופך למעגל, ומי שאמר שזה ריטואל — צודק.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
איוז השווה.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת פורת, אני מצטער מאוד, אינני מושהה בין הרצח לבין המעשה הזה, אבל אני חושב שיש פה סיבה ומסובב.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
הלוא אמרת, זה המעגל.

חגי מירום (העבודה):

הנה תראה, מה קרה פה הלילה אחרי שהתרחש אותו רצח, רצח שאני מגנה אותו, שביצעו אותו טרוריסטים בני טרוריסטים, שאני משוכנע שהם שופכי דם, אנשים שליליים וכל מה שאתה רק רוצה. אחרי הרצח אתם באים, אם לא אתה אז אנשים אחרים מקרב המתנחלים, ומעלים הבוקר חמש התנחלויות בשטח — בירי-איר, על שם יאיר מנדלסון; בגינת, היאחזות נח"ל בצפון הר-שומרון, עלי-ד ג'נין; בגבעת-שמואל, ליד נבי-סמואל; בתל-רומיידה — 350 מתנחלים; ובכפר-דרום וסביבותיו.

ומה עושה הצבא באותה שעה? תחת להבטיח את ביטחונם של התושבים ולבצע מאמץ גדול יותר כדי להבטיח את ביטחונם, כדי לחשוף את המרצחים, כדי להוציא את הנשק, אם בכלל אפשר להוציא אותו מתוך הסליקים ומהמחבוא ומתחת לשורשי עץ היות ומכל מקום שהם מצפינים אותו, תחת זאת, אתם כופים על הצבא לעסוק בפנינים של המתנחלים. במקום לסייע בידי הצבא לשמור על ביטחונם של המתנחלים, הופכים המתנחלים לנטל על זרועות הביטחון.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
תמיד הם היו נטל.

חגי מירום (העבודה):

והנטל הזה הולך ונעשה כבד מיום ליום. אתם פשוט אינכם מאפשרים, גם אם היה הצבא רוצה, אינכם מאפשרים לצבא להגן עליכם שם בשטח. אחר-כך אנחנו מתבשרים, שפה ושם עולות להן מיליציות מקומיות, נכנסות חמושות בשק לתוך כלי רכב אזרחיים ויוצאות לעבר השטח, לעבר הכפרים, ושם עושים כל מיני מעשים. ככה ניתן לאפשר לצבא לנהל את ביטחון השטחים? ככה אתם באמת רוצים שהמערכת הזאת תוכל לתפקד?

והצבא, במקום לבצע את עבודתו — אגב, אין לי כל ספק שאין ולא יהיה פתרון, ולא תמצא שום שר ביטחון, ולא תמצא שום רמטכ"ל שיהיה לו פתרון צבאי לבעיה הזו. הרי אתם טענתם את הטענה בדבר הצורך להחליף את שר הביטחון כאשר יצחק רבין היה שר הביטחון, מפני, כך טענתם, שהוא לא יודע למגר את האלימות, ואתם טענתם שיכול שיהיה אחרת, והנה נכנס ארנס לתפקיד, והיום אני שומע את השר אריק שרון משתלח בארנס ומשתלח בממשלה, שאינה יודעת לשמור על הביטחון ואינה יודעת לשמור על שלום התושבים וכן הלאה וכן הלאה. והצבא, במקום לעשות את עבודתו נאלץ לעסוק בדברים אחרים.

מה אתם חושבים לכם, שאפשר יהיה. לשכנע את כולם שכולם לא יודעים לעשות את עבודתם כראוי? הרי הבעיה היא בעיה פוליטית-מדינית ממדרגה ראשונה, ופתרונה יכול להיות

הזאת שהיום נוהגים בה המתנחלים היא היענות לאתגר מעגל הדמים שהציבו הפלשתינים המרצחים, וזה יוכל לכלפטטיזציה של השטחים, ללבוניזציה של השטחים, וככה נעמוד על הדם ללא גבול וללא סוף.

יהושע מצא (הליכוד):
תמשיך להסית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת מירום. חברי הכנסת, אני מבקש, אם אפשר, לא להפריע זה לזה. הנושא עצוב, כואב, טרגי, מסובך. אנא. תנו לחברים להתבטא, ונשמור על הזמן.

חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת אברהם פורז. אני מבקש מאוד להקפיד על הזמן. סגן שר הביטחון נמצא כאן מן הבוקר. זה נושא שהוספנו אותו לסדר-היום לפני מסורת הדין. צריך לאפשר לסגן שר הביטחון לקיים את סדר-יומו, והוא עוד צריך לשוב לעבודתו. חבר הכנסת שריד, בבקשה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני לא אסיים בזמן, אתה תוסיף לי שתי דקות, ואחר-כך תפסיק אותי. אני מציע שזאת תהיה הפרוצדורה.

היו"ר ש' וייס:

תשתדלו. אתם רואים שאני קצת גמיש בגלל רגישות הנושא.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יש לי כל כך הרבה דברים לומר, שמראש אני יודע שלא אסיים.

היו"ר ש' וייס:

אני אומר לך מראש, שמונה דקות. זהו.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מראש, אני יודע שאני לא אצליח.

היו"ר ש' וייס:

תשתדל.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אומנם גרוני ניחר, אבל גרוני לעולם לא יהיה ניחר מלגנות בדעותי ובשאינטנפס וכמידה עצומה של תיעוב ושל זעם את הרוצחים שהם שנואי נפשנו, ואין איש שאנחנו שונאים יותר מאשר את הרוצח, את איש הזודן, שאיננו מבחין, שאיננו רוצה להבחין, שאיננו יכול להבחין ואין לו כלל הבחנה, והוא יורה והורג ושופך דם. באמת, אותו אנחנו שונאים.

שמעתי את דבריו של חבר הכנסת חנן פורת, ואמרתי, באמת אדם אומר דברים שלכאורה יוצאים מן הלב. אני שואל את עצמי, אלה דברים שיוצאים מן הלב, ריבוננו של עולם, למה הם לא נכנסים אל הלב, לפחות לא נכנסים אל לבי?

אני חושב שאני יודע את התשובה. משום שחבר הכנסת חנן פורת איננו מתכוון למה שהוא אומר, הוא איננו אומר אמת? הוא אומר דבר אחד ומתכוון לדבר אחר לגמרי? הוא איננו מדבר על יותר הגנה, בוודאי היה רוצה יותר הגנה; הוא איננו מדבר על יותר ביטחון, בוודאי היה רוצה יותר ביטחון, מי מאתנו איננו רוצה יותר ביטחון?

הוא מנהל עכשיו מערכה מסוימת מאוד, שהיא פוליטית במהותה, וכאשר הדם נשפך הוא משמן את גלגלי המערכה

רק על שולחן הדיונים ולא במקום אחר. אם אליקים רובינשטיין, הנמצא עכשיו בווינגטון, מקבל הוראות מראש הממשלה שלא להיכנס חלילה וחס לדיונים של מהות, לא להיכנס לשאלות של אוטונומיה, כי יושבים פה, כאן, בספסלים הללו של הממשלה שרים מן הימין ומניחים את אקדחם על רקתה של הממשלה הזאת, הרי אז אין תהליך שלום, ומעגל האיבה נמשך, ואחם משחקים לידי ה"חמאס" ולידי מרצחים אחרים, במקום לתת לתהליך הזה את הסיכוי הראוי — — —

יהושע מצא (הליכוד):

אתה תמשיך לשלוח תנחומים למשפחות — — —

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, חברי הכנסת, יש לנו — — —

חגי מירום (העבודה):

צריך לתת לתהליך הזה את הסיכוי — — —

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה בפיתרון מדיני, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת מירום, אני מבקש לסיים.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

חגי מירום (העבודה):

לא ביקשתי ממך רשות, ולא אבקש ממך רשות. אתה גם לא הוסמכת לדבר מטעמם.

יהושע מצא (הליכוד):

הם לא רוצים את התנחומים שלך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אתה דיברת. אנחנו בלחץ של זמן. אני רוצה לאפשר גם לחברים אחרים להתבטא.

יהושע מצא (הליכוד):

הם לא רוצים את התנחומים שלו.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לא להפריע. חבר הכנסת מירום, אני אבקש שתסיים — עוד משפט אחד, משפט אחד, חמש-שש מלים.

חגי מירום (העבודה):

אני לא אבקש רשות מאיש להצטער על דם של יהודים, ואני מצטער עליו. אני מצטער על כל הדם הזה שנשפך ויישפך במשך שנים.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע. זה יימשך עד אין סוף.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה בפיתרון של שלום ובפיתרון מדיני. ההתנהגות

מי רוצה להסיר את האוטונומיה מסדרהיום? אני יודע מי רוצה להסיר את האוטונומיה מסדרהיום — הרוצחים רוצים להסיר את האוטונומיה מסדרהיום והמתנחלים רוצים להסיר את האוטונומיה מסדרהיום. זהות אינטרסים, זהות מטרות, מפגש.

מי רוצה להפסיק את העלייה הציזנית, והלא-ציזנית, הגדולה מכרית-המועצות וממקומות אחרים לישראל? אני יודע מי רוצה — הרוצחים הפלשתינים רוצים להפסיק את העלייה, ובמקרה הזה אני לא אומר: המתנחלים רוצים להפסיק את העלייה; הרבה יותר חמור: המתנחלים מפסיקים את העלייה. הרוצחים לא יצליחו להפסיק את העלייה. המתנחלים כבר עכשיו מצליחים להפסיק את העלייה, כי בגללם אנחנו לא נקבל את הערבויות. כלי הערבויות לא יהיה אפשר לקלוט עלייה. כאשר משקיעים את הכול שם, אי-אפשר להשקיע כאן. כאשר לא משקיעים כאן, יש אבטלה, יש עוני, אין משיכה לישראל, לא באים. אז אני אומר: המתנחלים אפילו מצליחים יותר מאשר הרוצחים.

לכן יש לנו מאבק, מאבק עד חורמה ברוצחים, ויש לנו מאבק במתנחלים. ואם הרוצחים ינצחו, אי ואבוי לנו, ואם המתנחלים ינצחו, אי ואבוי לנו, כי בשני המקרים אנחנו המפסידים ואנחנו הקורבנות.

הי"ר ש' רייס:

תודה רבה לחבר הכנסת שריד. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. ואחריו — יסיים את מעגל ההצעות לסדרהיום בנושא זה חבר הכנסת חסין פארוס, וסגן שר הביטחון ישיב על כל ההצעות.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שניו):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי את דבריו של חבר הכנסת חנן פורת. האמת היא, שבמידה מסוימת אני מקנא בו. יש לו פתרונות, שהם למעשה בלתי-מצויאותיים לחלוטין, אבל נוח לו להאמין בהם. הוא מאמין, למשל, שאם כל צה"ל יתגייס ונעשה "שבת שחורה" משלנו, ונטיל עוצר על כל יהודה ושומרון ונפשפש בכל הקירות ובכל הנקיקים, אנחנו נפסיק את הטרור. הרי בוודאי לא אותם מרצחים שמשמשים בנשק חם מחזיקים את הנשק הזה ביוטרייה כסלון, ויותר מאשר להיכנס ולראות את הנשק ולקחת אותו, לא צריך שום דבר.

חבר הכנסת חנן פורת, אני מציע לך, אם עוד לא ביקרת, ללכת לבקר בקציעות ובכמה מקומות אחרים במדינה הזאת, ותראה כמה אנשים כלואים שם. אתה מציע בעצם להכניס את כל תושבי יהודה ושומרון למכלאות. אתה רוצה את כולם להפוך לאסירים. הרי ברור לך, שעל כל אחד שאנחנו מצליחים לאתר ועל כל אחד שאנחנו מצליחים לאסור ועל כל אחד שאנחנו מצליחים להגלות ולהרחיק מפה, בא אחר. ואין פתרון כזה לבעיית הטרור.

ואם אתם בעצם חושבים, שהממשלה הזאת נכשלה במיגור האינתיפאדה, למה אתם משתתפים בה? אתה אשם כמה שקורה בריק כמו סגן שר הביטחון, שיענה אחרי, וכמו השר ארנס, אתם שותפים לממשלה הזאת. אם אתם תבואו ותאמרו מה שאומר שר אחד בממשלה הזאת, רחבעם זאבי — הוא, אגב, מספר לנו את הבלוף הזה, שזה יהיה כביכול מרצון — ואתם תאמרו שהפתרון לבקעה הזאת הוא הגלייתם של כולם, העלאתם של כולם על משאיות, או על אוטובוסים, או שברגל נעביר אותם מעבר לירדן — זאת אני יכול להבין. אני חושב שזה לא מציאותי. לא נוכל לעשות את זה, ואתם יודעים

הזאת, והמערכה היא נגד האוטונומיה. אוטונומיה לא תקום ולא תהיה, אנחנו נעשה הכול כדי שהיא לא תקום ולא תהיה. אני לא חושב בכשרים, כי הדברים נאמרים בראש חוצות ובכריש גלי, וכל יום, השכם והערב.

הרי חבר הכנסת חנן פורת הוא אדם אינטיליגנטי, כך אני עדיין מחקש להאמין, והוא יודע, לא הייתי צריך לחשוב אחרת, שכל ההצעה הזו שימלאו את השטחים טנקים, ושהצבא לך מבית לבית ויחפש את כלי הנשק האחרון, את האקדח האחרון שאתו עושים את הפיגוע — לעניין הזה יש מומחה גדול ממך, המומחה הכי גדול בארץ, הוא כבר מילא טנקים, הניע אותם והולך אותם מבית לבית, שמו אריאל שרון.

האיש החצוף הזה אמר הבוקר ברדיו: הצרה בארץ, שאין שכר ועונש. זה באמת דבר. הוא אומר: בארץ אין שכר ועונש. הוא ההוכחה הניצחת ביותר לאמינות דבריו, שאין שכר ועונש בארץ. משום שהוא צודק, משום שאין עונש בארץ, הוא העונש שלנו. הרי הוא, ריבונו של עולם, כבר שלוש שנים היה בלבנון — ושם עשו כרצונך, מילאו את כל הארץ בצה"ל, כל צה"ל היה שם, בלבנון, אוגדות על אוגדות וחטיבות על חטיבות וגדודים על גדודים, והכול היה שם, ועברו מכפר לכפר, מבית לבית, וחורנו משם מוכים וחבולים, כאשר לא יכולנו להתגבר על בעיית הטרור; כי לטרור יש קרקע צמיחה אחרת, ולא מטפלים בו בדרך הזו, ואתה יודע את זה. אתה רק לא רוצה שהאוטונומיה תקום.

בכלל, שאלת היום שאלה, שכעניי היא שאלה לא-ציזנית — אתם גם לא-ציזנים — תגידו לי מתי תתמלא הסאה? אני שואל: איפה שאלו שאלה כזו? באילו ימי אתגר ומבחן בארץ הבאוכה והמיוסרת הזאת נשאלה השאלה הטפילית והנהנתנית הזו: מתי תתמלא הסאה? מתי תלוצים שאלו שאלה כזו? ומתי לוחמים שאלו שאלה כזו: מתי תתמלא הסאה? ואתה רוצה עוד שייתנו לך תשובה.

אני שואל: מה הרוצחים הנקלים האלה, הערבים, רוצים להשיג? הרי כל אידיאט מבין, הם רוצים להפסיק את שיחות השלום. הרי זה כל כך ברור, מוכן מאליי. ואני שואל: מה המתנחלים רוצים? והתשובה היא לגמרי ברורה, מובנת מאליה: הם רוצים להפסיק את תהליך השלום. זאת אומרת, הרוצחים רוצים להפסיק את תהליך השלום והמתנחלים רוצים להפסיק את תהליך השלום, והם גם מודיעים על זה, הם מצהירים על זה. זאת אומרת, שיש זהות אינטרסים גמורה בין הרוצחים לבין המתנחלים, זהות מטרות וזהות אינטרסים.

יותר מזה, אני אומר: המתנחלים הם משתפי הפעולה עם הרוצחים.

יהושע מצא (הליכוד):

אפשר לשאול אותך שאלה, יוסי?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא. אני לא משיב על שאלות, אני נותן תשובות.

אלה רוצים להפסיק את שיחות השלום ואלה רוצים להפסיק את שיחות השלום, ולכן זה לא משנה. שאלת קודם את חבר הכנסת חגי מירום: תגיד, אתה משווה בין הרוצחים לבין המתנחלים? אני לא משווה שום דבר. אני בודק את הדברים על-פי מה שהם, כפי שהם, בצורה מפוכחת מאוד. מי רוצה להפסיק את תהליך השלום, חבר הכנסת חנן פורת? — הרוצח הפלשתיני, הטרוריסט, והמתנחל. ולכן הם משתפי פעולה. אתם משתפי הפעולה הנאמנים ביותר והרוצחים ביותר עם הרוצחים.

שתינו דבר אחד: אין פתרון צבאי לסכסוך בינינו לבין הערבים וזולת טרנספר, שאנחנו לא יכולים לבצע אותו ולא רוצים לבצע אותו. אין פתרון.

הפתרון היחיד הוא שאותן שיחות שהתחילו שם, היכן שהתחילו — בהתחלה במדריד ואחר כך בווינגטון כאולם הגדול החגיגי ואחר כך במסדרון — זה הדבר שצריך להימשך. אם זה יימשך, יכול להיות שנצטרך לוותר על שטחים. אתם לא רוצים זאת, חבל, משום שעליידי הסירוב הזה אתם משתפים פעולה. עם אותם ארגוני סירוב בקרב הערבים.

נכון אמר חבר הכנסת יוסי שריד, יש פה קואליציה מזוהה מאוד של שני צדדים קיצוניים, שיש להם מטרה אחת: לסכל את מאמצי השלום.

אני מקווה מאוד שלא אתם — הכוונה היא לציבור המתנחלים שנוהג בפנטיות — ולא אותם מרצחים ערבים, שגם הם נוהגים בפנטיות, ששניכם תיכשלו, וכסופו של דבר נצליח לקדם את תהליך השלום לטובתם של כל העמים הגרים באזור הזה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת אברהם פורז. הוא עמד גם בזמן, מיצה את דבריו.

בבקשה, חבר הכנסת חסין פארס. אחריו ישיב סגן שר הביטחון על ההצעות לסדר-היום.

חסין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, האירוע של אתמול — הניסיון לפגוע, לרצוח, אני מאוד מצטער שלא הצליחו לרצוח ורק היתה תוצאה של הפגיעה: פצועים — מחייבי גינוי של כל אדם באשר הוא אדם, לא משנה יהודי או ערבי.

חגי מירום (העבודה):

לא הבנו אותך. אמרת שכאילו אתה מאוד מצטער שלא נרצחו.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, זאת היתה טעות.

חסין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מה קרה? אוי, אני כבר מוחק ומתחיל מחדש. סליחה.

היו"ר ש' וייס:

טעות אנוש. כל אחד הבין זאת. היתה לך שם תקלה. תחזור בבקשה על המשפט הזה.

יהושע מצא (הליכוד):

הבנו את כוונתך הטובה.

חסין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

סליחה. אני מצטער. לא הצלחתי להביע את כוונתי.

אני מגנה במפורש את המקרה של אתמול. היה ניסיון לרצוח. אני מצטער שהיה ניסיון, אבל הייתי מצטער יותר אילו היו מצליחים לרצוח אנשים.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו זה ברור. גם קודם הבינו שאתה מתכוון לזה.

חסין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כי דם של יהודי אצלי אינו שונה מדמו של כל אדם אחר. ערבי או לא ערבי. הוא אדם בכל מקום ובכל צבע.

אני רוצה לציין פה, ששום ארגון פלשתיני לא נטל על עצמו את האחריות למעשה זה.

את זה. אבל אילו אמרתם את זה ביושר — זאת תזה שאפשר להבין אותה.

אולם התזה הזאת, שאתם מאמינים שעם שלם, המונה כמעט 2 מיליוני איש, שאתם בעצם מנשלים אותו, כי כל התיישבות שלנו כשטחים בלבה של אוכלוסייה ערבית באה במקומו של משהו אחר, אם אתם מאמינים שהעם הזה ישתוק ויקבל את זה בהבנה ולא יגיב, אין לכם אלא טעות. גם אנחנו, כשהיתה לנו מלחמה להקמת המדינה הזאת, גם העם העברי הזה, לרבות אנשים שעומדים היום בראש הנהגת המדינה זאת, עסקו בפעולות שהיום היו מוגדרות כפעולות טרור. ואתם כולכם יודעים את זה, ולא זו בלבד, אלא חלק מהם אפילו הועמדו לדין ונחלו. והיום יש רחובות באזור שאני גר בו, באזור רמת-אביב — כל רחובות רמת-אביב-ג' קרויים על שמות הרוגי המלכות למיניהם, שבמונחים של היום, בעיניך, אילו רק טשטשת העין ולא היית אומר: אלה יהודים, היית מציג אותם כטרוריסטים מוחלטים.

אז בעצם אין פתרון לדבר הזה. מה אתם בעצם אומרים? אפילו את הדבר הקטן הזה שנקרא אוטונומיה, שגם היא דבר בלתי מספק, אתם לא רוצים. הרי מה עושים שני שרי הימין, באיזה עניין הם מהלכים אימים על הממשלה הזאת — ואתה שותף לדבר הזה? אפילו אוטונומיה כהסדר ביניים —

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
מה השלב שאחרי זה?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת יצחק לוי: מאחר שאני לא קשור אל ארץ-ישראל השלמה כמונחים אומציונליים, מאחר שבעיני אותו קבר שח, שנמצא בפרברי שכס, איננו קבר-יוסף, ואני לא מרקד עם ספר תורה עליידי קברים של שיחים — בעיני מה שחשוב הוא ביטחון לתושבי המדינה הזאת. ואתם, הנהגה של המתנחלים, אתה, חבר הכנסת חנן פורת, ואחרים, אתם נושאים באחריות אישית כבדה מאוד על ששלחתם את האנשים המסכנים האלה לגור בשטחים, על ששלחתם גברים, נשים וילדים כדי להיות מטרת חיות, משום שהיה ברור לכם —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
כן, הרי אתה מראשי "גוש אמונים".

היו"ר ש' וייס:

הוא אומר שהוא שלח גם את עצמו.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

בסדר גמור. אתה היית בבחינת מפקד שאמר "אחרי" והסתער אל מול אש התופת בשביל ליהרג. זה בסדר. אני לא טוען. חלילה, שאתה עריך מהמערכה הזאת, שאמרת: אתם תלכו, ואתה נשאת מאחור.

אבל עשית מעשה חמור — הילדים האלה, שנמצאים באוטובוס, וילדים אחרים שנפגעים, אתם נושאים באשמה כבדה מאוד למה שקורה להם. חלק מהבעיה הוא בעיה מדינית, נכון, ויש פעולות פיגוע גם בתחומי "הקו הירוק", ואינני מתעלם מזה: אבל חלק גדול מהפיגועים הוא כתוצאה מפרובוקציה, כתוצאה מעצבים וכתוצאה מהתגרות.

חבר הכנסת פורת וחבר הכנסת יצחק לוי, אני מציג

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):
זה עוד יבוא.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):
אסור להיכנס לרמאללה? אסור לנסוע לרמאללה? אסור לנסוע לחברון?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הם נכנסים להתגרות כתושבים. תמצא בודדים פה ושם שלא מוכנים לסבול. אני לא אמרתי לך שאסור, אמרתי שנכנסים להתגרות. ניפצו שמשות של מכוניות, של חלונות, דודי שמש. מה זאת אומרת?

אנשי הימין באים, מנצלים את שפיכות הדמים ומנסים להסית נגד מחנה השלום במדינת ישראל ולעשות מאתנו מפלצות, כאילו אנחנו מעוניינים בהמשך שפיכות הדמים.

יש לשים קץ לשפיכות הדמים על-ידי משא-ומתן ישיר, על-ידי הפסקת הכיבוש ועל-ידי הכרה הדדית בזכות הגדרה עצמית לשני העמים, מדינה פלשתינית ליד מדינת ישראל. אין ביטחון גדול יותר מאשר השלום לישראל ולפלשתינים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת חסיין פארס. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית דבר, אני מבקש לשלוח מכאן ברכות החלמה לפצועים והשתתפות בצערן ובכאבן של המשפחות שיקריהן נפגעו על-ידי הטרוריסטים הנקלים במארכ בעין-סיניא.

כולנו כועסים וכואבים, שהרי מדובר בפגיעה באנשים, ובתוכם ילדים. זה"ל בודדאי ימצא את הרוצחים הללו במוקדם או במאוחר, ובטוחני שהם ייתנו את הדין על פשע זה.

אשר לרקע הדברים ולהשלכות שיהיו למעשה, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למרות הצער והכאב, אנחנו מנועים מלהיחפז ואנחנו מנועים מתגובות הנשלפות מן המותן ומודרכות מן הכעסים והזעם המתעוררים מעצם המעשה הנפשע הזה. אסור לנו לקטוע את תהליך השלום, כפי שתובעים מי מבין חברינו בכנסת, בגין מעשה נפשע זה, ואסור לנו להקים התנחלויות והיאחזויות פירטיות בשל כך. בדיוק כמו שאסור לנו להפסיק את המעשה הציוני ואת ההתנחלות בכל חבלי ארץ-ישראל, ביהודה, בשומרון, בחבל-עזה, באורח מתוכנן ושיטתי, כפי שיכתבו צורכי ההתיישבות והביטחון של מדינת ישראל על-פי קביעתה של ממשלת ישראל.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ממשלת ישראל וצה"ל אינם קובעים את מדיניותם הכוללת כתוצאה מאירוע זה ואחר. פעולות הממשלה ופעילותו של צה"ל נגזרות מתפיסה כוללת ובהתייחס לתהליכים, וגם אנחנו מצווים לראות זאת במניפה מרחיבה, ולא בהתייחס לאירוע נקודתי, ויהיה זה קשה ככל שיהיה.

יש המדברים על ידיה הכבולות של צה"ל. חבר הכנסת חנן פורת, התייחסות שקילה וטיפול נכון ושקול אינם ידיים כבולות. כך נוהג צה"ל, כך הוא ינהג בעתיד, ועל המתיישבים-המתנחלים החלוצים, ואני נמנה עם אלה שמעריכים מאוד, כפי שאתה יודע, את המפעל הציוני החשוב שמתבצע היום בכל חבלי ארץ-ישראל, ועל כל המתיישבים ביהודה ובשומרון להבין זאת.

על רקע זה מגוחכת, בלתי צודקת ובלתי הוגנת הקריאה להתפטרות שר הביטחון, כאן אציין, ששר הביטחון הנחה

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
התוצאה והמסקנה הן, שזאת אחריותם של בודדים, אינדיבידואלים, לא של הכלל. ידוע לי ולכם, חברי הכנסת, שכאשר התחיל תהליך השלום והמשלחות נסעו למדריד, משני הצדדים, יהודים וערבים, היו ניסיונות להתנכל לחברי המשלחת הפלשתינית. מי ניסה להתנכל? קיצונים פלשתינים, שלא מעוניינים בתהליך השלום. גורמים כאלה קיימים בשני הצדדים. כמו שהזכיר חבר הכנסת יוסי שריד, יש שותפות ואינטרס משותף בין הקיצונים משני הצדדים. אלה שלא מעוניינים בתהליך השלום באים לטרפד את התהליך על-ידי איומים ועל-ידי ניסיונות רצח ופגיעה באנשים, יהודים וערבים. גם היו ניסיונות לפגוע בערכים המעוניינים בשלום.

חנן פורת (המפלגה הרתית הלאומית):
אבקש מלה אחת: אני לא יודע אם שמעת — בשעה זו נרצח ישראלי דרוזי במבואות ג'נין ונשקו נחטף ממנו. —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני אמרתי ואני חוזר ואומר, שאני מצטער מאוד ומגנה כל מקרה של רצח, לא משנה אם זה של יהודי או ערבי.

אני מבקש מחברי הכנסת, ובמיוחד מאלה שמשתתפים בקואליציה, לעצום את העיניים לרגע אחד ולחשוב שאתם במקום העם הערבי הפלשתיני, שעבר עליו כל מה שעבר במשך 24 שנים — — —

יהושע מצא (הליכוד):
מאה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
25 שנים. אני מדבר על התקופה שמשנת 1967 ועד היום. אני לא מדבר על התקופה הקודמת.

לעצום את העיניים לדקה אחת ולחשוב, מה הייתם או מה היינו מצפים שיקרה. אתם חושבים שכולם היו משלימים עם הכיבוש, כולם היו משלימים עם הגירוש? כ-2,000 גורשו מהשטחים. כמה מאות בתים נאטמו, כמה עשרות בתים נהרסו, כמה עשרות אלפים נעצרו מעצרים מינהליים, כמה ילדים מינהליים, כמה אלמונת ערביות פלשתיניות, כמה אחים איבדו את אחיהם? תחשבו לרגע.

השאלה היא, האם אנחנו רוצים להמשיך בשפיכות הדמים כל הזמן, שפיכות דמים הדדית, משני הצדדים? צריכים לחשוב. אני לא בטוח שכאשר יבוא השלום לא תהיה עוד שפיכות דמים. אבל הסיכויים הם יותר מאשר עכשיו, ובזאת אני כן בטוח, שתהיה פחות שפיכת דמים.

מעצרים מינהליים ועוצר — יש ערים שהיו בעוצר חודשים, אין אפשר לסבול מצב כזה? ובכל זאת, לא כלל האוכלוסייה הערבית הפלשתינית מתנקשת בחיי היהודים. לא, בודדים פה ושם.

אבל נסתכל על הצד השני, המתנחלים, כל יום, ויותר לקראת הליכה לשלום, מתגרים באוכלוסייה, עוקרים את עצי הזית. מי עושה דבר כזה? זה כתוב בתורה? חבר הכנסת חנן פורת, עקירת עץ שנותן פרי? עוקרים את עצי הזית בשעה שהולכים לתהליך שלום. הם מתגרים במשפחות, נכנסים לרמאללה, לאל-בירה, לחברון, לאן המתנחלים לא נכנסים ומתגרים בתושבים?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורז, אתה מסתפק בהודעת סגן השר?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני מסתפק, אבל יש לי רושם שגם אם זה עובר לוועדה זה מת שם, כי לא מקיימים דיונים. הצעות רבות מאוד שלי עברו לוועדת החוץ והביטחון ומעולם לא הגיעו לדיון. אני מניח ששם זה בית-הקברות הלאומי.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. דווקא לי יש ניסיון טוב עם הצעות שלי. אני חושב שאתה מפריז.

חבר הכנסת חסיין פארס, האם אתה מסתפק בהודעת שר הביטחון?

נואף מסאלחה (העבודה):

לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שרוב המציעים רוצים ככל זאת דיון בוועדת החוץ והביטחון, ריש גם הסכמה, אני מצרף גם את חברי הכנסת יהושע מצא וחגי מירום, אם כבר, יהיה דיון וכל החברים יוזמנו.

חברי הכנסת, יש לנו, אם כן, הצעה אחת: להעביר את כל שש ההצעות לוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע, הצבעה מס' 16.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 10

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ

והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

הוחלט להעביר את הנושא לטיפול של ועדת החוץ והביטחון.

חברי הכנסת, אני מסיים בזאת את הישיבה, ורוצה להודיע לכם שהישיבה הבאה של הכנסת תתקיים ב-20 בינואר, ט"ו בשבט, חג לאילנות, יום ההולדת ה-43 של הכנסת. זו תהיה הישיבה הבאה, כאן, בירושלים.

הישיבה ננעלה בשעה 18:08.

את צה"ל והורה לרמטכ"ל להעמיד את נושא הביטחון ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה ואת עניין הביטחון בדרכים בראש סולם קדימותו, וכך אומנם יהיה.

הקוראים לתגובות קיצוניות מכאן ומשם משחקים לירייהם של אנשי הטרור, והם עושים זאת בתום לב ובאהבתם את ארץ-ישראל ואת עם ישראל, אך התוצאה משחקת, כאמור, לידי אויבנו.

אדוני היושב-ראש, צה"ל וזרועות הביטחון עושים הכול כדי להקנות שלום וביטחון, וגם אם מעשים אפשריים כדוגמת המעשה של ליל אמש קורים, הרי שהם אינם משנים ולא ישנו את מדיניות ממשלת ישראל, שעיקריה היום השלמת תהליך השלום ויישוב ארץ-ישראל על כל חבליה וגלילותיה.

הטרור לא יצלח, ומי שרואה בכך אמירה סתמית ותו לא, ילך ליהודה ולשומרון לראות את מפעלנו הציני ואזי יבין אמת זו לאשורה.

אם אתם מסתפקים בתשובתי, בבקשה, אם לא, גם לא אתנגד להעברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני סגן שר הביטחון. חבר הכנסת יהושע מצא, האם אתה מסתפק בהודעת סגן השר?

יהושע מצא (הליכוד):

אני מסתפק.

היו"ר ש' וייס:

תודה, אני מודה לך. יש היגיון רב בהחלטה שלך.

חבר הכנסת חנן פורת, אתה מסתפק בהודעת סגן השר?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חגי מירום, אתה מסתפק בהודעת סגן השר?

חגי מירום (העבודה):

כן, אני מסתפק.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שריד, אתה מסתפק בהודעת סגן השר?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רוצה להעביר את זה לוועדת החוץ והביטחון.

נספחות

ישיבות ש"ע — שע"ב

א. הצעת חוק מס שבח מקרקעין (פטור במכירת דירת מגורים) (הוראת שעה), התשנ"ב — 1991

1. פרשנות והגדרות

בחוק זה —

- (1) תהא לכל מונח המשמעות שיש לו בחוק מס שבח מקרקעין, התשכ"ג — 1963¹ (להלן — חוק מס שבח), זולת אם נקבע במפורש אחרת;
- (2) "מדד" — מדד מחירי הדירות בבעלות שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;
- (3) "שיעור עליית המדד", בתקופה פלונית — הפרש בין המדד שפורסם לאחרונה לפני סוף התקופה לבין המדד שפורסם לאחרונה לפני תחילת התקופה, מחולק במדד שפורסם לאחרונה לפני תחילת התקופה;
- (4) "התקופה הקובעת" — התקופה שתחילתה ביום כ"ה בטבת התשנ"ב (1 בינואר 1992) וסופה ביום כ"ח בטבת התשנ"ה (31 בדצמבר 1994).

2. פטור במכירת דירת מגורים

- (א) על אף האמור בפרק ה' לחוק מס שבח, מכירתה של דירת מגורים בתקופה הקובעת תהא פטורה ממס אם ביקש זאת המוכר בעת הגשת ההצהרה לפי סעיף 73 לחוק מס שבח.
- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא יחול הפטור על המכירה אם נתקיים אחד מאלה:
 - (1) כ-12 החודשים שקדמו למכירה מכר המוכר שתי דירות מגורים או יותר בפטור ממס, או שמכר דירה בחיוב במס לפי סעיף קטן (ג), ובלבד שלא תובא בחשבון לעניין זה דירת מגורים שנמכרה בפטור ממס לפני התקופה הקובעת;
 - (2) המוכר מכר בפטור ממס לפי חוק זה, או בחיוב במס לפי סעיף קטן (ג), דירת מגורים שנרכשה או נכנתה בתקופה הקובעת.
- (ג) על אף האמור בסעיף קטן (א) —

- (1) במכירת דירת מגורים ששווי מכירתה עולה על 800,000 שקלים חדשים, כשכ-12 החודשים שקדמו למכירה לא מכר המוכר דירת מגורים אחרת בפטור ממס, או בחיוב במס לפי סעיף קטן זה, יחויב המוכר במס בסכום המתקבל מהכפלת סכום המס שהיה

על המוכר לשלם במכירת הדירה, אלמלא הפטור לפי סעיף קטן זה, בהפרש שבין שווי מכירת הדירה לבין הסכום הנקוב בפסקה זו כשהוא מחולק בשווי מכירת הדירה;

- (2) במכירת דירת מגורים (להלן — הדירה הנמכרת) כשכ-12 החודשים שקדמו למכירה מכר המוכר דירת מגורים אחרת בפטור ממס, או בחיוב במס לפי סעיף קטן זה, ושווי מכירתה הכולל של שתי הדירות עולה על 800,000 שקלים חדשים, יחויב המוכר במס בסכום המתקבל מהכפלת סכום המס שהיה על המוכר לשלם במכירת הדירה הנמכרת אלמלא הפטור, בהפרש שבין שווי מכירתה הכולל של שתי הדירות לבין הסכום הנקוב בפסקה זו כשהוא מחולק בשווי מכירת הדירה הנמכרת, ובלבד שהמס שיחויב בו המוכר לא יעלה על סכום המס שהיה עליו לשלם, אלמלא הפטור לפי סעיף זה, במכירת הדירה הנמכרת; לעניין פסקה זו, "שווי מכירתה הכולל של שתי דירות" — שווי מכירת הדירה הראשונה מעודכן לפי שיעור עליית המדד מיום מכירתה ועד ליום מכירת הדירה הנמכרת, בתוספת שווי מכירת הדירה הנמכרת;

לעניין סעיף קטן זה, לא תובא בחשבון דירת מגורים שנמכרה בפטור ממס לפני התקופה הקובעת.

- (ד) על אף האמור בסעיף קטן (א) במכירת דירת מגורים שתמורתה הושפעה מזכויות לבנייה נוספת כאמור בסעיפים 49א(ב) או 149 לחוק מס שבח, יחולו כפל הפטור על דירת המגורים והחיוב במס לגבי הזכות האחרת בהתאם לאמור בסעיפים אלה, ובכפוף להוראות סעיפים קטנים (ב) ו-(י).

- (ה) הפטור הקבוע בסעיף קטן (א) לא יחול לגבי דירת מגורים שהמוכר קיבל ללא תמורה בתקופה הקובעת.

3. עדכון סכומים

הסכום הנקוב בסעיף 2(ג)(1) יעודכן מדי שנה כ-16 בינואר, כ-16 באפריל, כ-16 ביולי וכ-16 באוקטובר לפי שיעור עליית המדד ברבעון הקודם, ובלבד שהעדכון הראשון בשנת 1992 יהיה כ-16 באפריל 1992.

¹ ס"ח התשכ"ג, עמ' 156.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 2

חבר הכנסת מ' איתן מציע:

סעיף קטן (ב) יימחק.

חברי הכנסת ח' רמון, רן כהן וח' אורון מציעים:

1. בסעיף קטן (ב)(1), אחרי "בפטור ממס" יבוא " — או שבשלוש השנים שקדמו למכירה מכר המוכר שלוש דירות מגורים בפטור ממס —".

2. בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא:

"(3) שווי מכירת הדירה עולה על 950,000 שקלים חדשים."

3. בסעיף קטן (ג)(1) ו(2), במקום "800,000" יבוא "750,000".

חבר הכנסת א' שוחט מציע:

בסעיף קטן (ב)(1), במקום "ב-12" יבוא "ב-36".

לסעיף 3

חברי הכנסת ח' רמון וח' אורון מציעים:

במקום "הסכום הנקוב בסעיף 2(ג)(1) יעודכן" יבוא "הסכומים הנקובים בסעיף 2 יעודכנו".

חבר הכנסת א' שוחט מציע:

הסעיף יימחק.

ב. הצעת חוק הטיס (עבירות ושיפוט) (תיקון מס' 2), התשנ"ב — 1992

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק הטיס (עבירות ושיפוט), התשל"א — 1971¹ (להלן — החוק העיקרי) —

(1) אחרי הגדרת "מדינת הרישום" יבוא:

"מנחת" — כהגדרתו בחוק הטיס, התשל"ב — 1972²;

"מסוף נוסעים מחוץ לשדה תעופה" — מבנה או מתקן המצוי מחוץ לשדה תעופה שהועד לטיפול בנוסעים העומדים לטוס בכלי טיס ולעריכת בדיקה ביטחונית של הנוסעים ומטעניהם;".

(2) אחרי הגדרת "קברניט" יבוא:

"שדה תעופה" — כהגדרתו בחוק רשות שדות התעופה, התשל"ז — 1977³, ולרבות מנחת;".

2. הוספת סעיף 14

אחרי סעיף 14 לחוק העיקרי יבוא:

"14. הנחתת כלי טיס לפי הוראות רשות מוסמכת

(א) קברניט של כלי טיס ישראלי, הטס מעל שטח של מדינת חוץ יציית להוראה מהרשות המוסמכת לכך באותה מדינה, להנחית את כלי הטיס בשדה תעופה בשטחה.

(ב) קברניט של כלי טיס הטס מעל שטחה של מדינת

¹ ס"ח התשל"א, עמ' 60; התשל"ב, עמ' 54.

² חוקי א"י, כרך ג' עמ' (ע) 2551; (א) 2411; ס"ח התשל"ב, עמ' 148; התש"ס, עמ' 62.

³ ס"ח התשל"ז, עמ' 182.

(ב) גרם המעשה האמור בסעיף קטן (א) למותו של אדם, דינו של העושה — מאסר עולם ועונש זה בלבד.

(2) הרס מתקן בשדה תעופה או במסוף נוסעים מחוץ לשדה תעופה או גרם לו נזק חמור;

(3) שיכש את שירותי התעופה בשדה תעופה או במסוף נוסעים מחוצה לו.

ג. הצעת חוק לתיקון פקודת הובלת סחורות בים, התשנ"ב — 1992

1. החלפת מונחים

בכל מקום בפקודת הובלת סחורות בים¹ (להלן — הפקודה), במקום "סחורה" יבוא "טובין", במקום "אונייה" ו"ספינה" יבוא "כלי שיט", ובמקום "שולח" יבוא "שוגר", ושינויי הצורה הרקדוקיים המתחייבים ייעשו לפי אלה.

2. החלפת סעיפים 1 ו-2

במקום סעיפים 1 ו-2 לפקודה יבוא:

"1. הגדרות

בפקודה זו —

"האמנה של 1924" — האמנה הבין-לאומית לאיחוד תקנות מסוימות בעניין שטרי מטען, שנעשתה בכריסל, ביום 25 באוגוסט 1924;²

"הפרוטוקול של 1968" — הפרוטוקול שנעשה בכריסל ביום 23 בפברואר 1968 לתיקון האמנה של 1924;

"התקנות" — תקנות האג בעניין שטרי מטען שנוסחן מובא בחוספת.

2. תחולת התקנות

(א) בכפוף להוראות אחרות בפקודה, יחולו התקנות על כל שטר מטען לגבי הובלת טובין בים בכל כלי שיט —

(1) מנמל בישראל לנמל אחר, בין בישראל ובין מחוצה לה;

(2) מנמל במדינה שהיא צד לאמנה של 1924 או לפרוטוקול של 1968, או כאשר שטר המטען הוצא במדינה שהיא צד לאמנה של 1924 או לפרוטוקול של 1968;

(3) כאשר הן חלות על חוזה ההובלה הכלול בשטר המטען או שהשטר משמש הוכחה לקיומו, בין על-פי תנאי שנקבע בחוזה ובין על-פי דיני המדינה שחוקיה חלים על חוזה כאמור;

(4) לנמל בישראל, כאשר דיני מדינת ישראל חלים על הובלה כאמור בין על-פי חוזה ההובלה, בין על-פי הסכם אחר בין הצדדים ובין לפי קביעת בית-המשפט.

(ב) לעניין תחולת הוראות סעיף זה, אין נפקא מינה מהי לאומיותו של כלי השיט או לאומיותו של המוביל, השוגר, הנשגר או כל אדם אחר הנוגע בדבר.

3. החלפת סעיף 8

במקום סעיף 8 לפקודה יבוא:

"8. מעמדם של הנשגר ושל הנסב

(א) כלי לגרוע מהוראות סעיף I (ב) וסעיף III סימן 4 לתקנות ומהוראות כל דין אחר, רואים את מי שהטען שוגר אליו (להלן — הנשגר), ואת מי ששטר המטען הוסב אליו כדין (להלן — הנסב), לפי העניין, כצד לשטר המטען, אשר ככזה הוא זכאי לכל הזכויות הנובעות מן העסקה שבשלה נעשה השטר, והוא כפוף להתחייבויות המתייחסות לאותה עסקה כבואו להפעיל את זכויותיו האמורות.

(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי לפגוע —

(1) בזכות העיכוב במעבר;

(2) בזכות לתבוע את דמי ההובלה משוגר הטובין או מבעליהם;

(3) בכל חיוב שיחול על הנשגר או על הנסב בשל קבלת הטובין.

4. תיקון התוספת

בחוספת —

(1) מתחת לכותרת "התוספת" במקום "(סעיף 2)" יבוא "(סעיף 1)";

(2) בסעיף III —

(א) בסימן 4, בסופו יבוא:

"אולם לא תתקבל ראייה שנועדה להוכיח, כי המוביל לא קיבל את הטובין כאמור, אם שטר המטען הועבר לצד שלישי הפועל בתום לב."

(ב) בסימן 6, במקום הפסקה המתחילה במלים "לעולם יהיו" יבוא:

"בכפוף להוראות סימן 6א, יהיו המוביל וכלי השיט פטורים, בכל מקרה, מאחריות כלשהי לגבי הטובין, אלא אם כן הוגשה תביעה לבית-משפט בתוך שנה אחת ממועד מסירת הטובין או מן המועד אשר בו אמורים היו להימסר; אולם, ניתן להאריך את התקופה האמורה, אם הסכימו על כך הצדדים לאחר שנוצרה עילת התביעה."

(ג) אחרי סימן 6 יבוא:

"6א. תביעה לשיפוי נגד צד שלישי ניתן להגיש אף לאחר תום השנה האמורה בסימן

¹ חוקי א"י, כרך א', פרק י"ב, עמ' 98.
² כתבי אמנה, כרך 11, עמ' 781.

(3) ההמרה למטבע ישראלי תהיה על-פי השער הגבוה שיש לשלם על העברות בנקאיות בתאגיד בנקאי עבור דולר של ארצות-הברית של אמריקה כשהוא מוכפל ביחס שבין הדולר לבין זכות המשיכה המיוחדת.

(ה) המוביל וכלי השיט לא יהיו זכאים ליהנות מהגבלת האחריות כאמור בפסקה (א), אם הוכח כי הנוק נגרם כתוצאה ממעשה או ממחדל של המוביל, שנעשה בכוונה לגרום נזק או בחוסר אכפתיות ובידיעה שקרוב לוודאי שייגרם נזק.

(ו) משנכללה בשטר המטען ההצהרה שצוינה בפסקה (א), היא לא תהיה ראיה מחייבת או חותמת כלפי המוביל, אלא ראיה לכאורה בלבד.

(ז) בהסכמה בין השוגר לבין המוביל, קבנטי כל השיט או נציג אחר של המוביל, ניתן לקבוע שיעורים מרביים שונים מאלה המפורטים בפסקה (א), ובלבד ששיעורים כאמור לא יפחתו מן האמור באותה פסקה.

(ח) המוביל וכלי השיט לא יהיו אחראים לכל הפסד או נזק שייגרם לטובין, או בקשר אתם, אם מסר השוגר בשטר המטען הצהרה כוזבת, בידועין, אודות טיב הטובין או שוויים.

(4) אחרי סעיף IV יבוא:

"סעיף XIV. — אחריות מוביל ושלוחיו

1. ההגנות והגבלת האחריות שלפי תקנות אלה יחולו על כל תביעה נגד המוביל בשל הפסד או נזק לטובין שהם נושא חוזה ההובלה, בין אם היא תביעה חוזית ובין אם היא תביעה בנויקין.

2. הוגשה תביעה כאמור נגד עובדו של המוביל או נגד שלוחו, יהיה עובד או שלוח כאמור זכאי לאותן הגנות והגבלות האחריות אשר המוביל זכאי להן על-פי תקנות אלה, ובלבד שעובד או שלוח כאמור אינו קבלן עצמאי.

3. סך כל הסכומים אשר ניתן לגבוחם ממוביל, מעובד ומשלוח כאמור, לא יעלה בשום מקרה על שיעור ההגבלה שנקבע בתוספת זו.

4. על אף האמור בסימנים 2 ו-3, עובדו של המוביל או שלוחו לא יהיו זכאים להסתמך על הוראות סעיף זה, אם הוכח כי הנוק נגרם כתוצאה ממעשה או ממחדל של העובד או של השלוח, לפי העניין, שנעשה בכוונה לגרום נזק או בחוסר אכפתיות ובידיעה שקרוב לוודאי שייגרם נזק."

6. אם הוגשה בתוך פרק הזמן שבו מותר להגיש על-פי הדין החל בבית-המשפט הדין בה, ובלבד שלא יפחת משלושה חודשים מהמועד שבו התובע את השיפוי יישב את התביעה או שבו נמסרה לו הזמנה לדין כתביעה שהוגשה נגדו."

(3) בסעיף IV, במקום סימן 5 יבוא:

"5. (א) המוביל וכלי השיט לא יהיו אחראים לכל הפסד או נזק שנגרם לטובין או בקשר אתם, כשיעור העולה על סכום השווה ל-666.67 יחידות חישוב כמשמעותן בפסקה (ד), לכל חבילה או יחידה, או השווה ל-2 יחידות חישוב לכל קילוגרם של משקל ברוטו של הטובין אשר אבדו או ניזוקו — הכול לפי השיעור הגבוה יותר; ההגבלה האמורה תחול זולת אם הצהיר שוגר הטובין על טיבם ועל שוויים לפני שליחתם, והצהרתו כאמור נכללה בשטר המטען.

(ב) הסכום הכולל המגיע יחושב בהתייחס לערך הטובין במקום ובזמן שנפרקו, או שהיו אמורים להיפרק מכלי השיט, בהתאם לחוזה ההובלה; ערך הטובין ייקבע בהתאם למחירם בבורסת הטובין, ובהעדר מחיר כאמור — לפי מחיר השוק, ובאין מחיר שוק — לפי ערכם הרגיל של טובין מסוג ומאיכות דומים.

(ג) מקום שמשחמשים במכולה, במכל, במשטח, או באמצעי תובלה דומה לכינוס טובין או להאחדתם, יראו את מספר התבילות או היחידות אשר פורטו בשטר המטען כארצות בתוך המכולה, המכל, המשטח או אמצעי ההובלה האחר, כמספר התבילות או היחידות לעניין סימן זה, ככל שמדובר בתבילות או ביחידות האמורות; פרט לאמור לעיל, יראו מכולה, מכל, משטח, או אמצעי תובלה דומה, כחבילה או כיחידה אחת.

(ד) (1) יחידת החישוב הנוכרת בפסקה (א) היא "זכות המשיכה המיוחדת", כפי שהוגדרה בידי קרן המטבע הבין-לאומית, ושוויה במטבע ישראלי יחושב על פי שיטת החישוב של הקרן האמורה במועד ההמרה;

(2) הסכום כאמור בפסקה (א) יומר למטבע ישראלי על בסיס שוויו ביום התשלום; ואולם אם הוגשה תביעה, יקבע בית-המשפט את הסכום המגיע על-ידי המרת יחידת החישוב האמורה במטבע ישראלי כפי שער יחידת החישוב ביום מתן פסק הדין; על סכום שקבע בית-המשפט כאמור, ייתוספו הפרשי הצמדה וריבית, כמשמעותם בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א — 1961,³ עד יום התשלום.

³ ס"ח התשכ"א, עמ' 192; התשמ"ז, עמ' 14.

(5) במקום סעיף IX יבוא:

"סעיף IX. — שמירת דינים

אין בהוראות תוספת זו כדי לפגוע בהוראות כל דין אחר וכל אמנה בין-לאומית המסדירים אחריות בשל נזק גרעיני."

5: הוראות מעבר

סעיף 8(א) לפקודה, כנוסחו בחוק זה, יחול גם על שטרי מטען שנעשו לפני תחילתו של חוק זה.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 4

(2) בפסקה (ה), במקום "בחוסר אכפתיות" יבוא "בפזיזות ובחוסר אכפתיות";

חבר הכנסת א' פורז מציע:

(3) בפסקה (ח), בסופה, יבוא "אלא אם כן היא כלתי משמעותית".

בתוספת, בסעיף IV, סימן 5 החדש

בתוספת, בסעיף IV החדש, סימן 4

במקום "בחוסר אכפתיות" יבוא "בפזיזות ובחוסר אכפתיות"

(1) בפסקה (ב), אחרי "בכורסת הטוכין" יבוא "המתאימה";

ד. הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 7), התשנ"ב — 1992

1. הוספת סעיף 29

(2) רשום במרשם האוכלוסין לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה — 1965¹;

בחוק רשות השידור, התשכ"ה — 1965¹, אחרי סעיף 29 יבוא:

(3) זכאי לעלות לישראל לפי חוק השבות, התש"י — 1950⁴;

"29. אגרות באזורים

(4) חבר בני אדם שבו אחד מן המנויים בפסקאות (1) עד (3) הוא בעל שליטה כמשמעותו לפי סעיף 32(9) לפקודת מס הכנסה⁵."

הוראות חוק זה והתקנות שלפיו ברבר אגרה בעד החוקת מקלט טלוויזיה יחולו גם על תושב אזור יהודה והשומרון או אזור חבל-עזה שהוא אחד מאלה:

2. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום כ"ה בטבת התשנ"ב (1 בינואר 1992).

(1) אזורי ישראלי כמשמעותו בחוק האזרחות, התש"י — 1952²;

¹ ס"ח התשכ"ה, עמ' 106; התש"ן, עמ' 85.

² ס"ח התש"י, עמ' 146.

³ ס"ח התשכ"ה, עמ' 270.

⁴ ס"ח התש"י, עמ' 159.

⁵ דמ"י, נ"ח 6, עמ' 120.

ה. הצעה לתיקון סעיף 62 לתקנון הכנסת

תיקון סעיף 62

(ד) הצבעה לנטילת חסינות או זכות של חבר הכנסת על-פי חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א — 1951, תהיה בהצבעה אישית, אלא אם כן חבר הכנסת שאת חסינותו או זכותו מבקשים ליטול, מבקש כי תיערך הצבעה חשאית בכתב."

במקום סעיף 62(ג) לתקנון הכנסת יבוא:

"(ג) בחירות הנערכות על-פי חוק ייערכו בהצבעה חשאית בכתב.

השגות לתיקון סעיף 62 לתקנון

בסעיף 62(ד) המוצע, בסופו יבוא:

חברי הכנסת א' אבוחצירא, י' שריד, ח' מירום, א' דיין וח' רמון:

"החומר שהוגש לוועדת הכנסת על-ידי היועץ המשפטי לממשלה, לצורך הנמקת הבקשה להסרת החסינות, יונח על שולחנם של חברי הכנסת לא יאוחר משבועיים לפני ההצבעה."

מתנגדים להצעת התיקון, ומבקשים להשאיר את המצב הקיים.

חברת הכנסת ח' גוז'נסקי מציעה:

ו. הצעת חוק המקרקעין (תיקון מס' 14), התשנ"ב — 1992

1. תיקון סעיף 58

בחוק המקרקעין, התשכ"ט—1969¹ (להלן — החוק העיקרי), האמור בסעיף 58 יסומן (א), ואחריו יבוא:

"(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא יהיה בעל דירה חייב, בשל חלק מסוים של הרכוש המשותף שהוצמד לדירתו או בשל חלק חיצוני לדירה, המהווים חלק מהדירה לפי רישומה, בהשתתפות בהוצאות הדרושות לחימום מים או להסקה ולהחזקה התקינה של המערכת המרכזית לחימום מים או להסקה, אם החלק האמור אינו מחובר למערכת המרכזית לחימום כאמור אלא אם כן נקבע בתקנון אחרת."

2. החלפת סעיף 59

במקום סעיף 59 לחוק העיקרי יבוא:

"59. בית משותף המורכב ממבנים או מאגפים

(א) מקום שבו משותף מורכב ממבנים אחדים או מאגפים אחדים אשר לכל אחד מהם כניסה נפרדת או מתקנים נפרדים (להלן — בית מורכב) ובעלי הדירות קבעו בתקנון כי הרכוש המשותף, כולו או חלק ממנו, שבתחומי כל מבנה או אגף יהיה צמוד לדירות שבאותו מבנה או אגף, או שהחזקתו וניהולו יהיו נפרדים, תחול חובת ההשתתפות בהוצאות ההחזקה וניהולו של הרכוש המשותף כאמור, על בעלי הדירות שבאותו מבנה או אגף בלבד; בעלי הדירות רשאים לקבוע בתקנון שיקיימו אספה כללית ונציגות נפרדת לגבי אותו מבנה או אגף.

(ב) באין קביעה בתקנון כאמור בסעיף קטן (א), רשאי המפקח להורות כי בית מורכב יתנהל כאמור בסעיף קטן (א) אם נוכח שניסיבות העניין מצדיקות לעשות כן; הורה המפקח כאמור, יקבע את חלקי הרכוש המשותף שיחול עליהם סעיף קטן (א).

(ג) אין בקביעה שבוית מורכב יתנהל כאמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מהוראות החוק החלות על הרכוש המשותף בבית כאמור, שהחזקתו וניהולו לא הופרדו."

3. תיקון סעיף 62

בסעיף 62 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) הוצמד חלק מסוים מהרכוש המשותף לדירה פלונית, ניתן להעבירו לדירה אחרת בבית ללא הסכמת בעלי הדירות האחרים ובלבד שנתקיימו הוראות סעיף 145."

4. תיקון סעיף 70

בסעיף 70 לחוק העיקרי, הסימן "(א)" וסעיף קטן (ב) — יימחקו.

5. תיקון סעיף 72

בסעיף 72 (א) לחוק העיקרי, אחרי "58" יבוא "59".

6. תיקון סעיף 75

בסעיף 75 (א) לחוק העיקרי, אחרי "מדיני הראיות", פעמיים, יבוא "ומסדרי הדין הנוהגים בבתי המשפט".

7. תיקון סעיף 77

בסעיף 77 לחוק העיקרי, אחרי "58" יבוא "59".

8. תיקון סעיף 93

בסעיף 93 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

"(ג) על אף האמור בסעיף 13 יכול שתהא זיקת הנאה לגבי חלק מסוים במקרקעין."

9. תיקון סעיף 117

בסעיף 117 (א) לחוק העיקרי, במקום "ימנה מפקחים" יבוא "ימנה אנשים הכשירים להיות שופטי בית-משפט שלום למפקחים".

10. תיקון סעיף 118

בסעיף 118 (א) לחוק העיקרי, במקום "בית-משפט שלום" יבוא "בית-משפט מחוזי".

11. תיקון סעיף 142

בסעיף 142 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) שני בתים או יותר שיש להם מתקנים משותפים, ניתנים לרישום בפנקס כבית משותף."

12. הוספת סעיף 157

אחרי סעיף 157 לחוק העיקרי יבוא:

"סימן א1: מחיקת עיקולים מהמרשם

"157. הגבלת משך תוקפו של עיקול ומחיקתו

(א) עברו עשר שנים מיום שנרשם עיקול, רשאי הרשם למחוק, אלא אם כן הוגש לרישום צו להארכת תוקפו.

(ב) החליט הרשם למחוק עיקול בתום התקופה כאמור בסעיף קטן (א), ישלח הודעה, לפחות ארבעים וחמישה ימים לפני המחיקה, למי שהעיקול נרשם לזכותו, ככל שמענו ידוע, או פרסם על כך הודעה בשני עיתונים יומיים."

13. החלפת סעיף 16 לתוספת

בתוספת לחוק העיקרי, במקום סעיף 16 יבוא:

"16. חשבונות

(א) הגזבר יקבל חשבון לכל הוצאה, ימסור קבלה לכל הכנסה וינהל פנקס הכנסות והוצאות; הגזבר יביא לאישור האספה הכללית הרגילה את הפנקס וכן יביא עמו את החשבונות והקבלות שקיבל, העתקי הקבלות שמסר והמסמכים הנוגעים להם.

(ב) הגזבר יערוך דין-וחשבון כספי אחת לשישה חודשים; הדין-וחשבון יכלול גם את פירוט ההשקעות של ההכנסות שהצטברו.

¹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 258; התשנ"א, עמ' 117.

14. תיקון חוק מס הבולים על מסמכים
בחוק מס הבולים על מסמכים, התשכ"א – 1961,²
בחוספת ב', אחרי סעיף 21(ג) יבוא:
"הרשאה לבא-כוח להשתתף באספה כללית של
בעלי דירות בבית משותף."
15. תחילה
תחילתו של סעיף 12 בתום שלושה חודשים מיום פרסומו
של חוק זה.

- (ג) בעל דירה רשאי בכל עת סבירה לעיין בפנקס
ההכנסות וההוצאות, בחשבונות, בקבלות
ובמסמכים הנוגעים להם ובדין-וחשבון הכספי.
(ד) הגזבר יפקיד את ההכנסות בחשבון בנק על שם
הבית המשותף.
(ה) שנת הכספים של הבית המשותף תתחיל ביום 1
בינואר ותסתיים ביום 31 בדצמבר של השנה
שלאחריה; שנת הכספים הראשונה תתחיל ביום
רישומו של הבית בפנקס הכתים המשותפים
ותסתיים ביום 31 בדצמבר הראשון שלאחר יום
הרישום."

² ס"ח התשכ"א, עמ' 64; התש"ס, עמ' 136.

ז. הצעת חוק לעידוד המגזר העסקי (קליטת עובדים) (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב – 1991 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון סעיף 3
בסעיף 3(ב) לחוק המגזר העסקי (קליטת עובדים) (הוראת
שעה) (תיקון), התשנ"א – 1991,¹ במקום "או לעובד"
יבוא "בגין העובד".
¹ סח' התשנ"א, עמ' 201.

דברי הסבר

חוק המגזר העסקי (קליטת עובדים) (הוראת שעה),
התשנ"א – 1991, קובע כי מעסיק אשר יקלוט עובדים
נוספים, יהיה זכאי לתמריץ מאוצר המדינה. בעת הכנת החוק
הוסכם, כי מסכום התמריץ ינוכה כל תשלום אחר המשתלם
למעסיק מאוצר המדינה או על-פי כל דין, בשל הכשרה
מקצועית או סיוע לקליטה בעבודה. נאמר גם, כי אין כוונה
לפגוע בחוק שמטרתו לעודד חיילים משוחררים לעבוד עבודה
מועדפת (סעיף 127טו(1) לחוק הביטוח הלאומי).
הוראה זו נוסחה בסעיף 3(ב) כך: "מסכום התמריץ ינוכה

כל תשלום אחר המשתלם למעסיק או לעובד מקופת אוצר
המדינה או על-פי כל דין, בשל הכשרה מקצועית או סיוע
לקליטה בעבודה". הוברר לוועדת הכלכלה כי האוצר מפרש
הוראה זו כחלה גם על המענק לחיילים משוחררים, וכתוצאה
מכך אין למעסיקים עניין לקבל חיילים משוחררים לעבודה,
שהרי כגינם לא יקבלו תמריץ או שיקבלו תמריץ מופחת.
לפיכך מוצע לתקן את נוסח סעיף 3(ב) האמור ולקבוע בו,
כי מסכום התמריץ ינוכה רק הסכום המשתלם למעביד עצמו
בגין עובד כאמור.

ח. הצעת חוק למניעת מפגעי גז רדון, התשנ"ב – 1991 (הצעת חבר הכנסת י' גולדברג)

1. הגדרות
בחוק זה –
"מבנה" – לרבות דירה או בניין וכל חלק מהם;
"מוסדות ציבור" – בתי-ספר, ספריות, סניפים, מועדונים,
מסעדות, אולמות, מועדונים ומקלטים דו-תכליתיים;
"מפגע" – הימצאות גז רדון בריכוזים מעל רמת הסף
שקבע השר בתקנות;
"ראש רשות מקומית" – או מי שהוא הסמיך לעניין חוק
זה;
"השר" – השר לאיכות הסביבה.
2. חובת ביצוע מדידות
(א) רשות מקומית תבצע במבני מוסדות ציבור
בתחומה, המצויים במגע מידי עם מפלס הקרקע
- או מתחתיו, מדידות לבדיקת ריכוזי גז הרדון.
(ב) בלי לפגוע בכלליות האמור לעיל, רשאי ראש רשות
מקומית לחייב בעל או מחזיק במבנה של מוסד
ציבורי לבצע מדידות כאמור בסעיף קטן (א); לא
בוצעו המדידות כנדרש, רשאי ראש הרשות
המקומית לבצע בעצמו ולחייב את בעל המבנה או
מחזיקו, לפי העניין, בהוצאות הכרוכות בכך.
(ג) לעניין סעיף זה "ביצוע מדידות ריכוזי גז רדון" –
ביצוע המדידות בידי גורם מוסמך ובכפוף
להוראות כל דין.
3. חובה לעניין הקמת מבנה
לא יחל אדם בביצוע עבודות להקמת מבנה הנמצא ברובו
או בחלקו במגע מידי עם מפלס הקרקע או מתחתיו, אלא
אם בוצעה מדידת ריכוזי גז רדון בקרקע שעליה או בתוכה
עומד המבנה לקום.

4. מניעת מפגעי גז רדון

גז רדון מעל לרמת הסף שקבע השר, ינקוט אמצעים לסילוק המפגע בהתאם להוראות השר.

5. דין המדינה

הוראות חוק זה יחולו גם על המדינה.

6. ביצוע ותקנות

השר לאיכות הסביבה ממונה על ביצוע הוראות חוק זה, והוא יתקין תקנות ככל הדרוש לביצועו; בין היתר, יקבע השר, בתקנות כאמור מהו "מפגע" לענין חוק זה.

(א) לא יבנה אדם מבנה בקרקע שתוצאות מדידות ריכוזי גז הרדון הצביעו על כך שמתקיים בה מפגע, אלא לאחר שנקט את כל האמצעים התכנוניים והביצועיים המתאימים כדי להבטיח כי הבנייה בקרקע האמורה תיעשה באופן שלא יגרום למפגע.

(ב) מי שתוצאות מדידות ריכוזי גז הרדון שבוצעו כאמור בסעיף 2 מצביעות כי במבנהו קיימים ריכוזי

דברי הסבר

אין הכוונה לייקר את עלות הבנייה באורח משמעותי, שכן בנייה באיכות טובה בחומרים המקובלים היום בענף הבנייה, אמורה לתת מענה ראוי לבעיית הרדון.

כמו כן הכוונה היא לחייב את האחראים על מוסדות הציבור (בתי-ספר, מקלטים וכו') לבצע בדיקה בבניינים אלו, על מנת לבצע תיקונים — אם יידרשו כאלה.

ברחבי העולם הולכת ומתפתחת מודעות אזהרה לגז הרדון ולסכנות הנובעות מחשיפת הפרט לריכוזים גבוהים של גז זה.

כוונת חוק זה לעגן חובת בדיקת ריכוזי גז רדון במבנים קיימים, וכן לחייב קבלני בניין לדאוג לכך, כי המבנים שיוקמו עליהם מכאן ולהבא יהיו נקיים מריכוזים מסוכנים של הגז. הקטנת ריכוזי הגז מותנית בשימוש בחומרי בנייה באיכות ראויה ובאיכות בנייה טובה.

ט. הצעת חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (תקציבים לחינוך), התשנ"ב — 1991

(הצעת חבר הכנסת מ' בר-זהר)

1. תיקון פקודת העיריות

אחרי סעיף 212 לפקודת העיריות יבוא:

"212א. תקציבים לחינוך

כספים המועברים לעירייה לצורכי חינוך, יוקדשו אך ורק למטרה שלה נועדו, ולא יועברו לסעיף הוצאה אחר".

2. תיקון פקודת המועצות המקומיות

אחרי סעיף 35 לפקודת המועצות המקומיות יבוא:

"35א. תקציבים לחינוך

כספים המועברים למועצה מקומית לצורכי חינוך, יוקדשו אך ורק למטרה שלה נועדו, ולא יועברו לסעיף הוצאה אחר".

דברי הסבר

החוק המובא כזה מגמתו לשים קץ לשרידת בתי-הספר, לפגיעה בתלמידים, לקיפוח המורים ולזלזול בתקציבי החינוך.

באחרונה היה הנוהג ברשויות מקומיות מסוימות ליטול מקצת או את כל הסכום המועבר אליהן לתשלום משכורות מורים ושאר הוצאות חינוך, ולהשתמש בו לצרכים אחרים. התוצאה היא פגיעה קשה בציבור המורים, שיבוש תוכניות לימודים, שביתות והשבתות של בתי-ספר.

י. הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מגע עם ארגון טרוריסטי), התש"ן — 1990

(הצעת חבר הכנסת י' ביילין)

1. תיקון סעיף 4

בסעיף 4 לפקודת מניעת טרור, התש"ח — 1948 —

(1) בסעיף קטן (ח) — אחרי "כדין" יבוא: "ומתוך

כוונה לפגוע באינטרס של מדינת ישראל".

(2) הסיפא של הסעיף, מהמלים "ואולם לא יורשע"

— תימחק.

דברי הסבר

ההצעה באה להגביל את האיסור למקרים שבהם כמגע יש כדי לפגוע באינטרס של מדינת ישראל.

בתיקון מספר 2 לפקודת מניעת טרור התשמ"ו — 1986, הרחיבה הכנסת את האיסור על מגעים בין ישראלים עם פעילים או נציגים רשמיים של ארגונים אשר הממשלה הכריזה עליהם כארגון טרוריסטי.

יא. הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מס' 3), התשמ"ט — 1989
(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

1. הוספת סעיף 25
סעיף 25 לפקודת טרור, התש"ח — 1848, יסומן "26".
לפניו יבוא:
2. תחילה
הוראות חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א — 1951, לא תחולנה על העבירות על-פי פקודה זו.
25. סייג לתחולת חוק החסינות
תוקפו של חוק זה מיום קבלתו בכנסת.

דברי הסבר

הכנסת תיקנה לפני שנים ספורות את פקודת מניעת טרור, התש"ח — 1848, במגמה לשים קץ לתופעה של מתן הכשר מדיני לארגוני הטרור הערכיים. יעדו של התיקון המוצע בואת הינו למנוע מחברי הרשות המחוקקת את הפרת הוראות הפקודה, בעיצומו של מאבק מדיני רב-משמעות לחוסנה ולביטחונה של מדינת ישראל.

יב. הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (תיקון — מגע עם ארגון טרוריסטי), התשנ"ב — 1991
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון סעיף 4
בסעיף 4 לפקודת מניעת טרור, סעיף קטן (ח) — יימחק.

דברי הסבר

החוק האוסר מפגשים בתוס' לב עם אנשי אש"ף, הוא חוק אווילי אנטי-דמוקרטי, המכתיב אנשים הגונים וישרי-דרך כאות קין של משתפי פעולה עם האויב.
ללא כוונת זדון איננו אויב המדינה ואיננו צריך לעמוד למשפט.
הצעת החוק באה לשים קץ למצב האומלל, שבו אנשים הרוצים לתרום לשלום ולהבנה בין ישראלים לפלשתינים, בדרכם שלהם, מוטלים לכלא כפושעים ועבריינים מועדים מי שנפגש עם אנשי אש"ף מתוך כוונה לפגוע בביטחון המדינה, אכן ראוי לעונש על מעשהו. אך מי שעורך מפגש כזה

יג. הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון — שיעור התרומה למועמד לכנסת), התשנ"ב — 1991
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון סעיף 1
בחוק מימון מפלגות, התשל"ג — 1973¹ (להלן — החוק העיקרי), בסוף סעיף 1 יבוא:
"מועמד" — אחד מאלה: שר, חבר הכנסת, מי שמתכוון להציג מועמדותו לכנסת, ומי שמבקש להיבחר לכנסת מטעם סיעה".
2. הוספת סעיף 18
אחרי סעיף 8 לחוק העיקרי יבוא:
18. הגבלת שיעור תרומה
לא יקבל מועמד ולא ייתן אדם למועמד, במישרין או בעקיפין, תרומה העולה על 3,000 שקלים חדשים בשנה.
3. תיקון סעיף 9א
האמור בסעיף 9א לחוק העיקרי יסומן (ב), ולפניו יבוא:
"א) העובר על הוראות סעיף 18, דינו — מאסר שנה או קנס 100,000 שקלים חדשים".

¹ ס"ח התשל"ג, עמ' 52.

דברי הסבר

לפי המצב המשפטי הנוכחי, אין הגבלה על גובה התרומות שיכול לקבל מי שמתמודד בבחירות פנימיות. יש רק הגבלה על שיעור התרומות שיכולה לקבל מפלגה.
חלק מהתרומות הניתנות למועמדים בבחירות פנימיות נועדו ליצור מחויבות של מקבל התרומה כלפי התורם.
המצב שבו שר או חבר הכנסת שנבחרו חייבים תודה למי שעזר בסכום ניכר במסע הבחירות שלהם בתוך המפלגה הוא מצב בלתי רצוי, העלול להביא לתופעות של שחיתות.
לפיכך מוצע כזה להגביל את סכום התרומה שרשאי מועמד לקבל מכל תורם ל-3,000 שקלים חדשים בשנה.

יד. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (קצבה מאת קופת גמל), התשמ"ט — 1989 (הצעת חבר הכנסת י' שפרינצק)

תגמולים ששילם עובד או מעבידו, תהיה פטורה ממס.

(2) היה מקור חלק מהקצבה בכספי תגמולים כאמור, יהיה אותו חלק פטור ממס, ועל תורת הקצבה תחול הוראת סעיף קטן (ב)."

1. תיקון סעיף 9א

בסעיף 9א לפקודת מס הכנסה, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
" (1) (2) קצבה המשתלמת מאת קופת גמל כמשמעותה בסעיף 47, אשר מקורה בכספי

דברי הסבר

ביטוח) ולהשאיר את חלקה שנוצר בעזרת הפיצויים חייב מס כפי שהיה עד כה: 35% מהפנסיה שנוצרה בעזרת פיצויים יהיו פטורים ממס — עד תקרה — ויתרתה תהא חייבת במס (במקביל לפטור ממס על פיצויים — עד תקרה — הקיים על פיצויים שנחסכו בחברת ביטוח).

פנסיה שנרכשה באמצעות תגמולים בלבד ("פנסיה יסוד") תהיה פטורה כליל ממס.

ביום 7 בפברואר 1984 אישרה הכנסת את סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת בהחלטה אשר בסעיף 3 שלה נכתב:

3. "על המפקח על הביטוח ועל נציבות מס הכנסה למנוע את המצב, שבמסגרת ביטוח מנהלים ייתנו הטבות מס שאינן ניתנות במסגרות אחרות של ביטוח סוציאלי. על המפקח לפעול לביטול מצב זה, במיוחד נוכח העלות הגבוהה של גיוס החיסכון כתוכנית ביטוח מנהלים."

ובסעיף 4 של אותה החלטה: "על המפקח לדווח לוועדה ולמבקר המדינה על יישום החלטות הכנסת עד ליום ל' בסיוון התשמ"ד (30 ביוני 1984)".

ההחלטה הנ"ל של הכנסת התקבלה לאחר דיון שנערך בעקבות דוח שנתי 33 של מבקר המדינה. עד היום המפקח על הביטוח לא דיווח כמבוקש — 5 שנים לאחר החלטת הכנסת.

ראה דוח מבקר המדינה 33, עמודים 84 — 90, דוח מבקר המדינה 36, עמודים 115 — 125.

מעסיק ועובד מפרישים לתוכניות הביטוח הסוציאליות השונות עד 20⁵/₆% מהשכר. כשמדובר בביטוח מנהלים, רשאי המעסיק לנכות מהכנסתו החייבת במס סכומים המופרשים על ידו בשיעורים מהשכר, כדלקמן: 8¹/₃% — על חשבון פיצויים; 5% על חשבון תגמולים; 2.5% עבור ביטוח אובדן כושר עבודה. בפנסיה מקיפה המעסיק רשאי לנכות מהכנסתו החייבת במס 6% על חשבון פיצויים (ועוד 2¹/₃% על חשבון פיצויים שמופנים לתוכנית אחרת) ו-6% על חשבון תגמולים. בסך הכול רשאי המעסיק לנכות מהכנסתו החייבת במס בביטוח מנהלים 15⁵/₆% ובפנסיה מקיפה — 13¹/₃%.

העובד יכול להימנע ממס בגין כל ההנאה שהוא מקבל מההפרשות הנ"ל, ובעת שהוא מקבל את הפיצויים, חלקם פטור ממס ויתרתם חייבת. כספי התגמולים שהופרשו על-ידי המעסיק — פטורים כליל ממס, אם הופרשו לתוכניות המתאימות בחברת הביטוח.

התגמולים שהפריש העובד במרוצת השנים — בשיעור של 5% משכרו — אף הם פטורים ממס בעת שהוא מושך אותם. לעומת זאת — בקרן פנסיה מקיפה, המקבל פנסיה נהנה מפטור ממס בגין 35% (ער תקרה) מפנסיותיו, ויתרתה חייבת במס כמו משכורת. אופן הטלת המס על הפנסיה מוליד מס על חלק הפנסיה שנרכש באמצעות תגמולים. מטרת הצעת החוק היא לבודד את חלק הפנסיה שנוצר בעזרת תגמולים המעסיק והעובד (במקביל לאפשרות הפטור על תגמולים בחברת

טו. הצעת חוק לימוד חובה (תיקון — תשלומים נוספים), התשנ"א — 1991 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

והתרכות של הכנסת: בכל רשות מקומית תוקם ועדה משותפת לרשות המקומית, משרד החינוך והתרכות, המשרד הממשלתי האחראי לאותם שירותים ועד ההורים ברשות המקומית, לשם אישור השירותים ופיקוח על ביצועם ומימונם."

1. תיקון סעיף 6

בסעיף 6(ד) לחוק לימוד חובה, התש"ט — 1949¹, במקום הסיפא המתחיל במלים "והחזר ההוצאות" יבוא: "סוג השירותים, שיעור התשלום עבור השירותים והחזר ההוצאות ייקבעו על-ידי השר בהתייעצות עם ועדת החינוך

¹ ס"ח התש"ט, עמ' 287.

דברי הסבר

כאגרות שירותים נוספים בכל מה שנוגע לגביית דמי השתתפות עבור שירותים.

הניסיון בכמה רשויות מלמד, שיש מקום ליצירת גוף מפקח שיאשר את דרכי גביית דמי ההשתתפות מן ההורים

בחזר מנכ"ל משרד החינוך והתרכות נכללת הוראה בדבר ועדה כזו לגבי אגרת שירותי בריאות נוספים, והדבר בוצע בהצלחה בפתח-תקווה.

יש חוסר אחידות וחוסר פיקוח על תשלומים מההורים

לפיכך מוצע להקים בכל רשות מקומית ועדה משותפת לרשות המקומית, הנהלת המשרד המספק שירותים וועד ההורים, לשם אישור ההוצאה ופיקוח על ביצועה ועל דרכי מימונה.

כאמצעות ועדה משותפת לרשות המקומית למשרד הממשלתי ולוועד ההורים ביישוב עבור כלל האגרות.

ועדה בהרכב האמור תגביר את שיתוף הפעולה בין הרשויות לבין הורי התלמידים ותרחיב את מעורבות ההורים והחברה בפעילות החינוכית והתרבותית.

טז. הצעת חוק המצבות (שמות ותאריכים), התשנ"א — 1991

(הצעת חבר הכנסת ש' שטרית)

1. רצון המת

הביע אדם את רצונו ששמו יצוין על גבי מצבתו שלא כעברית, או שיום לידתו או מותו יצוין על מצבתו לפי לוח שאינו עברי, בין בנוסף לעברית ובין במקום העברית — לא יפריע אדם לקיום רצון המת.

2. רצון היוורשים

מי שלא הביע את רצונו שייעשה כאמור בסעיף 1, ואף לא הביע את רצונו שלא ייעשה כן, ויורשיו החוקיים החליטו שייעשה כן — לא יפריע אדם לקיום רצונם.

3. מחיקה

לא ימחק אדם שם או תאריך שצוין על גבי מצבה לפי רצון המת או יורשיו.

4. עונשין

המפר הוראה מהוראות חוק זה אשם בעבירת כיווי המת ודינו — מאסר שלוש שנים.

5. תחולה

הוראות חוק זה יחולו גם על מצבות שהוקמו לפני קבלת חוק זה.

6. ביצוע ותקנות

שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו, לרבות בדבר הדרכים להבעת רצון אדם לעניין סעיף 1.

דברי הסבר

שמתם מוטל לפנייהם, והם שקועים בצער על פטירת יקירם ואין בכוחם להתמודד עם עמדתם הנוקשה. (ראה שמעון שטרית, "חופש המצפון והדת: החופש מפני כפיית נורמות דתיות, קביעת חובת היוקקות לרשות דתית והטלת הגבלות מטעמי דת". משפטים ג' תשל"א, 493 — 467).

אין ההלכה היהודית אוסרת רישומים לועזיים ושימוש בתאריך לועזי — עובדה שחברות קדישא ספרדיות בירושלים מתירות רישום תאריך ושמות בלועזית על מצבות, ועובדה שהשימוש בתאריך לועזי נפוץ ומקובל גם בכתובות של חברות הקדישא בעצמם.

לאור כל זאת מן הראוי לחוקק חקיקה בנושא זה שתגן על הציבור, ותמנע כיווי המת ופגיעה ברגשות קרוביו.

לאחרונה אירעו מקרים שבהם סירבו חברות קדישא לרשום תאריכים ושמות של נפטרים בלועזית, ואף היו מקרים ששמות בלועזית נמחקו לאחר שנרשמו. כך קרה על קברו של פרופ' יצחק קלינגהופר ז"ל, שכינה בכנסת 12 שנה — החברה קדישא האשכנזית של ירושלים מחקה את שמו בלועזית. לאחרונה נאלץ אב שכול לפנות בעתירה לבג"ץ, כדי לכפות על רשויות הצבא לרשום תאריך לועזי על קברו של בנו שנפל (בג"ץ יוסי גינוסר נגד משרד הביטחון).

לפני שנים רבות אישר בית המשפט העליון את זכותו של אדם לרשום על המצבות רישומים בלועזית. (ראה גדעון נגד החברה הקדישא ע"א 280/71, פד"י, כ"ז כרך 1, עמ' 10).

חברות הקדישא מנצלות את מצבם העדין של אנשים

יז. הצעת חוק קצבאות מינימום, התשנ"א — 1991

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון חוק הבטחת הכנסה

בחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א — 1980¹ —

(1) בסעיף 1, בהגדרת "השכר הממוצע", בסופה יבוא "ויום העדכון" יהיה ה'1 של כל חודש";

(2) בסעיף 23, אחרי "140" יבוא "141";

(3) בסעיף 30, סעיף קטן (ב) — בטל.

(4) בתוספת —

(א) בפרט 1, במקום "25%" בשיעור המוגדל יבוא "30%";

(ב) בפרט 2, במקום "37.5%" בשיעור המוגדל יבוא "42.5%";

(ג) בפרט 3, במקום "42.5%" בשיעור המוגדל יבוא "47.5%";

(ד) בפרט 4, במקום "47.5%" בשיעור המוגדל יבוא "52.5%";

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 30.

הממוצע המתוקן, של כל אחד משלושת החודשים שבתקופת הבסיס, שחושב כאמור בפסקה (2). יוגדל בשיעור השווה לשורש השנים-עשר של שיעור התיקון: הגדלה זו תעמוד בתוקף עד יום העדכון, שבו יהיה ידוע השכר הממוצע המדור של חודש יולי האחרון: לעניין זה "שיעור התיקון" — היחס שבין הסכום הכללי, שבו הוקטן השכר הממוצע המדור של החודשים יוני ויולי, לבין הממוצע של השכר הממוצע המתוקן של אותם חודשים, כשהוא מכוסא באחוזים:

(2) הפיצוי שחל בחודשים שמתום תקופת הבסיס עד יום העדכון:

לעניין הגדרה זו, "יום העדכון" — 1 בינואר של כל שנה, ואם חל פיצוי לאחר אותו יום — 1 בחודש שבו חל הפיצוי; לגבי גמלאות לפי פרק 2' יהיה "יום העדכון" — 1 של כל חודש."

2. הוספת סעיף 13

אחרי סעיף 12 לחוק העיקרי יבוא:

"13 ערכון לפי שכר ממוצע מדור

(א) היה הממוצע החודשי של הקצבאות ששולמו בפועל בשנת כספים פלונית (להלן — סכום הקצבה בפועל) נמוך מסכום השווה ל-15% מהממוצע החודשי של השכר הממוצע המדור באותה שנה (להלן — הסכום המדור), תוגדל הקצבה בשיעור העדכון: לעניין זה, "שיעור העדכון" — ההפרש שבין הסכום המדור לבין סכום הקצבה בפועל, מחולק בסכום הקצבה בפועל.

(ב) הקצבה לפי סעיף קטן (א) תעודכן ב-1 בחודש שלאחר החודש שבו פורסם השכר הממוצע המדור של חודש מרס, שבו מסתיימת שנת הכספים האמורה בסעיף קטן (א); הגדלת הקצבה בשיעור העדכון תעמוד בתוקפה עד העדכון הבא של הקצבה לפי סעיף קטן (א)."

5. תיקון סעיף 21

בסעיף 21 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) הוראות סעיף 13 יחולו, בשינויים המחויבים, גם לגבי הגדלת קצבת שאירים."

6. הוספת סעיף 141

אחרי סעיף 141 לחוק העיקרי יבוא:

"141. שמירת שיעור הגמלה

עדכון גמלה לפי שכר ממוצע או לפי שכר ממוצע מדור כאמור בסעיף 13 לא יגרע מסכום הגמלה ששולמה לפני העדכון."

(ה) כפרט 5, במקום "37.5%" בשיעור המוגדל יבוא "42.5%";

(ו) כפרט 6, במקום "42.5%" בשיעור המוגדל יבוא "47.5%";

(ז) כפרט 7, במקום "40%" בשיעור המוגדל יבוא "45%";

(ח) כפרט 8, במקום "47.5%" בשיעור המוגדל יבוא "52.5%".

2. תיקון חוק הביטוח הלאומי

בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968²

(1) בסעיף 1

(א) אחרי הגדרת "המדד" יבוא:

"שכר ממוצע מדור" — שכר ממוצע למשרת שכיר שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה טיקה";

(ב) במקום הגדרת "השכר הממוצע" יבוא:

"השכר הממוצע" ליום עדכון — הצירוף, בעיגול לשקל הקרוב, של שני אלה:

(1) הממוצע החודשי של השכר הממוצע המדור בשלושת החודשים האחרונים שלגביהם היו נתונים בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ביום שקדם ליום העדכון (להלן בהגדרה זו — תקופת הבסיס); לצורך חישוב הממוצע החודשי האמור —

(א) יובא בחשבון, במקום השכר הממוצע המדור של חודש יוני — סכום השווה לשכר הממוצע המדור של חודש מאי בתוספת 0.5% ממנו, ובמקום השכר הממוצע המדור של חודש יולי — סכום שחושב כאמור לחודש יוני בתוספת 0.5% ממנו; השכר הממוצע שחושב כאמור ייקרא להלן — שכר ממוצע מתוקן; שולם פיצוי או תוספת שכר, כמשמעותה בפסקה (2), בעד חודש יוני או בעד חודש יולי, יוגדל השכר הממוצע המתוקן של אותו חודש בשיעור הפיצוי או תוספת השכר;

(ב) השכר הממוצע המדור, לרבות השכר הממוצע המתוקן, של כל אחד משני החודשים הראשונים שבתקופת הבסיס יוגדל בשיעור הפיצוי שחל בחודשים שלאחר אותו חודש עד תום תקופת הבסיס וכן בשיעור תוספות השכר ששולמו בעד חודשים אלה מכות הסכם קיבוצי כללי שקבע לעניין זה השר, בהסכמת האוצר;

(ג) השכר הממוצע המדור, לרבות השכר

² ס"ח התשכ"ח, עמ' 108.

דברי הסבר

שיעור הקצבאות ששולמו לפי העדכון לא יפחת מהשיעור שלפני העדכון, רק בשל היירידה הזמנית בשכר הממוצע.

בסך-הכול, שיטת החישוב המוצעת תשקף בצורה נאמנה יותר את השכר הממוצע החודשי כפי שנקבע ונמדד בפועל על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (לעיל) — השכר הממוצע המדוד, שנתונים לגביו מחקבלים באיחור של כ-3 חודשים; כמו כן מוצע להוסיף חיקון שימנע תנודות בשכר הממוצע, הנובעות מתשלומים חד-פעמיים המשולמים לכלל השכירים במשק בחודשים יוני ויולי של כל שנה.

אין ספק, מדובר כאן על רפורמה חשובה בעדכון קצבאות הביטוח הלאומי — רפורמה שתמנע עיוותים בשיעור הקצבאות, וחסייע גם לחלץ אוכלוסייה גדולה ורחבה ממעגל העוני.

חיקון לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א — 1980, נועד להעלות את שיעור קצבאות הביטוח הלאומי המשולמות לקצבאים, ובכך לקבוע שיעור מינימום לקצבה. העלאת שיעור האחוזים המשולמים יוציא ממעגל העוני (המחושב על-פי קו העוני) עשרות אלפי קצבאים של הביטוח הלאומי. הדבר יכול להיעשות רק על-ידי חיזוק מערכות תמך בצורה של העלאת שיעור הקצבה, וכן על-ידי עדכון שיטת החישוב של הקצבאות המשולמות ובכך למנוע את השחיקה בקצבאות.

חיקון חוק הביטוח הלאומי כפי שמוצג בחוק זה, הוא הצורה היחידה שבה ניתן למנוע בדרך תחיקתית את שחיקת קצבאות הביטוח הלאומי. חיקון חוק זה הוצע במקורו על-ידי הביטוח הלאומי, אך משרד האוצר מנע את קבלתו. ירידה בשכר הממוצע המחושב על-פי החוק עלולה לגרום להפחתת הקצבאות. כדי למנוע פגיעה ברמת הקצבאות מוצע לקבוע, כי

יח. מסקנות ועדת הכספים בנושא: פרויקט שיקום שכונות

מיליון ש"ח	
2.5	משרד העבודה והרווחה
3.5	משרד החינוך והתרבות
0.7	משרד הבריאות
6.7	-

הוועדה רואה בחומרה את הקיצוץ בתחום החברתי, כי העוני קשור בעיקר בחינוך, ויש לשים דגש על תחום החינוך בצד השיקום הפיסי.

להלן מסקנות הוועדה, שנתקבלו פה-אחד:

הוועדה דורשת מהאוצר להחזיר לסעיפי התקציב במשרד החינוך והתרבות, משרד העבודה והרווחה ומשרד הבריאות את הסכומים שקוצצו, והמסתכמים ב-6.7 מיליוני ש"ח כמנוחי תקציב 1991.

כמו כן דורשת הוועדה להקציב למשרדים הייעודיים את הסכום של 3.2 מיליוני ש"ח עבור מימון תכנים ופעולות קבועות שיש להמשיכן בשכונות היוצאות מן הפרויקט.

ביום י"א בטבת התשנ"ב (17 בדצמבר 1991) החליטה הכנסת להעביר לוועדת הכספים את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אלי כן-מנחם, בנושא: פרויקט שיקום השכונות.

הוועדה קיימה דיון בהשתתפות מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון, מנכ"ל משרד העבודה והרווחה והאחרים על הנושא במשרדים האלה ובמשרד החינוך והתרבות ובמשרד הבריאות, נציגי איגוד העובדים הסוציאליים ופעילי השכונות.

הוועדה שמעה על הסיבות לקיצוץ בתקציב המשרדים העוסקים בשיקום השכונות, המקיף היום 94 שכונות עם אוכלוסייה של 700,000 נפש, עם ציפייה לגידול האוכלוסייה בעקבות צירוף מספר ניכר של עולים חדשים. הוועדה גם שמעה שיש עוד 15 שכונות לפחות שצריכות להצטרף לפרויקט לפי הקריטריונים שנקבעו, ולא הצטרפו בגלל חוסר תקציב.

עיקר הקיצוץ היה בתחום השיקום החברתי, כאשר הקיצוץ בתחום הפיסי נמנע על-ידי העברת כספים מסעיף לסעיף בתקציב משרד הבינוי והשיכון. הסכומים שקוצצו הם כלהלן:

יט. מסקנות ועדת הכלכלה בנושא הפקעת אדמות ערבים כמדיניות ממשלתית

מדיניות הממשלה, ולבניית שכונה לערבים מעכו. הפקעת הקרקעות עוררה תסיסה, מחאה ומאבק פוליטי חריף במגזר הערבי, שבעקבותיהם הוכרז על "יום האדמה". במשך 15 השנים שעברו, רוב השטחים לא נדרשו, בעלי הקרקעות המשיכו לעבדם ולא הוכנו תוכניות מפורטות לקביעת אופן ניצולם של השטחים. כעת, 15 שנים אחרי שפורסמו ההודעות על ההפקעה (לפי סעיפים 5 ו-7 לפקודת הקרקעות רכישה לצורכי הציבור, 1943) נשלחו צווי פינוי לבעלי הקרקעות.

לוועדה נמסר, כי התערבות מהינות בנושא בעלות קרקע מקובלת בכל העולם המערבי ליצירת מאגר קרקעות, וכך גם נוהגים בכל רחבי ישראל ובהתאם לחוק התכנון והבנייה מפקיעים אדמות יהודים וערבים לצורך תכנון מידי, ובעיקר לצורכי תכנון לטווח הארוך. באזור הגליל בוצעו שלוש הפקעות גדולות, ורוב האדמות שהופקעו היו מיהודים. כדיון

ועדת הכנסת החליטה, ביום כ"ח בשבט התשנ"א — 12 בפברואר 1991, להעביר לוועדת הכלכלה את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יעקב כהן, בנושא "הפקעת אדמות ערבים כמדיניות ממשלתית".

ועדת הכלכלה קיימה בנושא דיון ביום ח' בחשוון התשנ"ב — 16 באוקטובר 1991, בהשתתפות נציגי משרדי החקלאות, המשפטים והפנים, עוזר ליועץ ראש הממשלה לענייני ערבים ומנהל מינהל מקרקעי ישראל.

בשנת 1976 החליטה ממשלת ישראל על הפקעה של שטחים בצפון-הארץ. הופקעו 4,729 דונם באזור נצרת, עין מאהל, אדינה, משהד וכפר כנא.

ההפקעה נועדה לצורכי ציבור, בעיקר לצורך הרחבת היישוב נצרת-עילית והגשמת תוכנית פיתוח הגליל, על-פי

הוראות החוק, נמסרה הודעה על ההפקעה, שולמו פיצויים וכיוצא ב.

הוועדה בדעה, כי לצורכי התכנון לטווח הארוך, אין מנוס מבצוע הפקעות במועד מוקדם ככל האפשר.

2. הוועדה מביעה את צערה, כי משרד הבינוי והשיכון ומינהל מקרקעי ישראל לא הכינו מבעוד מועד תוכנית מתאר ותוכניות מפורטות לאזור, וממליצה למשרד הבינוי והשיכון ולמינהל מקרקעי ישראל לקדם את הכנת התוכניות המפורטות.

3. הוועדה מציינת בחיוב את המדיניות, המאפשרת גם לאחר ביצוע ההפקעה את המשך עיבוד הקרקע שהחזיקו בה בתקופה שקדמה להפקעה, וכל עוד לא נדרשת הקרקע לשימושים שביניהם הופקעה, הוועדה ממליצה למינהל מקרקעי ישראל לשקול פניות ותזכורות תקופתיות למי שהופקעה ממנו קרקע והוא ממשיך זמנית להשתמש בה, במיוחד אם עוברים פרקי זמן ארוכים מיום הפקעת הבעלות ועד מסירת החזקה על הקרקע.

4. הוועדה ממליצה למשרד הפנים ולמשרד המשפטים לבדוק את פקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור), שהיא פקודה מנדטורית משנת 1943, ולהתאימה לצרכים של היום.

בישיבת הממשלה על ההפקעה בשנת 1976 התייחסו לשאלה, האם להפקיע מעט קרקעות הנדרשות באופן רחוף, או לבצע הפקעה גדולה של קרקעות שיעורן בעתיד הנראה לעין יהיה לבניית יחידות מגורים. בתום ההתלבטות הגיעו להחלטה לבצע הפקעה גדולה כדי לא לבוא מדי שנה ושנתיים ולבצע הפקעה נוספת. כבר אז היה ברור, שלא בכל השטחים שהופקעו ישתמשו מייד אלא בהדרגה לצורכי פיתוח ובהתאם לצרכים האחרים. מתוך רצון לעזור לבעלי הקרקעות ולהכביד עליהם פחות, נמסרו ההודעות בדבר הפקעת הבעלות שהיא לצמיתות ובתשלום מלא עבור הקרקע, ואילו מסירת החזקה על הקרקע מבוצעת במועד מאוחר יותר, ומאפשרת בתקופת הביניים להמשיך ולעבד את הקרקע למי שהחזיק בה בתקופה שקדמה להפקעה.

משרד הבינוי והשיכון הכין תוכנית מתאר מס' 4502, החלה על כל שטח ההפקעה, ולגבי חלק מהשטח הנ"ל (כ-500 דונם) הוכנה תוכנית מפורטת, גבמ/38. תוכנית מפורטת נוספות נמצאות בשלבי הכנה.

בתום דיוניה הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:

1. הוועדה בדעה, כי המדינה צריכה להיות זהירה מאד בנושא הפקעות קרקעות, ועליה לעשות זאת רק כאשר הצרכים מחייבים זאת ואין מנוס מכך. ובלבד שמולאו כל

כ. מסקנות ועדת הכלכלה בנושאים: מכירת קרקעות במושבות; מכירת אדמות בסג'רה (אילנייה);

אדמות לאום מעובדות בידי ערבים מהשטחים

ולהחזיק בהן. גם זכויות המים וכן המסכות מועברות לקונה עם ביצוע עסקת מכירת קרקע.

מרבית ההסכמים למכירת הקרקעות או להחכרתם הם חשאיים, וקיים קשר של שתיקה לגביהם, המאפשר מכירת האדמות בסכומים הגבוהים בהרבה מהערכות השמאים.

לוועדה נמסר, כי תופעת מכירת הקרקעות החלה בשנות ה-60 וה-70, כרכישת קרקעות בזיכרון יעקב, בבנימינה, בפרדס-חנה, בנהרייה ובמטולה, והחריפה בשנות ה-80 — בין היתר ביסוד-המעלה, בראש-פינה, בכפר-חבור, באילנייה, ביבנאל וברחובות. קק"ל וחברת "הימנותא" טיפלו במקרים שהובאו לידיעתם, ורכשו משנת 1980 ועד היום 2,525 דונם מחקלאים שהעמידו אדמותיהם למכירה, גם במחירים כפולים ומופריזים. חלק מהקרקעות שנקנו מעובדות בעיבוד עצמי או על-ידי ועדות חקלאיות, חלקן מוחזקות עד שיוכרע מה יהיה לגביהן וחלקן הועמדו לרשות מינהל מקרקעי ישראל.

במינהל מקרקעי ישראל עסקו ברכישת קרקעות ובביצוע עסקות חליפין בגליל — המצפים — וכן בגאולת קרקע מזרים, מתושבי חוץ ומחקלאים שביקשו למכור קרקעות, וזאת במסגרת המגבלות התקציביות ובהתאם לחוק השומא. כן נעזרו במינהל מקרקעי ישראל, בקק"ל וב"המנותא".

החכרת אדמות לאחרים מהווה עבירה על חוק ההתיישבות, שנחקק ב-1967. כדי לאכוף את החוק ולטפל בהפסקת ההחכרות לזרים, הוחלט ב-1978 על-ידי משרד החקלאות, קק"ל, הסוכנות היהודית ומינהל מקרקעי ישראל, להקים את היחידה לפיקוח על השטחים הפתוחים — "הסיירת היהודית", להערכת הממונים על ביצוע חוק ההתיישבות, יש כיום כ-140,000 דונם אדמה משטחי יישובים חקלאיים וקיבוצים — המוחזקים בניגוד לחוק

ביום כ"ג בתמוז התשמ"ט, 26 ביולי 1989, החליטה ועדת הכנסת להעביר לוועדת הכלכלה את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מיכה גולדמן, בנושא "מכירת קרקעות במושבות" ביום 16 בינואר 1990 החליטה הכנסת להעביר לוועדת הכלכלה את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אברהם ורדיגור, בנושא "מכירת אדמות בסג'רה (אילנייה), וביום ב' בטבת התשנ"א — 19 בדצמבר 1990, החליטה הכנסת להעביר לוועדת הכלכלה את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רענן כהן בנושא "אדמות לאום מעובדות בידי ערבים מהשטחים".

ועדת הכלכלה שילבה את הדיונים בשלוש ההצעות לסדר-היום, קיימה שלושה דיונים — ב-25 באוקטובר 1991, ב-16 באוקטובר 1991 וב-27 בנובמבר 1991, ואף מינתה ועדת משנה, שקיימה שני דיונים בנושא. לדיונים הוזמנו נציגי משרדי הבינוי והשיכון, החקלאות, האוצר, הפנים, המשפטים, הכלכלה והתכנון, וכן נציגי הארגונים החקלאיים, מנהל מינהל מקרקעי ישראל, יושב-ראש ומנכ"ל קק"ל ומנכ"ל חברת "הימנותא".

כתוצאה מהמשבר הפוקד את החקלאות זה כמה שנים, נקלעו החקלאים למצב כלכלי קשה, המסכך אותם בחובות גדולים עד כדי מאות אלפי ש"ח ליחידת משק. "מינהלת ההסדר" שבמועצתה שותפים הבנקים, משרד האוצר והסוכנות היהודית, ושהוקמה לצורך הסדרת החזר חובות החקלאים, לא הצליחה לתת פתרונות למרבית המצוקות של החקלאים, וחלקם אינם מצליחים לעמוד בהחזרים החודשיים שנקבעו. החקלאים שחלקם בגיל מתקדם, המעוניינים להקטין את מצבת החובות ככל האפשר, נאלצים להחזיר או למכור את אדמותיהם לאחרים. כן מוצעות למכירה קרקעות של חקלאים, ובעיקר בני חקלאים, שירשו אדמות ואינם מעוניינים להמשיך

3. הוועדה קובעת, כי אכיפה של חוק ההתיישבות לכדה לא תפתור את בעיית החכרת האדמות כל עוד קיימת מצוקה.
4. הוועדה תורו את החקיקה בהסדר חובות המשק החקלאי וביצירת כלים חדשים, במקום אלה שנשברו, להמשך יציבות הייצור החקלאי.
5. הוועדה ממליצה, כי מינהל מקרקעי ישראל והקרן הקיימת יקבעו הסדר במגמה למנוע מכירת קרקעות.
6. הוועדה ממליצה, כי משרד החקלאות ומינהל מקרקעי ישראל יקבעו הסדר במגמה למנוע החכרת קרקעות.
7. הוועדה ממליצה בפני משרד החקלאות, מינהל מקרקעי ישראל וק"ל לבחון את האפשרויות לאמץ את ההצעה שגובשה בוועדה כדלהלן: החקלאים הפרטיים המצויים במשכר, ולהם קרקע פרטית והם הרשומים כרשימת הזכאים להסדר, יוכלו להציע מסירת קרקע או חלק ממנה למינהל מקרקעי ישראל במחיר של 50% מהערכת שמאי מוסמך; הקרקע שתמכר למינהל מקרקעי ישראל בתנאי המכירה המקובלים לתקופה של 49 שנים, תועמד לרשות החקלאי המוכר ביחד עם אמצעי הייצור, לצורכי המשך עיבוד חקלאי, ותשמש אותו בחקלאות לכל גידול. הכסף שישולם תמורת הקרקע ייכנס כמלואו למסגרת ההסדר, וישמש אך ורק לשם החזרת חובות החקלאי, דהיינו להקטנת מצבת החוב ו/או תשלום החוב כמלואו, כפי שמתבקש על-פי מצבו של החקלאי האמור, כדי לאפשר המשך קיום ותפקוד המשק החקלאי בעתיד.
- ההתיישבות. ב־1980 קיבלה מועצת מקרקעי ישראל החלטה לאכוף באופן מסיבי את ביצוע חוק ההתיישבות, וכן להפסיק חווי חכירה באותם מקומות שבהם יש חריגה קיצונית מחוזה החכירה; כן הוקמה במשרד החקלאות לפני 10 חודשים יחידה לטיפול בשטחים שמוחזרים למינהל מקרקעי ישראל, וזאת על-ידי: (א) תפיסה לעיבוד על-ידי המינהל, כדי לחזק את ההתערבה; (ב) מסירת שטחים לק"ל לצורך ייעור, ואפילו ייעור זמני; (ג) מסירה מסודרת וזמנית של השטחים — לעיבוד על-ידי אחרים.
- ממשרד החקלאות הועברו בשנת 1991 לפרקליטות המדינה כ־200 מקרים להליכים משפטיים של מי שעברו (לרבות יישובים שלמים) על חוק ההתיישבות — באזור הגליל והגולן, במחוז חדרה, באזור חוף-הכרמל, באזור גוש מבטחים ובמחוזות ירושלים ובאר-שבע. כן ניתנים במשרד החקלאות כהתאם לחוק, היתרים מיוחדים לשותפות בין חקלאים במושבים, בין מושב למושב או בין קיבוץ למושב.
- בתום דיוניה הגיע הוועדה למסקנות הבאות:
1. ועדת הכלכלה חוזרת ומדגישה, כי ההתיישבות והחקלאות בישראל הינן בעלות ערך לאומי, והחקלאים שעובדו משך כל השנים את הקרקעות הצליחו לשמור על קרקעות המדינה.
2. חברי הוועדה הביעו דאגה נוכח ההרעה שחלה במצבם של החקלאים, הירידה ברווחיות החקלאות בשנים האחרונות והמצוקה הכלכלית שאליה נקלעו, אשר מאלצת חקלאים שנקלעו למצוקה, בין היתר למכור או להחכיר את קרקעותיהם.